ידיעות אחרונות

המוסף לשבת

תרבות, ספרות
אמנות עמ' 28

אלוף עוזי דיין, ראש הוועדה הבטחונית במו"מ על אוסלו ב' ● ראיון מיוחד

ההסכם קרוב מאוד למודל שהכנו מראש

תצלום: ציפי מנשה

ף דיין. לימד את חסן עספור לשיר ביידיש

מאת נעמי לויצקי

באיזור B, שאין בו שום ישראלי ויושבים בו רק פלשתינים, יש לנו סמכות לעשות הכל בנושאי הטרור. למרות זאת, ניכנס לתמונה רק אם לא תהיה ברירה

בחברון הושג ההסכם הטוב ביותר שניתן היה להגיע אליו במצב כל־כך מסובך. היכולת של שני הצדדים לשתף שם פעולה תהיה גורם מכריע בהסכם הזה

Membership Rewards

טיסות חינם באל על, ושידרוג למחלקת עסקים בתכנית הנוסע המתמיד

בואו לטוס חינם ולהינות מהשירות במחלקת התיירים או להתפנק במחלקת העסקים של אל על.

עם אמריקן אקספרס צבירת נקודות ב-אל על היא המהירה ביותר!

צרפו את נקודות Membership Rewards לנקודות "הנוסע המתמיד" של אל על וטוסו רחוק יותר ומהר יותר!

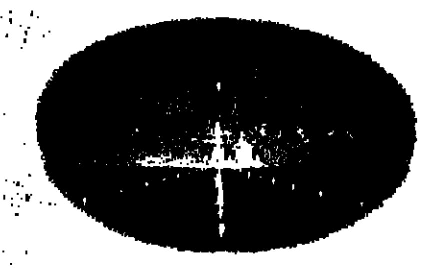

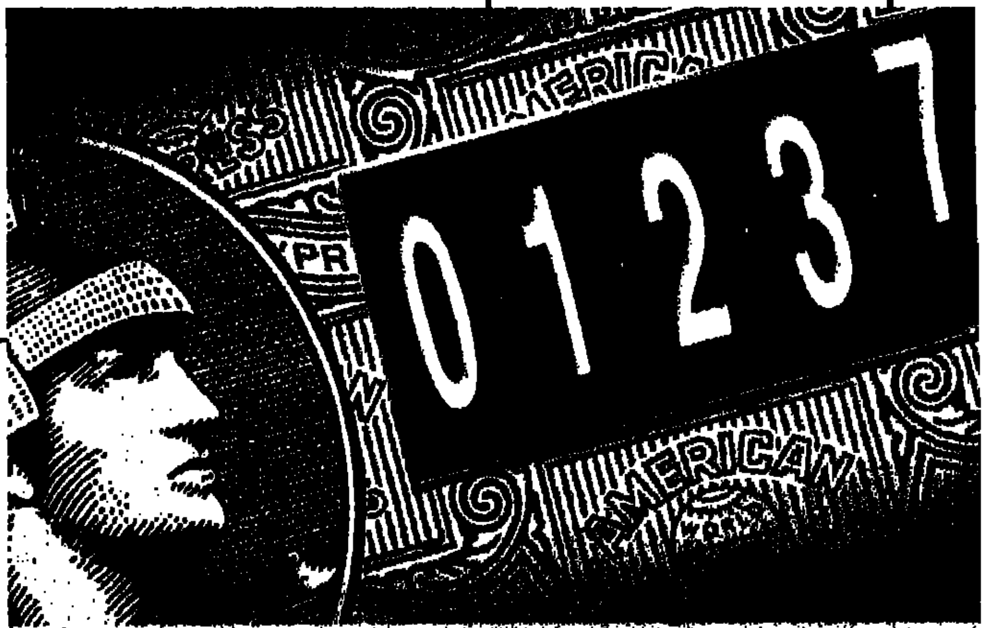

לאמריקן אקספרס תכנית ההטבות היחידה שאינה מוגבלת בזמן!

רק באמריקן אקספרס! תכנית ההטבות Membership Rewards היא רב-שנתית: הנקודות נצברות ותקפות משנה לשנה וניתנות להעברה מיידית לתכנית "הנוסע המתמיד" לקבלת כרטיס הבונוס מאל על!

טיסות חינם לכל העולם עם אל על!

טוסו חינם עם אל על ליותר מ-50 יעדים בכל העולם!
לונדון, ניו-יורק, פריס, רומא ובנגקוק, כולן מחכות לכם עם אמריקן אקספרס!

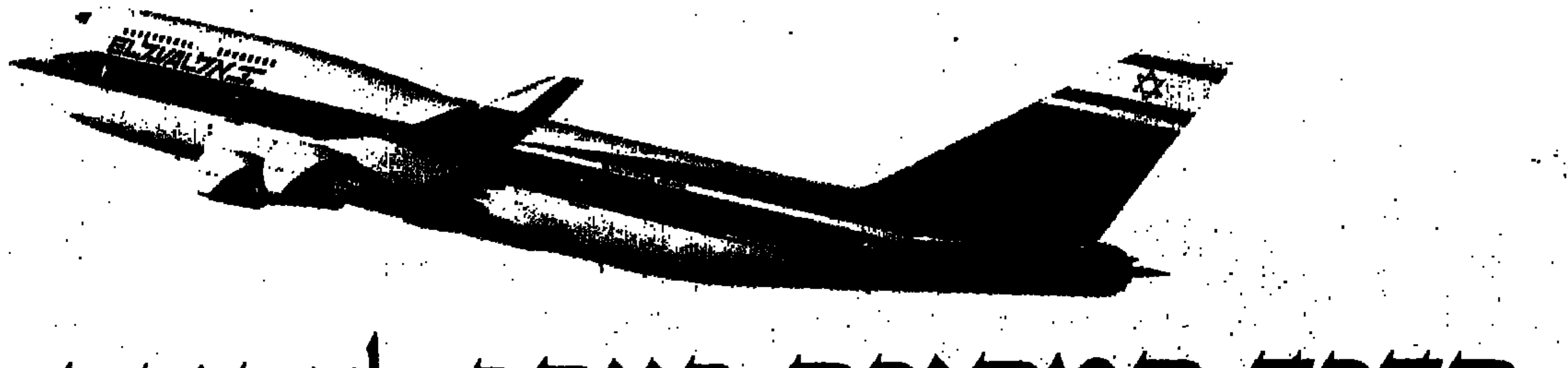

הדרך המהירה ביותר לצבירת נקודות ולקבלת טיסות חינם באל על

אמריקן אקספרס ו-אל על משתפות מהיום פעולה בתכניות ההטבות שלהן: קונים באמריקן אקספרס וצוברים נקודות שאותן **ניתן להמיר** לנקודות בתכנית "הנוסע המתמיד" של אל על, לצרף את הנקודות שנצברות בשתי התוכניות, **ולקצר משמעותית את פרק הזמן הנדרש לקבלת טיסות חינם.** כל מחזיקי אמריקן אקספרס שירכשו את טיסותיהם בחברת אל על באמצעות הכרטיס, **יצברו נקודות פעמיים:** באמריקן אקספרס ובאל על. החסדר חל על חברי "הנוסע המתמיד" וגם על מצטרפים ל"נוסע המתמיד" המחזיקים באמריקן אקספרס.

אמריקן אקספרס
יש רק אחד.

הנוסע המתמיד

EL AL אל על

לפרטים נוספים על תכנית Membership Rewards התקשרו 03-5764470
אם אין לכם עדיין כרטיס אמריקן אקספרס הכנסו לסניף בנק הפועלים או התקשרו 177-022-6121

גמר חתימה

המו"מ

נעמי לויצקי

על הקיר בלשכתו של ראש אגף התכנון במטכ"ל, אלוף עוזי דיין, תלוי לוח הזמנים לנסיגת כוחות צה"ל מהערים בגדה המערבית. ג'נין – אמצע נובמבר, כתוב שם, קלקיליה וטול־כרם – ינואר. שכם ורמאללה בפברואר, בית־לחם וחברון במרס.

בתחתית הלוח, באותיות גדולות במיוחד, נכתב: 28 במרס – סיום הפריסה מחדש. הדברים אומנם כתובים בטוש, ניתנים למחיקה ולשינוי, אבל בשבוע הבא, בתום תרועות פסטיבל החתימה בוושינגטון, יחל מבחנו האמיתי של הסכם אוסלו ב'. מבחן השטח.

ביום רביעי אחר־הצהריים, ערב הנסיעה לוושינגטון, נפגשתי עם דיין בלשכתו. מאז ינואר, במשך תשעה חודשים, עומד דיין בראש הוועדה הבטחונית במשא־ומתן. הוא האיש שהיה מופקד על הפרק הבטחוני בהסכם. „כשהתחלנו לעבוד על הסכם הביניים", הוא אומר, „הגדרנו לעצמנו אינטרסים והכנו מודל. ההסכם הזה שנחתם עכשיו קרוב מאוד למודל ששרטטנו בתחילת הדרך".

אתה, עוזי דיין, מרוצה מההסכם הזה?

„השאלה הזאת מביאה, מטבע הדברים, לתשובה שטחית־משהו ואפילו יחצ"נית. ההסכם הוא מכשיר רב חשיבות בגיבוש המצב בשטח ובהגנה על האינטרסים הבטחוניים שלנו. ככזה, הוא הסכם טוב בעיני. אנחנו כאן, באג"ת, התחבטנו רבות בשאלה מה זה הסכם טוב, איך מודדים אם עשינו עבודה טובה. המבחן בעיני לטיב ההסכם, הוא במידת הצלחת יישומו בשטח. זה מדד די אכזרי, אבל זה המדד הנכון.

„יישום ההסכם קשה עוד יותר מההסכם עצמו. מי שצריך ליישם את ההסכם בשטח, יוכל לשפוט אם הוא מכשיר טוב כדי להגן על האינטרסים הבטחוניים שלנו. מחכה לנו מציאות לא קלה. חלק מהנקודות בהסכם עוד לא עמדו למבחן המציאות. להתגבשות של המצב בשטח יש משקל רב יותר מאשר לנייר עצמו".

● **איפה אתה רואה את המוקשים העיקריים בהסכם?**

„לא הייתי קורא לזה מוקשים, אבל המבחנים העיקריים יהיו ביכולת שלנו להילחם בטרור, בעיקר בצירי התנועה. וכמובן חברון. אני חושב שחברון היא נקודה רגישה ביותר, אולי הקשה מכולם. חברון היתה רגישה ותישאר נקודה רגישה. מידת היכולת של שני הצדדים לשתף פעולה בחברון, תהיה גורם מאוד מכריע בהסכם הזה".

● **שיתוף פעולה בחברון? הצחקת אותי. נועם פדרמן אמר במפורש שהוא יחבל בהסכם, שברגע שייכנסו שוטרים פלשתינאים לעיר, הוא יחפש להתחכך איתם. הוא לא היחיד.**

„אני לא מגיב על דברים של נועם פדרמן. אין ספק שחברון היא הבעיה הכי קשה. יש שם מצב מסובך במיוחד. יחסי שכנות רעים בין יהודים וערבים, עיר גדולה עם פוטנציאל גדול למעשי טרור של שני הצדדים.

„ויש בחברון גם חשבונות מן העבר. ליהודים יש את מאורעות תרפ"ט ולפלשתינאים יש את הטבח במערת המכפלה. האירועים האלה חרוטים עמוק בזיכרון הקולקטיבי והאישי. יש בעיר את כל המרכיבים הכי בעייתיים. יצטרכו פה הרבה מאוד הבנה ותבונה כדי לשמר אורח חיים נורמאלי וביטחון אישי לתושבים".

● **דווקא בחברון עשיתם את הוויתור הגדול ביותר במשא־ומתן. דרשתם שהאחריות הכוללת לביטחון תישאר בידי ישראל ולבסוף הסכמתם לחלוקת העיר. רק החלק שמיושב על־ידי יהודים נישאר באחריות ישראלית.**

„בחברון הושג ההסכם הטוב ביותר שניתן היה להגיע אליו במצב כל־כך מורכב ומסובך. יותר מזה אני לא מוכן לדבר על חברון".

במשפט הקצר הזה והיבש משהו של דיין, מקופל הוויכוח שהיה בינו לבין אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן. כשדיין ישב במשא־ומתן, היה בירן החישוקאי הקשוח, שלא היה מוכן לוותר, שדרש דרישות מקסימום. והנה, צחוק הגורל. בימים האחרונים ממש, ערב החתימה בראשי התיבות, נאלץ דיין לעזוב את שולחן הדיונים. רעייתו תמר חלתה ונאלצה לעבור נתוח. דיין עזב כדי להיות לצידה. את מקומו בשולחן הדיונים תפס בירן.

בירן, אומרים משתתפי המו"מ, עבר מטאמורפוזה. ברגע שישב לשולחן הדיונים, ברגע שחבש את הכובע של מנהל המשא־ומתן, התרכך. עכשיו הסכים לדברים שהתנגד להם קודם בנחרצות. כשדיין ביקש ממנו להסכים לנקודות מסויימות בהסכם, התנגד. כעת, בטאבה, כשפרס ביקש, הסכים בירן לאותן הנקודות.

המהפך הגדול ביותר בעמדתו של בירן היה נושא חברון. דיין הגיש לפלשתינאים נייר עמדה, שבו האחריות לביטחון בחברון נשארת בידי ישראל. רק שכונה או שתיים נמסרות לאחריותם. בירן הסכים, תמורת כביש [illegible], לוותר על האחריות הכוללת של ישראל לביטחון בעיר.

„לא היה ויכוח גדול ביני לבין אילן בירן. אין כאן יריבות אישית וגם אין הבדלי גישה עקרוניים. אם היו לנו עמדות שונות, הן לא היו קוטביות. אין כאן מצב שאחד מייצג עמדות בטחוניות והשני לא. לקראת סוף התהליך הוא החליף אותי, וזה לא פוגע בסיכום הכללי. כמו במרוץ שליחים, הוא לקח ממני את המקל, המשיך לרוץ, [illegible] שהוא הגיע לקו הגמר.

„אלוף פיקוד המרכז היה שותף לתהליך הזה כל הזמן, מבחינתי, בתאום מלא. הנוכחות שלו בשלב האחרון של ההסכם, תרמה רבות. ראשית משום שמשהו היה צריך להחליף אותי והוא עשה את זה טוב. שנית, בשני נושאים, עניין המפה ובעיית חברון, שאותם היה צריך לסכם, התרומה שלו היתה מאוד משמעותית".

● **אתה עזבת את המו"מ רגע לפני קו הסיום. קשה לך לנטוש לפני הסוף?**

„היתה לי הרגשה בסוף, שאני רחוק מדי מהאנשים, רחוק מדי מהמתחים שליוו את השלב הסופי לפני החתימה. אבל רעייתי תמר עברה ניתוח, ויש לנו שלושה ילדים, [illegible] תינוקת בת שנה. היה לי ברור שאני צריך להיות איתם. לא היו לי חרטות. בשלב ההוא, הייתי במקום שבו הייתי צריך להיות".

מה יקרה אחרי החתימה בוושינגטון?

„מיד אחרי החתימה, יתחיל יישום ההסכם. [illegible] צעדים שיקדימו את פינוי הערים. צה"ל יפנה מהאזור את בסיסי ההדרכה שלו, את מפקדת החטיבה, שיועברו כולם למקום אחר. זה יקח לפחות חודשיים. אחר־כך, בנובמבר, יתחיל פינוי ג'נין. את חברון נפנה בסוף התהליך הזה".

כבר בתחילת הדרך, מספר דיין, גיבשו את החלוקה הטריטוריאלית: אזור A, אזור B ואזור C. האזור העירוני – שבע ערי הגדה, האזור הכפרי ואזור ההתנחלויות. „יישום ההסכם באזור B", אומר דיין, „הוא אחד המבחנים המשמעותיים ביותר. האזור הזה מכיל את כל השטחים המאוכלסים בידי הפלשתינאים שמחוץ לערים הגדולות. אין בו שום ישראלי, אין בו התיישבות שלנו.

„אנחנו דרשנו – שבאזור הזה תהיה לישראל סמכות בטחונית עודפת. על־פי ההסכם, באזור B אין לפלשתינאים אחריות לביטחון הפנים, רק לסדר הציבורי. לנו לישראלים יש סמכות בטחונית, המאפשרת לנו לעשות הכל בנושאי הטרור. יש לנו אפילו סמכות מעצר. למרות זאת, ביישום ההסכם אנחנו נשתדל לתת לפלשתינאים להילחם שם בטרור. אנחנו, צה"ל, ניכנס לתמונה רק אם לא תהיה ברירה".

● **יש בכלל סיכוי שהסכם כל־כך מורכב ובעייתי יצליח?**

„מה שמורכב זה לא ההסכם, אלא המציאות. למרות זאת, ההסכם הזה יכול להצליח. יהיו בו לא מעט נקודות חיכוך ובהן, אנחנו הישראלים, נצטרך לעזור. אנחנו צריכים לזכור, שיש לנו פרטנר בהסכם הזה. שני דברים יקבעו את הצלחת ההסכם: היכולת שלנו להילחם בטרור ומידת היכולת שתפגין הרשות הפלשתינאית להילחם בטרור".

● **והערים שצה"ל יפנה יהפכו לערי מקלט למחבלים?**

„אני לא אוהב את ההגדרה הזאת, 'ערי מקלט'. ההסכם הזה נותן את כל התשובות לבעיה. השאלה היא באיזו מידה הפלשתינאים יילחמו בטרור. זו השאלה המכרעת.

„יש בנספח הבטחוני של ההסכם סעיף מיוחד, שמגדיר את המדיניות הבטחונית למניעת טרור ואלימות. כתוב שם שהמשטרה הפלשתינאית תהיה הכוח הבטחוני היחיד שיפעל נגד אלימות וטרור. כתוב גם, שהמועצה תפעל למניעת נשק בלתי חוקי והמשטרה תעצור ותעמיד לדין כל גורם החשוד בביצוע או אפילו בהכנה של פעולת טרור. הנושא הזה בהסכם סגור היטב. אופן יישומו זה עניין אחר, זה כבר מעבר להסכם".

● **ומה על שטח יריחו?**

„לא תהיה שום בעיה לסגור את עניין הגדלת שטח יריחו. יש על זה סיכום וזו לא בעיה. סוכם שתהיה הרחבה מסויימת של השטח ביריחו, ותוך עשרה ימים ישראל תתן לפלשתינאים תשובה על גודל השטח הזה. זה נושא שמטפל בו היום ראש הממשלה".

שישה חודשים התנהל המשא־ומתן עם הפלשתינאים בחשאיות גמורה. המשלחות, הישראלית והפלשתינאית, נסעו כל סוף שבוע למלון כזה או אחר במקום מבודד, כלשהו באירופה, בדרך־כלל איטליה. המיקום נבחר ברגע האחרון. פעם, באמצע ישיבה, שיגר דיין פתק לרל"ש שלו, [illegible] היה מוכן בעוד ארבע שעות לצאת לפירנצה". הם היו נוסעים במטוסים קטנים ולעיתים רעועים, חיו אחד בתוך השני. זו השיטה של מנכ"ל משרד החוץ, אורי סביר.

„הקבוצה הישראלית עובדת כבר הרבה זמן יחד, והיא מאוד מאוד מתואמת. נוצרה במשך הזמן הזה הבנה טובה מאוד בין המימסד הבטחוני לפוליטי, כשכל אחד מייצג [illegible] את הצד שלו. התפתחה הבנה כל־כך טובה בינינו, עד שבקושי היה צורך במילים".

בתחילה נתפס דיין בעיני הפלשתינאים כאיש הקשוח של המשלחת. לא פעם התנגש עם הפלשתינאים [illegible], פעם אחת היה לו עימות פומבי גם עם פרס. דיין לא צועק, הוא פשוט קשוח.

„יש לו צד מחוספס", אומר אחד המשתתפים, „ועד שמגרדים אותו, יוצאת הנשמה". דיין עצמו אומר, שהיו במשא ומתן רגעים קשים באמת, אבל אפילו לרגע אחד לא פיקפק בכך שההסכם אכן יהיה. באחד השקפים שהכין כבר לפני חודשים כתב: הסכם ייחתם בספטמבר.

כבר בתחילת המשא־ומתן אמר להם, לפלשתינאים: רבותי, אם לא תשנו את ההתנהגות שלכם בעזה וביריחו, לא יהיה שלב ב' בהסכם. זה עבד. אז הקים ערפאת את בית־הדין המיוחד לטרור והגביר את המאמץ מול החמאס. לאט לאט התרגלו הפלשתינאים לדיין, לסיגנון שלו, להומור היבש שלו, ונוצרו קשרים אישיים. פעם לימד את חסן עספור לשיר ביידיש, פעם ישבו כולם סביב הפסנתר לדואט ישראלי פלשתינאי. הפלשתינאים כינו אותו ג'נראל דיין, ערפאת קורא לו עוס'י. כשתמר היתה בבית־חולים, שלח לה ערפאת פרחים.

השבוע האחרון, בטאבה, היה רווי פיצוצים. ערפאת [illegible] נוהל פיצוץ קבוע: הוא היה מכין מזוודות, משהו היה מעכב לו את העגלה עם החבילות והחליפות, טייסי המטוסים נכנסו ללובי, מוכנים להמראה, ואז פרס היה נכנס לפעולה. [illegible] חברון, שחרור האסירים והמפות, היו סלעי המחלוקות הגדולות. בלילות האחרונים עשתה ישראל את הוויתורים הגדולים. כל שעה היה ערפאת בא ומבקש עוד בקשה. דיס איז דה לאסט ריקווסט, (זו הבקשה האחרונה), היה אומר. וכשפרס הסכים, מיד היה בא עם עוד „לאסט ריקווסט". למרות זאת, המפה בהסכם דומה מאוד למפה שצויירה לפני שנה באג"ת. יש שם סטייה של חמישה אחוז בערך.

דיין: „ההכנות לגיבוש התפיסה הבטחונית למשא־ומתן נעשו בקבוצה רחבה מאוד. פיקוד מרכז, אג"ת, פרקליטות צבאית, אג"מ מבצעים, מינהל אזרחי, המון גורמים. ישבנו כולנו וגיבשנו את הטקטיקה, את מרחבי הגמישות, ביחד עם נציג השב"כ ונציג המשטרה. אחר־כך הבאנו את זה לדיון אצל הרמטכ"ל. שלושה אינטרסים הנחו אותנו בתפיסת הביטחון: איום חיצוני ביהודה, שומרון ובקעת הירדן, ביטחון למתיישבים היהודיים באשר הם, ומניעת טרור במדינת ישראל".

● **לאן כל זה בעצם מוביל את מדינת ישראל?**

„ההסכם הזה הוא הסכם ביניים. כבר במאי צריך להתחיל לדון בהסכם הקבע. ההסכם הזה ילווה אותנו שנתיים ויתבצע בשלוש פעימות, כלומר: שלושה שלבים. בתוך כך יתחילו השיחות על הסדר הקבע. מצד אחד יש לנו ולפלשתינאים אינטרס משותף, שתהיה רמת ביטחון טובה, רמת חיים יותר טובה ויציבות. לכן נצטרך להדגיש את הנקודות האלה. מהצד השני יש ניגודי אינטרסים בינינו לבינם, בעיקר בדרך בה הם תופסים את הסדר הקבע.

„ירושלים, ההתיישבות היהודית בשטחים, הפליטים והגבולות, באלה יש בינינו ניגוד אינטרסים. אנחנו נצטרך למצוא דרך להדגיש את האינטרסים המשותף ולגשר על פני הנושאים שיש בהם ניגוד. לנו, לצה"ל, יש תפקיד לא קל, גם בתיכנון וגם בביצוע. אנחנו צריכים לטפל [illegible] בלחימה בטרור ובביטחון השוטף.

„הטרור מהווה היום איום אסטרטגי במובן שהוא מאיים על תהליך השלום. התהליך הזה, בסופו של דבר, יוכרע במיגרש של דעת הקהל, גם הישראלית וגם הפלשתינאית. לכן, הטרור הוא לא איום קיומי למדינה, אבל הוא איום קיומי לתהליך".

● **במשך כל התקופה הזאת, שבה ניהלת משא־ומתן, הואשם צה"ל בפוליטיזציה, לרמטכ"ל קראו בוגר. הדרג המדיני הטיל עליכם תיק פוליטי?**

„לא, זו נקודה מאוד חשובה. אנשי הצבא מייצגים במשא ומתן את המערכת הבטחונית, הם נמצאים בוועדות, ולפעמים, רחמנא ליצלן, הם מופיעים בחליפות במקום במדים. אנשי הצבא מכירים את החומר הבטחוני, מכינים אותו ומציגים אותו בדיונים. זה תמיד היה כך וטוב שזה כך. לא הייתי רוצה שבראש הוועדה הבטחונית יעמוד אדם שהוא לא קצין.

„אנשי הצבא מקפידים מאוד לייצג רק את העמדה הבטחונית. אנחנו לא מתערבים בכלל בנושאים אחרים. אנחנו מציגים אלטרנטיבות, משמעויות, ונותנים לדרג המדיני לבחור בין האפשרויות. הצמרת הצבאית, כמו שאני מכיר אותה, פועלת גם מתוך הרגשת שליחות וגם במצפון נקי. היא מייצגת את העמדה הבטחונית ונותנת את מירב הביטחון לאזרחי המדינה.

„אם יש בדרך קשיים אישיים ועלבונות, אנחנו צריכים להתמודד עם זה. רוב תושבי המדינה מכירים היטב את צה"ל, יודעים להכיר בתרומתו. אנחנו בצה"ל יודעים שההסכם הזה שנוי במחלוקת ואין עליו קונסנסוס. אבל צה"ל צריך לייצג נאמנה את העמדה הבטחונית; וזה מה שהוא עושה".

דיין, בן 47, עושה תפקיד שני בדרגת אלוף. הוא היה מפקד סיירת מטכ"ל, מפקד חטיבת טנקים, מפקד אוגדה סדירה ומפקד גייס. כראש אגף תיכנון הוא ממונה גם על תוכנית העבודה של צה"ל. „בשנה הקרובה", הוא אומר, „יישום הסכם הביניים יתן את תמונת היחסים שתתגבש בינינו לבין הפלשתינאים. בראש וראשונה מהצד הבטחוני. היחסים שלנו עם הפלשתינאים מהווים גורם אסטרטגי ממדריגה ראשונה בתמונת המצב של השנים הבאות.

„העורף הסורי הוא הגורם השני. כל עוד אין שינוי בעורף הסורי, מבחינת הצבא זה האיום המרכזי על ישראל ועל־פיו אנחנו בונים את הכוח. שלום עם הסורים ויחסי שכנות טובים עם הפלשתינאים ישפרו באופן דרסטי את מצבנו".

דיין ברגע של מנוחה. הפלשתינים קוראים לו ג'נראל דיין, ערפאת קורא לו עוס'י

תצלום: ציפי מנשה

לא היה ויכוח גדול ביני לבין אילן בירן. אין כאן ידיבות אישית וגם אין הבדלי גישה עקרוניים. אם היו לנו עמדות שונות, הן לא היו קוטביות

צוות המו"מ נופש מהדיונים. מימין: יואל זינגר, עוזי דיין ויום־טוב סמיה (יושב). משמאל: סאיב עריקאת

היתה לי הרגשה, כשנעדרתי מהדיונים, שאני רחוק מדי מהאנשים, מהמתחים. אבל רעייתי תמר עברה ניתוח, ויש לנו 3 ילדים. היה לי ברור שאני צריך להיות איתם

ממשלת היום־יום. ממשלת המחר

גמר חתימה
המחליטים

מרבין ומטה: מפת הכוח של צוות המו"מ

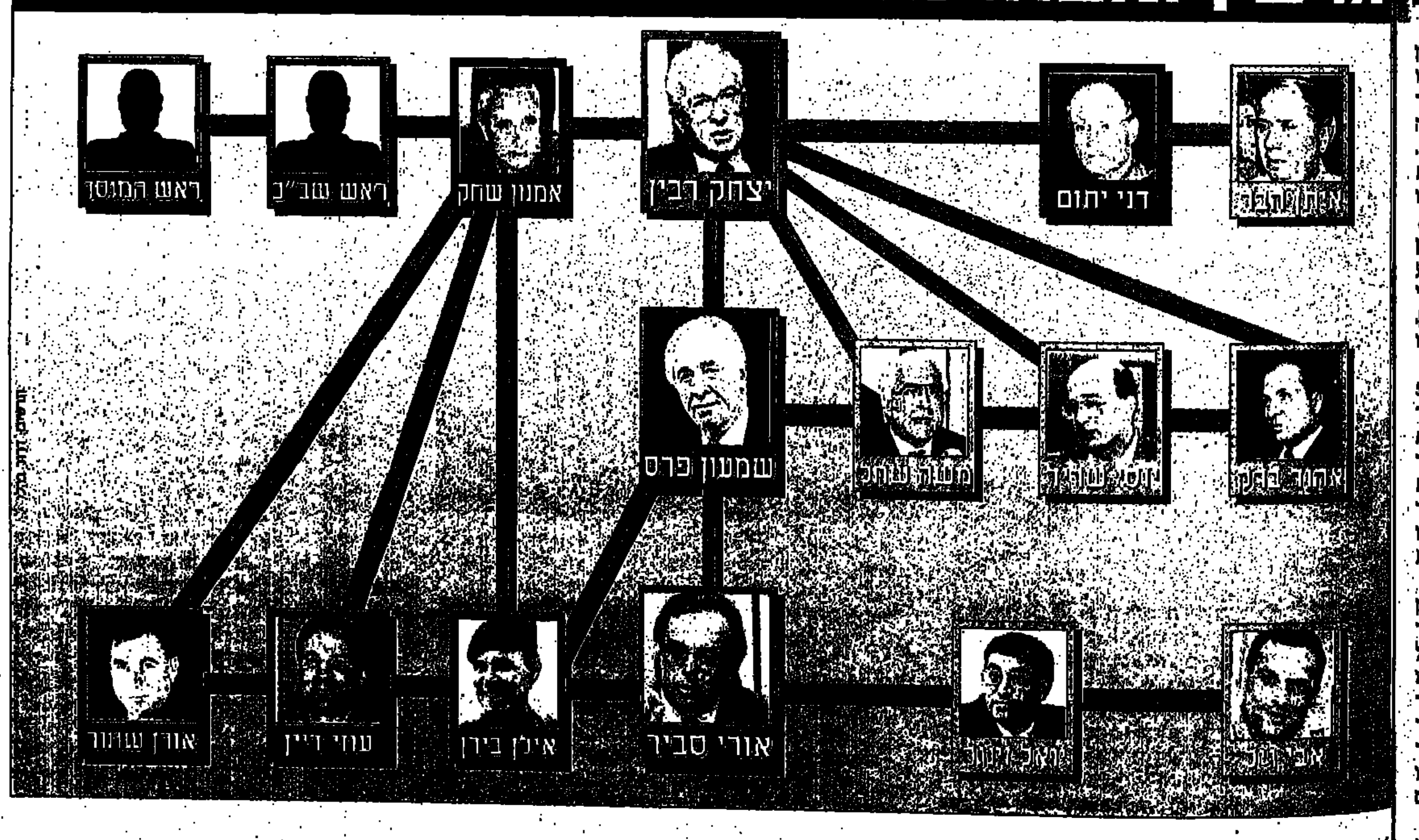

נחום ברנע

ובן מסויים, הכל התחיל ברמטכ"ל, אמנון שחק. שחק שילם מחיר כבר על הסכמתו לעמוד בראש השיחות עם נביל שעת, לאחר הסכם אוסלו הראשון. האלופים לא אהבו את העלייה הדרמטית במיפלס הפוליטי של הצבא. הפוליטיקאים רטנו. קצתם איימו לקלקל את שמחת מינויו של שחק לרמטכ"ל. מפגיני הימין הגיעו אליו הביתה, והפכו את ביקוריו בהתנחלויות לכאב־ראש.

כאשר הגיע המועד להקמת צוות המשא־ומתן להסכם אוסלו ב', הלך שחק אל רבין. הוא הציע שהפעם לא יעמוד איש צבא בראש הצוות. את מי אתה מציע, שאל רבין. את אורי סביר, אמר שחק. הרמטכ"ל לא התעצל, הלך אל סביר והפציר בו לקחת את העבודה.

בכך נשברה מסורת ישראלית בת קרוב ל־50 שנה. הכלל המקודש קובע, שבכל תהליך מדיני־בטחוני, תפקידה של מערכת הביטחון הוא לנהל את העניינים, ותפקידו של משרד החוץ הוא להישאר בחוץ, וליילל ככלב מוכה ליד הדלת. המדיניות מתגבשת תוך ריב עולם בין משרדי הממשלה, כאשר כל פקיד מגייס לעזרתו את השר שלו. כך יכלו השרים להרגיש שיש להם חלק של ממש בקביעת המדיניות.

הסיבוב שהתחיל בזכרון־יעקב, עבר למלון „פאטיו" באילת והסתיים בטאבה, הוכיח שאפשר לעבור אחרת. ציר המהפך היה, כמובן, השינוי שחל ביחסים בין פרס לרבין. נדמה שהשניים עברו בהצלחה את שלב הסיכולת ההדדית, ועכשיו מדובר בכמעט־רומן. בשבוע שעבר נזדמנו השניים לבר־מצווה אצל חברת־הכנסת דליה איציק. בניגוד למנהגם בעבר, גם בתקופות טובות, הם התיישבו ליד שולחן אחד והתחלקו בנדיבות בתהילה. „הם היו כמו זוג יונים", סיפר אחד האורחים.

מרגע שהשניים למדו להאמין זה לזה, היטשטשו קווי העימות בין משרד החוץ למשרד ראש־הממשלה. סביר היה אחד הנהנים המיידיים מהפיוס ההדדי. רבין למד להאמין לו. ראשות צוות המו"מ ניתנה לסביר כמינוי אישי של ראש־הממשלה: לא כמנכ"ל משרד החוץ, כאורי סביר. בגינת ההפתעות המלבלבת של רבין, תופסת ההפתעה הזאת מקום של כבוד, אי־שם מתחת ללחיצת ידו של יאסר ערפאת.

כולם היו טכנאיו

כך נוצרה קבוצת כוח חדשה, שאפשר לראות בה קבוצת היגוי לאומית. רבין, לבדו, יושב למעלה, מקומו בלתי מעורער. לשירותו הישיר עומדים מזכירו הצבאי דני יתום, ראש לישכתו איתן הבר, הרמטכ"ל, ראש השב"כ, ראש המוסד, מנכ"ל משרד הביטחון. המזכיר הצבאי איננו מתאם בלבד, הוא מעורב עמוקות בקביעת המדיניות. בגלל אופי היחסים עם הפלשתינים, גובר משקלו של ראש השב"כ. הבר משתלט על העניין הירדני. זאת ה„גישה" שלו.

זה לא מטבח, כי לרבין אין מטבח. השותף היחיד שהוא מכניס לו לבישולים הוא שמעון פרס. בחודשי המשא־ומתן באילת התגבש נוהג קבוע: כל סוף־שבוע היתה ...שלות חחרת יחד לצפון. החברים היו מתכנסים של הרמטכ"ל לדיון מסכם, בהשתתפות ראשי ...ושת הביטחון. בניגוד לעבר, סביר ווינגר הוזמנו ...יונים האלה. אחר־כך היה הצוות מתייצב אצל ...ין, לקבלת הוראות נוספות. לא תמיד פרס היה ...

אבל ברגע שפרס ירד לטאבה, קווי הכוח ...דרו. פרס היה המרכז, המפתח. הוא לא עשה ... בלי לקבל קודם אור ירוק מרבין (בניסוח שלו: „התייעצתי עם רבין"). אבל מרגע שהגיע להסכמה, ...יו היו חופשיות. בקוצר רוח, בלי הרבה גינוני ...ס, הוא חתך את כולם: את סביר ווינגר ואת ...שי הצבא. כולם היו טכנאיו. פעם יכול היה ...אלוף עוזי דיין לצאת מהשיחות בקהיר, להרים ...פון מהמלון לרמטכ"ל, שהרים טלפון לרבין, ...עצר את פרס. לטוב ולרע, היה הליך ערעור. ...שטח הנוכחי תמו המעקפים.

...מראתון השיחות בטאבה נהג האלוף אילן בירן להתקשר לרמטכ"ל לפחות 5־6 פעמים ביממה, בירן דיווח וביקש תגובה. אבל הפעם לא המתין רבין לצבא. הוא ופרס סיכמו את ההחלטות ביניהם, בארבע אוזניים, והצבא עבר לדום.

המיבנה החדש יצר, בעצם, שתי ממשלות. כך מגדיר את הדברים אחד המעורבים. ממשלה אחת עוסקת בחיי היום־יום: בגביית מיסים, בסלילת כבישים, במינוי רבנים ובבדיקת חומרים מסרטנים בעופות. גם בראשה עומד רבין. הוא מעורב בפרטים השוליים ביותר של עבודתה, לפעמים עד כדי גיחוך. הממשלה השנייה עוסקת בחיי המחר: בתהליך השלום ובקביעת מדיניות הביטחון.

במיבנה הזה הקבינט המדיני־בטחוני מרוקן לחלוטין מתוכן. הוא אינו מעורב כלל בנושאים שלמענם המציאו אותו. שרי הממשלה חולקו לשתי ליגות. רוב השרים קוראים על התהליך בעיתונים ומתראיינים עליו בטלוויזיה. מרירותם עצומה ומאיימת להתפרץ בכל רגע. הסידור הזה מגמד אותם, משפיל אותם. בהשפלה הם היו עומדים, אבל איך יבואו בדימוי מרוקן אל הפריימריס.

שלושה שרים, משה שחל, יוסי שריד ואהוד ברק, נוטלים חלק מסויים בתהליך, אם לא מקרוב, מרחוק. זה מעלה אותם שלב אחד לפחות בסולם הכוח הבלתי־כתוב של הממשלה, התקשורת קשובה יותר לדבריהם. כשהם משווים את עצמם לעמיתיהם השרים, הם יכולים להרגיש סיפוק. אבל אם אהוד ברק, למשל, ישווה את האותות שנתן בתהליך כרמטכ"ל לאותות שהוא נותן בו כשר, סומק יעלה בלחייו.

אלה שתי הממשלות. ממשלה אחת נמצאת כרגע בוושינגטון, בחברתם של קלינטון, מובארק, המלך חוסיין וערפאת. ממשלה שנייה נשארת בבית.

העוקץ בסיפור הזה הוא, שהמנגנון שניבנה בעמל רב סביב הסכם טאבה פנוי להוכלה. אם רבין רק יאמר, ייקח פרס על עצמו את חידוש המשא־ומתן עם סוריה. הכל מוכן: ביחסים שנוצרו ברמת הפקידים והגנרלים, אין קושי להרים צוות משותף של מערכת הביטחון, ראש הממשלה, האוצר ומשרד החוץ. צריך רק שהסורים ירצו, אבל מי שואל את הסורים.

אריאל שרון

שמחה מוקדמת

אחרי חתימת ההסכם חשתי השבוע כאב עמוק. הכאב היה לא רק על ההחלטות השגויות, חסרות האחריות של הממשלה, אלא בעיקר על השמחה השטנית של שריה, „כנפול" אויביהם המתנחלים. שמחה מאוד מוקדמת לדעתי.

לפעמים אין ברירה וצריך לסגת. לפעמים אתה מחזיק במה שאינו שלך לצרכי מיקוח. אבל לוותר על משהו שהוא כולו שלך, תוך קריאות שמחה, שמחת הנסיגה, זו תופעה חולנית.

עליצות הוויתור, התשוקה שאינה ברת כיבוש להיות קטנים, נכנעים, עלובים – מעוררת בי כאב. בכל זאת, גם פרקליטי השטן הם יהודים, ובכלל צר לי לראות בעליבותם ובאפסותם של אנשים.

הצטערתי לראות איך מנהלים מו"מ סביב השעון שמונה ימים ושמונה לילות. התביישתי כשראיתי בטלוויזיה קצין בכיר של צה"ל, ללא מדים, בגופיה ובתחתונים, מזונח ובלתי מגולח, טרוט עיניים מחוסר שינה, משפר, בלילה בטאבה, את המפה לטובתם של מפקדי המחבלים המאיצים בו. כך נראים מנהלי המו"מ וכך הם שווים. ממשלה במערומיה.

■■■

פרקליטי השטן אוהבים השוואות. מנחם בגין ז"ל הפך, ללא כל רשות, ובאופן מעוות, לסימלם. בקמפ־דייוויד, הם אומרים, כלא הנשיא קארטר את ראש ממשלת ישראל ועוזריו, ואת נשיא מצרים ויועציו, למשך 13 יום עד שהגיעו להסכם.

אכן, בלחצו של הנשיא קארטר, נעשו הדברים בדומה לכך. פרט לעובדה ששעות השינה היו נורמליות ושמר בגין מקמפ־דייוויד היה מעדכן ונועץ בממשלה במשך כל ימי הדיון. כאן, בטאבה, בחרה ישראל בדרך זו מרצונה החופשי, ללא כל לחץ. הנשיא קלינטון נוהג כלפי ישראל בידידות אמיתית. הידידות של היום בין ישראל לארה"ב נמצאת בפיסגתה. ישראל יכולה היום להשיג, בתחום שיתוף הפעולה עם ארה"ב, כמעט כל מה שתרצה. אבל ישראל, במקום לקדם את האינטרסים שלה, עסוקה עד מעל הראש בסיוע לערפאת, למרות שהוא מפר כמעט כל סעיף בהסכם אוסלו. הממשלה פועלת למען ירדן, היא עוורת למובארק, למרות שזה עומד היום בראש החזית הערבית האנטי ישראלית.

ממשלת ישראל אינה תובעת מארה"ב את שחרורו של יונתן פולרד, המתענה בכלא למעלה מעשר שנים, שתרם תרומה כה חשובה לביטחונה של ישראל. היא אינה דורשת את הסגרת הרוצחים המסתובבים חופשיים ביריחו ובעזה. היא אינה תובעת את החזרת הנעדרים, שלערפאת יש מידע עליהם. עוד מעט לא יישאר בידינו עוד קלף לבירור גורלם, אבל הממשלה לא מפעילה כל לחץ על ערפאת.

מילוי דרישותיה של ישראל חייב היה להיות תנאי בל יעבור לשחרור מחבלים שאין דם על ידיהם. אלה שדם על ידיהם, גברים ונשים כאחד, אין לשחרר בשום מקרה לפני ריצוי עונשם. אין זה משנה כלל לעניין זה אם זכה הנפגע ונשאר בחיים. כוונת המחבל היתה לרוצחו.

האמריקנים עצמם נבוכים. הם אינם מבינים את התנהגותה של הממשלה. ישראל נראית להם כמדינה בתהליך של התאבדות לאומית, אבל הם אינם מוכנים לטפל בהחזרתה של ישראל לשפיות. הם אינם חשים שהם צריכים לעשות זאת למדינה שהיא בעיניהם עדיין מדינה ריבונית.

פרקליטי השטן, פרקליטיו של ערפאה, במערכה של הטעיית הציבור, טוענים שאין דרך אחרת. הם אינם רוצים, לדבריהם, במדינה דו־לאומית. הם אינם רוצים, לטענתם, לשלוט בעם זר. למה כוונתם באומרם כך? האם כוונתם היא שירושלים בעתיד תחולק? הרי חיים בה כ־150 אלף ערבים. האם כוונתם שיש לבצע טרנספר של 850 אלף ערביי ישראל? האם חוזרים הם לרעיונותיהם של אבות מפלגת העבודה?

על מה הם מדברים? הרי אנחנו מעולם לא הצענו להעניק אזרחות ישראלית לתושבי יהודה ושומרון הערביים. לכולם יש דרכונים ירדניים. ויש פיתרונות נוספים.

ראש הממשלה ממשיך לדבר על הירדן כגבול הביטחון של ישראל. הוא מדבר על בקעת הירדן. זאת בעוד שהוא צריך היה לדעת, מה שכל מפקד אוגדה יודע, שכדי לנהל קרב הגנה בבקעת הירדן צריך לפרוס את הכוחות בעומק של 40־50 ק"מ לפחות, מערבה. ולצורך זה צריך אחיזת קבע בגב ההר ומערבה לו.

הכל שקר, הכל הטעיה. הכל תוך התבזות. גם החתימה בטאבה היתה מבישה. ערפאת, גאה בשפתו, מדבר ערבית. שר החוץ שלנו, מתוך עבדות פנימית, מדבר אנגלית. ואי אפשר גם שלא להעיר על אימרת השפר של שר החוץ: „שני עמים שנולדו באותה עריסה". כאילו שניתן בכלל להשוות. העם היהודי התנחל כאן בארץ־ישראל 2,000 שנה לפני שהמוסלמים בכלל הגיעו הנה.

העובדה שהם אימצו, אחרי למעלה מאלפיים שנה, את אברהם אבינו לפולחנם, אינה נותנת להם שום מעמד עדיף כאן. זה שהקוראן נכתב כ־1,000 שנים אחרי התנ"ך, בוודאי אינו מעניק להם שום זכויות יתר. ובכלל, ממתי שר ישראלי צריך לסייע לפלשתינים בשכתוב ההיסטוריה?

זו מדינה יהודית בה יכולים הם לחיות בכבוד, אם ינהגו לפי החוק. הם יוכלו כמובן לקיים את כל מצוות פולחנם הדתי. אנחנו לעולם לא נעשה את מה שאמר לאחרונה שר הדתות בממשלתו של ערפאת, טהבוב: „יהודים לא יוכלו להתפלל בהר הבית, במערת המכפלה ובקבר רחל, כשיעברו אלה לשליטה פלשתינית".

■■■

כולם עוסקים בפרטים. שיחרור מחבל זה או אחר. איך לצרף ליריחו שטח נוסף (כפרס אולי על אי הסגרת רוצחי הנערים בוואדי קלט). בעוד כמה ימים תתחיל נסיגת צה"ל. מי הוזמן לטקס בוושינגטון ומי לא הוזמן ונפגע.

ואין נשמע כמעט קול הזועק על ויתור על שטחי המולדת. על ערש העם היהודי, על המקומות הקשורים לעברנו, אלה שמקומם בזיכרוננו הלאומי החזיר אותנו לעצמאות בארצנו.

„יום גדול, יום שמח", בירכו זה את זה מי שחזירו אותנו 50 שנה לאחור והמריאו לטקס הכניעה בוושינגטון, כשהם חוגגים את „קץ" רעיון ארץ ישראל השלמה. אבל גם כאן הם טועים. גם כאן הם אינם יודעים לאן הם הולכים.

150 אלף יהודים חיים היום ביש"ע (ועוד כמספר הזה בשכונות סביב ירושלים שטופחו לבירה). בסוף השנה יגיע מספרם ל־160 אלף, ובעתיד הלא רחוק למאות אלפים. אנשים אלה נמצאים בדרך הציונית, היהודית, הנכונה. הם אלה שיודעים לאן אנחנו צריכים ללכת.

טקס החתימה בטאבה: ערפאת, גאה בשפתו, מדבר ערבית. פרס, מתוך עבדות פנימית, מדבר אנגלית
תצלום: גו קוט

ד"ר אפרים סנה

מצב משופר

שנתיים חלפו בין החתימה על „הסכם אוסלו" במידשאות הבית הלבן לבין החתימה על ההסכם המכונה „אוסלו ב'", הלא הוא ההסכם המפורט על הסדר הביניים. זה הזמן לבחון מה השתנה במהלך שנתיים אלה, ומהו המאזן המסכם של תקופה זו. את המאזן הזה יש לערוך לפי שתי אבני בוחן: האם השתפר מצבה הכולל של מדינת ישראל, וכמה התקרבנו ליעד האסטרטגי שלנו, שהוא יצירת יחסים חדשים בין שני העמים בארץ ישראל, והיפרדות לשתי ישויות מדיניות, ישראלית ברוב השטח, וערבית במיעוטו.

מה, אם כן, קרה בשנתיים אלה?

א. נחתם הסכם שלום עם ירדן. הגבול הארוך ביותר של ישראל עם מדינה ערבית הפך מגבול של עימות לגבול של שלום. המישוואה האסטרטגית של ישראל השתנתה. אין לסוריה עוד סיכוי להקים „חזית מזרחית". גבול העימות של ישראל מצטמצם לגיזרת הגולן ולבנון. בכך משתפר מצבה הצבאי של ישראל ומתחזק כושר המיקוח המדיני שלה.

השלום עם ירדן התמלא, מייד לאחר חתימתו, בתכנים מעשיים, שיביאו ברכה לשתי המדינות. בעקבותיו החלה הפשרה ביחסים עם מדינות ערביות נוספות, במגרב ובמיפרץ. החרם הערבי לא בוטל אומנם רשמית, אך מעשית הוא התמוסס. השתנתה האווירה באיזור, ובעקבות שינוי זה הגבירו חברות זרות ובינלאומיות את השקעותיהן ופעילותן בישראל. באופן מעשי זה אומר יותר יצוא, יותר הכנסה לאזרחי ישראל.

ב. בחודשים האחרונים בעיקר, העמיקה ההכרה בקרב המנהיגות הפלשתינית, בראשות ערפאת, כי הטרור האיסלמי הקיצוני הוא איום קיומי עבורה, כבר בטווח הבינוני, אם לא בטווח הקצר. חל שינוי חיובי משמעותי בצעדים המעשיים שנוקטת הרשות הפלשתינית כנגד האירגונים הקיצוניים.

גם אם עדיין אנו מצפים, ובצדק, ליותר, אין להמעיט בחשיבות השינוי הזה. רחיקת האיסלם הקיצוני אינה מוצאת את ביטויה רק בתחום המשטרתי־צבאי. המבקר היום בעזה אינו יכול שלא להתרשם מהשינוי שהתרחש בה. יותר מקומות בילוי ושעשועים, יותר משפחות בחופי הרחצה, יותר דברים שהציבור אוהב, והחמאס שונא ומחרים. וגם לכך אין להתייחס בביטול.

ג. פחתה שליטתנו בחיי היומיום של הפלשתינים. ברצועת עזה החליפה הרשות הפלשתינית לחלוטין את המינהל האזרחי של צה"ל. בגדה המערבית מנהל עדיין צה"ל חלקים חשובים של חיי האזרחים, אך סמכויות אזרחיות רבות הועברו כבר לפלשתינים, ותהליך הניתוק כבר בעיצומו.

אם מדובר בשינוי מציאות, שעוצבה במשך 28 שנים, זהו אחד השינויים המשמעותיים ביותר: הגם ששליטתנו הצבאית בגדה נשארת, התערבותנו בחיי הפלשתינים הולכת ונפסקת. רצוננו לחדול מלנהל את חיי הפלשתינים מתממש במהירות.

■■■

ד. במקביל, מתגבשים דפוסי תיאום ופעולה משותפת בין צה"ל לבין המשטרה ומנגנוני הביטחון הפלשתיניים. המצב רחוק מלהשביע את רצוננו, אבל אין לצפות שהמעבר מעימות רב־שנים לשיתוף פעולה, יהיה נטול חיכוכים. עצם התיאום המיבצעי, חרף כל הבעייתיות והסיכון שבו, הוא חלק מאותו שינוי ביחסי העמים, ומי שזוכר את עשרות השנים של מאבק הדמים שלנו באירגונים הפלשתיניים, יודע להעריכו נכונה.

ה. נוצר דיאלוג רחב ממדים בינינו לבין הפלשתינים. בעבר, היה הדיאלוג הישראלי־פלשתיני הרשמי נחלתם של מעטים, ובסתר. הרחבת נושאי המשא ומתן לכל תחומי החיים והעשייה, יצרה מצב בו מאות ישראלים ופלשתינים מעורבים אישית בתהליך ההידברות, ברמה המקצועית. מומחי מים מדברים עם מומחי מים, אנשי כלכלה עם אנשי כלכלה, רופאים עם רופאים, וכך בכל התחומים.

המגע האישי הישיר של אנשי מקצוע ישראלים ופלשתינים, גם אם נוצר תוך מיקוח עיקש, יוצר הכרויות ויחסי אנוש חיוביים בין המימסד הישראלי למימסד הפלשתיני. נוצרת תשתית אנושית לשיתוף פעולה חיובי, ואם מדברים על יחסים חדשים, אחרים, זהו אחד המרכיבים החיוניים שלהם.

ו. הטרור לבש בשנתיים האחרונות את צורתו הרצחנית והנואשת ביותר. למשפחות שעולמן חרב אין נחמה בתהליכים היסטוריים, טובים וחשובים ככל שיהיו. את סיבלן אי אפשר לשקול בשום אופן, ומול שום דבר.

רצח עשרות רבות של ישראלים היה „הישגו" היחיד של הטרור. תהליך בניית ההסכמים בין ישראל לפלשתינים לא נעצר, ההשלמה של העולם הערבי עם קיומה של מדינה יהודית־ציונית במזה"ת לא כורסמה, אלא אף העמיקה בשנתיים האחרונות. גם בשאחזו באמצעי הנואש האחרון – התאבדות – לא הצליחו אירגוני הטרור להשיג את מטרתם הפוליטית.

הצלחות שירות הביטחון בחשיפת חוליות המחבלים הוכיחו, כי טרור זה לא רק שנכשל בהשגת מטרתו, אלא גם שאינו חסין מפני ידם של זרועות הביטחון.

■■■

מדינת ישראל עומדת היום, למחרת החתימה השנייה בוושינגטון, כאשר מעמדה הביטחוני, הכלכלי והמדיני משופר, וכאשר בשטחים נוצרת מציאות חדשה. לוח הזמנים שנקבע באוסלו אינו קיים. ההתעקשות על צורכי הביטחון של ישראל חייבה לוח זמנים אחר, ממושך יותר. יש לזכור זאת לקראת המשא ומתן על הסדרי הקבע. אין תאריכי יעד מקודשים.

הבעיות הקשות האמיתיות – עוד לפנינו. נזדקק לאורך רוח, כדי להתעקש על מה שחשוב לנו. כאשר משנים את מהלך ההיסטוריה, אין להביט בשעון, גם לא בלוח השנה. יש להביט בספר ההיסטוריה, ושנתיים בספר הזה הם פרק זמן קצרצר.

גמר חתימה

המחיר

במלכודת האסירים

„האסירות הן קדושות", אמר ערפאת בשבת, ואיים לפוצץ את ההסכם ● ברגע האחרון ויתרה ישראל על עוד אחד מעקרונותיה בנושא שיחרור האסירים עם דם על הידיים ● נשיא המדינה והממשלה מצאו את עצמם משני צידיו של הסכם אוסלו ב': אם ויצמן יחתום על החנינה לאסירות, יפר את הבטחתו להורים השכולים, ותעלה על הפרק שאלת שיחרורם של לאומנים יהודים שרצחו ערבים

רוני שקד

הנשיא עזר ויצמן הפעיל ביום רביעי את בלם החירום ועצר את שיחרור האסירות הפלשתיניות, שנקבע בהסכם אוסלו ב': „לא אחתום על חנינה למחבלים ששפכו דם, כולל אסירות", אמר, וביקש לבדוק את תיקי המחבלות המועמדות לשיחרור.

תחילת העניין לפני שבועיים, כאשר ויצמן נענה לבקשתו של מובארק לטפל בנושא שיחרור האסירות הפלשתיניות. נשיא מצרים העביר את בקשתו האישית של ערפאת, לשחרר 17 אסירות, שוועדת השרים קבעה שאין לשחררן.

מספר ימים לאחר מכן נפגש הנשיא עם הורים שכולים והבטיח, שלא יחתום על חנינה לרוצחי יהודים – אלא אם הרשות הפלשתינית תסגיר לידי ישראל את 14 המחבלים החשודים בפעולות טרור בישראל, כולל הרצח הכפול בוואדי קלט.

ביום רביעי אישרה ממשלת ישראל את הסכם אוסלו ב', שבעמודו האחרון גם סעיף שיחרור האסירים. מתברר, כי הממשלה חתמה על הסכם מבלי הביטחון שתוכל ליישמו – בגלל סמכויות החנינה של הנשיא. ויצמן חרי לא כל־כך מרוצה מהקצב המהיר של המשא־ומתן, וגם אינו רוצה לעסוק בשיחרור של רוצחים.

סוגיית האסירים הסתבכה. סמכותו של הנשיא אמנם מוגבלת לתושבי מזרח־ירושלים וכאלה שנשפטו בבתי־המשפט הישראלים, אבל התערבותו הצליחה ללבות את הוויכוח הציבורי סביב פרשת שיחרור האסירים שדם על ידיהם.

שיחרור האסירים הפלשתיניים שדם על ידיהם יחייב את הנשיא לנהוג באותה אמת מידה כלפי האסירים היהודים, ולא תהיה בפניו ברירה אלא לחתום על חנינה ליהודים שרצחו ערבים. עמי פופר ודומיו ידרשו מהנשיא לנהוג בהם כפי שנהג בערבים.

דילמה אחרת, לא פחות חשובה העומדת בפני ויצמן, היא שאלת אמינותו בציבור. הוא הצהיר שלא ישחרר מחבלים רוצחים. איך יוכל להסביר את החתימה על החנינה?

נכון לשעת סגירת גיליון זה, לא ברור איזו החלטה יקבל הנשיא. כך או אחרת, במערכת הפוליטית הכריזו כולם כי יכבדו את החלטתו. „הנשיא הוא סוברין. אני אכבד כל החלטה שלו. כרגע שנתנו לו את הסמכות, צריך לקבלה", אמר אתמול השר משה שחל.

עוד טרם נחתם הסכם העקרונות בוושינגטון, בספטמבר 1993, היה ברור, שישראל תצטרך לשחרר אסירים פלשתיניים. באביב 1994, לאחר התייעצויות עם קבוצת שרים, הנחה ראש הממשלה את מערכת הביטחון לקמץ בשיחרורים. נקבע, כי בכל מקרה לא ישוחררו אסירים עם דם על הידיים; שיחרור האסירים לא יהיה חלק מההסכם, אלא על בסיס הבנות בלתי־כתובות בין הצדדים; לא תהיה היענות לדרישת הפלשתינים לקבוע שיחרור על־פי קריטריונים; השיחרור יהיה על בסיס מספרי, ותהיה הבחנה בין אסירי הפת"ח לאסירי אירגוני הסירוב.

ישראל התכוונה להשתמש באסירים כקלף מיקוח במשא־ומתן. במערכת הביטחון היו מודעים לרגישות המיוחדת של הרחוב הפלשתיני לנושא. כמעט ואין משפחה פלשתינית שאחד מבניה לא היה בכלא. כחצי מיליון פלשתינים עברו מאז 1967 את הכלא הישראלי.

ביוני 1994, במסגרת עיסקת שיחרור האסירים הגדולה, נשבר העיקרון לפיו לא משחררים אסירים עם דם על הידיים. שוחררו אסירים שרצחו משתפי פעולה, בתנאי שהיו תושבי יריחו. כמו כן שוחררו כאלה שריצו יותר מ־15 שנים בכלא ולא ביצעו פעולות טרור עם דם על הידיים. גם הם חויבו להישאר ביריחו. מתוך קרוב ל־500 אסירים שהועברו ליריחו, היו 128 רוצחים של משתפי פעולה, שרובם נדונו לעשרות ומאות שנות מאסר.

משתפי הפעולה הקימו קול צעקה, אבל מאחוריהם לא עמד לובי בכנסת, שיוכל לפעול ולשנות ההחלטה. אחמד מוס, משתף פעולה מיריחו ששוקם במרכז הארץ: „האם דם משתפי פעולה זול יותר מדמם של ישראלים? הרי הם נרצחו רק בגלל ששירתו את ישראל ופעלו למען ביטחונה. אנחנו חיילים בדיוק כמו חיילי גולני או הצנחנים.

„עכשיו ממשיך הכיופסום בעקרונות של הממשלה – אחרי שיחררו את רוצחי משתפי פעולה, הגיע תורם של רוצחי יהודים. חשבנו שאם אותנו דופקים אז לכל הפחות הממשלה תתעקש לא לשחרר רוצחי יהודים. אבל מתברר, שהממשלה הזאת מפקירה את נאמני המדינה – ערבים ויהודים".

בגלי השיחרורים הבאים היו גם אנשי חמאס. התנאי לשיחרור היה חתימה על התחייבות שלא לעסוק בטרור ולתמוך בתהליך השלום. הנוסח הזה עבר הרבה שינויים, תוך התייעצות עם האסירים עצמם. הנהגת החמאס לא אסרה על חבריה לחתום על המיסמך. „כל אדם ישקול על־פי רצונו". אנשי החמאס חתמו והשתחררו. הרי החופש חשוב יותר מהחתימה – בייחוד כשרבים שוחררו לעזה, שם אין מי שיפסק על פעולותיהם.

גם על הימצאות האסירים ביריחו לא היתה הקפדה. מדי פעם ניתנו להם רישיונות לבקר את משפחותיהם בגדה. מי שלא קיבל רישיון פשוט עלה על אוטובוס או מונית ונסע לביתו. במחנה האסירים נותרו בימים אלה רק כשליש מהמשוחררים, כאלה שבאמת חוששים לצאת מיריחו בשל העבירות החמורות שביצעו. בעוד חודשיים־שלושה, כאשר צה"ל יפנה את הערים, הם ייפרדו מיריחו.

מאז הסכם אוסלו שוחררו כ־6,000 אסירים, ובתי־הכלא עדיין מלאים. נכון לשבוע מונה מצבת העצורים והכלואים 5,284 פלשתיניים, מתוכם 169 במעצר מנהלי, 3,612 שפוטים, 1,290 עצורים עד תום ההליכים ו־213 עצורים לחקירה.

בקבוצת האסירים יש כ־500 אסירים המוגדרים קשים – כאלה שנשפטו למאסר עולם ויותר בשל מעשי רצח. בכלא נפחא 230 אסירים מתוך 280 הם רוצחי ישראלים, שנשפטו למאסר עולם. בכלא ג'ניד שבשכם עוד כ־103 רוצחי ישראלים. כ־2,000 מהאסירים חברי אירגון הפת"ח, 3,000 חברי חמאס, והשאר חברי הג'יהאד וחזיתות הסירוב הקטנות. כ־1,100 הם תושבי רצועת עזה.

במהלך המשא ומתן על הסכם אוסלו ב', דרש ערפאת בתוקף את שיחרורן של האסירות הביטחוניות – כל האסירות, הוא התעקש, כולל אלה שעל ידיהן דם ישראלים. „האסירות הן קדושות", אמר לשמעון פרס בטאבה בשבת, והזכיר לו את ההבטחה שנתן ויצמן למובארק. בלישכת הנשיא הרגישו אתמול, כי ויצמן הבטיח אז לפעול רק למען אותן אסירות, שאין דם על ידיהן.

ממשלת רבין לא נענתה לבקשתו של ערפאת. במוצאי שבת הודיע פרס לערפאת, כי ישראל מוכנה לשחרר 24 אסירות, אך מסרבת לשחרר את ארבע הנותרות, שדם על ידיהן. ערפאת הנזעם טרק את הדלת ואיים לעכב את חתימתו על ההסכם.

המשברון בנוסח הבזאר המזרחי, בלחץ הזמן של המשא ומתן – כשראש השנה בפתח וביום חמישי טקס החתימה בוושינגטון – הוביל לפשרה. פרס התקשר לרבין, רבין התייעץ עם שרים ולבסוף נמצא הפתרון: ישראל תשחרר את כל האסירות, ובתמורה, ערפאת יעמיד לדין את שני האחים ראג'ח ועמרו אבו־סיטה, רוצחיו של אורי מגידיש.

במעמד חברי המשלחת הישראלית הניף ערפאת אצבע לעבר פריח אבו־מדין, שר המשפטים שלו, והורה לו לפטר את השניים מהמשטרה הפלשתינית ולהעמידם לדין. „תמצא כבר את הסעיף המתאים", אמר. דרך אגב, ישראל דרשה כבר מספר פעמים להסגיר לידיה את שני האחים. אבו מדין אמר לא.

וכך, ערב ראש השנה, התגלה לציבור כי בהסכם אוסלו ב' מופיע סעיף שכותרתו „שיחרור אסירים". מתברר, כי לפי סעיף זה, כל האסירות אמורות להשתחרר, ביניהן גם עביר אל־וּוחידי, מפקדת חוליית הפת"ח שרצחה ב־1 לדצמבר 1991 את צבי קליין, שתי האחיות הסכינאיות מהעיירה ביתוניה שליד רמאללה ועוד מחבלות, שהואשמו בניסיון לרצח או בניסיון הריגה. העיקרון הישראלי שלא לשחרר אסירים עם דם על הידיים הופר.

יששכר מנוס, אביו של החייל דוד, שנחטף ונרצח בנובמבר 1984 על־ידי החולייה של למיה מערוף, שמע ביום רביעי בבוקר על שיחרורה המתוכנן של מי שהשתתפה ברצח בנו.

„על השיחרור שמענו מהתקשורת. אף־אחד בממשלה לא התקשר איתנו. מה יש כבר לומר? הבטיחו לנו שלא ישחררו אותה, אבל אין למי להאמין. ותמורת מה? קיבלנו שלום? המחבלים האלה כבר רצחו פעם אחת, זרקו רימון. עכשיו הם ישתחררו ויהיו שם מלכים".

ביום רביעי התכנסה הממשלה כדי לאשר את ההסכם, כולל הסעיף הנוגע לשיחרור אסירים. השר שריד דיבר על הגורמה של יחסי שונה לנשים בקבוצה. השר שחל אמר, כי שיחרור הנשים בא בעיקבות פנייתו של מובארק לויצמן.

שרי הממשלה לא רוו נחת מתגובת הציבור לנושא. כדי להבליט את עמידתם מול הלחץ הפלשתיני, פירסמו החלטה לפיה „לא ישוחררו אסירים שרצחו ישראלים, וגם לא כאלה שגרמו לפציעתם הקשה".

הכנסת נושא האסירים לגוף ההסכם באוסלו ב', נוגדת את עמדתה של ישראל בהסכם העקרונות. יתר־על־כן, נקבעו קריטריונים לשיחרור – צעד נוסף הנוגד את עמדתה הראשונות של ישראל.

ויתור נוסף נעשה לפני מספר שבועות. הפלשתינים עמדו בסירובם להסגיר לישראל חשודים בפעולות טרור. ראש הממשלה וכמה משריו הבכירים הודיעו, כי שיחרור האסירים יהיה מותנה בהסגרת החשודים. בפגישת חברי ועדת השרים לשיחרור אסירים עם נביל שעת' ועם שר המשפטים, פריח אבו־מדין, הם חזרו וכרכו את השיחרור בהסגרה. הפלשתינים עמדו בסירובם להסגיר חשודים, ומצאו את הפטנט של בית־הדין הלילי כדי לעקוף את הבקשה הישראלית. בישראל הבינו, אולי קצת מאוחר מדי, כי ערפאת לא יסגיר את בני עמו לישראל. גם התנאי הזה לשיחרור אסירים נפל.

בכל מקרה, בימים הקרובים יחל תהליך שיחרורם של כ־1,000 אסירים: כאלה שעברו את גיל 50, קטינים מתחת לגיל 18, חולים ונשים. ביניהם יהיו גם כאלה שהיו שותפים לפיגועי טרור, אבל לא הרגו או גרמו לפציעה קשה של ישראלים.

בשלב השני, סמוך לבחירות, ישוחררו כ־1,000 אסירים נוספים, שכבר ריצו שני־שליש מתקופת מאסרם או ישבו בכלא יותר מעשר שנים, ושלא ביצעו מעשי טרור של הרג או פציעה קשה של ישראלים. השלב השלישי יתבצע במהלך המשא־ומתן על הסדר הקבע.

בקירבתו של ערפאת שמחו השבוע על ההישג העקרוני של שיחרור האסירים, אך הדגישו, כי מדובר באנשים שאין להם משמעות מבחינת הזירה הפוליטית בעזה ובגדה. „כולם זקנים וחולים", אמרו בלישכת היו"ר.

הצד העקרוני הוא בדיוק זה שמטריד את חבר הכנסת בני בגין: „החריגה מנוסח הסעיף המדבר על שיחרור אסירים היא עמוקה. ההגדרה של 'דם על הידיים' נעשתה צרה – התחלנו באסירים שהיו מעורבים בפעולות טרור, ועכשיו מדובר רק בכאלה שהורשעו ברצח ופציעה קשה.

„התקוממתי גם נגד האבחנה בין אלה שהרגו יהודים ואלה שהרגו משתפי פעולה. אני חושב שליהודים אסור להבחין בין דם לדם.

„הבנתנו היתה כי המלה 'מחבלים' כוללת גם מחבלות, אבל מסתבר שיש הבחנה פמיניסטית. מתברר עוד, כי משחררים גם אנשי חמאס למאותיהם. קשה מאוד להבין איך מחבלי החמאס משרתים את תהליך השלום. רבין אמר כי נקשור את השיחרור בהסגרה, והנה גם זה נשמט. נוסף לכך, עכשיו יהיו גם תשע ערי מקלט".

השר יוסי שריד אינו מתרגש משיחרור אסירים שדם על ידיהם: „יש פה שיקול מדיני – הרי אנו יושבים עם הפיקוד של אש"ף ומושחתים איתם. אם אנו יושבים עם מי שנתן הוראות לטרור, מדוע לא נשחרר את מי שביצע?

„לחשוב על שיחרור של אדם שהשתתף בפעולת טרור מקומם גם אותי, אבל אני מנסה לחשוב בראש ולא בבטן. אם המצב יהיה יותר רגוע, וייעשו יותר צעדים בוני אמון, נצטרך לחשוב על שיחרור אסירים יותר גרועים".

הישאם עבד אל־ראזק, נושא תיק האסירים ברשות הפלשתינית, טען השבוע, כי למעשה הפלשתינים התחשבו ברגישות הישראלית. „נושא האסירים הוא פצע פתוח אצלנו ואצלכם. לנו בגלל האסירים היושבים בכלא, ולכם קשה שיחרור אנשים שרצחו בזמן המלחמה שהיתה בינינו. אנחנו מבינים את הישראלים, לכן לא דרשנו את שיחרור כל האסירים היום. אף־אחת מהמחבלות שמשתחררות, ואף־אחד מהאסירים שישתחררו בימים אלה, לא הרגו במו ידיהם ישראלים.

„אמרנו שהשיחרור יהיה בשלושה שלבים – כי אנחנו עדיין בתהליך לקראת שלום. שיחרור האסירים הוא חלק מההסכם. לא מתנה".

קדורה פארס, ראש מועדון האסיר הפלשתיני, שבילה 17 שנים בכלא והשתחרר בעקבות הסכם אוסלו, אינו מבין את „ההתעקשות" הישראלית על שאלת הדם על הידיים: „אסיר היושב בכלא הישראלי ושפך דם הוא חייל פלשתיני. הוא ביצע הוראות, הוא היה במשימה לאומית. ההחלטה לפגוע בישראלים היתה חלק ממלחמת השיחרור שלנו.

„דם על הידיים זה ביטוי של העבר. צריך להסתכל מה יש לאדם על הידיים היום, אחרי אוסלו – והיום יש לנו ענף זית. הדם הוא עניין של העבר. נכון, אמא לא תשכח את בנה שנהרג, הכאב יישאר לעולם. אבל מי שהרג היה רק מכשיר, הוא לא חיפש להרוג את הבן של אותה אמא. האסירים היו חלק מהמלחמה, ואפילו אם במלחמה הזאת נשפך דם – עכשיו הם חלק מהשלום".

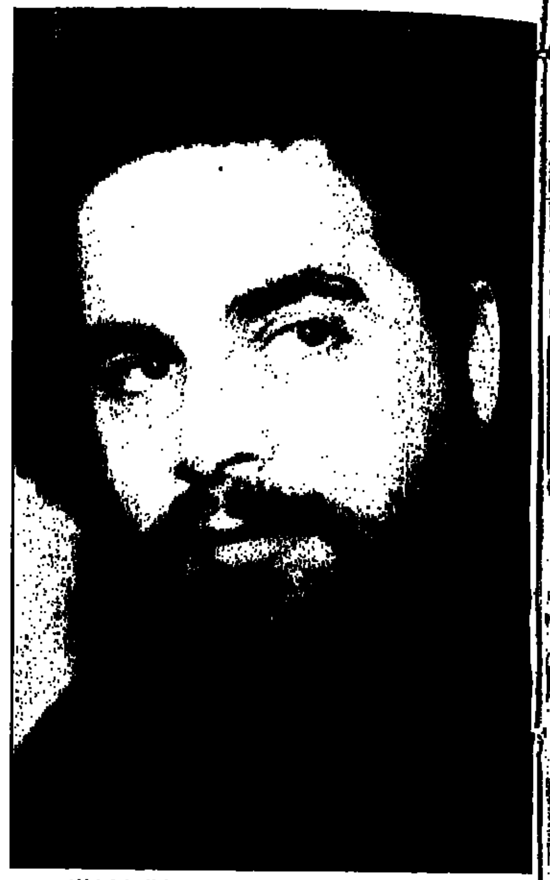
מוס: כינס 30 ערבים בצומת ופתח באש. שבעה נהרגו
תצלום: זיו קורן

ויצמן: מה בדיוק הבטיח בטלפון לנשיא מובארק?
תצלום: זום 77

למיה מערוף: החולייה שלה חטפה ורצחה את החייל דוד מנוס ב־'84

מי בכלל צריך את „כלל"?

הבנק הגדול בארץ, בנק הפועלים, "יאלץ לוותר בקרוב על שליטתו בקונצרן הענק „כלל" ● הדינוזאור הגדול של המשק הוא עדיין חלק מחיינו: אנחנו גרים בדירת „שיכון ופיתוח", מתלבשים ב„פולגת", קונים ב„היפרשוק", מתדלקים ב„סונול" וישנים על „כיתן" ● באוצר מודאגים מריכוז עוצמה כזו בידי מנהלים מעטים ● המנכ"ל דוד ויינשל: בעולם מנצחים דווקא הקונצרנים הגדולים ● התחזית: הקונצרן יפוצל ויימכר חתיכות חתיכות

סבר פלוצקר

בין ראש השנה ליום הכיפורים ימנה שר האוצר, בעצה אחת עם היועץ המשפטי לממשלה ועם הממונה על הקרטלים והמונופולים, צוות בינמשרדי מיוחד מאוד. הצוות, בראשו מנכ"ל האוצר דוד ברודט, יציע שיטה שתאפשר לנתק מהר את הבנקים הגדולים, המוצעים עכשיו להפרטה, מהשליטה המלאה בחברות עיסקיות לא־כלכליות, או לפחות להגבילם בשליטה. על הקמת הצוות הוחלט בישיבה דחופה, שקיים באחרונה ראש הממשלה. הנושא בוער, הוא בוער כבר עשר שנים. החלטת ממשלה אחרונה בנושא התקבלה לפני שנתיים וחצי.

הצוות יוסמך להציע הצעות כלליות, אבל בפועל רק גרעין שליטה בבנק אחד עומד עכשיו למכירה מעשית, ורק תאגיד גדול אחד נמצא בשליטה מלאה וחריגה של אותו הבנק. הבנק: „הפועלים". התאגיד: „כלל".

קונצרן „כלל" הוא תופעה נדירה. זו תשלובת – קונגלומרט באנגלית – המחזיקה והשולטת במאה וחמישים חברות, הפזורות לאורכה ולרוחבה של הכלכלה הישראלית. 30 מהן רשומות למסחר בבורסה בתל־אביב, 8 – בבורסה בניו־יורק. מחזור המכירות המיצרפי של כל חברות „כלל" עשוי להגיע השנה ל־16 מיליארד שקלים. ההכנסות של החברות הכלולות ישירות במאזן „כלל" יגיעו ל־5 מיליארד שקלים. הקבוצה, בהגדרתה הרחבה, מעסיקה 23,000 עובדים. אך לא הגודל עצמו מעניין, אלא הגיוון.

אדם בישראל יכול לחיות כמעט את כל חייו אך ורק במגע עם עסקים בבעלות „כלל". הוא יגור בדירה שנבנתה על־ידי „אורים" או „שיכון ופיתוח". קירות דירתו יהיו עשויים מבלוקים של „איטונג" וממלט של „נשר" וצבועים בצבעי „טמבור". הדירה תהיה מבוטחת בחברת ביטוח „אריה". האיש עצמו, מכוניתו ומשפחתו יהיו מבוטחים ב„אררט". את השקעותיו הוא ינהל בחברת הברוקרים „בטוחה". את קניותיו הוא יערוך ב„היפרשוק". הוא ילבש חליפה של „פולגת", בתו – ג'ינס של „לווי'ס". ילדיו הקטנים יחשקו ב„לגו". באמצע השבוע הוא ייצא לאכול ב„פיצה האט". בתחנת „סונול" הוא ימלא בנזין, ב„סופרגז" יזמין גז. ישן על מצעים של „כיתן", וישתמש בנייר טואלט של „תוגלה". ישתה מיץ של „יפאורה". יסתכל בשירותי „קשת" בערוץ השני. ייסע לבקר את הוריו בבית אבות „מישכנות כלל". תעודת הזהות והדרכון שלו יוכנו ויופקו על־ידי „מל"מ", ואת טיולו לחו"ל יזמין אצל „ריונהאוס". וכשיטלפן לידידים, שיחת הטלפון שלו תעבור בציוד שפותח על־ידי „אי.סי.איי טלקום".

כל החברות שאוזכרו כאן נמצאות תחת המטרייה של „כלל", „כלל" כיצרנית, יבואנית, משווקת, בונה, סוחרת, מבטחת וסוכנת. המיבנה של תאגיד כזה מסובך מאוד.

המיבנה של תאגיד כמו של „כלל" מסובך מאוד. „כלל" היא יצרנית, יבואנית, משווקת, בונה, סוחרת, מבטחת וסוכנת. פעם זה היה יתרון. היום זו מכשלה

„פיצה האט", למשל, היא חברה בבעלות מלאה של „כלל רשתות". „כלל רשתות" היא חברה בורסאית ש־77% ממניותיה מוחזקות בידי „כלל סחר". „כלל סחר" היא שוב חברה בורסאית ש־74.5% ממניותיה נמצאות בידי „כלל" עצמה. גם „כלל" רשומה בבורסה ו־43% ממניותיה מוחזקות, ישירות ובעקיפין, בידי קבוצת בנק הפועלים. 74% ממניותיו של בנק הפועלים מוחזקות בידי ממשלת ישראל. אז אם לא ידעתם, ממשלת ישראל היא הבעלים הסופי של רשת הפיצריות „פיצה האט".

מיבנה רב־שיכבתי ורב־זרועי דומה קיים גם בחטיבות אחרות של „כלל": קבלנות ונדל"ן, ביטוח, תעשייה, תשתית.

הדו"חות הכספיים המאוחדים של „כלל" מאחדים הכנסות ממכירת עוף צלוי עם הכנסות מניהול בית האבות, עם הכנסות מביטוח, עם הכנסות מייצור כבלים, עם הכנסות מפירסום בטלוויזיה, עם הכנסות מיצוא ציוד תקשורת מתקדם, עם הכנסות מהובלת כימיקלים. והכל בתוך תערובת אחת, בקערת סלטים ענקית.

במידת פיזורה שונה „כלל" מהותית משתי חברות ההשקעה הגדולות האחרות – „כור" ו„החברה לישראל". „כור" עוסקת, רובה ככולה, בתעשייה, כלומר בייצור מוצרים במובן הקלאסי של המלה. „החברה לישראל" שולטת במספר קטן של חברות תעשיית גדולות, בשיתוף עם הממשלה. אבל „כלל" כשמה כן היא: הכל נבלל בה. בעבר, הגיוון האינסופי נתן לה יתרון. היום הוא חסרון, סיכון, מכשלה.

כשנוסדה „כלל", בראשית שנות ה־60, ישראל היתה משק קטן, מבודד, מנותק. בוועידת היסוד של „כלל" במיאמי, פלורידה, ב־1962, השתתפו יותר ממאה אנשי עסקים בולטים מדרום אמריקה וצפונה. על ההקמה ניצח שר האוצר של אז, פנחס ספיר המנוח. הוא ראה בתשלובות רב־תחומיות כמו „כלל", בבעלות יהודי אמריקה, את המכשיר העיקרי לפיתוח משק ישראלי, בתנאים של חרם ערבי ומלחמה קרה.

חלומו של ספיר לא התגשם. רק בנו, עמוס ספיר, מכהן היום כמישנה למנכ"ל „כלל". יהודי אמריקה נסוגו, ובמקומם נכנסו ל„כלל" בנק הפועלים וקבוצת אי.די.בי. בבעלות משפחת רקנאטי. בנק הפועלים הוא היום בעל המניות הגדול של „כלל": 45% מהונה העצמי של „כלל" בידיו. לכל צורך מעשי, „כלל" היא איפוא חלק מקבוצת בנק הפועלים.

גרעין השליטה בבנק הוצע לא מכבר למכירה על־ידי ממשלת ישראל. שתי קבוצות ניגשו למיכרז, מורכבות ממשקיעים ישראלים וזרים. בקבוצה אחת מובילה חברת ההשקעות „רנסאנס", בקבוצה השנייה מוביל איש העסקים אליעזר פישמן.

בהצצה מאוחרת מאוד נזכרו הפקידים באוצר ובמשרד התעשייה, שאולי זה לא כל־כך חכם ויעיל, מנקודת ראות המשק כולו, למכור את השליטה בבנק הפועלים יחד עם השליטה ב„כלל". כתוספת, בדרך אגב. בפגישות ממלכתיות דחופות, בין היתר אצל רבין, הועלו רעיונות שונים איך להפריד בין בנק הפועלים ל„כלל", לפני שיהיה מאוחר מדי. בסוף הוחלט על הקמת צוות לבחינת העניין. המכירה תימשך, אבל בעיית „כלל" לא ירדה מעל הפרק. להיפך – „כלל" חזרה לשולחן הדיונים והניתוחים.

יו"ר אולשנסקי (מימין) ומנכ"ל ויינשל: הריכוזיות היא דווקא בידי פקידי האוצר

שנים ניהל את „כלל" אהרון דוברת, שריכז סביבו צוות יצירתי ושאפתני. דוברת בלט בכישוריו, באישיותו, בדעותיו. באמצע 1992, בגיל 60, פרש מ„כלל", עבר לעסקים פרטיים. איתו ובעקבותיו פרשה שיכבה ניהולית שלמה. אפילו שתי שכבות. היום יו"ר הדירקטוריון של „כלל" הוא אבי אולשנסקי, איש בנק הפועלים. המנכ"ל הוא דוד ויינשל, בעבר מנכ"ל בנק ישראל ואחר־כך מנכ"ל רשת שופרסל. במקומם של פורשי־דוברת באו מנהלים חדשים, והקונצרן אורגן מחדש. התרחב והתפשט.

ב־1988, שנת המיתון, הפסידה „כלל" כ־83 מיליון שקלים (בשקלים של 95'). מנהליה הכריזו אז על מדיניות הבונקר: להסתגר ולשרוד. ב־1990 „כלל" כבר חזרה לרווחיות. ב־91' הרוויחה כ־117 מיליון שקל, ב־92' כ־212 מיליון וב־93', בהמשך התנופה, הגיעו הרווחים לשיא, כ־250 מיליון שקל. אשתקד התכווצו הרווחים ל־108 מיליון שקל. הדו"חות הכספיים למחצית הראשונה של השנה מראים שיפור מסויים: רווח של 68 מיליוני שקלים.

האם זהו רווח רב? רווח מעט? קשה לשפוט; ברור שלא מדובר ברווחיות מרשימה. מספרי הרווח המקובצים כוללים הפסדי הון ורווחי הון מהנפקות, מימוש אחזקות ומהבורסה. הם ניגזרים מענפי פעילות שונים בתכלית זה מזה. מושג של „רווחיות טובה" בתעשיית אלקטרוניקה לא דומה ל„רווחיות טובה" בענף בתי אבות או מזון מהיר או ניהול תיקי השקעות. משום כך המשקיעים בבורסה, בדרך כלל, לא מתלהבים מתשלובות נוסח „כלל". בלתי אפשרי להעריך את שוויין. אין לדעת במה הן מצטיינות ובמה הן גרועות. ככל שהתאגיד מתעסק בעניינים רבים יותר, כך נוטה רווחיותו לבינוניות ומטה. אז למה לקנות את מניות „כלל" ולהיות בעלים של כל־בו כלכלי, אם אפשר לקנות מניות של חברה יותר קטנה, יותר דינמית והרבה יותר רווחית?

תשלובות בין־ענפיות גדולות יצאו מהאופנה במדינות מערב מפותחות בסוף שנות ה־50. פורקו מרצון לטובת בעלי המניות, או התפרקו מחוסר ברירה. בשנות ה־90 מייעצים המומחים לחברות מצטיינות להתמקד בתת־ענפים ייחודיים, להיצמד ליתרונות תחרותיים מובהקים ומוגדרים, לצאת מהר מפעילויות שלא מתאימות לאסטרטגיה הממוקדת, שלא מוסיפות ערך.

פרופסור צעיר למינהל עסקים, שהיה רואה את המיבנה הביזורי ונטול הכיוון של „כלל" היום, היה ממליץ על התפרקותה מחלק ניכר מנכסיה. הפרופסור היה אומר: צריך לפצל את „כלל", צריך לשחרר מחסותה של חברת־האם השתלטנית שש־שבעה תאגידים נפרדים, ולתת להם בעלים חדשים וחיים חדשים, עצמאיים. המועמדים להפרדה: „כלל תעשיות", „כלל ביטוח", „אורים", „בטוחה", „כלל סחר" ועוד.

ומה יישאר אז מ„כלל ישראל" כחברת השקעות? כמעט כלום. ספק אם יהיה בה עוד צורך. בניסוח אחר, השאלה היא למה בכלל צריך את „כלל".

ישבתי הרבה שעות עם ויינשל ואולשנסקי, שניהם אנשים שקטים, לא מחפשי תקשורת, לא אורחי סלונים, לא נושאי רכילות. צנועים, אף שמ„כלל" הם מקבלים משכורות גבוהות מאוד, גם במונחים בינלאומיים. הם אוהבים את „כלל", הם חיים את „כלל". שאלה שלי, המטילה ספק בצורך קיומו של „כלל", נראית להם ככפירה בעיקר.

ויינשל: הגג המשותף של „כלל" חיוני לעשרות חברות החוסות בצילו. הוא קובע בשבילן את הנורמות העיקריות של התנהגות עיסקית. נוצרת אצלנו תרבות משותפת של ניהול. „כלל" דגם 95' היא כבר לא הצגה של איש אחד. אנשים רבים, צוותים רבים. אמהות־העל של „כלל" נותנת לחברות הבנות שלנו גיבוי בתחום המימון, השיווק, השירות והזהות. הן נהנות מיתרון הגודל של חברת האחזקות הגדולה. „כלל" מאפשרת לחברותיה לעשות דברים שלא יכלו לעשות לבדן, לחדור לשווקים שלא יכלו להבקיע את חומתן. אנחנו נותנים את המנוף, אבל הניהול שלנו איננו פאטרנליסטי.

בגאווה מציגים אולשנסקי וויינשל ספר נוהלים עבה, הכרוך בנוחיות, שמחייב כל חברת־בת וחברה־נכדה של „כלל". זהו הקוד העיסקי והמוסרי של הקונצרן, מפורט ומנוסח.

אתם כבר לא מתערבים בניהול חברות הבת של „כלל" לפי השיטה האישית־לוחצת, כמו שנהג לעשות ברגעי משבר אהרון דוברת? אני שואל. „דוברת פעל יותר לפי האינטואיציה", משיב אולשנסקי, „ואנחנו יותר לפי השיקול המחושב". הוא וויינשל לא יאמרו מלה רעה על קודמיהם בתפקיד.

ובכל זאת, כשאני מבקש מהם להסביר את המיבנה הבלתי־אפשרי של „כלל", הם אומרים: זה מה שקיבלנו מקודמנו. זו הירושה. ויינשל: מצאנו תשלובת מגוונת ומפוזרת מאוד. אנחנו מנסים לייעל את המערכת. ללכד ולמזג פעילויות, לחתוך קצוות שאינם מתקשרים ל„כלל". אנחנו מנסים לגבש בתוך „כלל" איים של התמחות.

הגיבוש עדיין לא נראה בשטח. בשטח נראה, שבשלוש השנים האחרונות „כלל" מכרה קצת חברות, קנתה הרבה חברות ונכנסה לתחומי פעילות נוספים בצורה די כאוטית, כאילו אין לה די במיגוון הקיים. נוצרו עוד שכבות מנהלים, עוד ספרי נהלים. „כלל" קנתה, ביוקר, את מל"ם, חברת המיחשוב והתוכנה הממשלתית, אף שלא היה לה ניסיון קודם משמעותי בתחום זה. אבל היא מכרה את „אלקטרה", חברה מוצלחת שמייצרת מזגנים ומייבאת מוצרי אלקטרוניקה. „כלל" קנתה את רשת הסופרמרקטים קר־אוס צפון, אחרי שקנתה מקודם את רשת ההיפרשוק, אבל היא מוכרת את „פיצה האט", היא קנתה תיקי ביטוח של „הסנה", ונכסי „צור־שמיר", אבל מוכרת חלק מ„אורדן", מפעל ליציקות תעשייתיות כבדות. כל זה לא נתפס כפסיפס מתוכנן מראש, או כהליכה לקראת מטרה ברורה. זה נראה כאוסף של הזדמנויות עיסקיות המזדמנות בדרך; יש שמצליחות ויש שלא.

ויינשל ואולשנסקי מוכנים להגן בכובד ראש על כל

(המשך בעמוד 26)

אולשנסקי: בכל מקרה של חשש לניגוד אינטרסים, מסולקים בעלי האינטרסים הנוגדים מהדיונים, ומוקמות ועדות מיוחדות, שמקבלות החלטות ללא ידיעת כל הדירקטוריון

דיוקנו של קומיסר תרבות

פרוסט: אני מבין את האכזבה. חיכו למהפכה. אבל זה לא יכול לקרות צ'יק־צ'ק אחרי שנים של שלטון אחר

תצלום: ציפי מנשה

עמנואל בר־קדמא

כ־200 משחקני ישראל נוערו ביום שישי שעבר למה שהוגדר כאסיפת־מחאה. אולם גדוש ודווי־מתח. השחקנים עלו בזה אחר זה ודיברו כמו שלא דיברו מעולם. רטוריקה לוהטת מהבטן, מהלב, מהכאב, מתחושות צורבות של עלבון ותיסכול. והמון זעם. נחשולים של זעם. הרבה חשמל.

הטריגר הוא „הבימה". איגוד השחקנים בהסתדרות ביקש לחדד את התחושה שמבקשים להציל את התיאטרון על גבם הלא רחב. זה היה הטריגר, אבל הנושא האמיתי היה החיים עצמם. עליבות מעמדו של השחקן בתוך תיאטרון שיורד מגדולתו. לוקשים חודשיים צמוקים, עם אתנחתות, ארוכות לפעמים, של אבטלה, בין חוזה לחוזה, בין תפקיד לתפקיד. מעבר לזה, אמרו, הם מפרים בכשרונם מיסגרות שאין להם בהן שום מעמד והשפעה. לא שואלים אותם, לא אומרים להם, מתעלמים. מקפחים, מזלזלים. כאילו יש לתיאטרון קיום בלי שחקנים.

בסוף היו הצבעות. הרימו ידיים על סעיף אחר סעיף. רוב ומיעוט. ולבסוף, שתי החלטות עקרוניות: לתבוע את ביטול משרד האמנויות והחזרתו למשרד החינוך והתרבות, ולתבוע את פיטוריו של ראש מינהל התרבות, יוסי פרוסט. הסעיף האחרון התקבל פה אחד.

הכל מתנקז, איפוא, אל יוסי פרוסט. רגע עצוב בשביל מי שנשא דימוי של נער־הזהב של התרבות הישראלית. רגע עצוב, שיכול להשתוות רק עם רגע אחר, לפני שנים רבות, כאשר הקהל הוריד מהבימה, בשאגות בוז נזעמות, את הזמר הצעיר יוסי פרוסט, מאחר שגם זייף את הלחן וגם חירפן את המלים של „עיר לבנה". הרגע ההוא, ממרחקי עברו של בן ה־57, שינה את מסלול חייו. מה תעשה לו הצבעת המרד הקשה של שחקני ישראל?

משרדו של יוסי פרוסט הוא לרוב מרחשת של קהלים וטלפונים סביב אדם, מטבעו, לא שקט. איש קצר־נתיכים, מרים קול בנקל, אבל גם ממהר להירגע. השיחות שלו, בטלפון ובפנים, הן פסיפס מגומר של „בוביק'ים" וברכות עסיסיות ברוד־סית בסיסית, כוואריאציות לנושא. אבל, פעמים רבות, איש חם ומאיר פנים.

„עוד לא הודחתי ולא התפטרתי", אמר ביבושת, אחרי שניתק את הטלפון וסגר את הדלת. „למרות דרישת השחקנים".

● יש לך מושג מה השחקנים רוצים ממך?

„תאמין לי, גם אני הייתי רוצה לדעת. לי אין שום טענה אמנותית נגד שום שחקן. יש לי טענות אנושיות. על מסרים כפולים, על שמרנות. לאיזו רפליקה של אותו שחקן עצמו עליי להאמין – לזו שהשמיצה אותי, או לזו שאמרה לי תודה על המהלך שהוביל לפרישתו של שמוליק עומרז ומה באשר לעובדה, שאותם שחקנים שמנעו לפני שנתיים את כניסתו של יעקב אגמון לתיאטרון – וסייעו לבחירת דוד אלכסנדר וגרי בילו – באו אחר־כך, אחרי הפיטורין של השניים ומינוי אגמון, להרים איתי כוסית?

„בסך הכל, אם יש משבר כל־כך עמוק ב'הבימה', לא השחקנים עשו אותו. 12 שנה הייתי מנהל 'אמנות לעם', והיתה לי בעיה עם התופעה היחידה במינה, שהצגת יחיד של 'הבימה' היתה כרוכה בהעסקת שמונה פועלי־במה בתשלום שאת חישובו לא הצלחתי מעולם להבין. המחיר המופקע מנע מ'הבימה' הזמנות ל'אמנות לעם'".

● בהצבעה של השחקנים לא היו שום מסרים כפולים. הם היו כולם נגדך.

„מעולם לא היתה לי לשון רכה. לא איתם וגם לא עם שרים ופקידים. גם הוויכוחים שלי עם שולמית אלוני לא [illegible]. היו לנו רגעים קשים מאוד".

הפה הגדול של יוסי פרוסט הוא איבר הפועל, אומרים, לרעתו. לשון מתגלגלת לפני הראש. אימפולסיבי. יורה לפני שקורא את כל החומרים עד הסוף. יש שאומרים עליו שהוא שטחי, ומחזקים את הקביעה בעובדה שלא למד באוניברסיטה. פרוסט מוכן להודות שהפה הגדול הכשיל אותו פעם אחת ויחידה: בשעה שדוד אלכסנדר וגרי בילו קיבלו את הנהלת „הבימה", שעה שהוא נאבק בגלוי על מועמדותו של יעקב אגמון. לתואר „אימפראטור" נוסף גם „דיקטטור", ושחקנית אחת, יוצאת רומניה, אף זיכתה אותו בכינוי „צ'אוצ'סקו".

הסיפור של נער הזהב התחיל בכפר הירוק. בשנים ההן היה עדיין די סטיילישי ללמוד בבית־ספר חקלאי. בלורית בלונדינית וקול ערב. הדרך ללהקת הנח"ל היתה סלולה. אורי זוהר קיבל אותו. נתנו לו לשיר, במקום גבי עמרני, שהשתחרר, את „הוא לא ידע את שמה". פרוסט עשה את זה. סטאר נולד. כולם אהבו את הביצוע מלבד משה ארגוב ז"ל, המלחין, שאמר כי היה לו מזייף. מילא, אבל הוא שר יפה. יש לו קול. להקה שהיה בה עם מי להתמודד. אריק איינשטיין, יהורם גאון, עליזה רוזן. להיטים בשרשרת. כשאתם שומעים ברדיו עד היום את „כרמלית", „בשדה תלתן" או „חופשה באדום" – את קולו של פרוסט אתם שומעים.

יעד לעצמו, עם השיחרור, קריירה של זמר גדול. בשלהי שנות ה־50 יכול היה זמר כזה להגשים אמביציה במיטבה באחד משני מקומות: „בצל ירוק" או „סמבטיון". פרוסט הלך ל„סמבטיון", עם אריק איינשטיין, שעימו ועם אילן דר חילק גם דירת רווקים שכורה. פרוסט היה תרנגול רציני בלול. נער־חמוד, מככב במיצעדים, מחלק אוטוגרפים. היפות בנערות העיר נוחתות בדירה. הוא נשא אחת מהן, בתיה, היום מתורגמנית בינלאומית מבוקשת, לאשה. יש להם שלושה בנים בוגרים, ופרוסט יחזור מקצה העולם ולא יישן מחוץ לבית.

אבל בימים ההם חי על השוויץ. לא היו לו שום היסוסים כאשר הסכים לקבל ולשיר את „עיר לבנה" יום אחד בלבד לפני הבכורה. התוצאה היתה, כאמור, קטסטרופלית. שנים רבות אחרי זה היה עדיין פגוע. „תאר לך", אמר לי אך לפני כמה שנים, „איך נדהמתי כשהם צעקו לי – לי – 'בוז' מהאולם".

פרוסט לא ספג את הדחייה. אויס זמר. הלך להיות מנהל, ובג'וב הראשון שלו, במטה חגיגות ה־12, פגש, כבוס, את מי שעתיד היה להיות דמות מרכזית בעתידו – יעקב אגמון. אחרי פרק קצר בביתן הישראלי ב„אקספו", הלך ל„בימות", אז בייבי וחדש לגמרי של אגמון. שם פגשתי בו לראשונה, כאשר „ידיעות אחרונות" הרים, בשיתוף עם „בימות", כמה מטקסי חלוקת פרס „כינור דוד". משם, כאמור, למשך 12 שנה, מנכ"ל „אמנות לעם".

בדרך כלל, התקופה ההיא נרשמת לזכותו. הוא הרוויח ביושר את הקומפלימנט/השמצה הרודף אותו עד היום – „אימפראטור". הוא הגדיל לבלי הכר את הגופיף שעד אז חילק מנות צנועות של תרבות למעברות ולישובי פיתוח. הוא צירף ואיחד גופים שונים. הוא יצר יחסי־עבודה הדוקים, מורכבים, עם מי שכונתה „הצארינה של התרבות", לאה פורת ז"ל. היא ישבה אז על הכיסא שעליו יושב יוסי עכשיו. הוא ידע לחלץ ממנה סמכויות ותקציבים, והחזיר לה בלויאליות אישית וכושר־עבודה אדיר.

וורקהוליק. עד היום. נסע (ונוסע עדיין) אלפי קילומטרים לחודש למקומות הכי רחוקים. הכיר (ומכיר) אלפי פעילים ומכירות. יזם פסטיבלים – עכו, ג'ז באילת, צפת. כן, גם את פסטיבל ערד. יזם הקמת היכלי־תרבות מקומיים עם בימות מקצועיות וחדרי איפור אנושיים לשחקנים.

פרש מרצונו והלך לשוק הפרטי. תחילה חשב ליזום מעין „אמנות לעם" פרטי. גייס כספים מחו"ל. כבר אז התחיל לדבר על מעין משוואה ישראלית למועצה הבריטית ולמכון גתה, להפצת תרבות ישראלית בעולם. החלום הזה עוד חי אצלו.

בתפקידו הנוכחי, פרוסט הוא מינוי פוליטי של שולמית אלוני. בבחירות 1992 ניסח את פרק התרבות במצע מרצ. „למרות", הוא אומר, „שלא הייתי ואינני חבר מרצ. עבדתי למען מרצ בשכר". הוא בא להחליף את אבנר שלו (היום מנכ"ל „יד ושם"), איש מפלגת העבודה שהיה הממונה על התרבות בכל שנות כהונתם של זבולון המר ויצחק נבון במשרד החינוך והתרבות.

● שלוש שנים אתם בשלטון. הקהילייה היוצרת חיכתה למרצ כמו למשיח. והנה, נרשמת אכזבה. לא רוצים משרד אמנויות, מה שיכול להיראות כדחייה של שולמית אלוני, ותובעים את הדחתך. מה קרה?

יוסי פרוסט נע באי־נוחות על כיסאו. „אני מבין", הוא אומר, „את האכזבה. אנשים מחכים למהפכות ביום אחד. זה לא יכול לקרות צ'יק־צ'ק אחרי שנים כל־כך רבות של שלטון אחר".

הוא שולף דף עם מספרים. כשבאנו למשרד, הוא אומר, היה תקציב התרבות שווה לעלות כנף של אף־16. עכשיו זה מתקרב לעלות של מטוס שלם. אלוני, הוא מסביר, מצאה ב־1992 תקציב תרבות שנתי של 100 מיליון שקל. התקציב ל־1995 הוא 230 מיליון. אלוני עדיין סבורה שתקציב התרבות הראוי הוא 300 מיליון.

לדעתו, הנתונים המספריים צריכים לדבר. הוא מצביע על כמה נתונים דרמטיים. בין 1992 ל־1995 עלו ההקצבות למוסיקה מ־12 ל־35 מיליון שקל. למוזיאונים – מ־14 ל־30 מיליון. לקולנוע – מ־4 ל־15 מיליון. למחול – מ־5 ל־13.5 מיליון. לתרבות ערבית – מ־3 ל־12 מיליון. לתיאטרון – מ־23 ל־62 מיליון.

הגאווה של פרוסט היא בגידול הדרמטי בתרבות הערבית, בקולנוע ובתיאטרון. אבל אין לו תשובה לטענה, שבתוך כל עשרות המיליונים האלה סך התמיכה בפרוייקטים נסיוניים, מוסדות שניים־במעלה, תיאטרוני שוליים וכיו"ב – מגיע בסך הכל ל־6.7 מיליון שקל. וזה כולל גם את התיאטרון לילדים ונוער וגם את פסטיבל עכו. גם אין תשובה הולמת לטענה שהתיאטרון נתמך מעבר לכל פרופורציה לענפים אחרים. קולנוע, למשל. על אף שלעשות קולנוע עולה יותר, הוא ענה על פוטנציאל־צריכה רחב יותר.

ועוד גאווה. מלבד „הבימה", הוא טוען, כל הגרעונות מסודרים ופרוסים, על־פי הכללים שנקבעו בדו"ח שלח לבדיקת מצב התיאטרונים. המהפכה התרבותית שצפוייה היתה לבוא ממרצ, בוששה לבוא, מכיוון שהמישטר החדש סבר, אולי בצדק אובייקטיבי כלשהו, שקודם כל צריך לעשות בדיקה של המצב, מינוי ועדות ונוסחי המלצות. פרוסט מרבה לדבר על מינהל תקין ועל עמידה בתקציבים. האמנים מדברים על הדו"חות האלה כעל אנטי־תמריץ ליצירה ותולים את הקולר בצווארם של אלוני ופרוסט.

אומרת השחקנית ליביה חכמון, מזכירת איגוד השחקנים בהסתדרות: „יש לנו בטן מלאה על מינהל התרבות. במקום לקדם וליצור אקלים יצירתי, הם גורמים תסיסה מיותרת, יוצרים לנו דימוי של מושחתים. מבאישים את ריח התיאטרון. לא די שמעמד התיאטרון ירד בגלל הטלוויזיה וגורמים אחרים של בידור וזמין – יוצרים סביבו אווירה של בלהה.

„קיווינו ששולמית אלוני תהיה כמו לאמא לאמנים ולאמנות, ואין כלום. אין דאגה. הפכו את השחקנים לעבדים. הם החוליה הכי חלשה. נגוז האידיאל של תיאטרון רפרטוארי בערכים איכותיים. דו"ח ועדת שלח הוא מתכון לתיאטרון מסחרי. מדברים במושגים של הפרטה, חוזים אישיים. בלי קביעות. בלי לדאוג לגרעין אנסמבלי חיוני לתיאטרון. דו"ח שלח מקבע לתיאטרון אמות־מידה של רווח והפסד.

„ובעניין 'הבימה' – איש לא דיבר עם השחקנים, עד שבאו וביקשו מהם להושיט את צווארם לשחיטה. המאמץ הוא לדאוג למימסדים, לא לאנשים. משכורות־עתק למנהלים, מעל ומתחת לשולחן. ייבוא של כוכבים חיצוניים בשכר עתק, שעה ששחקני הלהקה משתכרים סכומים מבישים".

עודד תאומי, שחקן בשיא הוותק ובשיא המעמד והיוקרה, אומר לי שהוא משתכר בחודש שיש בו רק חזרות ולא הצגות (על הצגות יש פרמיות נוספות) – 3,500 שקל נטו. עם הצגות, יגיע ל־5,000 פלוס. כך גם יוסי גרבר וכל שיכבת השחקנים הנושאת את התיאטרון המימסדי על גבה. הרבה לא השתנה מאז רובינא, מסקין, קלצ'קין, בן־יוסף, רחל מרכוס ופינקל, שהיו נוסעים באוטובוס קיץ וחורף שעה שבדרנים ואמנים ממוסחרים חלפו על־פני התחנות במכוניותיהם המהודרות והיקרות.

פרוסט אומר שהמציאות לא השאירה ב„הבימה" שום חלופה לפנייה לבית־המשפט, זולת סגירה של התיאטרון. אבל הוא מכחיש כל כוונה מצידו לפגוע בשחקנים. „אין מה לקחת מהם", הוא אומר. הנאמן הציבורי של התיאטרון, שמואל צור, קרא לשחקנים לנהוג כמו רופאי קופת־חולים, ולוותר זמנית על חלק משכרם להבראת המוסד, גם אם אין הם אשמים בכשלים הניהוליים שהביאו למצב זה. אגמון, לעומת זה, סבור שאין להציב את שחקני „הבימה" בנחיתות של הכנסות לעומת התיאטרונים הרפרטואריים האחרים.

על ההצעות בדבר שיתוף השחקנים בקורבן, מגיבה חכמון בזעם: „קודם נראה שיטילו את האחריות המשפטית על ההנהלות הציבוריות. הרו"ח קבע כי הן אחראיות לכל הפאשלות האלה שהביאו את 'הבימה' עד הלום".

„אני מודע", אומר פרוסט, „שתמיכתי בדו"ח שלח מקוממת נגדי את השחקנים. דו"ח שלח באמת מעורר ויכוח על מקומו של האמן במערכת".

רוב מוסדות־התרבות נמצאים כיום במשברים. לא כסף, אלא מנהיגות בעיקר. כך זה באופרה, בכמה תזמורות, בלהקת „ענבל", במכון הישראלי לקולנוע, בבית התפוצות. במוזיאון תל־אביב נגמר זה עתה מאבק מקצועי, ויש בו, לאחר חילופי־שלטון סוערים, מצוקה של אוצרים. אל תופתעו אם תמצאו גם את מוזיאון ישראל בכותרות.

כל זה נקודות־חובה עבות ברקורד של פרוסט. הוא אומר, ש„חבל שמסתכלים על העניינים רק במבט של כסף. הכסף הוא לא תרופה בסיסית. מה שצריך זה חשיבה אחרת, ניהול אחר. אין מנהלים. אותם מנהלים מתחלפים בכיסאות מוסיקליים. חמור".

אז הניהול הוא כפי שהוא. מינהל התרבות יכול רק לפקח בענייני תקציב ולמנות דירקטוריונים ציבוריים. אלו הם כללי המישחק הדמוקרטיים. „אולי גם אחת הסיבות", הוא אומר, „לאכזבה. היה סולם־ציפיות גבוה, שלא נענה לגמרי, גם בגלל ההיצמדות של השרה לעקרונות הדמוקרטיים של התערבות השלטון, מעבר לכל ההיערכות מחדש בעניין סדרי־הקדימויות".

אגב, מה שעומד עכשיו גבוה בסדרי־הקדימויות הוא בדיקת שכרם של המנהלים, שלא יצוצו שוב סכומי־עתק כפי שנתגלו אצל כמה ממנהלי העבר ב„הבימה". „לא יהיו יותר פרות קדושות", הוא אומר.

● מה הכי מקומם אותך בהחלטה של השחקנים?

„האמת היא שלא קיבלתי עד עכשיו את נוסח ההחלטה. אני מתרשם שזה לא ויכוח לגופו של עניין, אלא לגופו של אדם. הייתי רוצה לדעת, לשמוע מה רוצים ממני. אם הייתי יודע שהתפטרות שלי תשפר את המצב, או תבריא את 'הבימה', תאמין לי? הייתי עוזב היום. לא נאחז בקרנות המזבח. כשהלכתי לג'וב הזה, ידעתי שלא אהיה פופולארי. ידעתי שאפסיד, אולי, ידידים. תיארתי לעצמי שיתברר לי שכמה ידידויות הן מן הסוג התלוי בדבר".

● אתה מדבר על זמן מוגבל למנהלים. כמה זה קדנציה? איזו תוחלת־חיים אתה נותן לעצמך במישרה זו?

„קדנציה אצלי זה עשר שנים. באשר לי, אני נהנה, למרות כל מה שקורה, ממה שאני עושה. אם ייגתן לי, אשמח להיות עוד קדנציה אחת, אחת בלבד, אחרי הבחירות של 1996".

● מה אתה רוצה להשיג בזמן הנותר?

„יש לי שני בייבים: לבסס ולהקים את 'המועצה הישראלית' לחו"ל ולהפוך את המועצה לתרבות ואמנות לגוף סטאטוטורי־ריבוני, דוגמת רשות השידור או רשות הנמלים".

בינתיים יהיו כמה ימי שקט ב„הבימה". גם יעקב אגמון, גם הנאמן הציבורי צור וגם השרה אלוני נמצאים בחו"ל.

ופרוסט? האם גם מהמשבר הזה ייצא נער־הזהב, ששיבה זרקה בבלוריתו, ללא שריטה?

אם הלשון קלה מן האוויר, אולי הוא יצוף גם הפעם.

200 שחקנים תובעים לפטר את יוסי פרוסט מתפקיד ראש מינהל התרבות ● הם מכנים אותו „דיקטטור" ומטילים עליו את האשמה למשבר ב„הבימה" ולמצבם הקשה של השחקנים בארץ ● בצעירותו היה אחד מכוכבי להקת הנח"ל, אולם כשהשתחרר, הוריד אותו הקהל מהבמה בשאגות בוז ● את תפקידו הנוכחי קיבל כמינוי פוליטי של מרצ והוא יושב על הקופה של כל הפעילות התרבותית בישראל ● איש חם, וורקהוליק, אימפולסיבי. האם התפקיד גדול עליו?

הפנסיה של אלפי ישראלים בסכנת אידה. מדובר באנשים שהסתבכו בחובות ונמצאים בידי ההוצאה לפועל ● עורכי-דין ממולחים מציגים את אנשי השוק האפור: מנסים לנצל פרצה בחוק שמאפשר לעקל לבעלי חוב את הפנסיה ● בקרנות מבטיחים להילחם למען העמיתים ובית המשפט כבר דחה כמה נסיונות כאלה ● אך פסיקה של יו"ר לשכה מקומית בהוצאה לפועל עלולה להיות חזקה מכל אלה

במקום טלוויזיה, יעקלו לך את הפנסיה

בן-עמי עמירן, מנכ"ל „מבטחים": אם תהיה פסיקה, נערער
תצלום: אביגיל עוזי

עו"ד בלושטיין, „מקפת": עורכי-דין מתמחים בגבייה כזו

יצחק שילון, מנכ"ל „מקפת": לא נוציא אגורה מחשבונות
תצלומים: ציפי מנשה

הגר אנוש

מ ישהו מנסה לגעת בקרנות הפנסיה. הפעם לא מדובר באוצר ובהסתדרות, שעשו סידור ביניהם לקצץ קצת מכל אחד כדי להבטיח שיישאר משהו לכולם. הפעם גובי החובות הם שמנסים לשים יד על הפנסיה שלנו.

עו"ד תמי בלושטיין, היועצת המשפטית של קרן הפנסיה „מקפת", מחפשת את המלה המתאימה לתיאור תמורת המצב. היא מתלבטת בין גזל לאסון, מחליטה על ניסוח מאופק יותר: „נוצר מצב, שבו אפשר לגרום לאדם שיפסיד את הפנסיה שלו ואת הפנסיה של משפחתו בגלל כיסוי חוב של אלף שקל במכולת", היא אומרת.

„אנחנו לא נכסה שום דבר מכספי המבוטחים", אומר מנכ"ל הקרן, יצחק שילון, „לא נוציא אפילו אגורה מחשבונות העמיתים". מילים כרורבנות – אבל שילון עצמו אינו משוכנע במאה אחוז, שאכן יוכל לעמוד בהן.

במשרדי „מקפת", על שפת הים בין יפו לתל-אביב, מונחים כמה עשרות תיקים, שנפתחו ביוזמת ההוצאה לפועל. תיקים של עמיתים בקרן, החייבים כספים למלווים, לסוחרים או בני פלוגתא שונים. מדובר בסיכסוכים כספיים, שכבר נידונו בבית-המשפט, וזה פסק, כי החייבים חייבים לפרוע את חובם. מאחר שהם לא שילמו, למרות פסק-הדין, פנו הזוכים לאחת מלשכות ההוצאה לפועל, כדי שזו תדאג לגביית החוב.

החוק מעניק להוצאה לפועל כלים שונים לביצוע תפקידה, בהם עיקול כספים בחשבונות בנק, עיקול זכויות (על כספים שיגיעו לבעל החוב בעתיד), עיקול נכסים ורכוש ומכירתם לכיסוי החוב. כל זה מתנהל בעזרת בלשים ומקורות שמפעילים הנושים, כדי לגלות חשבונות בנק ותוכניות חיסכון של בעלי החוב.

במקביל, יו"ר ההוצאה לפועל רשאי ואף אמור להזמין את החייב ללשכתו ולערוך לו „חקירת יכולת": היכן הוא עובד, כמה הוא מרוויח, אילו כספים יש לו באילו בנקים, איזה רכב, דירה ומקלט טלוויזיה. לפי תוצאות החקירה הזאת מוסמך היו"ר להחליט, האם בעל החוב מסוגל לפרוע את חובו בבת-אחת. אם לא, הוא רשאי להורות על החזר בתשלומים וגם לקצוב את גובה הסכום, שעל החייב לשלם מדי חודש.

כ שמדובר בבעל חוב עני, הסיפור קשה. מה שהוא מרוויח מספיק בקושי למחייתו – כיצד יוכל לפרוע חובות? העניין שונה לגמרי כשמדובר בבעל חוב אמיד. זה יכול להעלים את רכושו מידי נושיו. מזומנים ושאר נכסים נזילים נעלמים בלי להותיר עקבות. המכונית „נמכרת" לגיס והיאכטה מפליגה לנמל המבטחים כלימאסול.

כדי לשכנע משתמטים כאלה להוציא את רכושם מהמחבוא, קבע החוק אמצעי גבייה נוסף: מאסר. אמנם פקודת המאסר של יו"ר ההוצאה לפועל תקפה רק ל-21 יום, אבל אפשר לחזור ולהוציא פקודה כזאת פעם ועוד פעם, עד לתשלום החוב בפועל. עניין זה השתנה לפני כשנתיים, וכאן מתחיל סיפור הגזל של קרנות הפניסה.

מכיוון שחקירת יכולת לא מפחידה חייבים אמידים, ומאחר שגביית חוב בתשלומים לא מספקת נושים, החלו לשכות ההוצאה לפועל להוציא פקודות מאסר בסיטונות, לפני חקירת יכולת וגם במקומה. אחרי עיקול וגם במקומו. זה מקל על העומס בהוצאה לפועל, וזה מקל מאוד על הזוכה.

בתחילת שנות ה-90' תפח העניין למימדים של שערורייה ציבורית, וב-92', הוגשה העתירה המתבקשת לבג"צ. הדיון נמשך שנה, ובסיומו פתח השופט מנחם אילון, מי שהיה אז המשנה לנשיא בית-המשפט העליון, את שערי כלא החייבים.

פסק-הדין בעתירה של עמותת פר"ח (פרשי רגל חייבים) נגד שר המשפטים ונגד מפכ"ל המשטרה, לא ביטל את הסמכות לכלוא אדם בשל חוב כספי אזרחי, אבל הגביל אותה מאוד. המאסר, קבעו השופט אילון ועמיתיו להרכב, אהרן ברק ואליהו מצא, יהיה ראוי כאשר החייב הוא בעל אמצעים וביכולתו לסלק את החוב – וזאת בתנאי, שאין דרך אחרת לאלצו לשלם. כיצד יוכל יו"ר ההוצאה לפועל להשתכנע, כי התנאים האלה מתקיימים לגבי חייב, שנגדו הוא מתבקש להוציא פקודת מאסר? על-ידי בירור משפטי בנוכחות החייב. כלומר, חקירת יכולת.

פסק-הדין פעל את פעולתו במהירות, וגבירי השוק האפור מחקו את בית-הסוהר מרשימת אמצעי הגבייה העומדים לרשותם. מצד שני, הם לא חדלו להלוות כספים בריבית גבוהה ובלי בטחונות סבירים. גם חברות ועסקים המשיכו לתת אשראי מכל סוג, בכל סכום – גם כשברור היה, שהחזר הכספים מוטל בספק.

בינתיים נערמו במשרדי ההוצאות לפועל פסקי-דין בלתי מבוצעים. צ'קים שחזרו, הלוואות שלא הוחזרו, חובות על רכישות באשראי, פיצויים על הפרות חוזה. שלא לדבר על עבירות חנייה. לזוכים יש זכות לקבל את כספם, גם אם נהגו ברשלנות עיסקית פושעת במתן אשראי חסר הגיון. יש להם גם אסמכתאות ופסקי-דין. מה שאין להם, מאז בג"צ פר"ח, זה אמצעי לחץ חוקי.

כך עלו הזוכים – או פרקליטיהם – על הרעיון המבריק לשים ידיהם על כספי הפנסיה.

למעלה מחצי מיליון בני-אדם חברים בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות, המסונפות ברובן להסתדרות הכללית. למאה עד מאתיים אלף אנשים נוספים יש הסדרי פנסיה בקופות גמל מסוגים אחרים, בהם תגמולים מפעליים, ביטוח מנהלים, קרנות פיצויים והשתלמות.

אפילו שכיר לא בכיר, ששכרו הפנסיוני רק נוגע בממוצע הארצי במשק, כ-4,200 שקל ברוטו בחודש, אוסף במשך 30-40 שנות ביטוח פנסיוני של כחצי מיליון שקל. הוא משלם 250 שקל בחודש, המעסיק משלם אותו הדבר, וגם מעביר לקרן עוד 250 שקל בחודש, שנלקחים לקופת הפנסיה מהכסף לפיצויי פיטורים. עם הריבית הממשלתית המובטחת ועם ההצמדה, זה גדל ותופח. מה יותר פשוט מאשר לקחת חלק קטן מכל ההון הזה השוכב בקופות הפנסיה?

אין דבר פשוט יותר, אך גם התוצאה פשוטה. חיסול הפנסיה. „אם נוגעים בכספי הפנסיה", אומרת עו"ד בלושטיין, „אם לוקחים מהם אפילו שקל אחד, כל הסכום מפסיק להיות קרן פנסיה והופך לחיסכון פשוט". מאותו רגע מתבטלת למעשה גם הזכות לקצבת השארים ולקצבת הנכות.

החוק אוסר במפורש למשכן, לעקל או להעביר את זכויות הגמל. ההוראה אחידה, ומופיעה בתקנונים של כל תוכניות הגמל (לפי ההגדרה החוקית, פנסיה חודשית היא סוג מסויים של קופת גמל). התקנות הוצאו על-ידי שר האוצר, מכוח פקודת מס הכנסה.

ה רקע הוא היסטורי בעיקרו: המדינה רצתה לעודד אנשים להבטיח לעצמם פנסיה, ולכן נתנה הקלות מס לחוסכים בקופות גמל. היא הניחה, כי היחיד שעלול לפגוע בשלמות הצבירה הוא המבוטח, ומשום כך כרכה בתקנה אחת את הקלות המס ואת האיסור להוציא כספים.

מאוחר יותר, כאשר הכיסוי הפנסיוני הורחב כך שיכלול קיצבת שארים ונכות, מומן החלק הזה מכספי פיצויי הפיטורים של העובד. כאן חששה המדינה, שהמעסיק ינסה למשוך את הכסף מקופת עובד שהתפטר, ומשום כך נקבע סעיף מיוחד בחוק, האוסר על המעסיק לגעת בכסף הזה. מכל זה נראה היה, כי כספי הפנסיה מוגנים.

אבל כעת באים עורכי-הדין של הזוכים ומעלים טענה מתפלפלת: מאחר שהאיסור להעביר, לשעבד או לעקל כספי פנסיה כלול בתקנות מס הכנסה, הוא חל רק על העברה, שיעבוד או עיקול של הקלות המס. הזכויות, לפי הפירוש הזה, הן זכויות המיסוי. את הכסף עצמו אין בעיה להפקיע. לכל היותר יתבטלו הקלות המס. החייב ישלם מכספי הפנסיה את סכום החוב לזוכה, ואת המס החל על אותו סכום הוא ישלם למס הכנסה.

ואם זה מבטל את זכויות הפנסיה? זה לא מעניינו של הזוכה. עורך-דין אחר אף העלה את הטיעון הבא: בית-המשפט קבע, שבנק חייב לכבד עיקול, גם אם לשם כך עליו לפתוח תוכנית חיסכון ארוכת טווח של החייב. לכל היותר, קבעה הפסיקה, יפסיד החייב בתוצאה מכך ריבית והצמדה, שאינן שקולות כנגד קיפוחו של הנושה, שאינו מקבל את כספו. מהי קרן פנסיה, טוען עכשיו עורך-הדין, אם לא חיסכון ארוך טווח?

הרעיון עצמו אינו חדש. ב„מבטחים", קרן הפנסיה הגדולה בישראל, יש אפילו עובד מיוחד במחלקה המשפטית, המטפל בהודעות העיקול האלה. מנכ"ל הקרן, בן-עמי עמירן: „יש פניות כאלה כל הזמן. אני זוכר אותן עוד מהתקופה שהייתי היועץ המשפטי של הקרן, לפני שנים. העמדה שלנו פשוטה. אנחנו גורסים, שלעמית פעיל, אחד הממשיך לעבוד ולשלם דמי גמולים, אין בכלל כסף בקרן. בסך-הכול יש לו זכות לקבל פנסיה חודשית בעתיד, כשיתמלאו התנאים לקבלתה. אנחנו רושמים כל עיקול בתיק של העמית ומודיעים לזוכים, שאם העמית יפסיק במקרה להיות חבר פעיל ויחליט להמיר את זכויות שלו לפנסיה בכסף ממשי, אז, ורק אז, הם יוכלו לגבות ממנו את החוב בעת תשלום הכסף.

„בינתיים לא היו לנו בעיות מיוחדות. היו כמה תיקים שנדונו בבתי-משפט שונים בארץ. אני שמח לבשר, שהשופטים חשבו כמונו".

עו"ד מטעם המלווים: בנק חייב לכבד עיקול, גם אם לשם כך עליו לפתוח תוכנית חיסכון ארוכת טווח של החייב. מהי קרן פנסיה, אם לא חיסכון ארוך טווח?

זה מעודד, אבל לא מספק, משום שעורך-דין זריז יכול לגלות, שהוא בכלל לא צריך להגיע עם העניין לתביעה פורמלית בבית-המשפט. תקנוני הקרנות אוסרים עיקול והעברה של כספי עמית, אלא לפי פסק דין של בית-משפט מוסמך. החלטתו של יו"ר הוצאה לפועל אמנם אינה פסק-דין, אבל היא הכרעה משפטית, שדינה כדין פסיקה. נגד זה אין תרופה בתקנונים של קרנות הפנסיה. ואכן, בשנה האחרונה כבר התקבלו ב„מקפת" תיקים, המתנהלים בפני ראשי לשכות ההוצאה לפועל.

13 לשכות הוצאה לפועל קיימות בישראל, וכל אחת מהן מנוהלת על-ידי יו"ר בעל סמכויות נרחבות, המעוגנות בחוק. הלשכות אינן מוגבלות ל„אזורי רישום": נושה תושב חולון יכול לתבוע פירעון חוב מתושב קריית-שמונה באמצעות לשכת ההוצאה לפועל באילת. ניתן לשער, שאפשר גם לערוך סקר-שוק ולהגיש תביעה תקדימית להפקעת זכויות פנסיה אצל יו"ר, הנוהג להחמיר במיוחד עם בעלי חוב.

דיון בהוצאה לפועל הוא אמנם הליך משפטי, אך אינו דומה ממש למשפט. כך למשל, אין חובה לזמן את החייב. למעשה, כל יו"ר של כל לישכת הוצאה לפועל, רשאי להפעיל שיקול דעת נרחב בבואו להכריע בסוגייה בעלת משמעות חברתית רבה כל-כך.

א ז מה יהיה עכשיו? לא ידוע. „מקפת" מזהירה את כל העמיתים-החייבים, כדי שינסו להתגונן. „הבעיה היא", אומרת בלושטיין, „שמדובר באנשים עניים. אילו היה להם כסף, היו פורעים את החוב. אבל אין להם, ומשום כך הם אפילו לא מיוצגים בהוצאה לפועל על-ידי עורכי-דין. הם אינם מסוגלים להרים טיעון משפטי, שיכול להתמודד עם הטענות של הנושים. ברוב המקרים האלה מדובר בזוכים מקצועיים, בעסקים שמלווים כסף באופן קבוע. הם יכולים להעסיק עורכי-דין וכבר יש עורכי-דין, שעושים התמחות בגבייה בדרך כזאת".

האם קרן פנסיה יכולה להעמיד יועצים משפטיים משלה מול הפרקליטים המומחים האלה, כדי להגן על עמיתיה, למשל באמצעות הגשת עירעור לבית-המשפט המחוזי? לא ברור אם היא רשאית לעשות זאת על-פי חוק. קרנות הפנסיה אינן בעלות על הכספים של עמיתיהן. הן משמשות כנאמנים, צד ג' בלבד בעיני החוק. עמירן מ„מבטחים" אינו מוטרד כרגע מהשאלה המשפטית הזאת: „אם איזה עורך-דין ינסה לסדר תקדים לנושים באמצעות ההוצאה לפועל", הוא מבטיח, „נערער נגדו". שילון פחות בטוח ממנו, לגבי האפשרות לעשות זאת.

אך שילון ועמירן, שניהם עורכי-דין במקצועם, תמימי דעים בעניין המרכזי: אסור שייווצר תקדים בעניין הזה בקופת גמל כלשהי, אם הסכר ייפרץ, כתוצאה מייצוג רשלני או מהחלטה אומללה של רשות שיפוטית, יהפכו הפקעות הפנסיה למגיפה – כפי שקרה בעבר עם פקודות המאסר. יש לשער, שגם הסוף יהיה דומה: תהיה שערוריה, תקום זעקה, תתארגן עמותה חדשה של נפגעים והיא תעתור לבג"צ. בג"צ יעשה צדק כדרכו, והכול יבוא על מקומו בשלום. רק שכל זה יימשך שנתיים-שלוש, ובינתיים עלולים אלפי אנשים להפסיד את קיצבתם.

יש דרך קצרה יותר. מוסר המוסמך לפעול והמסוגל לפעול במהירות, אם רצונו בכך. הממשלה. ח"כ יוסי כץ, גם הוא עורך-דין, מזכיר, שחוק פנסיה ממלכתית, עליו התחייבה הממשלה כבר ב-92', היה פותר מיידית את הבעיה. אך בינתיים, די גם בתיקון קטן בחוקים הקיימים, בחתימת ראש הממשלה ושר האוצר: „על קופות הגמל וקרנות הפנסיה בכללן, נאסר להוציא כספים מחשבונו של עמית מכל סיבה שהיא, למעט אישור מפורש שנתן העמית עצמו מרצונו החופשי". משהו פשוט ומובן, שלא יאפשר אי-הבנות בפרשנות גם אצל עורכי-הדין.

משרד המשפטים: אנחנו לא הכתובת

ביקשנו לברר את עמדת הנהלת של משרד המשפטים, אם אכן נעשה ניסיון לצור תקדים בעניין עיקול הפנסיה באמצעות אחת הלשכות המקומיות של ההוצאה לפועל. [illegible]

הודעה חשובה לעשרות אלפי המצטרפים החדשים לקופת חולים כללית

נקטת בצעד נבון והצטרפת למשפחת המבוטחים של קופת חולים כללית, הקופה הגדולה ביותר ובעלת השירותים המקיפים והטובים ביותר בישראל. ברצוננו להציג בפניך, כמצטרף/ת חדש/ה לקופתנו, את זכויותך לתקופת המעבר, ממועד הגשת בקשת הרישום ועד למעבר הפורמלי.

לידיעתך!

לידיעתך, עפ"י חוק ביטוח בריאות ממלכתי הקופה ממנה עברת, אחראית למתן השירות עד למועד המעבר, דהיינו עד 1.1.96. לאחרונה אנו עדים לכך שחלק מהקופות מנסות בדרך לא חוקית להתנער מחובתן זו.

אם קופת החולים ממנה עברת מסרבת, או מאיימת בסרוב, להעניק לך שירותי בריאות להם היא מחויבת על פי החוק במשך תקופת המעבר, אנו - כמי שחשובה לנו בריאותך ורווחתך בקופה שלנו, נעניק לך ולמשפחתך את השירותים הרפואיים שיידרשו, לרבות תרופות, כבר ממועד הגשת בקשת הרישום לקופת חולים כללית.

קו פתוח - לייעוץ ולהכוונה בנושאי ההצטרפות:
● ירושלים 177-022-2266 ● תל-אביב 177-022-1907 ● חיפה 177-022-8886
● צפון 177-022-8488 ● שרון-שומרון 177-022-1909 ● מרום מרכז 177-022-1906
● מחוז דן-פ"ת 177-022-3969 ● דרום 177-022-3430 ● מוקד ראשי 177-022-1908

קופת חולים כללית

לשכת הדובר / פובליטון O&M

ראש ממשלה בשירות המאפיה?

ג'וליו אנדראוטי, מי שכיהן שבע פעמים כראש ממשלת איטליה, עמד השבוע חיוור ורועד על ספסל הנאשמים בפלרמו שבסיציליה ● לראשונה בהיסטוריה מואשם מדינאי מערבי בכיר כי היה נציג ה"קוזה נוסטרה" בצמרת השלטון, וכי היה מעורב במעשי רצח, ביניהם רצח אלדו מורו החטוף ● אנדראוטי מכחיש הכל ומקורביו טוענים כי נרקמה נגדו מזימה יהודית בינלאומית ● משפט המאה

יוסי בר, רומא

אנדראוטי (במרכז) במסיבת עיתונאים בפלרמו: המאפיה נוקמת בי בגלל המאבק שניהלתי נגדה

תצלום: א...

"אנדראוטי הוא שועל ערמומי, אבל סופם של שועלים הוא, שפושטים מעליהם את פרוותם", כך נהג לומר בטינו קראקסי, עמיתו ויריבו הפוליטי של אנדראוטי.

השבוע, כשג'וליו אנדראוטי, הנחשב ל"אבי הפוליטיקה האיטלקית", עמד חיוור כסיד על דוכן הנאשמים, באשמת השתייכות ל"קוזה נוסטרה" נראה, כי נבואתו של קראקסי התגשמה: המדינאי האיטלקי המוכר ביותר בעולם, מי שכיהן כראש ממשלה שבע פעמים, ועיצב את מדיניותה של איטליה במשך כ־50 שנה, נראה עירום כביום היוולדו. אפילו החליפה הכחולה, לא הצליחה להסתיר את מערומיו.

"אני חש מושפל", אמר אנדראוטי בתום הישיבה הראשונה, שהתקיימה ב"בונקר" של פלרמו, בית המשפט, שבו נשפטו בשנים האחרונות גדולי הבוסים של המאפיה וגם דגי הרקק שלה.

מאות עיתונאים וצוותי טלוויזיה מכל העולם הגיעו לפלרמו שבסיציליה, כדי לסקר את מה שמכונה "משפט המאה". סוף כל סוף אנדראוטי הוא ראש הממשלה הראשון במערב, ואולי בעולם, המואשם בהשתייכות לפשע המאורגן, והחשוד במעורבות במעשי רצח, שסייעו לו לפלס את דרכו בעולם הפוליטי.

בישראל זוכרים את המנהיג האיטלקי בגלל אהדתו הגדולה לערבים, אבל גם בשל קשריו עם ראשי המימשל שלנו, ביניהם יצחק שמיר, שעימו מצא "כימיה", ושמעון פרס, שנחשב בעיניו לאיש שלום אמיתי. הערבים, מסתבר, ואפילו הקיצוניים שבהם אינם שוכחים את תמיכת אנדראוטי בהם. אתמול הודיע שליט לוב, מועמר קדאפי, כי הוא מוכן לממן את כל הוצאות הסניגוריה של אנדראוטי.

לישכתו של אנדראוטי מעוטרת בצילומים, שבהם הוא נראה לוחץ את ידיהם של מנהיגי העולם, וגם במדליות ופרסים, שקיבל בזכות קידום הידברות בין מזרח למערב, ערבים לישראלים. אך אלה שלחצו את ידיו, שחיבקו אותו, היו מתקשים להאמין שהוא מייצג את ה"קוזה נוסטרה", וכי ידיו מגואלות בדם, כפי שטוענת התביעה ...לתו.

במהלך הקריירה שלו היה אנדראוטי מעורב ב־27 פרשיות אפלות, ביניהן רצח הבנקאי קאלבי; הרצח המיסתורי של מיקלה סינדונה, שמת בבית הכלא לאחר שלגם מספל הקפה שלו; מותו של העיתונאי ...פקורלי, שאיים לפרסם מיסמכים מפלילים נגד ...ראוטי, וגם מותו של מזכיר המפלגה הנוצרית דמוקרטית, ...ו מורו, שנחטף על־ידי הבריגדות האדומות. אלה נרצחו ...ם ער, בקליעי אקדח או ברובים קצוצי־קנה. אנדראוטי ...נזמנו, אך לא נמצאו הוכחות למעורבותו בפשעים ...יקים נגנזו.

...עם נראה, כי צוות החוקרים בפלרמו, בראשות התובע ...ן ג'אנקרלו קאזלי, הצליח להפיל את השועל בפח. בידי ...קים 120 אלף עמודים של עדויות וצילומים, המוכיחים ...ם, כי אנדראוטי השתייך למאפיה, ובמלים אחרות ייצג ...אינטרסים של ה"קוזה נוסטרה" בפרלמנט האיטלקי. ...ים האחרונים נוסף עוד סעיף אישום: אנדראוטי, יחד עם ... ג'לי, עמד בראש האירגון "פי 2", רשת חתרנית ...צוונה להקים ממשלה מקבילה, ועם חבריה נמנו ...יקאים, גנרלים, אנשי מדע וחברה.

...ולי ו־200 החוקרים שלו העניקו את חסות המשטרה ...ה עדים שהיו מוכנים "לזמר": פוליטיקאים, מכרים ...ף בוסים ומאפיונרים ש"חזרו בתשובה". הבוס תומאסו ...ה (שביקר לא מכבר בכותל המערבי בירושלים) סיפר ...יין, כי אנדראוטי היה מעורב ברציחתם של מפקחי ...ה בסיציליה, ביניהם הגנרל קרלו אלברטו דלה קייזה, ...ה העיתונאי מינו פקורלי, בחטיפת אלדו מורו ואישים ...ם, שעמדו בדרכו הפוליטית או בדרכה של המאפיה.

...דראוטי, כמובן, מכחיש הכל. הוא טוען שנרקמה נגדו ...ה לאומית או אף בינלאומית. אחד מאנשי אמונו האשים ...ה אפילו את הלובי היהודי בארה"ב. לדבריו, עשו ...ים הכל כדי להפיל את אנדראוטי בפח, כנקמה על ...יותו הפרו־ערבית המובהקת. באחרונה משמיע ...ראוטי טענה חדשה: "המאפיה נוקמת בי, בגלל המאבק ...תי נגדה".

...בית האיטלקים, מסתבר, מוכנים עדיין לקנות את ...ה של אנדראוטי. קשה לשכנע אותם כי הפוליטיקאי ...לי ביותר באיטליה עד לפני שנים ספורות, הפך בין ...לשטן עלי אדמות. סקר שנערך באחרונה גילה כי 61 ...ם מהאיטלקים מפקפקים בנכונות ההאשמות נגד ...ראוטי.

...י שאינו מפקפק הוא התובע של פלרמו, ג'אנקרלו קאזלי. בידיו עדויות מוצקות של בוסים במאפיה, הכורכות את אנדראוטי עם הפשע המאורגן. ...ליאונרדו מסינה, למשל, גילה לחוקרים כי ... "כרת ברית עם המאפיה ונשבע לה אמונים". ...ה די מאג'יו, היה נוכח במיפגש פיסגה שהתקיים ...ה, בו השתתפו ראשי המאפיה והסנטור אנדראוטי. ... במו עיני, כיצד טוטו ריינה (בוס הבוסים, שנלכד ... לשתף פעולה) ואנדראוטי, התחבקו והתנשקו בחום", ...לחוקרים.

...טורה אנצ'מי, סיפר כי ידיו של אנדראוטי מגואלות ...אנדראוטי הסתייע באנשי המאפיה, כדי לחסל את ...כל מי, שהיה עלול לסכן את מעמדו". קאנצ'מי, ...מארינו מאנויה ואחרים, תיארו את הקשרים ההדוקים ...ראוטי ואיש הפרלמנט האירופי שנרצח, סאלבו לימה, ...ים, גובי המיסים הסיציליאניים, בשירות המאפיה, ...נאציו סאלבו. הם סיפרו כי אנדראוטי אף השתתף ...כלולות של בני משפחותיהם, והביא מתנות יקרות־ ...רי הערים, תיווכה משפחת סאלבו בין ראשי ה"קוזה נוסטרה" לאנדראוטי.

...פעולה אחרים סיפרו לחוקרים, כיצד הבוסים דרשו ...מאנדראוטי לפעול בבית המשפט העליון, כדי לבטל ...נגד מאפיונרים בכירים, שנשלחו למאסר עולם. ..., לדבריהם, ציית בנאמנות. בתמורה קיבל את ...המאפיה, שדאגה גם לשמור ולקדם את מעמדו הפוליטי. ...אוטי בן ה־76, שהיה ראש ממשלה שבע פעמים ...פעם תפקיד של שר (8 פעמים שר הגנה, 6 פעמים ...3 – שר האוצר, 2 – שר הכלכלה, 2 – שר התעשייה, ...ת שר הפנים) נחשב עד לפני שלוש שנים, לאחר ...יטיקאים החזקים והמחוננים שהיו אי פעם לאיטליה. הוא ...סיימת את לימודי המשפטים, נכנס לפוליטיקה ...27, הפך לסגן ראש הממשלה, לצדו של אלצ'ידה ...ספרי. הוא מילא תפקיד זה 5 פעמים, עד שנבחר ... בשנת 1972, לראש ממשלה.

...לגה הנוצרית דמוקרטית, שלטה באיטליה עד שנת ..., שנה בה החלו להתגלות מעשי השחיתות, שזכו לכינוי ...נטופולי". זו היתה שנה הרת אסון לאנדראוטי ...גתו הדמו־נוצרית. שלטונות החוק חשפו אז את ...ם של רוב מנהיגי המפלגה בפרשיות שחיתות ...וליות, ואת קשריהם של אחדים עם המאפיה. ...ה ה"יימרה לסמל את טוהר המידות, וקיבלה את ...ישר מהותיקן, התפוררה. רבים ממנהיגיה נכלאו, ... הוכרחו לפרוש מהחיים הפוליטיים. היום היא ...ת לכמה פלגים ומנסה לאחות את שבריה.

אנדראוטי, שמונה לסנאטור לכל החיים, שרד כשנה, עד לתאריך הפטאלי: ה־27 במרס 1993. באותו יום קיבל צו חקירה, בחשד שהיה מעורב בעיסקי ה"קוזה נוסטרה". תחילה ניסה להמעיט מחומרת העניין. "דווקא אני, שלחמתי כל חיי בפשע המאורגן", גיחך. אבל השופטים הסיציליאניים והתובע קאזלי, לא התרשמו. הם החליטו לפשוט מהשועל הערמומי לא רק את פרוותו, אלא גם את עורו.

ראשי המאפיה הבינו, כי אנדראוטי "שרוף" ואינו יכול לשמש אותם יותר. הם ביקשו ממנו לבטל את עונשו של אחד מעמיתיהם, אבל אנדראוטי כשל במשימה.

הבוסים קיימו כינוס חרום והחליטו לאותת ל"גיבן", כינויו של אנדראוטי במאפיה. תחילה רצחו את ידידו, סאלבו לימה ואחר־כך את נינו סאלבו. בן־דוד נוסף, איניאציו, מת בינתיים מסרטן.

אנדראוטי הבין את הרמז. הוא פרש מפעילות פוליטית והסתגר בלישכתו. אחר־כך ניסה לפלס את דרכו לנשיאות, תפקיד ייצוגי באיטליה, אבל המאפיה וידידיה בפרלמנט חסמו את דרכו.

אנדראוטי פחד. בראיון שהעניק לפני כשנה ל"ידיעות אחרונות" הודה כי הוא חושש לחייו. "המאפיה עלולה לחסל אותי לפני המשפט. בני משפחתי קיבלו איומי רצח", סיפר.

אבל המאפיה לא רצתה במותו של "הגיבן". היא הסתפקה בכך שאנדראוטי הבין את הרמז ופרש מרצונו מהפוליטיקה. היא איפשרה לו לשחק בפוליטיקת חוץ, וכך כמעט על דעת עצמו, יצא אנדראוטי לסיורים במזרח התיכון. הוא נפגש עם יאסר ערפאת, עם שמעון פרס, עם חפאז אל אסד וגם עם מנהיגי אירן. במקביל התמנה לעורך השבועון הקתולי "30 ג'יורני", והצהיר כי ברעתו לראיין את מנהיגי המזה"ת, ואולי גם לקדם את תהליך השלום באזורנו. במשרד החוץ האיטלקי הרימו גבה, אבל לא מנעו ממנו את סיוריו ברחבי העולם.

בשנתיים האחרונות פירסם אנדראוטי שני ספרים והכחיש בתוקף את כל הטענות על קשריו עם ה"קוזה נוסטרה". הוא אף הכחיש היכרות כלשהי עם עמיתו למפלגה סאלבו לימה, למרות שצולם בחברתו אינספור פעמים.

אנדראוטי השתתף בשמחות של ראשי המאפיה והביא מתנות. לעיתים התבקש לפעול בבית המשפט כדי לבטל גזרי דין נגד מאפיונרים

• • •

הוא ידוע באהדתו הגדולה לערבים, אך הצליח ליצור כימיה גם עם ראשי המימשל הישראלי, ביניהם יצחק שמיר ושמעון פרס

ראשי ה"קוזה נוסטרה" אינם מודאגים. הם יודעים כי המשפט, שהחל ביום שלישי האחרון, אמור להימשך כשלוש שנים. להערכתם, אנדראוטי בן ה־76, שעבר שני ניתוחים בראשו, ימות מוות טבעי עוד לפני שייגזר דינו.

מאות העיתונאים וציוותי הטלוויזיה, שהגיעו לפלרמו כדי לסקר את "משפט המאה" התאכזבו לגלות על ספסל הנאשמים ישיש חיוור וגיבן, שאינו יכול לשלוט על הרעד ברגליו ומבטו חסר ההבעה בוהה למרחק. "הוא נראה כמו זומבי", כתב עיתונאי בכיר של השבועון ל'אספרסו.

אבל אנדראוטי מסרב להיכנע. בשארית כוחותיו הוא מנסה להציל את כבודו האבוד ואת כבודה של איטליה, אותה סימל במשך עשרות שנים. לשם כך הזמין אנדראוטי למשפטו, כעדי סניגוריה, שרים, פוליטיקאים בכירים, אנשי מימשל לעבר ושגרירים. אלה אמורים לשכנע את בית המשפט, כי אנדראוטי הקדיש את כל חייו לטובת המדינה.

בין 516 העדים, שזומנו: מזכיר האו"ם לשעבר, פרז דה קוויאר, שר החוץ לשעבר של גרמניה, דיטריך גנשר, שגרירי ארה"ב באיטליה, מאקסוול ראב ופיטר סקיה, ואפילו ראש הסי.אי.איי לשעבר. הם אמורים להעיד לטובתו ולשכנע את בית המשפט במאמצים שעשה כדי לקדם את איטליה בתחום הכלכלי, הפוליטי, החברתי וגם במאבק נגד הפשע המאורגן.

התביעה, לעומת זאת, תסתפק בעדותם של ראשי הכנופיות ש"חזרו בתשובה" ובעדים שראו במו עיניהם את אנדראוטי, במהלך מיפגשיו החשאיים עם ראשי ה"קוזה נוסטרה".

ישראל אלדד

לא ייסלח, לא יכופר

חגי ישראל, הם עצמם ממיטב היצירה של ישראל. כל חג הוא בשלביו השונים פרי התרחשות כלשהי, אך גם מאוויים וצרכים, צורכי נפש, כימים הנוראים, וצורכי גוף – משמחת האסיף עד "יין ישמח לבב אנוש".

הימים הנוראים, ראש השנה ויום הכיפורים, על מכלול התפילות והמנהגים, הם בלי ספק מורכבים מאוד. החל בעצם התפיסה של בריאת העולם על־ידי בורא עולם, כיש מאין, וכלה בסבך שבמעשה עקידת יצחק, התופס מקום מרכזי כמעט בראש השנה.

שלא לדבר בהקשר זה על סבך מעמדם של יצחק ובניו בין הגויים, שגם הוא לא נפקד מקומו במכלול ענייניו של ראש השנה, כי בהגות ישראל אין הארץ מנותקת משמיים. אין "מטפיזיקה" לישראל. הפיזיקה לא מתה לנו.

ומן העקידה אל המרכזיות שבתקיעת שופר, קרנו של איל, הקולות ממעמקי ליבו של היהודי התוקע, ממש כתפילה היהודית, המבטאת רגשות וצרכים בסיטואציות שונות. יש תקיעות ישרות, מריעות, מורות ויש לב נשבר מכל שופר, המועיק עם בעת מלחמה ומצור, עד תרועת שמחה בהמלכת מלך על ישראל. מתקיעת שופרות המפילה את חומות יריחו ועד תקיעת שופר של קידוש השם של יהודים ליד הכותל המערבי.

הנה האלמנטים הרבים כל־כך, שהצטרפו במשך הדורות־כולם ליצירה הגדולה הזאת. ומכאן הגשר העמוק והכואב לפעמים של רעיון וצורך הסליחה והכפרה עד יום הכיפורים, היום הקדוש. מפלאי היצירה הרוחנית בתחום זה של חגים בעם. לא הצום בלבד, ואף לא הפלא שאין ברומה לו בדתות אחרות ואף לא אצלנו, פלא כל נדרי, פלא המלים והמנגינה, העוצמה המרוממת כל־כך, עד כי כופרים וציניקנים מרכינים ראש בפניה ובסתר בסתר אף מרככים לב.

מחוויה אישית וקדושה זו, דרך הפרוזה המובחרת שבתיאור העבודה בבית המקדש, תיאור מפתיע של בנות ירושלים היפות, המחוללות כלבן בחוצות ירושלים, ובצידוף קינה קורעת לבבות על עשרת הרוגי מלכות, כביטוי למשמעות חורבנה של אותה ירושלים, של עבודת המקדש ומחולות הבנות. עם התרגשות לבבות לקראת רגעים אחרונים, לפני נעילת שערים, שערי רחמים ושירה, מפני נעילת שערים של דין. כמו ניקוי כל הזרמים, עד הגיעם לקריאה המשחררת המבטיחה גואלת: לשנה הבאה בירושלים הבנויה.

■■■

האם כל זה עוד קיים? האם לא נתגוונה היצירה המופלאה הזאת? האם לא אבדה הנפש היוצרת, או אף קולטת יצירות פלאים אלה?

זמן מה נדמה היה שהציונות החלוצית והלוחמת, שנטלה את שופר הפלאים לידיה, כדי לרדת ממזבח העקידה ולגאול עם וארץ, אומנם כמו איבדה את האלוהים, ויצרה מעין תחליף. אך הנה, כמו נאלם קול ותקיעה־תרועה הציונית, היוצרת קדושה חדשה, שירה חדשה, נאמנות חדשה. כמו נותרו רק שברים.

או שמא אף חמור מכך. לא אב הניצב מעל לבנו העקוד, וסכין בידיו לקידוש השם, כי אם להיפך: הבן עקד את אביו, העכשיו עקד את העבר ועימו גם את העתיד. שאם לא כן, איך נתאפשרה הזוועה הזאת של ערב ראש השנה, בהימסר ארץ האבות בידי בנים לידי שונאים?

איך נתאפשר הכיעור הזה, גם בעצם עמידתו של שמעון פרס ליד יאסר ערפאת, צוהל בגלוי את צהלת הנצחון, ולעומתו וכנגדו, ולא נגדו, פותח את פיו שר החוץ (כולו חוץ), ונואם באוזני העולם כולו, הקשוב בשמחת לב עמוקה, פרי שנאה של דורות, נאום ברכה באנגלית, ללא התנצלות, ללא הסבר כלשהו, כנציג עם וצבא מובסים. ושוב: באוזני העולם כולו, האויב המנצח מריע תרועת נצחון, ונציגנו המובס משמיע בלשון זרה, לשון השליט הזר הקודם.

איפה ואימתי התחוללו כיעור וחרפה בדומה לזה, וכמו בכורנה תחילה מעשה שטן, כי בפולקלור השופרות יש מקום חשוב לשטן, שהתקיעות באות לגרשו.

ואולי כאן פתרון החידה, שנשיא המדינה הציג אותה: מה החיפזון. אכן נחפזו מאוד שמעון פרס, ועימו יצחק רבין, המרבה להזכיר שהוא צבר ויליד ארץ ישראל, כי הנה מחר יכתבו יליד פלשתין.

■■■

על סף חג הסליחה והמחילה, חג התובע לפתוח לב לאהבה, להבנה ולהתחשבות, איך נעשה זאת? שמא לא נותר אלא בתפילת יום כיפור, להוסיף "על חטא שחטאנו באי סליחה": סלח לנו אבינו שבשמיים, על שאין אנו סולחים לראשי ישראל, על תבוסתנותם, על הסגרתם הגלויה את מרבית הארץ לידי אויבים. זה לא ייסלח, כשם שלא יכופר מעשה שיחרורם של אלפי מרצחים.

מחר ירקדו בכל הרחובות (מחרתיים גם ברחובות תל־אביב) כל רוצחינו ורוצחי ילדינו וחיילינו, שימחת נצחון כזו טרם ראתה הארץ. ודאי שלא ייסלח הדם שזה יעלה לנו, אך גם החרפה לא תכופר. שעה אחרונה של שנת תשנ"ה, על חתימת ראשי תבוסה, הפקרת ארץ ועם. מראה בושה שתשונה ותשולש בוושינגטון, בירת העולם, לעיני כל העולם.

ושמא לא נותר לנו אלא לחדש משמעות של כל נדרי, באותה רצינות ובאותו ביטוי של כנות הרגש והמחשבה: כל הנדרים, שהפרסים והרבינים נשבעים ונותנים, בטלים ומבוטלים, לא שרירים ולא קיימים. ולכך גם נתקדש.

פועלי כל העולם: בין הירדן לים אין מקום לשני הסכמים

דבר אחר

המערכת:
דני קרמן, שלמה ניצן,
יאיר גרבוז, אביב אלחסיד,
תומר קרמן, אורי קרמן,
תרזה איזנברג, ואבנר כץ -
אלא מה.

גליון מספר 606 • 29 בספטמבר 1995 • ה' בתשרי התשנ"ו • מוקדש לממשלת ישראל שהסכימה, בעקבות לחצים, להגיש לאישור הכנסת את הסכמי אי־הלוחמה משנת 6

מחווה לראש השנה

ישראל תהיה מוכנה לשחרר אפילו אסירים עם דבש על הידיים

דעת יחיד

צריך לחשוב היטב איך להכניס את הסדר השלום לתודעת הציבור

הציבור הישראלי עדיין לא בשל לקבלת תהליך השלום. זה לא שהעם בישראל לא רוצה שלום, זה שהוא לא יודע ששלום ומלחמה זה לא בדיוק אותו הדבר. לצערנו הרב אין מספיק זמן בשביל להסביר לעם את ההבדלים בין מלחמה ושלום. לכן מן הראוי לתאר לו את תהליך השלום במונחים של מלחמה ונצחון ותראו איך הוא יריע וישמח ממש כמו במצעד צבאי. למשל: כח קטן בפיקודו של שמעון פרס צנח בוושינגטון בדיוק בשעה שערפאת עמד במקרה על מדשאת הבית הלבן יחד עם הנשיא קלינטון. היחידה המובחרת ניצלה עד תום את גורם ההפתעה, שהעניק לה עליונות מובהקת ומוצדקת. חלק מהכח בפיקוד סגנו של פרס, א. סביר, זחל מסביב לבית הלבן וחיכה להוראות. חלק אחר בפיקודו של האלוף בירן התקדם חרש לכיוון גבו של ערפאת ותפס עמדות מאחור. שמעון פרס ואנשי צוותו הופיעו לפתע מהחזית ותוך שניות הבינו ערפאת וקלינטון שהם מוקפים מכל צד וכל דרכי המילוט חסומות. וכל זה עשו כוחותינו ללא שינה, ללא נפגעים וכלי יריות. ערפאת ההמום הרים את ידיו לכניעה, אך כשראה את המפות שפרש לפניו פרס, הוריד את ידיו בסרבנות לאות אי־כניעה. מיד התקדם לכיוונו הכח המחפה של האלוף בירן וכיוון מולו מפה חדשה ושתי מצלמות טלויזיה. ערפאת נכנע, לקח את העט וחתם. ישראל ניצחה שוב. צה"ל הוכיח את יכולתו ואת גבורתו. פרס מלך ישראל, לא כמו אותו הפרס הנוכל והבוגד מהפוליטיקה. רבין רמטכ"ל המלחמה על השלום. סטייקית אוסלו ב' תיפתח השבוע ליד כיכר דיזנגוף. שנה טובה לצבא ההגנה לישראל. תמה מלחמת ששת הימים.

ד. יחיד

הערה לקוראינו: את המונח "מעטים מול רבים", אתם יכולים להוסיף איפה שאתם רוצים.

נעצר הנכד של יחיא עייש

במשטרה מקווים שיחיא עייש יבוא למשטרה ויגיד: "זו טעותו זה לא הנכד שלי (בתמונה)". ואז יבואו שוטרים, יתנפלו עליו ויעצרו אותו.

אמא של המהנדס נשברה בחקירה:
"אני בכלל רציתי שהוא יהיה עורך־דין"

אלף	בית

א: אתה צם?
ב: לא, אני צמחוני.

●

א: קראת את הראיון לחג עם בני בגין?
ב: קראתי. מה אני אגיד לך, הוא בדיוק כמו האבא שלו.
א: לא יפה לדבר סרה במתים.
ב: אז מה עושים?
א: דבר סרה בבני בגין, הוא בדיוק כמו אבא של

ברגע האחרון
החלו הפריימריז לאיש השנה הבאה

בעקבות הגילוי שעובר נקיון זרק פתקים מהכותל לפח האשפה

דובר הקב"ה: "אלוהים אמנם מגיע לכל מקום, אבל זה שמכריחים אותו לחפש בפחים זה לא מנומס"

רבין הורה לכוחות הביטחון ולכל השרים הנוגעים בדבר, להיערך כראוי ולפרסם הנחיות מדויקות לציבור לקראת אפשרות שאיגוד השחקנים והבמאים לא יהסס לממש את איומו וישבית את כל התיאטראות בתחומי הקו הירוק

פרס בראיון חגיגי ל"דבר אחר":
זה נכון שלא הגענו למכונית לכל פועל, אבל הצלחנו להגיע לכביש לכל מתנחל

אנשי השנה של שבוע שעבר, מה הם עושים היום!?

קרא ראיון בשבוע הבא

ברגע האחרון
נמשכת הציפיה לפיגוע

פועלי כל העולם: שונא מתנות יחיה מתלושי קניה

דבר אחר

קונחג שי נזוס

החג שמאחורי השי

אין ספק! לפני החגים נחלק הציבור העברי לשניים: חלק א' סבור כי הגשר הוא הוא נשמת החג, ועם קרוב החגים עט חלק א' על הלוח לברר את מצב הגשרים. וחלק ב', החלק הגדול של הציבור, הוא החלק שעם התקרב החגים ממשמשת במוחו מחשבה: "מה נקבל השנה שי לחגים".

כמו כל דבר חשוב, נזכר השי לחג לראשונה בתנ"ך ולמעשה כבר בפסוק הראשון של התנ"ך, יתרה מזו, במילה הראשונה. קח את בראשית, קפד מראשה את המילה שאחרית וקפד מזנבה את האות הראשונה ב"תנך" ונשאר לך שי. ללא השי, המילה בראשית תיקרא בראת ועל כך כבר אמר הרבי מקוצק: "עולם יפה בראת שאין בו שי". הרבי מקוצק עצמו, אגב, קיבל ממעבידו שי לחג, תפילין עם סמל הממעל שפתק החלפה צורף אליו, ככה שאין לו סיבה לא להיות מרוצה.

פסיכולוגים תעשייתיים טוענים שהשי לחג, אין לו אצל העובדים ערך מעשי ותפקידו הוא להעניק בטחון לעובדים הקורעים את התחת מחג לחג.

זאת הסיבה שדבר אחר העניק השנה לעובדיו תלושים בערך של $1500 לקניית בממעל ישראביט, ממעל המייצר טיפות בטחון.

תלושים אלה אינם ניתנים בשום אופן להמרה.

ויפה שעה אחת קודם.

העורך

ברגע האחרון

במשא ומתן עם הפלשתינאים נשארה פתוחה בעיית השי לחג

שני הצדדים החליטו לדחות את הדיון בענין השי לחג עד אחרי החגים. ההחלטה אם הדחיה תהיה עד אחרי החגים העבריים או עד אחרי החגים המוסלמיים, נדחתה עד המלחמה הבאה.

השי המרגש של החג

ליאון פלום (167) מחיפה קיבל ממעסיקו מזוודת שי כבדה במיוחד. כשפתח את המזוודה הופתע ליאון לגלות בתוכה את אחותו, עימה נפגש בפעם האחרונה לפני 40 שנה, בעת שנכחה בתואר נערת הגומי של צ'נסטחובה.

לגליון זה מצורף שי דבר אחר לקוראיו:
'סידור לסליחות'

אופר פיליפינית
תשמור לך על הילדים
כשתלך לסליחות

גזור - והיא תשמור

שי לחג - קו פתוח של "דבר אחר":
דבר אחר פותח שירות מיוחד לקוראיו במהלך החגים.
כל קורא
שקיבל שי לחג, יוכל לצלצל למערכת "דבר אחר",
למספר הטלפון **065-522236526**
ולאחר שיתאר את השי שקיבל, יקבל מידע מדויק ומהימן, **מה מסרטן בשי שקיבלת?**

טוריש"י

מה רצוי, מה כדאי, איפה מה!

1. בתנובנירית, אתם פותחים אותה בתקוה, והיא אמנם מתולעת. מכתב מאוד לא בונבוני: יירי ליצרן, בצירוף דגימה. היצרן מפצה אתכם בסלסילה לחג. למרבה המזל הקפה הנמס לא נמס. מכתב נזעם לרשות להגנת הצרכן. היצרן הנבוך מתחנן על נפשו ומציע שני כרטיסי טיסה למולדת הקפה הנמס. אתם מגלים רוחב לב, בתנאי שהזמרת הלאומית שלהם שצבע עורה כצבע הקקאו, תקבל את פניכם בזרועות נמסות. יש. חג שמח ודרך צלחה.

2. דרכון אמריקאי. עם הדרכון הזה אתם נכנסים לשגרירות האמריקאית בתל־אביב, מכים עד זוב את הנספח לענייני למ"מ (לא משנה מה), נתפסים, מובאים למשפט בארה"ב והופכים שנתיים בכלא. אתם פוגשים את ג'ונתן פולארד. הוא שוכר באורוגכם את לבו, אתם משתחררים ומפרסמים רבי־מכר, רק זכויות ההסרטה יותר מחצי מיליון. עכשיו, כשהסתדרתם בחיים, אתם מגשימים את חלומכם הישן ועולים ארצה.

3. העתק מהסכם אוסלו ב'. חומר הגלם מקנה לכם שותפות במפעל "חוגלה", עתידכם מובטח. אל תוגיחו רכישת אוטציה לעותק מהסכם אוסלו ג'.

4. יונת באותך לשלום בואך לשלום. ממלאים באורז וצנובר, שמים בתנור לחצי שעה, מניחים להתקרר ומחליפים ביונת דואר, אויר, שאותה שולחים בצירוף פתק "זה שוד" לסניף בנק הפועלים ברעננה. את השטרות שמביאה היונה במקורה מפקידים בפק"מ. את היונה מחכירים לרשות הדואר, והעם, והיהוד מצלצל פעמיים. פעם להביא את הצ'ק ופעם להשתרך לבת. ואתם כבר אמרתם נואש.

5. צנצנת דבש. אם הדבש מדבש, שנה טובה ומתוקה. אם הדבש מסוכר, צא ולמד.

אלי שרייבר (חתולי)

כל מה שרצית לדעת על השי לחג צלצל 056-711113111
ומענה קולי יגיד לך ב־6 שפות איזה מתנות מקבלים מנהלים בכירים בבנקים ובחברות הביטוח
רק 6.90 לדקה. ●●●● בימי החג הנחה 15% תמורת תלושי "בוק".

מכתב למעביד

מעביד יקר!
כל שנה עם פרוס החגים אתה מתלבט: אם תיתן ווקמן לעובדים, ייהנו ממנו אולי הצעירים וקלי האוזן, אבל פועליך המזדקנים ישנאו אותך כמו ששנאו אותך בשנה שעברה כשנתת להם דיסק של נקמת זקני קספר.
ומצד שני, אם תתן כפי שהציעו לך יועציך, מערכת סירי בישול מבודדי חום מפלדה איטלקית, ישנאו אותך החלק הנשי של עובדיך שממילא הוא לא מטורף עליך כי אתה שמן, קירח וממושקף, ונוסף לזה גם רתי ושמאלני.
תמיד, כמו שאתה יודע, יהיה מישהו לא מרוצה. אמרנו יהיה, טעותו

כך זה היה עד היום.

השנה, מציעה לך חברת "מודול ארי וישראל בע"מ", את השי לחג שירצה את כולם, השי שאפשר לינוק איתו, להניק איתו, ללכת איתו, לרוץ איתו, לשמוע אותו, לשתוק איתו ולבשל איתו. "מודול ארי וישראל" פיתחו במיוחד בשבילך דולר־בליירס שהם גם חזיית הנקה, מקל הליכה, מוצץ, ווקמן וסיר בישול.
המחיר פוחת מתלושי הנחה לוועדי מעבידים.

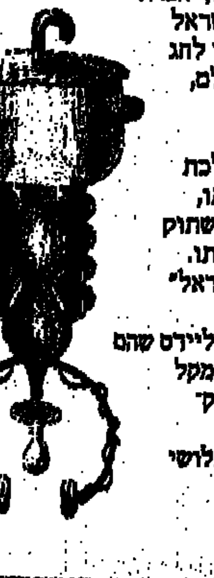

עדנה איס

מהפיכת התיירות של שנת 2010

מומחי התיירות בהלם: יותר מחצי מיליארד איש ברחבי העולם יצאו השנה מחוץ לגבולות ארצם ● על־פי תחזית ארגון התיירות העולמי, תיירי שנת 2010 יציפו את העולם. הם יעדיפו לטייל באסיה, אוזניה אלחוטית תחליף את מורה הדרך, המחשב – את סוכן הנסיעות ● ברחבי העולם יוקמו כפרי נופש ענקיים [illegible] ● [illegible]

„בום", „פיצוץ", „מהפכה" – אלה המלים בהן מכנים בשנה האחרונה את המתרחש בענף התיירות העולמי. כולם מתרוצצים על הגלובוס. נתונים שפירסם בימים אלה ארגון התיירות העולמי, הדהימו אפילו את אנשי הארגון עצמם. התברר, שבשנה שעברה יצאו לבקר מחוץ לגבולות מדינתם יותר מחצי מיליארד אנשים ברחבי העולם. המון־אדם זה ביזבז בכל יום במהלך 94' מיליארד דולר על הנסיעות לחו"ל. נתון מפתיע נוסף שפורסם: אחד מכל תשעה עובדים בעולם מועסק כיום בענף התיירות והנסיעות.

קשה להאמין, אבל לפני 40 שנה בלבד לא היתה קיימת כמעט תיירות. בעולם הסתובבו סוחרים, חיילים או פליטים, ורק העשירים הגדולים, בני העשירון העליון באירופה ובארצות־הברית, יצאו לטייל. לפני 20 שנה היו בעולם 222 מיליון תיירים. והנה עתה, מספר חסר תקדים של 537 מיליון בני־אדם יכולים היו להרשות לעצמם לצאת לחו"ל. ואילו ספרנו גם את תיירי הפנים, שיצאו לטייל ולנפוש בתוך ארצם, היינו מדברים על יותר מחמישה מיליארד תיירים.

אך מתברר, שזוהי רק ההקדמה. המהפכה האמיתית עודנה לפנינו. המגזין „טיים" בחר לפתוח את מוסף התיירות המיוחד שהוציא לאחרונה, במשפט: „העולם עומד בפתחו של עידן זהב חדש בתיירות, עידן של נסיעות בקנה־מידה המוני אמיתי". עידן הזהב הראשון, כידוע, התרחש במאה ה־19, עם המצאת הרכבת וספינת הקיטור, שאיפשרו לאנשים, בעלי הון בלבד, להתחיל לנסוע לטייל.

התיירות הבינלאומית עומדת כמעט להכפיל את עצמה ב־15 השנים הקרובות. בשנת 2010 יטוסו במטוסים, יפליגו באוניות וייסעו ברכבות ובאוטובוסים למדינות אחרות קרוב למיליארד בני־אדם. ליתר דיוק – 937 מיליון איש. זו המסקנה אליה הגיעו מומחי אירגון התיירות העולמי, אשר סיימו בימים אלה פרוייקט חיזוי שנמשך ארבע שנים.

התיירות, מתברר, צומחת מהר יותר מכל ענף ייצוא אחר. יותר מרכב, יותר ממוצרי אלקטרוניקה, יותר ממוצרי נפט, טקסטיל ובגדים. היא הפכה לתעשייה הגדולה ביותר בעולם. כבר היום מהווה התיירות כ־8.5 אחוז מכלל הייצוא העולמי, כשהנפט ומוצריו תופסים את המקום השני, עם 7 אחוזים.

אנו עומדים בפני פיצוץ נסיעות חסר תקדים בהיקפו. נחשול של קרוב למיליארד בני־אדם יציף את אתרי העתיקות, הפארקים, השמורות ומרכזי הערים. אנשים מכל המעמדות והמדינות יסעו לכל פינה של כדור הארץ. מנתונים שנאספו על־ידי חברת „אמריקן אקספרס" ושמתבססים על מועצת התיירות והנסיעות העולמית, עולה כי בעשור השנים מהיום ועד שנת 2005 תתווסף בענף התיירות משרה חדשה אחת בכל 2.5 שניות! כל יום במשך עשר השנים האלה יושקע בתשתית ענף התיירות והנסיעות סכום שיא של 3.2 מיליארד דולר.

לאן יסעו מיליארד בני־אדם כל שנה, והיכן יתארחו? היכן יעדיף ההמון הזה לבקר, ובאילו אמצעי תעבורה ואיכסון ישתמש? ומה יקרה לאיכות הסביבה נוכח ההתנפלות ההמונית הזו?

במאה ה־21, כך סבורים המומחים, תהיה ירידה חדה בתיירות הקבוצתית ועלייה בנסיעות של יחידים או משפחות, מגמה שהחלה כבר עכשיו. „הנוסע העתידי יהיה בקיא ומנוסה בטיולים, ולא יחשוש לצאת לדרך לבדו", אומר מרדכי בן־ארי, הממונה על קשרי חוץ במשרד התיירות הישראלי. „מי שייסע בקבוצה יהיו בעיקר אירגונים, אנשי מקצוע או קבוצות בעלות עניין משותף, כגון צפרים או אפילו אוהבי שוקולד".

מקצוע מורה הדרך כמעט ייעלם מן העולם, להערכתו של בן־ארי, ולא רק בגלל התמעטות הקבוצות. את ההסברים נשמע בעתיד באתרים עצמם, ורק באמצעים אלקטרוניים. כך, לדוגמא, פותחה באחרונה אוזנייה קטנה המוכנסת לאוזן ויודעת להסביר למטייל על האובייקט שהוא עומד מולו. כל תמונה שתעמוד מולה במוזיאון „תדבר" אליך. בקרוב זה יקרה גם על המצדה.

גם סוכן הנסיעות יאבד גובה. כרטיסי טיסה יונפקו במכונות אוטומטיות שיוצבו בקניונים ובבתי־מלון. הנוסעים יתכננו את נסיעותיהם בכוחות עצמם, בסיוע מאגרי המידע הממוחשבים, שאליהם היו מחוברים עד כה רק הסוכנים. חברת ענק כמו „אמריקן אקספרס" כבר מציעה את מרכולתה ב„אינטרנט", ונוסעים יכולים לברר במחשב מה מציגים באוגוסט ב„לה־סקאלה" באיטליה ומה מזג־האוויר בכל עיר בעולם. יש כבר חברה בשם „טרבלוגיקס אונליין", המאפשרת להזמין באמצעות המחשב טיסות, מלונות ורכב עבור תשלום חודשי של 9.95 דולר. חברת התיירות „קרלסון" מכינה עכשיו תוכנה מיוחדת למזכירות, המזמינות טיסות ומלונות עבור הבוסים שלהן.

אחד השינויים הבולטים בקהל התיירים העתידי יהיה הגידול המשמעותי במטיילי גיל הזהב. האוכלוסיה בעולם, ובעיקר במערב, מזדקנת, ומספר המבוגרים בעלי בריאות תקינה ויכולת כספית הולך וגדל. תעשיית התיירות תתאים עצמה לפלח זה, וכך, לדוגמא, צפויים להיבנות מלונות מיוחדים למבוגרים.

„בתי־מלון אלה יהיו קטנים יחסית, כדי להמעיט את כמות הרעש בשטחים הציבוריים", מסביר מרדכי בן־ארי ממשרד התיירות. הם יהיו מצויידים בתריסים חשמליים ובאמצעי בטיחות מיוחדים, מכיוון שהמפתחות לחדרים יהיו רגילים ולא אלקטרוניים. באמבטיות יותקנו ידיות בטיחות, הריהוט יהיה בעל פינות מעוגלות, והמזון יוגש לחדרים ללא תוספת תשלום. הנהלת המלון תדאג לרופא זמין ותחזיק אחות בתורנות.

המלונות יתאימו עצמם לפלח שוק נוסף שיגדל משמעותית – נשים המטיילות לבדן, לצורך עסקים או בילוי. ביפאן, לדוגמא, יצאו בשנה שעברה לחו"ל יותר משני מיליון נשות־קריירה. נשים צעירות, מתוחכמות, עם כוח קנייה גדול. המלונות יצטיידו בשולחנות איפור, יתקינו שרשראות ביטחון על הדלתות מבפנים וייקצו בחדר האוכל מקומות ישיבה לבודדים כדי למנוע הטרדות.

היקף העצום של התיירות יצריך הקמת בתי־מלון נוספים עם התמחות. כך, למשל, יוקמו ברחבי העולם „מגה ריזורטס", אתרי־נופש ענקיים, המסוגלים לאכלס בו־זמנית אלפי אנשים. אתרים כאלה החלו לקום באיים הקאריביים, ובעתיד יצוצו גם באירופה ובעיקר באגן הים התיכון. מארק פסטור, מנכ"ל חברת התיירות הגרמנית „טואי", הגדולה ביותר באירופה, נשא הרצאה בוועידת ראש הממשלה לתיירות שנערכה החודש בתל־אביב, בה העריך כי מדינות „אופק", שעד כה לא השקיעו כמעט בתיירות, ישקיעו בעתיד מיליארדים בתעשייה זו וייבנו את אתרי הנופש היפים ביותר באיזור הים התיכון. טוניס תבנה את הפארק הגדול ביותר בעולם, ותשעה מיליון איש צפויים לבקר בו מדי שנה.

לצד אתרי הענק, צפויה פריחה לאיכסון הכפרי בבתים של איכרים וחקלאים בעולם. אלה יוצעו לתושבי הערים, שיבקשו לברוח מהצפיפות, מהזיהום, מהרעש ומהתחבורה, ולהתקרב אל הטבע. לכאן תגיע התיירות האקולוגית, שתהפוך לפלח משמעותי בשוק הנסיעות.

חידוש מרענן נוסף במלונאות יהיה התפשטותם הצפויה של מלונות התאים היפאניים. „מלונות" אלה כוללים תא קטן עם מיטה, שירותים וטלוויזיה, ובנויים זה מעל זה כדי לאפשר מנוחה קצרה. המלונות האלה יצוצו תחילה ליד שדות־תעופה, כבישים ותחנות רכבת, ובעתיד יקומו בערים, במקומות שבהם הקרקע יקרה מדי להקמת מוטל.

התחזית היא, שבעתיד הלא רחוק יקומו מלונות מיוחדים לאנשי עסקים. לא מלונות המחזיקים כמה קומות עסקים, אלא בתי מלון שיקבלו הזמנות אך ורק מחברות עסקיות ומאירגונים. הם יספקו לאורח פלאפון ושאר ציוד הכרחי, ויטפלו בו מרגע הגעתו לשדה־התעופה בעיר, ולא רק עם הגיעו לדלפק הקבלה.

מלת המפתח בעולם התיירות של תחילת המאה ה־21 היא המזרח הרחוק. כאן תתרחש המהפכה האמיתית. בעשור הקרוב יצטרפו מיליוני אסיינים עשירים לטיילת העולמית. התחזיות מדהימות. ביפאן, לדוגמא, נוסעים כיום לחו"ל 13.6 מיליון איש בשנה. בשנת 2005, וזה על־פי הערכה והודו, ייצאו 30 מיליון יפאנים מחוץ לגבולות ארצם. אליהם יצטרפו 20 מיליון סינים עשירים בשנה, במקום שלושה מיליון שנוסעים כיום.

בהודו תהיה הקפיצה גבוהה עוד יותר. על־פי תחזיות המועצה העולמית לתיירות ולנסיעות בבריסל, יהפכו 20 מיליון הודים לתיירים, במקום 1 מיליון השנה. ועוד לא הזכרנו מיליוני קוריאנים, אינדונזים וסינגפורים, שלפני שנים ספורות יכולים היו רק לחלום על חו"ל. ומה הפלא, בשנת 2000 ימנה המעמד הבינוני באסיה, לפי הערכות, כ־500 מיליון איש, פי שניים מכל אוכלוסיית ארצות־הברית.

בשלב ראשון יתיירו האסיינים באיזור שלהם, ובעקבותיהם יבואו עשרות מיליוני תיירים מהמערב. אסיה ואיזור הפסיפיק יהפכו לסחורה החמה ביותר בתיירות. לדברי אנטוניו אנריקה סביניאק, מזכ"ל אירגון התיירות העולמי, כבר בשנה החולפת נרשמה קפיצה בהיקף התיירות באסיה: מספר התיירים גדל ב־9.9 אחוזים, פי שניים מהגידול הממוצע בעולם. ההכנסות מתיירות במזרח זינקו בכ־20 אחוז לכ־62 מיליארד דולר – שוב, פי שניים מהגידול בשאר העולם.

מדינות רבות באסיה פותחות עתה דלתות שהיו נעולות זמן רב בפני זרים. השמרנות פוחתת. אפילו בורמה, שהיתה חתומה כמעט הרמטית, מתחילה לגלות את הפוטנציאל הכלכלי העצום הטמון בתיירות. הודו, שהסתגרה במשך שנים רבות, החלה באחרונה לקדם עצמה באגרסיביות כיעד תיירותי. כך נוהגות גם אינדונזיה ומלזיה.

המספר הכולל של התיירים באסיה עודנו קטן יחסית. 76.5 מיליון תיירים מגיעים אליה בשנה, לעומת כ־322 מיליון לאירופה. אך הכף מתחילה לנטות מזרחה. חלקה של אירופה במספר ההגעות הבינלאומיות ירד מ־100 אחוז בשנות ה־50 ל־60 אחוז בשנה שעברה. בשנת 2010 יתכווץ חלקה ל־50 אחוז בלבד מהתיירות העולמית. אסיה, לעומת זאת, בה לא ביקר כמעט אף תייר בשנות ה־50, תמשוך אליה 20 אחוז מהתיירות העולמית ב־2010. אחד מכל חמישה תיירים יטייל אז במזרח הרחוק, ובסך־הכל יגיעו לשם 190 מיליון איש.

תעשיית התיירות העולמית תצטרך להתאים את עצמה לקהל החדש מהמזרח. האסיינים אינם אוהבים לשבת בחיבוק ידיים ולהביט בשמש. הם מעדיפים קניות, אוכל והימורים, ויהיה צורך להשקיע מיליארדים כדי לספק להם את מבוקשם. בתוך אסיה עצמה, כך מעריך רנטון דה אלויס, סגן נשיא אירגון התיירות אל אסיה והפסיפיק, יתפתחו שני סוגי תיירות. מחד יקומו אתרי נופש ענקיים ופארקים נושאיים גדולים עבור השוק ההמוני. מנגד, יפותחו מקומות לאניני טעם, כמו הרי ההימלאיה בנפאל או יערות הגשם של וייטנאם, המתאימים כיום בעיקר לתרמילאים.

תיירי תחילת המאה ה־21 ימשיכו לבקר בהמוניהם ביעדים קלאסיים כמו לונדון, פאריז, רומא וניו־יורק. זוהרן של הערים הללו לא יועם. עם זאת, התיירים יזכו לדרוך במקומות אקזוטיים שהיו מחוץ לתחום עד היום.

המזרח התיכון, כך מעריכים המומחים, יהפוך לאטרקציה בהיותו ערש הולדתן של שלוש הדתות המובילות. מספר התיירים באזורנו יגדל מ־8 מיליון בשנה שעברה ל־18 מיליון ב־2010. מיליונים ייצאו גם לנופיה הקסומים של דרום־אפריקה, שנפתחה בזכות השינויים ◀

איור: מירה פרידמן

התעופה תהיה מהירה ונוחה יותר. ביפאן ובארה"ב בונים כעת מטוסים, שיהיו גדולים וחסכוניים יותר מהקונקורד

● ● ●

מלונות מיוחדים יוקמו עבור אנשי עסקים, שיקבלו הזמנות אך ורק מחברות ומאירגונים. הם יטפלו באורח מרגע הגעתו לשדה־התעופה

עיריית חולון

1995 תיאטרון חולון

פסטיבל מספרי סיפורים

תיאטרון חולון חוה"מ סוכות 11-14/10

למעלה מ-200 מספרי סיפורים מהארץ ומחו"ל, אמנים וזמרים, בארבעה ימים מרתקים בעשרות מופעים חד פעמיים באולמות התיאטרון, באוהל בדואי ענק ובחוצות.

סיפרתי לך ארצי בשירים
סיפורי א"י, נוסטלגיה בסיפורים, הומור וכזבים.
יום ד' 11.10.95 שעה 19.30 (האולם הגדול)
משתתפים - שירה: שושנה דמארי, שולי נתן, נחמה הנדל.
מספרים: חיים לבקוב, אליהו הכהן, חיים חפר, חיים גורי.
מנחה: דן אלמגור.

סיפורים פוליטיים
האמת על הפוליטיקה הישראלית, לפני ואחרי הקלעים.
יום ה' 12.10.95 שעה 19.00 (האולם הגדול)
משתתפים: השר משה שחל, חיים רמון יו"ר ההסתדרות מאיר פעיל, ח"כ יוסף עזרן, מרדכי וירשובסקי, ח"כ אליהו בן אלישר.
מנחים: אלימלך רם, יאיר גרבוז.
שר ומנגן: מאיר אריאל.

עסקי אויר
סיפורי חיל האויר שמעולם לא סופרו.
יום ה' 12.10.95 שעה 22:00 (האולם הגדול)
משתתפים: יעקב טרנר, יעל רום, דני שפירא, אורי ירום אורי יפה, אליעזר (צ'יטה) כהן, אורי דרומי ועוד.
מנחים: דן חמיצר, גידי הדרי.
שרה ומנגנת: נתנאלה.

העיקר הבריאות - היפוכונדריה ושאר ירקות
יום ו' 13.10.95 שעה 21.30 (האולם הגדול)
משתתפים: השר יוסי שריד, יוסי גרבר, שלמה בר שביט.
מנחה: יאיר גרבוז.
שר ומנגן: דני ליטני.

סיפורי מסע ותרמילים - סביב העולם בסיפורים
שבת 14.10.95 שעה 22.30 (האולם הגדול)
משתתפים: נילי חסקין, צור שיזף, דורון ארזאל, דידי מנוסי.
מנחה: חיים שוסטר.
שר ומנגן: אריק סיני. ליווי: עודד שמואלי.

צפרדינה מארחת - טל פרידמן ומשה פרסטר
יום ו' 13.10.95 שעה 24.00 (האולם הגדול)
ערב סטאנד אפ מיוחד עם טל פרידמן ומשה פרסטר לצידם שחקנים בקטעי אימפרוביזציה ובשיתוף הקהל.

סיפורי שדים ורוחות - סיפורים מעולם אחר
יום ה' 12.10.95 שעה 20.30 (האולם הקטן)
משתתפים: עודד תאומי, חנן אברהם (פראפסיכולוג), שלמה בר-שביט, עזרא דגן.
מנחה: גדעון רייכר.
מנגן: אריק רודיך.

סיפורי נשים - סיפורים שלא סיפרתי על יד בעלי
יום ו' 13.10.95 שעה 11.00 (האולם הגדול)
משתתפות: שרית סרי, נאולה נוני, שושה גורן, שרה אנגיל.
מנחה ושרה: מרגלית צנעני.

סיפורים וג'אז עם דורי בן זאב
יום ה' 12.10.95 שעה 23.00 (האולם הקטן)
נגנים: פטר ורטהיימר, אלי מגן, מאיר בן מיכאל, נחום פריפרקוביץ'.

רובי גרינגראס, ג'אן בלייק
שחקנים בריטיים במופעים למבוגרים וילדים

נונסנס... נונסנס... נונסנס...
בהשתתפות כוכבי דומינו גרוס ופלטפוס
מוצ"ש 14.10.95 שעה 23.30 (האולם הקטן)
משתתפים: חנן לדרמן, דני קרפל, תומר שרון, תומר יוסף.

מאה תפוחים כולל מע"מ
קומדיה מוסיקלית על אישה שבעלה חזר בתשובה וחייה ניכנסו אל עולם השאלות
בכורה בפסטיבל
יום ו' 13.10.95 שעה 21.00 (האולם הקטן)
משתתפות: דפנה ארמוני, רונית סופר, שרון שחל.
מחזה: אורה מורג. במאי: ישראל גוריון. מוסיקה: רמי בר-דוד.

סיפורי זימה
יום ו' 13.10.95 שעה 23.00 (האולם הקטן)
משתתפים: דידי מנוסי, דן אלמגור, אורה מורג.
מספר שר ומנגן: ישראל גוריון.

שוטרים וגנבים - סיפורים משני עברי החוק
יום ד' 11.10.95 שעה 22.00 (האולם הקטן)
משתתפים: בנימין זיגל, צבי לידסקי, בוקי נאה, שרה אנגיל.
מנחה: סייק הולר.
זמר: אושיק לוי. מלווה: יוסי רון.

אמריקוצה - סיפורים אתיופים מסה ומשם
סאטירה חברתית על העליה האתיופית מתחילתה ועד הקליטה בארץ. סיפורים ושירים.
בכורה בפסטיבל
יום ד' 11.10.95 שעה 21.00 (מועדון התיאטרון)
משתתפים: סלומון מרשה, ונה אברהם ואחרים.

סיפורי יידישקייט
הזדמנות חד פעמית לאוהבי התיאטרון היידי לשמוע ספורים על מקורותיו בשפה היידית.
בכורה בפסטיבל
מוצ"ש 14.10.95 שעה 18.00 (האולם הקטן)
משתתפים: ליא קניג, צבי שטולפר. נגינה: מרים רוניק.

סיפורים מאחורי החדשות
שבת 14.10.95 שעה 11.00 (האולם הגדול)
משתתפים: שלום קיטל, רוני דניאל, נתן זהבי, נעמי לויצקי.
מנחה: יוסי אלפי. שירה ונגינה: אילן וייל.

מספרים שלום
סיפורי תהליך השלום השזורים בסיפורי עם.
מוצ"ש 14.10.95 שעה 19:30 (האולם הגדול)
משתתפים: שר החוץ שמעון פרס, סמי מיכאל, נתן יונתן, אלי עמיר.
הסופר המצרי עלי סלם השחקנית פטימה שבשוב ממרוקו ואורחים נוספים.
מנחה: יוסי אלפי. נגינה: ישראל בורכוב ונגנים - מזרח ומערב.

תיקון חצות
מרתון של סיפורי חסידים, יהדות, קבלה, מיסטיקה ועוד.
יום ד' 11.10.95 שעה 24:00 (האולם הקטן)
משתתפים: שאול מייזליש, הרב שמואל הכהן אבידור, חיים הויזמן ד"ר יצחק אלפסי, בנימים צדקה, חבורת צעירי חב"ד ועוד.
מנחה: יואל ראפל.

בדרך לגן-עדן - תיאטרון סיפור במיטבו
הצגת תיאטרון של סיפורים יהודים מרתקים.
יום ד' 11.10.95 שעה 19:30 (האולם הקטן)
בכורה בפסטיבל
שחקנים: איציק עצמון, אורי מעודה.
נגנים: אדם מדר, קלאודיו כהן-טריקה.

חאפלה של סיפורי מדבר וערב
יום ד' 11.10.95 שעה 21.30 (אוהל)
משתתפים: יוסי אלפי, אליהו נאווי, מוחמד בכרי, סמי מיכאל.
שירה: שלמה בר, אילן בן עמי ("הברירה הטיבעית").
רקדנית אתנית: תמר אוליביה. נגינה: רפיק חדיד.

חאפלה - סיפורי חולון
עיר מתעוררת. מפיאנקה מוכר חלב ועד היום. הסיפורים מתוך החולות שבהם לבטח תמצאו את עצמכם.
יום ה' 12.10.95 שעה 21.30 (אוהל)
מנחה: ורדה הורביץ. שר ומנגן: אפרים שמיר
בחסות ראש העיר חולון מר מוטי ששון

חאפלה בדואית עירקית
יום ו' 13.10.95 שעה 21.30 (אוהל)
משתתפים: יוסף (המספר) סלע, לוטוף נוייסר, חיים בנאי, יוסי אלפי.
נגנים אותנטיים: אלבר אליאס, ויקטור עידה, מאיר כדורי.
מנחה: ויק כהן. רקדנית בטן: יסמין טוויגה.

סיפורי ספרד ולדינו
מוצ"ש 14.10.95 שעה 21:30 (אוהל)
בהשתתפות: מתילדה כהן-סראנו, יואל פרץ, כוכבה פיביס.
שר ומנגן: לוליק. רקדנית פלמנקו: איריס אביחיל.

קום והתעלף בארץ - יורם טהר לב נטו
יום ו' 13.10.95 שעה 21:30 (מועדון התיאטרון)
בכורה בפסטיבל
יורם טהרלב בערב סיפורים חדש

ישראל גוריון - דחיקת השטן לגיהנום
מוצ"ש 14.10.95 שעה 22.00 (מועדון התיאטרון)
סיפורים ושירים נכויים בחרוזים מימי הביניים ועד היום.

ארועים רבים ומגוונים גם לילדים - בשיתוף מחי' סיפריות ע. חולון
יריד חוצות ואומנויות יתקיימו בגן התיאטרון

הפצה ראשית והזמנת כרטיסים (בכל כרטיסי האשראי):
לאן טל' 03-5247373
לקבוצות וועדי עובדים: לאן טל' 03-5270545
תיאטרון חולון: בית יד לבנים שדרות קוגל 11 טל' 03-5037779, 03-5037781/2
בידוראן: שדרות קוגל 31 חולון טל' 03-885885

פירוט מלא של האירועים ראה בתכנית הפסטיבל

ניהול אמנותי: יוסי אלפי. הזכות לשינויים שמורה. הפקה: תיאטרון העם בע"מ רח' רות 14 תל אביב, טל' 03-5249590

BARKAN יקבי ברקן
ידיעות אחרונות העיתון של המדינה
מבצע בישראכרט
הנחה בסך 20 ש"ח על כל קניית כרטיס
עני, תמורת 70 כוכבים.
הכי טוב ישראכרט

מהפיכת התיירות

(המשך מעמוד 19)

הפוליטיים שעברה. רוסיה, שהסתתרה מאחורי מסך הברזל מאז תחילת מהפכת התיירות ההמונית, תמשוך רבים, וגם איראן, אלבניה ותימן ייכנסו למעגל התיירות.

יעדים שבלתי אפשרי היה להגיע אליהם באסיה, ייהפכו זמינים, בזכות השקעות ענק בתשתית התיירות. סין, לדוגמא, בונה כיום 100 שדות-תעופה חדשים. אחד מהם נבנה ליד כפרים נידחים במחוז אנהוי, המלא במיקדשים בודהיסטים מדהימים. ההערכה היא, שהבירה המלכותית העתיקה של הואי, בוויטנאם, השמורה היטב, תהפוך לאחת האטרקציות המרכזיות באסיה. גם "חורים" כמו דאלאט, אתר נופש בהרי וויטנאם, ו"הר האנשים" האתני יהפכו למרכזי תיירות. השבועון "טיים" מעריך במוסף התיירות שפירסם, כי אפילו הקוטב הצפוני והדרומי יהפכו פופולאריים, בתנאי שההתחבורה והאיכסון שם ישתפרו קצת.

יכולת להגיע לכל פינה נשמעת קוסמת, אך נצטרך לשלם עבורה מחיר כבד. פינות חמד שקטות, שניתן היה פעם להתבודד בהן, יהפכו בתחילת המאה הקרובה לצפופות ועמוסות. פעם אפשר היה לתפוס שלווה בארכיפלג של פיג'י, בחברת כמה אוסטרלים וניו-זילנדים. כיום, המוני אמריקנים עטים על מאות האיים הקטנים האלה.

הלחץ הסביבתי על התשתיות עלול להפוך בלתי נסבל, בעיקר באסיה, שם ממילא כורעות התשתיות תחת עומס האוכלוסיה המקומית. ממשלות רבות באסיה מתלהבות ובונות עכשיו בתי-מלון ומתקנים בקצב מטורף, אך במאה הבאה הן עלולות לעמוד בפני שוקת שבורה. שמורות טבע ושכיות חמדה טבעיות עלולות להיהרס. ערים שיעוטו עליהן מיליוני תיירים עלולות להיסתם. ומה שחמור לא פחות - אזורים אתניים בעלי ייחוד תרבותי וחברתי יאבדו את אופיים נוכח הפלישה ההמונית מבחוץ.

במקומות רבים, שמורות-טבע לדוגמא, לא יהיה מנוס מלהגביל את מספר הנכנסים. בארצות-הברית זה כבר קורה באתרים מסויימים, ניתן רק לשער באיזו צפיפות ודוחק נתנסה באטרקציות כמו מגדל אייפל.

שני תסריטים על מצב התיירות בשנת 2015 צייר מארק פסטור, מנכ"ל חברת התיירות "טואי", במהלך ההרצאה שנשא בתל-אביב. על-פי התסריט הפסימי, תמנה אוכלוסיית העולם 8 מיליארד בני-אדם, ייצור המזון לא יביק את הקצב, ובעולם ישררו רעב, עוני ופשע. האוויר והמים יזוהמו, ובחופיה הדרומיים של אירופה תיאסר הרחצה. אמצעי התקשורת יודיעו מדי יום כמה דקות מותר להיחשף לשמש, וחופי הזהב של הים התיכון יאבדו מקיסמם, קבוצות טרור ינסו לפגוע בתיירים.

מנגד, צייר פסטור תסריט אופטימי, החוזה פריחה ושגשוג. על-פיו, כלכלת העולם תפרח בתחילת המאה, יגדל הזמן הפנוי, ייעלמו המאבקים הפוליטיים בתוך מדינות, תוגבר השמירה על איכות הסביבה, והייעד המבוקש ביותר יהיה אזור הים התיכון, בו ישרור שלום. "איני מאמין בתסריט הפסימי שהתוויתי", אמר פסטור. "אני נוטה להאמין במהלך העניינים האופטימי, אולם אין לנו ערובה שכך יקרה".

העומס החמור מכל צפוי בשדות-התעופה. כבר היום סובלים מרבית שדות-התעופה בערים המרכזיות באירופה ובארצות-הברית מעומס יתר. הלחץ הכבד גורם לאיחורים רבים בנחיתות ובהמראות, וחברות-התעופה מפסידות 3 מיליון דולר ליום באירופה לבדה, על המתנה באוויר לנחיתה.

רק בהונג-קונג ובסינגפור נבנו באחרונה שדות-תעופה גדולים וחדישים. במקומות אחרים, כגון פרנקפורט וטוקיו, נחסמו לא מכבר ניסיונות להקים שדות תעופה גדולים על-ידי "הירוקים" המגינים על הסביבה. ההערכה היא, שאם לא ייבנו במהרה נמלי-תעופה נוספים, או יורחבו נמלים קיימים - לא תוכל התיירות להמשיך ולשגשג.

התייר העתידי, אומרים המומחים, יסבול לא מעט בדרכו אל הטיסה, אך ברגע שיעלה לאוויר הוא יהפוך למלך. התעופה במאה ה-21 תהיה מהירה יותר, נוחה יותר ומפוארת יותר. מהנדסים יפאניים ואמריקניים בונים כעת דור חדש של מטוסים על-קוליים. מטוסים אלה יחליפו את הקונקורד הבריטי-צרפתי זולל הדלק, שנכנס לפעולה בשנת 76' והפך לצעצוע יוקרתי של אנשי עסקים אמידים וכוכבי רוק.

המטוסים העל-קוליים החדשים יהיו שקטים יותר וחסכוניים יותר בדלק, אך בעיקר יהיו גדולים יותר. הקונקורד יכול להוביל רק 100 נוסעים מלונדון לניו-יורק. הדור הבא יוביל 300 איש למרחק כמעט כפול, מלונדון עד טוקיו. זמן הטיסה במטוסים העל-קוליים יירד מ-13 שעות לשלוש בלבד.

עם זאת, רובנו נטוס במאה הבאה במטוסי סילון רגילים, אך נוחים יותר. חלק מהמטוסים החדשים נמצא כבר בדרכו למסלולים. "בואינג" הציגה בחודש מאי האחרון את מטוס ה-777 החדש שלה, שיטיס ברווחה רבה 440 נוסעים. החברה עובדת עתה על המטוס הרחב שלה, שיוביל 500 נוסעים ויותר. ב-2003 יופיע מטוס חדש של "איירבאס", שייקח 530-570 נוסעים. אפשר יהיה בקלות לבנות מטוסים גם ל-1,000 נוסעים, אומרים המומחים, אלא ששדות-התעופה לא יהיו מסוגלים לקלוט אותם.

במשרד התיירות מעריכים כי טיסות השכר כמעט ייעלמו במאה הקרובה. שוק התעופה יישלט אז על-ידי שלוש-ארבע חברות-תעופה ענקיות, שיווצרו ממיזוגים בין החברות הקיימות כיום. ענקים אלה יהיו יעילים ויוכלו להכתיב בטיסות הסדירות מחירים נמוכים כל-כך, שלא יהיה כדאי להפעיל טיסות שכר.

הצפיפות בתעופה עשויה לשלוח רבים מאיתנו לאוניות. לא נחליף מטוסים באוניות כאמצעי-תחבורה ליעדי טיול או בילוי, משום שהאוניות עדיין איטיות מדי, אך נבחר לבלות חופשה על הים במקום באתר-נופש ביבשה. מספר הנופשים בים יעלה מ-4.6 מיליון בשנה שעברה לשמונה מיליון בשנת 2000, כך מעריך האירגון הבינלאומי לאוניות קרוז.

עד סוף המאה יופיעו בים אוניות ענק. חברת "דיסני קרוז ליינס" החדשה הודיעה כי ב-1998 תציג אוניה ל-2,400 איש. אוניה בשם "אגדת הים" של "רויאל קריביאן" יצאה לא מכבר לים כשעל סיפונה 1,800 איש - ומיגרש גולף קטן. באוניה "סנצ'ורי" של "סלבריטי קרוזס", שתושק בדצמבר הקרוב, יהיה אולם תיאטרון שיוכל לארח מחזמר מלא מברודוויי בפני 950 צופים. מנגד יופיעו אוניות קטנות שיציעו שירות מעולה. כזו היא, למשל, ה"רדיסון דיאמונד" החדשה, המפליגה עם 300 נוסעים ולא פחות מ-183 אנשי צוות. מחיר ההפלגה הוא 600 דולר ליום, מה שלא הפריע לאוניה לרשום בשנה שעברה תפוסה של 91 אחוז.

"התיירות היא אחד מסיפורי ההצלחה הגדולים ביותר של זמננו", אמר בשבוע שעבר מזכ"ל אירגון התיירות העולמי. מסכים איתו אירגון האו"ם, שכבר הכריז על שנת 2005 כשנת התיירות.

סביניאק: מדינות רבות באסיה פותחות עתה דלתות שהיו נעולות בפני זרים. החשדנות פוחתת

פסטור: מדינות אופ"ק ישקיעו מיליארדים בתעשיית התיירות ויקימו אתרי נופש משוכללים

בן-ארי: צפוייה ירידה בתיירות הקבוצתית. הנוסע יהיה מנוסה בטיולים ולא יחשוש לצאת לדרך לבדו

"צים"
חברת השיט הישראלית בע"מ

מכרז 3/95

"צים" חברת השיט הישראלית בע"מ (להלן - "צים") מזמינה בזאת קבלנים להגיש הצעות לביצוע עבודות שיפוץ, שקום בטונים בדוד ופתוח שטח בבנין "דיזנגוף" ברח' העצמאות 42, חיפה.

תחום העבודה: עבודות שקום בטונים בדוד ופתוח שטח.

מסמכי ונתוני המכרז יעמדו לרשות צבור המציעים בבנין "צים" שדרות פל-ים 7-9, בחיפה בקומה 3 בחדר מס. 338 החל מיום א' - 1.10.95 בין השעות 08.30-11.00, תמורת תשלום בסך -.300 ש"ח (כולל מ.ע.מ.).

התשלום ייעשה בהמחאה
התשלום עבור מסמכי המכרז לא יוחזר.

את ההצעות, בצרוף כל המסמכים הנדרשים במעטפה סגורה, יש להגיש לתיבת המכרזים בבית "צים" בכתובת הנ"ל עד ליום 18.10.95 בשעה 11.00.

המסמכים שיש להגיש בהתאם לנתוני המכרז הם:
1. מפרט ורשימת כמויות
2. הצעת מחירים
3. חוזה חתום
4. ערבות בנקאית לבצוע העבודות בלתי מותנית לטובת "צים", צמודה למדד יוקר המחירים לצרכן ע"ס 10% מערך ההצעה, לתקופה של 90 יום מיום מסירתה ל"צים".
5. תעודת רישום של הקבלן אצל רשם הקבלנים.
6. אשור עדכני בדבר היות המציע עוסק מורשה לענין מ.ע.מ.
7. אשור עדכני על נהול ספרי החשבונות של המציע - כחוק.
8. תאור הרקע המקצועי וכישוריו המקצועיים של המציע לרבות פרוט נסיון קודם בביצוע עבודות בתחום העבודה המוצע.
9. המציע יידרש להוכיח נסיון בעבודות שקום בטונים.

סיור קבלנים ייערך ביום 11.10.95, בשעה 10.30, הפגישה תיערך ליד הכניסה לבנין "דיזנגוף", רח' העצמאות 42, חיפה.

עריכת שינוי כל שהוא ע"י המציע בפרטי ההצעה שהוגשה ו/או חוסר של אחד הפרטים הנדרשים כמפורט לעיל ו/או אי מילוי פרט כלשהו כמפורט בפרטי המכרז עלולים לגרום לפסילת ההצעה, בלי כל נמוקים ובהתאם לשיקול דעתה הבלעדי של "צים".

"צים" - אינה מתחייבת לבחור את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

"צים" - שומרת לעצמה הזכות לנהל משא ומתן עם אחד או יותר מן המציעים לאחר פתיחת המעטפות ופרסום שמות המציעים הזוכים ו/או גם לאחר בחירתם.

דרישות המכרז:
רשאים להשתתף במכרז קבלנים העונים לדרישות הבאות.
1. רשום אצל רשם הקבלנים באחד או יותר ממקצועות המסווגים 100, 130, 131.
2. נסיון של 5 שנים לפחות בבצוע עבודות שקום בטונים. יש לצרף רשימת פרויקטים שבוצעו ורשימת הממליצים.

ועדת המכרזים
"צים" - חברת השיט הישראלית בע"מ

בזק

הזמנה למתן הצעות לנושא הגנות נגד ברקים במערכות בזק

(R.F.P. מס' 3055/95)

דרישות:
1. נסיון מוכח בנושא הגנות נגד ברקים ומתח רשת החשמל בארץ.
2. הכרה של מיגון הציוד שבשימוש חב' בזק במערכות מיתוג והמסורת.
3. קיום מעבדת ניסויים.
4. יכולת העמדת מס' צוותי עבודה.

חברות המעוניינות להשתתף במכרז זה, תפנה, לשם קבלת מיפרט, לתחום ארגון ושיטות בחב' בזק, טלפון: 5763323/4 - עד שבוע מיום פרסום המודעה

להשכרה
מחסן 1700 מ"ר

מחסנים ומשרדים בשטחים של עד 300 מ"ר כ"א, בשטח עץ־חזית קרית אריה פתח־תקוה.
טל' 03-9256221 דורית

מרחב תכנון מקומי - שומרון

מרכז אלבאום

המרכז לטיפול בליקויי למידה

קורס מטפלים בליקויי למידה

שכלול היכולת, שיפור התיפקוד הגופני, הרגשי והמנטלי

בשיטת אלבאום

נותרו מספר מקומות לקורס אוקטובר

לימוד חוויתי תוך כדי פיתוח אישי והקניית מקצוע ייחודי
שיטת אלבאום נותנת פתרון ייחודי לבעיות של ליקויי למידה ותיפקוד בטכניקה מיוחדת המשלבת:
* שיטה חדשה וייחודית לאיבחון מערכות קואורדינציה,
* תרגילי תנועה ויציבה. * מסאג' והקשר הפסיכופיזיולוגי.
* תרגול המודעות השרירית.

מוכר לגמול השתלמות למורים
כתובת: רח' הנגר 10 כפר־סבא
טלפון: 09-979314/6, פקס: 09-979326

הזמנה להציע הצעות לרכישת רכב

בתוקף תפקידי ככונסת נכסים מתפרסמת בזה הזמנה להגיש הצעות לרכישת רכב מתוצרת פיז'ו צרפת מדגם 405 GR אוטומט בנפח 1905CC, שנת ייצור 1992, מס' רישוי 21-278-04.
א. הרכב מאוחסן במגרש "רכב ראובן" שד' בן גוריון 7 בחיפה.
ב. הצעות לרכישת הרכב הנ"ל יש להגיש בכתב לא יאוחר מיום 12.10.95 במשרד הח"מ.
ג. הצעות תחיינה נקובות בשקלים חדשים.
ד. להצעות יש לצרף המחאה בנקאית בשעור 10% מהסכום הכולל של ההצעה.
ה. אין הח"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
ו. מכירת הרכב מותנית באישור ראש לשכת ההוצאה לפועל בנהריה.

תמר ברלינר, עו"ד
כונסת נכסים
שד' הגעתון 43, נהריה
טל: 04-9926188 פקס: 04-9824649

בנין בנתניה למכירה

ניתנת בזאת הזמנה להגיש הצעות לרכישת זכויות הבעלות בבנין הנמצא ברח' המסגר 17 באזור התעשיה הצפוני של נתניה, (קרית אליעזר).
א. הבנין הינו בן שלוש קומות בשטח כולל של כ־2,700 מ"ר, והוא עומד על חלקה 64 בגוש 8235 אשר שטחה הינו 2,253 מ"ר.
ב. הבנין נמכר במצבו הנוכחי (AS-IS). על המציע לבדוק בעצמו את פרטי המצב הפיזי, המשפטי והתכנוני של המקרקעין.
ג. הצעות לרכישת המקרקעין יוגשו בכתב עד ל־25 לאוקטובר 1995 במשרד הח"מ בצירוף ערבות בנקאית צמודה למדד בסך של 5% מסכום ההצעה. הערבות תחולט כפיצוי מוסכם אם יזכה המציע ויחזור בו מהצעתו.
ד. ניתן לבקר במקום בתאום מראש.
ה. הבעלים שומר לעצמו את הזכות לנהל מו"מ או לקיים התחרות בין המציעים ו/או לפרסם הזמנות נוספות לפי שיקול דעתו.
ו. הבעלים אינם מתחייבים לקבל כל הצעה שהיא. הזמנה זו אינה כפופה לדיני המכרזים.

צבי קרינזר, עו"ד
ימין, קן־תור ושות' עו"ד
רח' המלאכה 71 פארק פולג
טל: 09-656856, פקס: 09-656956

הזמנה לנושים

לפי סעיף 99 לחוק הירושה תשכ"ה-1965

מתפרסמת בזאת הודעה אל כל נושי המנוח מיכאל ברוט ז"ל, ת.ז. 014735146 - אשר נפטר ב־21.2.95 להודיע בכתב לח"מ תוך 3 חודשים מיום פרסום הודעה זו על תביעותיהם כלפי עזבון המנוח.

הודעה על תביעה כאמור יש למסור לכתובתה של הח"מ בכתב, תוך פרוט העילה והמסמכים לגבי כל תביעה.

גלית קוטלובסקי
מנהלת עזבון המנוח מיכאל ברוט ז"ל
ת.ד. 3086, בית יהושע 40591
טל. 09-697257

הזמנה להציע הצעות

לרכישת דירה בת 3 חדרים בקומת קרקע ברח' הכנסת 32/21, באר שבע הידועה כגוש 38082 חלקה 30/9, הנכס נמכר במסגרת לשכת ההוצל"פ תל־אביב תיק מס' 0183533915. על המציע ובאחריותו לבדוק את טיב הנכס וכל הכרוך בכך. הצעות בכתב יש למסור למשרד הח"מ עד ליום 20.10.95 בצרוף המחאה בנקאית לפקודת עו"ד בשעור 10% מגובה ההצעה. ההמחאה תחולט במקרה שמציע שהצעתו התקבלה יחזור בו מהצעתו. יתרת הסכום עליו יהיה המציע לחתום מיד במשרד כונס הנכסים לעיון המציע. יתרת התמורה תשולם תוך 30 יום מיום אישור הסכום ע"י ראש ההוצל"פ. אין הח"מ מתחייב למסור את הנכס לבעל ההצעה הגבוהה ביותר או בכלל, ושומר על זכותו לנהל התחרות בין המציעים. המכירה כפופה לאישור כב' ראש ההוצל"פ. לפרטים נא לפנות לאריק, טל: 03-5371220.

אלכסנדר ליבוביץ, עו"ד
כונס נכסים
הירשנברג 13/37, ת"א
03-5278327

אוניברסיטת בר־אילן
היחידה ללימודי חוץ
בשיתוף עם מינהל
המכללות והמכינות

משרד החינוך והתרבות
האגף לחינוך מבוגרים

ההזדמנות השניה!

ברצונך לסיים השכלה תיכונית
ברצונך להיות
זכאי לגמול השתלמות

"תיכונית"

באוניברסיטת בר־אילן זו התשובה!
* למסיימים תנתנה תעודת גמר תיכון ע"י משרד החינוך והתרבות.
* תעודות אלה מוכרות לצורך **זכאות לגמול השתלמות.**

לפרטים נא לפנות אל:
מזכירות היחידה ללימודי חוץ. אוניברסיטת בר־אילן
לטלפון: 03-5318139
בימים א-ה בין השעות 15:00-19:00

האוניברסיטה הפתוחה

תפנית - לימודי התמחות והעשרה בניהול

מודיעים על פתיחת ההרשמה לתכנית ללימודי תעודה

ייעוץ ארגוני

תכנית תלת־סמסטריאלית במסגרת יום לימודים ארוך בימי ד, החל ב־15.11.95

התכנית הינה מסגרת ייחודית להכשרה מקצועית ברמה אקדמית למי שמעוניינים להכשיר ולפתח את עצמם כיועצים ארגוניים. ההכשרה תינתן ברמה גבוהה לביצוע תהליכי אבחון ארגוני, התערבות בארגון, ניתוח צרכי ההדרכה בארגון ופתוח מנהלים, מתן יעוץ ארגוני ברמת הפרט והארגון. כל אלה תוך דגש על יישום ידע רלוונטי ומחוייבות לשיקולים אתיים.

התכנית מיועדת לבעלי תואר שני ומעלה בתחום מדעי ההתנהגות.

לקבלת מידע נוסף ולהרשמה טלפנו למשרדי תפנית טל. 03-6460360, פקס. 03-6460483

הלימודים בתפנית הם לימודי תעודה במסגרת חוץ אקדמית

משרד הבריאות

מעבר בין קופות החולים

1. תושב/ת המבקש/ת לעבור לקופ"ח אחרת יוכל לעשות זאת רק בתום שנה של חברות בקופת החולים ממנה הוא מבקש לעבור.
2. בקשת מעבר ניתן להגיש בכל עת, אולם המעבר ייכנס לתוקף פעם בחצי שנה. תושב שהגיש בקשה עד 30.9.95 יהיה רשום בקופת החולים שאליה ביקש לעבור החל מ־1.1.96 מי שיגיש בקשה מ־1.10.95 ועד 31.3.96 יהיה רשום בקופת החולים שאליה ביקש לעבור החל מ־1.7.96.
3. ניתן לבטל בקשת מעבר. ביטול מעבר שאמור להיכנס לתוקף ב־1.1.96 ניתן להגיש עד 31.10.95
ביטול מעבר שאמור להיכנס לתוקף ב־1.7.96 - ניתן לבטל עד 30.4.96
הודעת ביטול מעבר יש למסור בקופ"ח שבה בוצעה בקשת המעבר.
יש לשמור על העתק טופס הביטול.
4. למצטרפים חדשים בני 18 וחיילים משוחררים יש הזכות לבחור בקופת חולים לפי בחירתם ורישומם ייכנס לתוקף מיידית. מומלץ שבחירה זו תיעשה בשיקול דעת כי אין אפשרות לבטל בקשת רישום אלא על ידי מעבר כמתואר לעיל.

הזוג המרתק

שריד ויוסי: השר הזחוח והלוחם חד־המענה
תצלום: זום 77

עדיין חלוקות ההערכות, אם באוסלו נוסדה מדינת הפלשתינים. אך מה שברור הוא, שעם חתימת אוסלו ב' שוב לא תהיה ישראל השמנה כפי שהיתה. הפלשתינים מקבלים לפי שעה מעט מאוד, והיהודים בחברון הם פצצה מתקתקת אחת גדולה.

הסיפור האנושי המרתק והמאלף של הרגע הוא הזוג פרס־רבין, שבגרו והחכימו אחרי עשרים שנות יריבות ואיבה. פרס שנדלק על רעיון עוזריו הצעירים לשיחות אוסלו, ורבין שידע, לא בהרווה אך בנחישות, לתפוס את הרגע.

פרס, הביצועיסט הכוחני לשעבר, היה לאדם יצירתי, בעל סבלנות בלתי־נלאית. נדמה כי אחרי שהשתחרר מיצריות התאווה לכוח - הוא נוסק לגבהים של מדינאי־על, כפי שמכנים אותו כעת כל אלה שרק לפני שנתיים השמיצו אותו. גם במשאלי דעת־הקהל, האיש שהיה פעם השנוא ביותר בפוליטיקה הישראלית, מופיע כמכובד וכאהוד ביותר.

ורבין, מי שהיה איש הטפלון, מר ביטחון, נושא עתה באומץ ובנחרצות את צלב השנאה והביזוי. „בוגד", „המהנדס", „רוצח".

אולי אהבה אין בין השניים, אך הבנה ושיתוף־פעולה, שמניבים התחלה של מהפיכה בחיינו.

●

יוסי ושריד

מרתק לראות את ההבדל בין השר לאיכות הסביבה שריד, הזחוח, המפרייס, המדבר לעתים כמפא"יניק זקן - לבין יוסי הלוחמני, מהיר המחשבה וחד־המענה.

אחרי שהנשיא ויצמן חור וקיטר על ההילולות וחוסר השינה בשיחות טאבה, שנראו לו כאילו אינן יכולות להניב תוצאות טובות, מיהר יוסי להזכיר לעזר את 12 ימי קמפ־דייוויד הדחוסים והנלחצים על־ידי הנשיא קרטר, ללא קשר עם העולם החיצון, שהביאו להחזרת כל סיני והרס ההתנחלויות.

בעניין שיחרור האסירים והאסירות הפלשתיניים, ביניהם רוצחים או מסייעים לרצח, יצא יוסי נגד ההתחסדות הזאת, כשלא נשמעה קול זעקה גדולה כאשר שוחררו, זמן קצר אחרי הרצח, רוצחי המחתרת היהודית. מי שמדבר, ליגלג על הליכוד. אלה ששיחררו 1,500 אסירים מסוכנים בעיסקת ג'יבריל.

●

הו, החיים הטובים!

בחג הוא בעיתונות החגים - פרס לראיונות הבלתי־נמנעים עם ראש הממשלה הרמטכ"ל - להדגיש במוספים את „האופטימי" ואת „החיובי".

השנה, היה הלייט־מוטיב כסף, כוח, זוהר וצריכה ראוותנית, נהנתנית - מרווחים בקרתנות של עגל מתפעם.

אנחנו עם עשיר. מעולם לא היה מצבנו טוב יותר. ממש מתפלשים בדבש. רשימה ארוכה, מתחנפת ומלקקת של הפלוטוקראטיה, שילטון הממון. כל העשירים הכי עשירים והכי חברים של רבין. קבוצת כוח מוחצת, המחליטה וקובעת את מדיניות הכלכלה.

המסעדות הכי טובות. המעדניות הכי אנינות. האופנה הכי־הכי יקרה בכיכר המדינה. סימלי מעמד מגוחכים. ביזבוזים. איפה הכי יאפי ונובו־רישי.

זוגות צעירים הכי סנובים והכי אנטיפאתיים מכירים בערך כספם וכוחם.

נוכח כל ההשתכשכות חסרת הבושה הזאת בשפע, בסגידה לעושר וכוח, עולה בזיכרון הפתגם: אלמלא העניים - לא היו ניכרים העשירים.

●

ביתם הוא מבצרם

צילומי הווילות והטירות הגרוטסקיות והתפלצתיות בהתנחלויות הגדה, שנבנו בדם יזע ודמעות של הפועלים הפלשתיניים - בכתבתו של עופר פטרסבורג ב„ידיעות אחרונות" - מן הראוי היה שיצולמו מקרוב בטלוויזיה, לשימוש מאוחר יותר כתעמולת בחירות.

שיראו תושבי עיירות הפיתוח ושכונות העוני, לשם מה צריך להמשיך להחזיק בהתנחלויות. וכמה עלו מכיסיו של האזרח הדפוק כל התשתיות והכבישים העוקפים לשם.

●

בשבת ערוץ 2

יותר ויותר, אני מוצאת עצמי צופה בחדשות ערוץ 2.

תוכניות הבידור שלו, מי שאוהב אותן ראוי להן. לעומתן, מחלקת החדשות משתפרת והולכת.

שני המגישים העיקריים, מיקי חיימוביץ' ויעקב אילון, הם נעימים, אינטליגנטיים, רהוטים, קצביים ואמינים. מספרים את החדשות, ולא מכריזים עליהן בקולות אפוקליפטיים נפוחים.

אמנם אין להם פרשן טוב וסמכותי כאהוד יערי, אך אהרון ברנע היטיב לסקר את הסכם טאבה.

ואם נאבד בערוץ הראשון את נסים משעל, ההולך לרדיו האזורי ואולי גם לערוץ 2, אפשר להתנחם ברכישה של גדי סוקניק, שיחד עם מיכה פריידמן ראיינו ב„אולפן שישי" את ביבי נתניהו. הם עשו זאת במיומנות, בלי התחנפויות, ובהלחצה אלגנטית.

●

חתימה רעה

חתימה רעה אני מאחלת לכל השופטים והשופטות המקלים בדינם של אנסים ועושי מעשי סדום. ומיתה משונה לכל הסדיסטים הנבלות רוצחי הנשים, והמתעללים בתינוקות.

דידי מנוסי

שִׁדּוּר חוֹזֵר עַל אוֹסְלוֹ א'

(נכתב לפני שנתיים)

אֲנִי עוֹד לֹא מֵרִים כּוֹסִית,
אֲנִי עוֹד לֹא צוֹעֵק הַלֵּל
לַמְרוֹת שֶׁמַּשֶּׁהוּ אַדִּיר
(לַעֲזָאזֵל) פֹּה מִתְחוֹלֵל.

לַמְרוֹת שֶׁמַּשֶּׁהוּ נִפְלָא
כִּמְעַט קוֹרֵם עוֹר וְגִידִים –
תְּחִלָּה בְּעַזָּה וִירִיחוֹ
אַךְ שְׁתֵּי הַלָּלוּ רַק תַּקְדִּים.

וְהַהִסּוּס בְּשִׂמְחָתִי
שַׁיָּךְ לְנִסָּיוֹן חוֹלֶה:
„כָּל מִי שֶׁפִּגּוּלִים אָכַל
נִזְהָר אֲפִלּוּ בְּפִילָה".

אוֹ כְּמוֹ צָמֵא בְּלֵב מִדְבָּר
שֶׁבִּקְרָאוֹתוֹ בְּאֵר עַל תֵּל,
הוּא מְשַׁפְשֵׁף עֵינָיו לִבְדּוֹק
אִם לֹא מִירָאז' גּוֹ מְהַתֵּל.

אֵין כָּל סָפֵק שֶׁהַשָּׁלוֹם
מַתְחִיל לִפְסוֹעַ בִּשְׁבִילוֹ,
אַךְ גַּם שִׂמְחָה מֻפְגֶּנֶת מִדַּי
עוֹד עֲלוּלָה לְהַכְשִׁילוֹ.

אוֹ אִם תִּרְצוּ הוּמוֹר קָטָן
לְשֵׁם תּוֹסֶפֶת בְּהִירוּת:
אֵיךְ מִזְדַּוְּגִים הַקִּפּוֹדִים??
בִּזְהִירוּת... בִּזְהִירוּת...

שִׁדּוּר טָרִי עַל אוֹסְלוֹ ב'

הָאַנְטִילוֹפּ מֵיטִיב לָרוּץ
אֲבָל פָּגִיעַ יוֹתֵר
מֵאֵלֶּה הַמְּהִירִים מִמֶּנּוּ
הַיְנוּ צִ'יטָה אוֹ פַּנְתֵּר.

לְעֻמַּת־זֹאת, הַצָּב כָּבֵד
כִּי שִׁרְיוֹנוֹ עַל גַּב נָכוֹן,
הוּא מִתְקַדֵּם אָמְנָם לְאַט
אֲבָל יוֹתֵר בְּבִטָּחוֹן.

וְזֶה בְּעֵרֶךְ אוֹסְלוֹ ב' –
הַתַּהֲלִיךְ נִמְשַׁךְ שְׁנָתַיִם
כִּי סִדּוּרֵי הַבִּטָּחוֹן
(בְּרִיךְ) הִכְבִּידוּ שִׁבְעָתַיִם.

אַךְ לְיָמִין הַמִּתְלַהֵם
גַּם צָב הוּא פִּתְרוֹן עָקוּם:
הַבִּטָּחוֹן, לְדַעְתָּם,
זֶה לַעֲמֹד עַל הַמָּקוֹם.

יוֹתֵר מִזֶּה, לוּ הִצְטָרְכוּ
מִתְּחוּם הַחַי דִּמּוּי לִבְחוֹר,
הָיוּ וַדַּאי נוֹטְלִים סַרְטָן
אֲשֶׁר פּוֹסֵעַ לְאָחוֹר.

נ.ב.

מָחָה עַל כָּךְ הַזּוּאוֹלוֹג:
„דִּמּוּי סַרְטָן זֶה הֵיק וְחַבָּלוֹ:
הַהֲלִיכָה אֲחוֹרַנִּית
סִימְפְּטוֹם לְחִפּוּשִׁית הַזֶּבֶל".

הִשְׁכַּבְתִּי אָז לַזּוּאוֹלוֹג:
„תִּקּוּן שֶׁלְּךָ מִדַּי חָרִיף הוּא,
וְאִם בְּשִׁמְךָ הוּא יֵאָמֵר –
אוֹתִי (אוֹ תְּ'נ.ב.) יַעֲרִיפוּ".

חיים חפר

חשבון ודין

תָּמִיד, בְּעוֹנַת הַסְּלִיחוֹת, אוֹ בִּסְבִיבוֹת רֹאשׁ־הַשָּׁנָה • נִזְכָּרִים יְהוּדִים טוֹבִים, שֶׁיֵּשׁ לִי סִכְסוּךְ עִם, מָה שֶׁנִּקְרָא, „הַהַשְׁגָּחָה הָעֶלְיוֹנָה" • וַאֲחָדִים אַף רוֹאִים לְעַצְמָם מְשִׂימָה חֲשׁוּבָה • לִשְׁאֹב מִוְּרִידַי אֶת רַעַל הָאֶפִּיקוֹרְסוּת, כְּשָׁלָב רִאשׁוֹן בַּחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה • נוֹזְפִים בִּי, מַחֲנִיפִים לִי, לוֹחֲשִׁים: „אַתָּה הֲרֵי בָּחוּר לֹא רַע • יוֹדֵעַ פֶּרֶק בְּמִשְׁנָיוֹת וְגַם לָמַדְתָּ דַּף גְּמָרָא • אָז אֵיךְ זֶה הִתְגַּלְגַּלְתָּ לְעוֹכֵר־יִשְׂרָאֵל כָּזֶה נוֹרָא?"... • קוֹרֵא אֶחָד הוֹדִיעַ לִי, בְּאַהֲבַת פִּתְאֹם • שֶׁקַּיָּם עוֹד סִכּוּי כְּלֶשֶׁהוּ שֶׁלֹּא אִירַשׁ גֵּיהִנּוֹם • וְזֹאת בִּתְנַאי, שֶׁאֲכַפֵּר עַל חֲטָאַי בְּשִׁבְעָה יְמֵי צוֹם • וְאֹמַר „יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא" שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם • אַחֵר, קוֹרֵא קָבוּעַ שֶׁל הַטּוּר הַזֶּה, מְהַנְדֵּס בִּנְיָן • הָיָה סַחְבְּקִי יוֹתֵר: „תָּבוֹא פַּעַם לְהִשְׁתַּתֵּף עִם הַחֶבְרָה בְּמִנְיָן" • וּגְבֶרֶת אַחַת, הִכְפִּילָה וְשִׁלְּשָׁה אֶת הַמִּשְׁפָּט: • „בֶּאֱמֶת, לָמָּה שֶׁלֹּא תָּבוֹא לַעֲשׂוֹת אֶצְלֵנוּ אֶת הַשַּׁבָּת?" • וּבַעְלָהּ, הֶחָרֵד, הֶחֱזִיק אַחֲרֶיהָ וְהוֹסִיף (כַּנִּרְאֶה בְּשֵׁם אַל־הַבְּרִית): • „אֵין לְךָ מֻשָּׂג, כַּמָּה זֶה נָעִים לַחֲזֹר, מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, אַחֲרֵי הַשַּׁחֲרִית • וְאִשְׁתִּי עוֹשָׂה גֶּעפִילְטֶע־פִישׁ – טַעַם גַּן־עֵדֶן • וְזֶה אֶצְלָהּ מָסֹרֶת שֶׁלָּמְדָה עוֹד מִסָּבְתָהּ, מְנוּחָתָהּ עֵדֶן"... • כְּלוֹמַר, עַכְשָׁיו הַבְּרֵרָה בְּיָדַי: לִהְיוֹת נִדּוֹן בְּזֶפֶת וְגָפְרִית • אוֹ לֶאֱכֹל גֶּעפִילְטֶע פִישׁ, אַחֲרֵי תְּפִלַּת הַשַּׁחֲרִית... • וְאַגַּב, בְּנְיוּ־יוֹרְק קָרָאתִי מוֹדָעָה תְּמִימָה, כִּבְיָכוֹל, שֶׁל חַבַּ"ד • הַמְּזַמִּינָה „צְעִירִים דּוֹבְרֵי עִבְרִית" הַשּׁוֹכְנִים בָּעִיר לְבָדָד • לְהִתְאָרֵחַ, בְּמִבְצָע „חוֹגְגִים עִם אוֹרְחִים", אֵצֶל מִשְׁפָּחוֹת „בַּאֲוִירַת חַג מָסָרְתִּית" • כָּךְ עָבְדוּ הַמִּסְיוֹנָרִים אֵצֶל הָאִינְדִּיאָנִים: קְצָת יַיִשׁ וּקְצָת חֲרוּזֵי זְכוּכִית • כֵּן, גַּם אֶצְלֵנוּ, יֵשׁ חוּג שֶׁל סַרְסוּרִים לִדְבַר אֱלֹהִים, וְהוּא חַי וְקַיָּם • וְאַחֲרֵי שֶׁתְּקַבֵּל אֶת הָאֶשׁ"ל, הֲרֵי לֹא תְּסָרֵב לְרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם • כִּי הֲלֹא מָסֹרֶת הִיא בְּאָמֶרִיקָה, שֶׁאֵין אֲרוּחוֹת־חִנָּם • וְאֶחָד, שֶׁמַּכִּיר אוֹתִי „עוֹד מֵרַעֲנָנָה" (וְצָנַח בְּגוֹלַת חַבַּ"ד) • הִפְצִיר בִּי לִלְמֹד מִמַּה שֶּׁקָּרָה בְּפֶסְטִיבַל הַחַטָּאִים בָּעֶרֶד • וַאֲנִי הִבְטַחְתִּי לוֹ, שֶׁאֵלֵךְ בְּדַרְכֵי דָּוִד רִיבְקִין וְזָאִיר לֵוִי, וְהָרַב פַּרְדֵּס וּמַשְׁגִּיחַ הַכַּשְׁרוּת בְּאֵילַת • וְאֶת הַטֶּלֶבִיזְיָה יַדְלִיק וִיכַבֶּה אֶצְלִי, רַק גּוֹי־שֶׁל־שַׁבָּת • וְכָעֵת, גְּבִירוֹתַי וְרַבּוֹתַי, אַתֶּם בְּוַדַּאי תּוֹהִים • מַדּוּעַ וְאֵיךְ, יֵשׁ לִי סִכְסוּךְ כָּזֶה עִם אֱלֹהִים •

אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ אִם יֶשְׁנוֹ, וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ אִם אֵינֶנּוּ • אִם יֶשְׁנוֹ, הֲרֵי בְּמֵאֲנוֹ הָרֶשַׁע שֶׁלּוֹ, נִרְצְחוּ הוֹרֵינוּ וִילָדֵינוּ • וְאִם אֵינֶנּוּ, כְּפִי שֶׁאֲנִי הָאֶפִּיקוֹרוֹס בָּטוּחַ וְסָמוּךְ • הֲרֵי עִם מָה שֶׁאֵינֶנּוּ, אֵין לִי שׁוּם סִכְסוּךְ • אֲבָל נַנִּיחַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ, כְּפִי שֶׁחֲדָתִיִּים חוֹזְרִים וּמַבְטִיחִים • רְאִיתֶם אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלּוֹ? רְאִיתֶם אֶת הַשְּׁלִיחִים? • הֲלֹא אֶחָד אֵצֶל הַשֵּׁנִי הוּא מְנֻדֶּה, מְחֻרָם וְטָרֵף • וְאֵין סְלִיחוֹת בֵּין הָרַב שָׁךְ, לְבֵין הַמָּנוֹחַ מִבְּרוּקְלִין וּלְבֵין הָרַב עוֹבַדְיָה יוֹסֵף • שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל חֲצֵרוֹ שֶׁל הָרַבִּי מִגּוּר • שֶׁאֶצְלוֹ הָרַבִּי מִסַּטְמָאר הוּא אוֹיֵב הַצִּבּוּר • וּכְשֶׁאַתָּה קוֹרֵא אֶת הַפַּאשְׁקְוִילִים וְאֶת דְּרָשׁוֹת הַמּוֹרִים אַתָּה בָּטוּחַ, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם עוֹבֵד אֱלֹהִים אֲחֵרִים • אֲבָל, נַנִּיחַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ, וְשֶׁהוּא אֵל עֶלְיוֹן וְאֵל עוֹלָם • מָה פִּתְאֹם, בָּחַר דַּוְקָא בָּנוּ, הַיְּהוּדִים, מִכָּל עַמּוֹ? • הַסִּינִים כְּבָר לֹא טוֹבִים? וְלָמָּה לֹא בְּמַאֲמִינֵי הָאִסְלָאם? • הֲרֵי עַד עַכְשָׁיו, אִם מַבִּיטִים אֶל הָעָם הַזֶּה שֶׁלָּנוּ, לְאֹרֶךְ הַדּוֹרוֹת • הַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ בְּ„עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל", הֵבִיאָה לָנוּ לֹא מְעַט צָרוֹת • אָז גַּם מִן הַבְּחִינָה הַזֹּאת כְּדַאי לִנְשֹׁם עָמֹק וּלְמַלֵּא בַּאֲוִיר אֶת הֶחָזֶה • וְלִנְשֹׁף וּלְהַחְלִיט, שֶׁאֵינֶנּוּ מַאֲמִינִים, וְשֶׁאֵין דָּבָר כָּזֶה ••

אָז הַנִּיחוּ לִי וּלְנַפְשִׁי. • אֲנִי מְבַקֵּשׁ, בְּלִי עֻלּוֹ שֶׁל אֱלֹהִים, לְהִתְהַלֵּךְ חָפְשִׁי • כִּי הֲרֵי לוּ הָיִיתִי מַאֲמִין בּוֹ וְלוּ לְדַקָּה • הָיִיתִי עוֹשֶׂה זֹאת, לֹא בְּרַעַשׁ, כִּי אִם בִּדְמָמָה דַקָּה • וּבְלִי תְּרוּעוֹת וְשׁוֹפָרוֹת וּתְפִלָּה וּצְעָקָה • וְהַנִּיחוּ לִי גַּם עִם מִצְווֹת הָעֲשֵׂה וְהַלֹּא תַּעֲשֶׂה • כְּבָר רָאִיתִי חוֹטְאִים מְאֻשָּׁרִים וְגַם אָנֹכִי בְּעִנְיָן זֶה קְצָת מְנֻסֶּה • וְתָמִיד בְּכַוָּנָתִי לִהְיוֹת הַזְּאֵב וְהַנָּמֵר וְאַף פַּעַם לֹא הַגְּדִי וְהַשֶּׂה • אָז הַנִּיחוּ לִי וְלֵאלֹהִים. אַל תִּתְעָרְבוּ לִי בַּכַּפָּרָה • בֵּינְתַיִם, הוּא שֶׁאֵינֶנּוּ וַאֲנִי שֶׁיֶּשְׁנוֹ – מִסְתַּדְּרִים לֹא רַע ••

עמוס קינן

איך צריך היה הצדק להיראות

במדינת ישראל יש מיעוט ערבי לא קטן. וכאשר יצחק רבין מדבר על „מדינה יהודית ולא דו־לאומית", לדבריו יש רק ערך סטטיסטי, והם אינם משקפים אמת.

האמת של מדינת ישראל היא שזו מדינה דו־לאומית (או רב־לאומית למי שרוצה להפריד בין דרוזים בין ערבים), שבה רוב יהודי.

שלום צודק, שבו הדגשה שווה בין השלום ובין הצדק, כך היה צריך להיראות: יהודים החיים בגדה המערבית ומוכנים לקבל אזרחות פלשתינית – יישארו במקום. אלה הרוצים לחיות במדינה שבה רוב יהודי, יקבלו פיצויים ויחזרו לישראל.

בשלום שיש בו גם צדק, לפלשתינים הזכות לחוקק חוק שבות משלהם ולקרוא לבני הפזורה שלהם לחזור אל מולדתם.

גם בשלום צודק עם סוריה, חייבת הברירה (הצודקת) להיות: מי שיקבל עליו נתינות סורית יישאר ברמת הגולן. הסורים יכולים ליישב בשטחים שנותרו את פליטיהם שנסו או גורשו משם.

אבל: רק איש תמים יאמין שיש שלום צודק. אין חיה שכזאת. בין שלום צודק שהוא חזון לימות המשיח ובין פשרה – כל התהומות שבעולם, ודרכה של האנושות היא לחיות בתוך תהום.

ועם כל זאת ואף על פי כן – הפשרה בין שני העמים היא גאולה לשניהם.

גאולה ארצית ולא שמיימית, אבל עלי ארמות, רק זה מה יש.

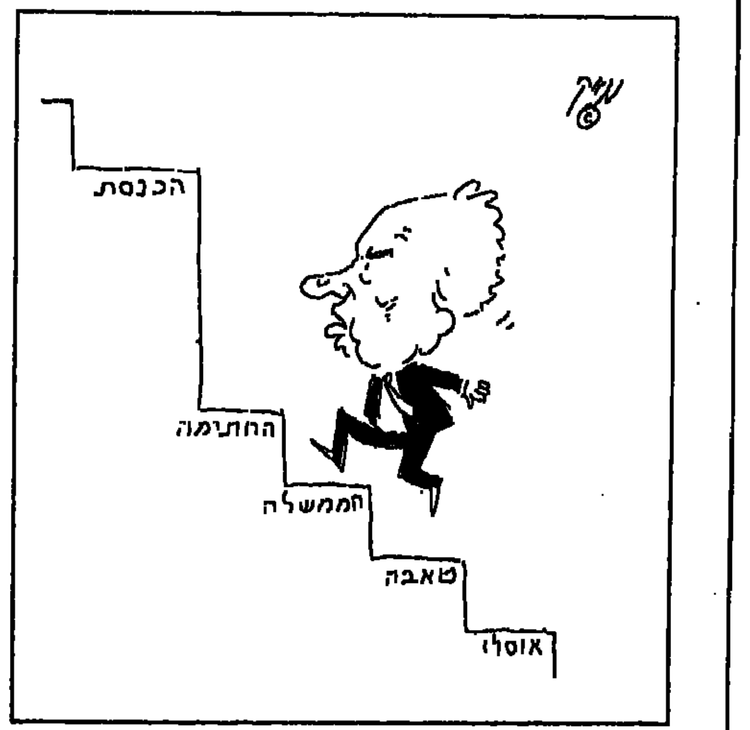

בעניין דם על הידיים

בעיסקת ג'יבריל שוחררו מרצחים שדם על ידיהם, וכדאי להיזכר מי היה אז שר הביטחון.

דם יש על ידי כל הצדדים במלחמה, שכבר מזמן מלאו לה 100 שנים.

גם דמם של ילדים שנהרגו בהפגנות „מעוני מחבלים" הוא דם נקיים, ועל ידיו של הטייס העברי, דם.

אין רצח נקי. אין מלחמה נקייה. בעצם, אין גם שלום נקי. יש רק פשרה: בין אלה שרצחו ונרצחו מצד אחד – ואלה שנרצחו ורצחו מן הצד השני.

הפשרה מתוחה קו על העבר ואומרת: לא עוד. וזה כל מה שהיא אומרת: לא עוד. חוץ מזה אין לה מה להגיד ובוודאי שאין לה מה לפטפט.

היה היו שני חברים

פעם בימים רחוקים, נשלח המשורר סמיח אל־קאסם למוסקבה.

זה היה הפרס שנתנה רק"ח של הימים ההם, בזמן שבריה"מ עדיין היתה קיימת. בזכות רק"ח, למרו מאות כפריים ערבים מהגליל בבתי־ספר לרפואה בחו"ל וחזרו כרופאים.

גם סמיח אל־קאסם יכול היה שלא לחזור ממוסקבה ולבקש מיקלט בקהיר, אך הוא בחר ברעה צלולה לחזור לישראל, על כל הכרוך בכך.

אולי בכך הפסיד כמה תענוגות השמורים רק לקרושים, אבל בלבי פינה חמה במיוחד שבה הוא שוכן. אותה פינה חמה מיועדת רק לאלה היודעים הנה מה טוב ומה נעים היות קרוש בגן־עדן, ומעדיפים את הגיהינום.

כאשר הגיע תורו, נשלח גם מחמוד דרוויש למוסקבה והשאר ידוע.

ביליתי בפריז שעות נעימות עם מחמוד דרוויש: איש מקסים, בעל הומור ובעל רגש ושאר רוח.

גם איש של טעם טוב בענייני טעם וריח.

איש כמותו, בשיעור קומתו, יכול היה להימנות בין גדולי הרוח של כל הזמנים, אילו היה טובל את עטו המריר והכואב, במנה ולו פעוטה, של חסד.

אך מעט החסד שמצא להציע לנו, היה שנלך מכאן וניקח עימנו גם את זכרוננו.

וגם את קברותינו.

אחיו בני עמו שילמו מחיר יקר על יהירותו, וכך נוספו גם לנו גם להם, הרבה זכרונות מרים ונוטפי דם, והרבה קברים שלא ניתן לשכוח אותם ואין לאן לקחת אותם.

בימים אלה הוא בעזה ולא נוח לו, ולפי הידיעות בתקשורת, אם לא יותן לו לחזור אל כפרו בגליל, ייצא לגלות.

באירופה, אני מניח.

לו אני ממשלת ישראל, הייתי ברצון וכמעט בחדווה, מזמין אותו לחזור אל הגליל, רק שם יוכל להתקיים בגודל טבעי.

ומהו גודלו הטיבעי? – אז ככה:

מחמוד דרוויש, על־פי קני מידה אובייקטיביים אפשריים, הוא משורר בעל שיעור קומה.

אבל האלים אוהבים להעניש בני־אנוש בעלי שיעור קומה. וכאשר המדובר במשורר, הם גוזרים עליו להיות „משורר לאומי".

וזה מסוג המתות החסר שהאלים אוהבים כל־כך.

פעם, בארוחת בוקר, שוחחנו סמיח אל־קאסם ואנוכי על ידידנו המשותף ראשד חוסיין.

וזמן מה לאחר אותה ארוחת בוקר נודע לנו שבאותה עת ממש, החזיר ראשד המעונה את נשמתו לבוראו.

ראשד, משורר ערבי מחונן עד מאוד מהכפר מוסמוס במשולש, קיבל מילגת לימודים לארה"ב ב־1966. לאחר מלחמת ששת הימים, הצטרף למשרד הפת"ח בניו־יורק ובכל כנס מכנסי הפת"ח קרא לשיתוף פעולה עם כוחות השלום בישראל, גם כאשר זכה בקריאות בוז.

מדינות ערביות חיזרו אחריו והציעו לו מישרות מכובדות עם לימוזינה שחורה וגם וילה בניו־ג'רזי. הוא בחר בחיי עוני, ובדירתו הדלה היה מפגיש ישראלים עם פלשתינים.

אינני בטוח שעטרת הקוצים שבה בחר ראשד להתעטף אינה הגדולה שבעטרות.

אולי, כמשורר, היה כאיזשהו פסיק קטן פחות גדול ממחמוד דרוויש.

ואולי לא.

כאדם, העדיף את השלום על הישיבה הכבודה בעקירה, כולל עקירת קברים, וזו זכות השמורה רק ליחידי סגולה.

הייתי רוצה שייזכר.

לא יהיה קל להיגמל מסם הכיבוש והשררה. מן הסתם עוד נסבול מ„קריז" של היגמלות
תצלום: זום 77

ב. מיכאל

הגיע זמן נירמול?

ל400 עמודי הסכם הביניים החדש, יש בעצם רק שורה תחתונה אחת, קצרה ומהדהדת: הולכים וכלים ימי הכיבוש. כל שאר 399.9 העמודים, אינם אלא ענייני מינהלה, תקנות ביצוע, הנחיות תיפעול והוראות פירוק והרכבה.

בינתיים, רק כיבוש האוכלוסיה עומד לנפוח את נשמתו המכוערת. בעתיד – אם ירצה השם ובעזרתו – יבוא הקץ גם לכיבוש הטריטוריה. אך די בסיכוי הזה לקץ השלטון על יושבי הגדה, כדי להפיח רוח בתקווה ורדרדה, שמא עומדת להגיע גם שעת הנירמול. שעת החזרה למוטב ומציאת העשתונות האבודים. לא בזכות איזשהו מהפך דרמטי, או הליך היסטורי רב חשיבות, אלא דווקא בגלל תופעות הלוואי הקטנות, הספיחים השוליים לכאורה, של תום עידן הישראלי הכובש:

לא עוד מאות פקידים המעניקים פתק אישור לכל גיהוק. לא עוד לישכות טירטור לכל המבקש רשיון בנייה, תנועה, יציאה, כניסה. לא עוד פטרולים גסים של פקידי אוצר, שאינם בוררים באמצעים כדי לגבות מיסים. לא עוד זקנים מפנים אבני מחסום. לא עוד ילדים הנאלצים לטפס על עמודי חשמל כדי להסיר דגלים. לא עוד סטירות לשם שעשוע ופריקת תיסכול. לא עוד מיבצרי „מימשל" קפקאיים, שכל הבא בשעריהם עצמותיו רוחפות מאימת הכוח השרירותי. לא עוד ילדים רכי־אופי, שמיכמני כוח משחית הופקרו בידיהם. לא עוד (או למיזער – הרבה פחות) בעלי נפש של עבדים, שהכיבוש הפקיד בידיהם מלוכה חסרת מצרים.

ובעצם – האם אני טועה? – גם לא עוד הריסות בתים, חיפושים באישון ליל, הגליות, מעצרים מינהליים, ומשפטים צבאיים קריקטוריים.

במלים אחרות, עם תום הכיבוש יצטמצם עד למאוד מקרם ההתעמרות, שכל שיעבוד נושא בחובו. וזו – יכולת ההתעמרות – היא־היא המשחררת מן הנפש את מעמקיה העכורים.

והנה, אולי, מגיע הקץ לכל אלה. אפשר, אולי, להתחיל בכליאת החיה שהשתחררה. ניתן, אולי, לחזור אט־אט אל השפיות האנושית.

זה לא יהיה קל. סם האדנות והשררה ממכר לא פחות מכל סם אחר. מן הסתם נסבול פה ושם מ„קריז" של היגמלות. אך לפחות הושם הקץ לאספקת הסחורה הטרייה. וזה, כך הרי יודע כל נרקומן, הצעד הראשון לגמילה מוצלחת.

והיה אם נצליח, אזי נוכל לטפוח לעצמנו על השכם ולומר – כמו באותו מיכתם על העכבר, החור והגניבה – „לא הכובש מושחת, אלא הכיבוש משחית".

הלוואי.

מי כיבשה, מי זאב

כמעט בכל עיתון ישראלי, כותב „ימני מתון" אחד. וזהו בדרך־כלל ימני ככל הימניים, אלא שהוא סיגל לעצמו מתק שפתיים מיוחד במינו, וכל־קולו נופת צופים מתוקה מסכרין וחלקלקות לשון שמנונית מגליצרין. מרכולתם היא המרכולת הימנית הרגילה והמקובלת, אך היא מוגשת תחת מעטה עבה של קציפה מתחנפת, ועטופה היטב במיני חומרי סיכה ורבאליים, למען תחליק ללא קושי אל קיבתם התמימה של הקוראים, מבלי להתעכב יתר על המידה במוחם.

„קומנדו הוואזלין" הם קרויים בז'רגון הפרטי שלי, ואני קורא בדבריהם בשקיקה מרובה, נהנה לעוות את פרצופי כמי שאכל פרוסה גדולה מדי של עוגת חתונות.

והנה השבוע, זימן לי אחד מהם פיסת הבל דמגוגית כה משובבת, עד שאין אני מצליח להתאפק מלעסוק בה. נושא מאמרו, כדרך רוב מאמריהם של אנשי קומנדו הוואזלין, היא ההגנה על המתנחלים. הפעם הזאת – על מתנחלי חברון. וכדי להקל על היקלטות בשורתו בראשם של הבערים, החליט הכותב להשתמש בשיטת המשלים, שהיא חביבה מאז ומעולם על מטיפים, דרשנים, ושאר מאחזי מוחות. ומה נאה יותר מאשר משל על זאב וכיבשה?

אשר על כן, פתח הכותב את מאמרו במשל הבא: „נוכחותך לצידי", אמר הזאב לכיבשה, „היא פרובוקציה בלתי מוסרית, משום שהיא גורמת לשומרים להפריע את שיגרת חיי, כדי להבטיח שלא אטרוף אותך".

והקורא הנבון אמור להבין מייד כי הדרישה להוצאת המתנחלים מלב חברון, היא התעמרות גסה בכיבשה, וכניעה לזאב. לא כן?

לא כן. דווקא להיפך. על־פי כל אמת מידה הגיונית, אנושית וזואולוגית, דומה כי הדרישה להפריד בין הכיבשה לזאב היא בהחלט דרישה הגיונית ולגיטימית.

דומה גם כי התעקשותה של הכיבשה מן המשל להתגורר דווקא עם הזאב, היא במקרה הטוב – מעשה טימטום התאבדותי, ובמקרה הרע – דחיקה חצופה של ביאת המשיח. שהרי לו, ורק לו, התיר הקב"ה לשכן זאב עם כבש.

יתירה מזאת; מן המשל הזה יוצאת הכבשה די מטומטמת, אך לעומת זאת – הזאב מצטייר כברייה הגונה, חינוכית, מתחשבת, ומלאת רצון טוב להימנע מהיתקלויות אלימות. שהרי רק כך אפשר לפרש את פנייתו ההוגנת אל הכיבשה, למען תסתלק לו מהעיניים ולא תחפש לעצמה צרות. זאב שמזהיר את הכבשים? הלוואי כל הזאבים כאלה.

ומעל לכל, צר לי להודיע כי שבתי וקראתי את המשל החביב שוב ושוב, ובכל זאת לא התחוור לי עד תום מי שם הזאב ומי הכיבשה. גם במלוא הרצון הטוב, אני מתקשה להעניק את תפקיד הכיבשה לרב לווינגר, ואת תפקיד הזאב – לרוכל בקסבה, שאת דוכנו ריטשה הכיבשה זה עתה בעווי שלה.

סגור לרגל שיפורים

ועתה לעניין שונה לחלוטין.

לפני אי אלו שבועות, משכה כותרת מהדהדת של מודעה מסחרית כלשהי את תשומת לבי. „אנחנו מתייעלים", היא בישרה באותיות דשנות, ומייד נפניתי לעיין בכתוב תחתיה. שהרי – גם אם במודעה מדובר – בשורת התייעלות היא מן הבשורות הנדירות, ולכן ראוייה לתשומת לב מיוחדת.

מתחת לכותרת נאמר, בנימה לחלוטין לא מוסתרת של גאווה, כי החברה המפרסמת עומדת בשלהי תקופה חדשה בתולדותיה, תקופת התרחבות ושיפור, העמקת השירות והשבחת הציוד. אשר על כן, עם קהל לקוחותיה הסליחה על כי בחמשת החודשים הקרובים הם צפויים לשיבושים ותקלות, צרות ובעיות, מכות, עצבים ותיסכול לרוב.

לא חלפו ימים רבים, ושוב נקלעה לעיני הודעה משמחת. „אנחנו צומחים", בישרה החברה הציבורית בשמחה עצומה. מסתבר כי ההנהלה החדשה של המוכרה החליטה להכפיל את נפח פעילותה, לשפר לבלי הכר את מגעיה עם ציבור הלקוחות, ולהתקין בכל מיתקניה את המשובחים שבמיתקנים. אי לזאת, סמוכה הנהלת החברה ובטוחה, כי ציבור הלקוחות יקבל בהבנה את העובדה שבשנה הקרובה לא יהיה עם מי לדבר שם, שמיגוון השירותים שהוענק להם עד כה עומד להצטמצם בחצי, וכי גם בעבור שארית השירותים, הם יידרשו לשלם תשלומי שלושה וארבעה.

אשר על כן, קוראים יקרים, ראוי לכם להפנים לאלתר את עקרונות הפרסום החדשים, ולעקוב בדריכות אחר מודעות הפרסום של החברות המעניקות לכם שירותים. אם קופת החולים שלכם מבשרת – „משפרים את השירות", חושו להפש רופא פרטי. אין ספק כי כוונת המפרסם היא להודיעכם, כי לרידו אתם יכולים להתפגר אט־אט בחצי השנה הקרובה. הוא לא יעזור לכם.

ואם חברת הטלאפונים שלכם מודיעה שהיא „צומחת ומתפתחת", מהרו והיפטרו מן המכשיר. בשנה הקרובה הוא לא יהיה יעיל יותר מאשר מערוך.

וכאשר הבנק שלכם מכריז בגאווה – „בנקאות חדשה", חושו לבנק אחר. בסניף שלכם מתו כל הפקידים, תפחו כל העמלות, וכדי להוציא קצת כסף מן החשבון – תורקקו לתואר שני במדעי המחשב.

ואם, חלילה, גם רשת השיווק במקום מגוריכם תפרסם מודעות ענק המודיעות על מדיניות חדשה – „עם הפנים ללקוח", אל תהינו להתקרב אפילו אל פתח הסופרמרקט. אין ספק שבמסגרת השיפורים, אתם אמורים לעשות את המשלוחים לביתו של המנהל, ו/או להכין במו ידיכם את סלט החצילים ליד הקופה האוטומטית.

כשלעצמי, למהתי את הלקח. מאז פרצה אופנת השיפורים החדשה, אני מקפיד לקנות רק בחנויות העומדות על סף פשיטת רגל, ולקבל שירותים רק מחברות המתחייבות בפני שאין להן כל כוונת התייעלות בשנים הקרובות.

פרשת השבוע
וילך
מאת מנחם בקר

שבת זו, שבין ראש השנה ליום הכפורים, נקראת בפינו "שבת שובה" – על שום ההפטרה המיוחדת שקבעו לה חכמינו הקדמונים, המתחילה בפסוק "שובה ישראל עד ה' אלקיך, כי כשלת בעונך" (הושע י"ד, ב'). להפטרה זו אין קשר ישיר לפרשת השבוע, כפי שקיים במרבית שבתות השנה, כי אם לתאריך היום: השבת שחלה בעשרת ימי תשובה. ויש המכנים שבת זו בשל כך: "שבת תשובה".

★

שנינו במסכת ראש השנה (י"ח, ע"א): "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיה נ"ה, ו') – אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. כיוצא בכך מובא במדרש תנחומא: "דרשו ה' בהימצאו, קראוהו בהיותו קרוב" – אלו עשרת ימי תשובה (מליל ראש השנה עד נעילת יום הכפורים), שהוא שרוי ביניכם (= שה' משרה שכינתו בקרב ישראל בימים אלה ומיחל שהחוטאים יעשו בהם תשובה, שתכפר על חטאיהם).

בעניין זה מביאים חכמי ישראל את המשל הבא: משל למלך בשר ודם, שנהג להתחפש פעם בפעם כאחד האזרחים והיה מתערב עם הבריות, כדי להטות אוזן מה חושבים אזרחי המדינה על המלך ועל שלטונו עליהם.

פעם נזדמן לאורח פשוט להסב עם המלך שעה ארכה בשיחת־חולין על המצב במדינה. מובן, שהאיש לא ידע אותה שעה, שהמלך בכבודו ובעצמו הסב עמו. שעה ארכה. וכאשר נודע לו הדבר באחד הימים, עגמה עליו נפשו ואמר: איזו הזדמנות גדולה החמצתי! אילו ידעתי, שהמלך הוא שהסב לצידי באותו יום, הייתי מבקש ממנו כמה וכמה דברים לי ולמשפחתי. ומה חבל, שלא ידעתי אז לנצל את ההזדמנות הגדולה, שנקרתה לי בחיים!

והוא הדין – אומרים חכמי ישראל – בעשרת ימי תשובה, המזומנים להם לישראל בכל שנה בתחילת חודש תשרי. בימים אלה קרוב ה' לכל קוראיו וממציא עצמו להעתר לכל אלה, השבים בתשובה שלמה על חטאיהם בכל ימות השנה. ומה אווילים הבריות, שאינם מנצלים בראשי ימים גדולים אלה בפתח השנה החדשה, וכתוצאה מכך הם מחמיצים את ההזדמנות הגדולה, הניתנת להם פעם בשנה כמתנת־חינם מאת הבורא.

ממידרשי חז"ל

"הקהל את העם, האנשים והנשים והטף..." (ל"א, י"ב)

שנו רבותינו: מעשה ברבי יוחנן בן ברוקא ורבי אלעזר חסמא, שהלכו להקביל את פני רבי יהושע בן חנניה בפקיעין.

אמר להם רבי יהושע: מה חידוש היה היום בבית־המדרש?

אמרו לו: תלמידיך אנו, וממימיך אנו שותים (= אנו לומדים תורה מפיך, ואיננו ראשים לדבר בפניך דברי־תורה).

אמר להם: אף־על־פי־כן אי אפשר לבית־המדרש בלא חידוש. שבת של מי היתה? (= מי דרש בציבור בשבת זו)? – של רבי אלעזר בן עזריה היתה – ובמה (= באיזו פרשה) הגדה היתה היום? אמרו לו: בפרשת "הקהל" (שבספר דברים ל"א, י"-י"ג).

ומה דרש בה רבי אלעזר? אמרו לו: "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף" – אם אנשים באים ללמוד, ונשים באות לשמוע, טף למה באים? כדי ליתן שכר למביאיהם (= להורים המביאים את ילדיהם לבית־המקדש).

אמר להם רבי יהושע: מרגלית טובה היתה בידכם (= היתה לכם דרשה נאה כמרגלית), וביקשתם לאבדה ממני?! אלמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה – דיי!

חסידים מספרים

כל יחיד בישראל אחראי לגורל כלל ישראל

רבי משה בן יעקב חגיז (1671–1753) היה מחכמי ירושלים המופלגים במחצית הראשונה של המאה הי"ח. בצד גדולתו בתורה, בנגלה ובנסתר פעל רבי משה בלא לאות למען מוסדות התורה והחסד של עירו העניה. לשם כך נטל מקלו ותרמילו ונסע לכמה מארצות אירופה כשד"ר (= שלוחא דרבנן, כינוי למשולח הנוסע לחוץ־לארץ למען עניי ארץ ישראל), ובכל מקום שבא לשם הלהיב את המוני היהודים בדרשותיו הנאות, שהיו מתובלות באגדות ובמשלים נאים, ועורר את השומעים לנדב בעין יפה למען אחיהם, היושבים בארץ הקודש ועוסקים בתורה ובעבודת ה'.

★

באחת מדרשותיו ב"שבת שובה" שאל רבי משה את קהל השומעים: האף אנו מתוודים כל שנה ביום הכפורים על חטאים, שלא חטאנו בהם מעולם, ביודעים ובלא יודעים? כלום רשאי אדם מישראל לעמוד בבית־הכנסת ביום הקדוש בשנה ולהעיד על עצמו, חלילה, דבר־שקר?

רבי משה הפסיק לרגע את שטף דבריו והתבונן בקהל הגדול, שמילא אותה שעה את בית־הכנסת מפה לפה. ונוכח הרחש שעבר בקרב השומעים, לשמע שאלת הדרשן האורח, הגביה רבי משה את קולו ואמר: אספר לכם מעשה, המובא במדרש "ויקרא רבה", ותמצאו בכך תשובה נאותה לשאלה, שהיצגתי זה עתה לפניכם.

מעשה בחבורת אנשים, שהפליגו בספינה לתוך הים הגדול. וכאשר הנוסעים התרחקו מן החוף ומכל עבר נראו רק שמיים ומים, נטל אחד מהם מקדח והתחיל לפרוץ פרצה בדופן הספינה, הגובל בתא שלו.

גערו בו הנוסעים בקול גדול ואמרו: מה המעשה, שאתה עושה במקדח שבידיך?

השיב להם האיש בתמימות מעושה: מה אכפת לכם מה שאני עושה כאן? הרי את הפרצה אני קודח בתא הפרטי שלי!

קראו כנגדו שאר הנוסעים בחרדה: כולנו מצויים עכשיו בספינה אחת, המהלכת על־פני מים רבים ועמוקים. וכאשר תפרוץ, חלילה, פרצה קטנה בתא שלך, יעלו המים ויציפו בן־רגע את הספינה כולה.

★

סיפור זה של חכמי המדרש – המשיך רבי משה חגיז בקולו הרועם – מלמדנו מוסר־השכל חשוב, שחכמינו הקדמונים תמצתו אותו במלל הגדול: "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות ל"ט, ע"א ועוד). משום כך לא די לנו בהישג האישי, שאנו בעצמנו נמנעים מכל חטא ועוון; אלא הננו נושאים גם באחריות על חטאים של הזולת. ועל כן אנו מתוודים לפני בורא עולם ביום הקודש בשנה.

מי בכלל צריך את "כלל"?

(המשך מעמוד 9)

עיסקת קנייה ומכירה. "בהחלט יש לנו אסטרטגיה", אומר ויינשל, "אבל אנחנו לא מתנזרים מהזדמנות עיסקית טובה שמחוץ לדרך המלך". קניית מל"ם, הם אומרים, אומנם נעשתה במחיר גבוה, אבל היא פותחת בפני "כלל" את ענף המיחשוב, שאף קונצרן רציני בישראל לא יכול בלעדיו. מכירת "פיצה האט" תשחרר את "כלל", לדבריהם, מכורח לא נעים ולא רווחי לנהל מיזונים. קניית "קר־און צפון" משלימה את הפריסה של רשת הסופרמרקטים. קניית "שיכון ופיתוח" מממשלת ישראל (בשותפות עם משקיעים אחרים) תאפשר את שילובה בחברה הקבלנית "אורים". ויינשל: אנחנו לא מנהלים תיק השקעות, אנחנו מנהלים חברות. ובניהול חייבים להתאזר בסבלנות. הפירות מבשילים לאט.

אכן, מבשילים לאט. עיקרון ידוע במינהל עסקים הוא, שכשמנהלים מדברים בהתלהבות על "סבלנות" ו"הבשלה איטית", הם מבקשים להרחיק עינות מבעיות ומצרות של הזמן הקצר.

● שנת '94 היתה, כאמור, שנת אסורה ל"כלל". '95 מצטיירת טוב יותר. האם זהו שיפור של קבע?

ויינשל: הירידה ברווח הנקי נבעה אשתקד, בחלקה, מהפסדים של חברות־בנות של "כלל" בשוק ניירות הערך. השנה התהפך הגלגל. הפעילות בניירות ערך נתנה רווחים. מנגד, מדיניותו המוניטארית של בנק ישראל וייסוף השקל הביאו להקטנה חריפה של הרווחיות בחברות שמייצאות לחו"ל. אף שאני עדיין אופטימי באשר למשק הישראלי, אינני יכול להתעלם מהבעיה הכבדה של גרעון במאזן התשלומים. הגרעון עלול לחנוק את הצמיחה, והמאמץ להקטינו עלול להצית מחדש את האינפלציה. הסביבה המאקרו־כלכלית שבה פועלת עכשיו "כלל" הרבה יותר מסוכנת. אני מסרב להסתכל על מצבה של "כלל" באמצעות השורה התחתונה בדו"ח רווח והפסד רבע שנתי, או אפילו חצי שנתי.

בסופו של חשבון, במציאות הישראלית, לא שאלת הרווחיות תקבע את גורל "כלל", אלא שאלת הבעלות. למכור למישהו את גרעין השליטה בבנק הפועלים, כשהשליטה ב"כלל" מקופלת בתוכו, נראה יותר ויותר כמעשה של איוולת עיסקית מצידה של מדינת ישראל. הנה דוגמא אחת: מי שירכוש את השליטה בבנק הפועלים יקבל לשליטתו גם את כל עיסקי הביטוח הענפים של "כלל", בלי שלבנק עצמו ניתן אי־פעם היתר לעסוק בביטוח.

אבל הפקידים באוצר, במשרד התעשייה ובבנק ישראל, שימליצו בקרוב לחייב את בנק הפועלים למכור את רוב שליטתו ב"כלל", לפני שהבנק עצמו נמכר, לא רוצים רק להביא מקסימום רווח לקופת המדינה. הם רוצים, בעיקר, למנוע ריכוזיות יתר במיגזר העיסקי.

לסקירה על סכנות הריכוזיות במשק, שפירסמה לפני שבועיים קבוצת פקידים זו, צורף תרשים צבעוני הממחיש את המיבנה של קונצרן "כלל" ואת השליטה שלו בענפי המשק. תרשים מאשים. הריכוזיות, כותבים הפקידים, מסוכנת לכלכלת ישראל, כי היא עלולה להוביל לניצול ידע פנים, לניגודי אינטרסים ולחיזוק המונופולים והקרטלים. אם דעת הפקידים תתקבל – והיא תתקבל – ייאלץ בנק הפועלים למכור למישהו אחר עד 20% ממניות "כלל". הקונה העשיר עלול שלא להימצא בקלות, וייתכן שלא תהיה ברירה אלא להביא לפיצול "כלל", כדי להציל בכך את מכירת "בנק הפועלים".

● אתם מודאגים, ויינשל ואולשנצקי?

אולשנצקי: אני דווקא מודאג מכך שהממשלה מעבירה את סמכויותיה בתחום המדיניות הכלכלית לידי פקידים ממונים. שהפקידים לא יאיימו עלינו בריכוזיות. הם עצמם מרכזים בידיהם כוח רב מדי, פוליטי מדי. אני שואל: איך הממשלה תשלוט, בסופו של דבר אני מודאג. באשר ל"כלל", בסקירות החברות נקבעו סעיפים מיוחדים המתייחסים למצבים של ריכוזיות וניגוד עניינים, ו"כלל" הוא תאגיד שומר חוק.

● מה פירוש "תאגיד שומר חוק", בהקשר זה?

אולשנצקי: פירושו שכאשר "כלל" רוצה לקנות עסק, היא לא נעזרת במידע פיננסי שיש לבנק הפועלים, למשל. בכל מקרה של חשש לניגוד אינטרסים, מסולקים בעלי האינטרסים המנוגדים מהדיונים שלנו, ומוקמות ועדות מיוחדות שפועלות ומקבלות החלטות ללא ידיעת כל הדירקטוריון. אנחנו נוהגים כך כדי שלא תהיה אפשרות מינימלית לתיאום מיכרזים או לדליפת מידע צולב מ"כלל" לבעל מניות ב"כלל", או להיפך.

ויינשל: כל הדיבורים על ריכוזיות במשק הישראלי הם לא במקום. תאגיד כמו "כלל" ייחשב לבינוני ומטה במונחים בינלאומיים. בעולם מתחרים ומנצחים רק הקונצרנים הגדולים, המסוגלים להציע מיגוון עצום של מוצרים ושירותים. המסוגלים לנצל את יתרון הגודל.

בנייר פנימי שהופץ בין ההנהלה הבכירה של "כלל" נכתב, בין השאר, "החברה שלנו צריכה להיבחן על־פי רווחיות לטווחים ארוכים ותשואה להון סבירה לזמנים ארוכים". זמן ארוך הוא זמן חשוב, אך בינתיים הרושם שלי, ולא רק שלי, הוא שקונצרן "כלל" איבד את דרכו. נע ונד בין ענפי המשק. לצוות הניהולי הבכיר שלו יש המון הסברים טובים ורצונות טובים, אבל אין לו חזון ברור לאן להוביל את הקונגלומרט המסורבל הזה. ובלא חזון מנהיגותי, ייפרע הקונצרן. במיוחד כשהצוות הבינמשרדי לניתוק הבנקים משליטה בעסקים כבר משחיז את סכין הקצבים הארוכה שלו. משחיז בשמחה.

מדינת ישראל
משרד האוצר - החשב הכללי
נכסי הדיור הממשלתי

הזמנה להגיש הצעות לרכישת מקרקעין

משרד האוצר מזמין בזה הצעות לרכישת הזכויות בכל אחד מן הנכסים המתוארים בטבלה שלהלן.
מחיר המינימום להגשת הצעות ביחס לנכסים המתוארים להלן, וכן שיעור הפקדון הנדרש (או הערבות) כתנאי להשתתפות במכרז, מפורטים בשתי העמודות האחרונות של הטבלה כדלהלן.

שני הנכסים אליהם מתייחסים מכרזים 21-22/95 נמצאים ברח' התומר 4 בירושלים. מציע רשאי אף להציע הצעות חלופיות ביחס לשני הנכסים הללו בהתאם לנוהל המכרז.

ארבעת הנכסים אליהם מתייחסים מכרזים 25-28/95 נמצאים ברח' החרמון 1 בנצרת עלית. מציע רשאי אף להציע הצעות חלופיות ביחס לארבעת הנכסים הללו בהתאם לנוהל המכרז.

שלושת הנכסים אליהם מתייחסים מכרזים 29-31/95 נמצאים ברח' הרצל 40 ודן 35 בקרית שמונה. מציע רשאי אף להציע הצעות חלופיות ביחס לשלושת הנכסים הללו בהתאם לנוהל המכרז.

מס' מכרז	עיר	כתובת הנכס	גוש	חלקה	תת-חלקה	תיאור הנכס	מהות הזכות	מחיר מינימום בשקלים חדשים	שיעור הפקדון או הערבות
19/95	ירושלים	מעגל בית-המדרש 4	30150	14	4	דירת בת 4 חדרים +מחסן, בקומה ראשונה	בעלות	767,000	38,000
20/95	ירושלים	מעגל בית-המדרש 4	30150	14	8	דירה בת 3 חדרים +מחסן, בקומה שניה	בעלות	630,000	32,000
21/95	ירושלים	התומר 4	30161	206	14	דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	521,000	26,000
22/95	ירושלים	התומר 4	30161	206	23	דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	521,000	26,000
23/95	באר-שבע	זבוטינסקי 30	38031	31	1	דירת מגורים בת 2 חדרים בקומה ראשונה	חכירה	124,000	6,000
24/95	נצרת-עלית	הגליל 19/39	17731	24	39	דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	151,000	7,500
25/95	נצרת-עלית	חרמון 1/59	17738	76		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה ראשונה	חכירה	165,000	8,000
26/95	נצרת-עלית	חרמון 1/60	17738	78		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה ראשונה	חכירה	165,000	8,000
27/95	נצרת-עלית	חרמון 1/61	17738	78		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	170,000	8,000
28/95	נצרת-עלית	חרמון 1/64	17738	78		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שלישית	חכירה	184,000	8,000
29/95	קרית-שמונה	הרצל 40/3	13146	51		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומת קרקע	חכירה	188,000	7,000
30/95	קרית-שמונה	הרצל 40/9	13146	51		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	145,000	7,000
31/95	קרית-שמונה	דן 35/7 (פינת הרצל 38)	13146	51		דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	150,000	7,000
32/95	אילת	רח' מורן בית מס' 403	40011	25	3	דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה ראשונה	חכירה	268,000	13,000
33/95	אילת	רח' רודד בית מס' 445	40011	27	6	דירת-מגורים בת 3 חדרים בקומה שניה	חכירה	246,000	12,000

על המציע לבדוק בעצמו ועל אחריותו את הנכס לרבות מצבו הפיזי ואפשרויות הניצול של הנכס ואת כל המגבלות והתנאים האחרים החלים על הנכס לרבות בנושאי רישוי, התכנון והבניה, הטליק, אגרות וכיוצ"ב.

הצעות לרכישת כל אחד מן הנכסים יש להגיש על גבי טופס הצעה ובצרוף נוהל המכרז וחוזה מכר, כשהם חתומים. את הטפסים הנ"ל ניתן לקבל במשרדי עמידר בע"מ (להלן: "עמבל") ברח' עמק רפאים 44 ירושלים בשעות 09:00-15:00 בימים א'-ה'.

את ההצעות יש למסור במעטפה אטומה ולהכניס לתיבת המכרזים המוצבת במשרדי עמבל בכתובת הנ"ל בשעות ובימי העבודה המפורסמים לעיל וזאת עד ליום 19.10.95 שעה 15:00.

על המציע לצרף פקדון בשיק בנקאי או ערבות בנקאית, כמפורט בנוהל המכרז, בשיעור המפורט בטבלה דלעיל בעמודה הרלבנטית.

הצעות שלא יוגשו בהתאם לנוהל המכרז או ללא הפקדון או הערבות הבנקאית לא יובאו לדיון.

משרד האוצר אינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא. כמו כן לא ישולמו דמי תיווך.

לקבלת פרטים נוספים ולתיאום מועד לבקור בנכס יש לפנות אל מר אלדד כהן בעמבל, טל. 02-634311, בשעות העבודה ובימי העבודה המפורסמים לעיל.

משרד האוצר

טיולי סיני - בחגים

1. טיולי ג'יפים – מהחופים וקניונים אל הפסגות של הר הגבוה – בסוכות
2. ...
לואדי אבו־חשייב – חיפה בקניון סיני – בסוכות
לפרטים והרשמה: 03-5715079

מנהלים, מזכירות הדירקטוריונים, ועדים, מפעלים
כתהון למתנות לעובדים לחגים הקרבים
ידיעות אחרונות - מחלקת ספרים מציגה
אטלסים, אנציקלופדיות, ספרים, מילונים...

חוק הליכי תכנון ובניה (הוראת שעה), התש"ן-1990
וחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965
מרחב תכנון מקומי ערד

הודעה בדבר הפקדת תכנית המהווה שנוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 5 (3) לחוק הליכי תכנון ובניה (הוראת שעה), התש"ן-1990, ובהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965, כי במשרדי הועדה לבניה למגורים ולתעשיה, במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה ערד מופקדת תכנית המהווה שנוי תכנית מפורטת הנקראת: "תכנית מספר 24/במ/197".
המהווה שינוי לתכניות הבאות:
מפורטות: 5/105/03/24, 14/105/03/24, 129/03/24.
השטחים הכלולים בתכנית ומקומם:
ישוב: ערד שכ' מבוא שקד
גוש: 38212, 38223, 38229, 38286, 100253 (בהסדר).
חלקות: 609, 608, 607, 606, 605, 604, 603, 2, 8.
עיקרי הוראות התכנית: יצירת מסגרת תכנונית להקמת אזור מגורים ע"י שינויים בייעודי קרקע, וקביעת הנחיות ומגבלות בניה.
כל מעוניין רשאי לעיין בתכנית, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל מעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות תוך שלושים ימים מיום פרסומה של הודעה זו בעתונות, למשרדי הועדה לבניה למגורים ולתעשיה, מחוז הדרום רחוב הנשיאים ת.ד. 68 באר-שבע 84100 טל: 07-296414.
התנגדות לתכנית לא תתקבל ולא תידון אלא אם כן הוגשה בכתב בפירוט הנמקות ובלווי תצהיר המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

שלום דנינו
יו"ר הועדה לבניה למגורים ולתעשיה מחוז הדרום

ת.י.ם תובלה יבשתית משולבת בע"מ

מכרז למכירת טנדר מיצובישי L-200 דבל קבינה פתוח מס' רשוי 30935-02 שנת יצור 92 טסט לשנה.

את הרכב אפשר לראות בחצר מוסך אמריקאר ביהוד מתאריך 29.9.95 ועד 2.10.95 שעה 15:00.
את ההצעות יש להגיש במעטפה סגורה בצירוף שיק בנקאי ע"ס 10% מההצעה לפקודת ת.י.ם תובלה יבשתית בע"מ, במשרדי החברה הנמצאים בבנין צים בכניסה לנמל אשדוד לידי מר בוזין אבי או מר נחום קריבושי.

החברה לא מתחייבת לקבל כל הצעה שהיא.

הזמנה להציע הצעות לרכישת רכב

בתוקף תפקידי ככונסת נכסים מתפרסמת בזה הזמנה להגיש הצעות לרכישת רכב מתוצרת מיצובישי יפן מדגם L200 משא בלתי אחוד סגור, שנת ייצור 1994, מס' רישוי 86-371-02.
א. הרכב מאוחסן במגרש "רכב ראובן" שד' בן גוריון 7 בחיפה.
ב. הצעות לרכישת הרכב הנ"ל יש להגיש בכתב לא יאוחר מיום 12.10.95 במשרד הח"מ.
ג. הצעות תהיינה נקובות בשקלים חדשים.
ד. לחצעות יש לצרף המחאה בנקאית בשעור 10% מהסכום הכולל של ההצעה.
ה. אין הח"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
ו. מכירת הרכב מותנית באישור ראש לשכת ההוצאה לפועל בנהריה.

תמר ברלינר, עו"ד
כונסת נכסים
שד' הגעתון 43, נהריה
טל: 04-9926188 פקס: 04-9824649

הזמנה להציע הצעות לרכישת רכב

בתוקף תפקידי ככונסת נכסים מתפרסמת בזה הזמנה להגיש הצעות לרכישת רכב מתוצרת וולבו בלגיה מדגם 744GL, שנת ייצור 1992, מס' רישוי 96-218-06.
א. הרכב מאוחסן במחסני החוצליפ – מיפרם באזור התעשיה קרית ביאליק רח' יוסף לוי 6.
ב. הצעות לרכישת הרכב הנ"ל יש להגיש בכתב לא יאוחר מיום 12.10.95 במשרד הח"מ.
ג. הצעות תהיינה נקובות בשקלים חדשים.
ד. לחצעות יש לצרף המחאה בנקאית בשעור 10% מהסכום הכולל של ההצעה.
ה. אין הח"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
ו. מכירת הרכב מותנית באישור ראש לשכת ההוצאה לפועל בנהריה.

תמר ברלינר, עו"ד
כונסת נכסים
שד' הגעתון 43, נהריה
טל: 04-9926188 פקס: 04-9824649

לגלות ארץ לא נודעת... ליד הבית

היסטוריה מרתקת, תרבויות עשירות, נופים ואתרים בלתי מוכרים, מפגש מעמיק עם שלוש הדתות, ארכיאולוגיה, אמנות וספרות... כל אלה מחכים לך בקורסי ההרצאות והסיורים של יד בן-צבי, המוסד המוביל בתחום לימודי ארץ-ישראל.

קורסי הרצאות וסיורים בשנת תשנ"ו

בירושלים
- חפסיפס האנושי של ארץ-ישראל – כיתות, עדות ומיעוטים במאות ה־19 וה־20 (בימי ב' בבוקר).
- תכרות ירושלים – תולדות העיר במאה ה-20 (בימי א' אחה"צ).
- נשים מנהיגות – דמויות של מנהיגות ומקומה של האשה בא"י הקדומה (בימי ב' בערב).
- בין הקטבים: זהות יהודית וציונות בארץ-ישראל בעידן המודרני (בימי ד' בערב).
- "ליבי במזרח ואנכי בסוף מערב" – הציונות בארצות האיסלאם (בימי ג' אחה"צ).

[illegible]
- בראי התרבות – התרבות העברית החדשה בא"י במאה ה–20: ספרות, אמנות וקולנוע (בימי ג' בבוקר).
- בין יהודים ונוצרים – סוגיות מרכזיות בפולמוס ובדיאלוג היהודי־נוצרי (בימי ה' בבוקר).
- על החיים ועל המוות – מחזור חיי אדם בארץ־ישראל הקדומה (בימי א' בערב).
- סלע המחלוקת – מפגש ועימות בארץ־ישראל במאה ה־20 (בימי ב' אחה"צ).
- "ליבי במזרח ואנכי בסוף מערב" – הציונות בארצות האיסלאם (בימי ד' אחה"צ).

[illegible]
- בין המחות – התרבות העברית החדשה בארץ־ישראל במאה ה־20: ספרות, אמנות וקולנוע (בימי ד' בבוקר). מלא
- מיתוסים ומציאות היסטורית בתולדות עם ישראל בארץ ישראל (בימי א' אחה"צ) מלא
- ארץ-ישראל ואגן הים התיכון (בימי ב' בערב).

[illegible]
- מחקרים חדשים ופרשיות נעלמות מימי המדינה שבדרך (בימי ד' בערב).

[illegible]
- תככים ומזימות בין־לאומית – ארץ-ישראל במאה ה-19 (בימי א' בערב).

בקריית מוצקין
- מעולם האיסלאם לממלכת הצלבנים – תולדות ארץ־ישראל מהתקופה המוסלמית הקדומה עד התקופה הממלוכית (בימי ה' בערב).

בנתניה
- יהדות, נצרות ואיסלאם – עולמות נפגשים בארץ-ישראל (בימי ג' בערב).

ברעננה
- ירושלים לדורותיה (בימי ה' בערב).

ברחובות
- המנהיג ותקופתו: דמויות מפתח בתולדות ארץ-ישראל מהתקופה הביזנטית ועד התקופה העות'מאנית (בימי ב' בערב).

במכללת אחוה
- ארץ-ישראל ואגן הים התיכון מימי רומא עד העת החדשה (בימי א' בערב).

באשדוד
- בין הדתות – יהדות, נצרות ואיסלאם בארץ־ישראל (בימי ג' בערב).

בבאר־שבע
- עושים היסטוריה – מנהיגים ותקופתם מימי רומא ועד התקופה הצלבנית (בימי ג' בערב).

קורסי סיורים בבוקר יום שישי

את ירושלים
4 קורסים להכרה שיטתית של תולדות העיר מראשיתה ועד ימינו ו־6 קורסים נוספים בעקבות אתרים בלתי ידועים בעיר וסביבותיה. בחלק מהקורסים - אפשרות להסעה מת"א.

את תל־אביב
2 קורסים להכרת יפו ותל־אביב.

[illegible]
2 קורסים להכרת חיפה והכרמל.

[illegible]
- לטייל עם התנ"ך – סיורים בארץ יהודה (היציאה מירושלים).
- בין גדרה לחדרה – סיורים למושבות הראשונות (היציאה מירושלים ומת"א).
- לך לך למדבר – סיורים למדבר וספר המדבר (היציאה מת"א).
- זאת הארץ – סיורים לאתרים ארכיאולוגיים נבחרים (היציאה מחיפה).

תשלומים נוחים למקדימים להירשם

פתיחת הקורסים - לאחר חג הסוכות

למורים: הקורסים מוכרים לגמול השתלמות!
לעובדים אחרים - באישור מקום העבודה

לקבלת עלון מידע מפורט חייגו 24 שעות ל- 03-5772121

לעובדי נציבות שרות המדינה - מחירים מסובסדים בקורסי הסיורים.

השתתפות חינם באחד מקורסי הערב לנרשמים לקורסי הבוקר האינטנסיביים.

יד יצחק בן-צבי ■ המרכז ללימודי ארץ-ישראל
ת"ד 7660, ירושלים 91076, טל' 02-619861, פקס 02-636449.

החטא ועונשו פיודור דוסטויבסקיי

"חטא ועונשו" - הרומן הבלשי הנפלא ביותר שנכתב אי פעם. מוגש עכשיו שוב לקורא העברי בעברית הנפלאה של פטר קריקסונוב. יותר מ־600 עמודים עם הערות מאלפות והקדמה של המתרגם.

חדש "בידיעות אחרונות" ספרים טל. להזמנות: 03-5606064/5

שירה חובשת כיפה

שפה עשירה, דימויים מהמקורות, ערכים דתיים – אבל השוני גובר על המשותף ● מפגש יזום עם ארבעה משוררים שומרי מיצוות: מירון ח. איזקסון, חוה פנחס־כהן, אדמיאל קוסמן, יונדב קפלון

חיים נגיד

בימים אלה, כאשר הדימוי הסטראוטיפי של חובשי כיפות מתקשר עם קנאי גבעות וחוסמי כבישים, הם נראים ונשמעים מעורבים ומתונים במידה מפתיעה. שומרי מצוות, בשנות השלושים וראשית שנות הארבעים לחייהם. החלו לפרסם בעיקר מתחילת שנות השמונים, לרוב ספרי שירה, והם בהחלט בעלי קול יחודי בספרות הישראלית: חוה פנחס־כהן, מירון ח. איזקסון, אדמיאל קוסמן, יונדב קפלון. הם אינם קליקה ואינם פועלים כקבוצה, אבל מרגישים קירבה רוחנית ואישית זה לזה.

מפתיע לא פחות גם חוסר האחידות בהשקפתם הפוליטית. יחסו של אדמיאל קוסמן לארץ ישראל, השלמה או הנחלקת, רחוק מזה של יונדב קפלון כמו המרחק שבין הודו לגבעות בית־אל. קוסמן, מרצה בחוג לתלמוד באוניברסיטת בר־אילן, מתעניין במיתולוגיה ובדתות המזרח וגם מרצה עליהן מעת לעת. השנה הופיע ספר שיריו הרביעי („מה אני יכול", הקיבוץ המאוחד, סידרת ריתמוס, 1995).

יונדב קפלון, בעל זקן הרצליאני ועיניים מחייכות, הוא הירושלמי שבחבורה. יליד אוסטרליה, ממנה עלה ארצה בגיל שש. מורה בבית הספר לקולנוע של היהדות הדתית „במעלה". הוא הקרוב ביותר להשקפות ארץ ישראל השלמה. לא מכבר הופיע עוד קובץ שירים שלו, „בת שלמה", בהוצאת שוקן.

מירון ח. איזקסון הוא עורך־דין ולומד באוניברסיטת בר־אילן לקראת תואר דוקטור לפילוסופיה. פירסם עד כה ארבעה קובצי שירה וספר פרוזה שהופיע לפני מספר שבועות („חיי משפחה", ספרית מעריב), גר בהרצליה ועובד בתל־אביב. „יש לי חמישה ילדים וחמישה ספרים", הוא אומר. המשרד המשפחתי סמוך לרחוב שיינקין, ויושבי „קפה כוח" יכולים לראותו מסב שם מעת לעת. גם זו תופעה אופיינית לרובם: הם אינם מתבודדים מן המיליה הספרותי ומהחברה הישראלית בכלל. אדרבה, מבחינה ספרותית הם פעילים בלב הקונסנזוס, מוציאים את ספריהם בהוצאות כמו הקיבוץ המאוחד ושוקן, חרף המודעות לייחודם.

חוה פנחס־כהן באה מרקע שונה. היא בחרה באורח חיים מסורתי, לא נולדה לתוכו. מתגוררת ברחובות, אם לארבע בנות, ספרה „מסע אילה" יצא השנה בקיבוץ המאוחד, כמו כן היא עורכת את כתב העת „דימוי", שבו מפרסמים כולם.

אגב, לאחר שנוסד לפני כחמש שנים על ידי עמותה הקשורה במימסד הדתי, „דימוי" מתחיל להופיע בקרוב בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

■■■

פגישה עם הארבעה היא אחת ההזדמנויות המעטות שלהם להסב בצוותא. אך ככל שהניסיון לשייך אותם לקבוצה מקומם אותם, כך אין הם מתכחשים למכנה המשותף.

מירון איזקסון: בחברה הישראלית יש מאמץ עצום לחלק את כולם לסקטורים. משייכים אותך לאוכלי דבר זה או לנובשי דבר זה. בכל זאת, אני לא מתבייש לומר שלאנשים היושבים כאן יש ביטוי של מסר פנימי, שהוא אלטרנטיבה תרבותית, קירבה למקורות, קירבה ליהדות.

● יהדות היא מושג כללי מדי. אולי אתה מתכוון לערכים מסויימים, למשל היחס של היהדות למשפחה. בזה גם עוסק הרומאן הראשון שלך, „חיי משפחה".

מירון: בשני מאמרי ביקורת שנכתבו על הספר, נאמר שכל הדמויות דתיות, לי זה היה חידוש. כי חלק עיקרי מאוד בספר מוקדש דווקא לניסיון של הדמויות להישאר יהודיות בלי להתחייב לשום דבר ביהדות. אבל אלה שכתבו על הספר הסיקו, שאם כתב אותו איש שומר מצוות, הרי הדמויות דתיות. ממש ההיפך ממה שכתבתי. הכל אצלנו מקוטלג ומשוייך ומוכנס למגירות.

חוה פנחס־כהן: החל משנות השמונים יש בשירה העברית נוכחות גדולה מאוד לנושא המשפחה. אני יכולה לציין אפילו תאריך: שנת 1980. אז הופיעה המלה 'אשתי' בשירים של אדמיאל קוסמן.

● נדמה לי שאצל אהרן שבתאי נושא המשפחה הוא אחד השכיחים ביותר.

חוה: מי אמר שהוא לא יכול להיות איתנו? יש לנו דיאלוג משמעותי עם אדם כמוהו. אבל אני רוצה להוסיף עוד כמה מאפיינים לשירה זו: שכיח גם נושא המקומיות, במובן של ארץ ישראל, אולי לא אצל אדמיאל, אבל המקום קיבל ציונים מאוד ברורים בשירה זו.

● זו גם שירה עם נוכחות דלתיותית.

חוה: הייתי אומרת: נוכחות יהודית שנמצאת בקונ משותף, והיא טבעית לגמרי, לא אלוהים בתור המצווה, לא בתור מושג מנוכר. משותף לכולנו גם השימוש בשפת המקורות, אבל לא כשפה משובצת, אלא אימננטית לטקסט, ובזה אנחנו נבדלים אפילו ממשוררי ספרד ששפתם משובצת ומלאכותית.

מירון: לצערי, אני לא בוגר ישיבה. למדתי בגימנסיה הרצליה והייתי היחיד שחבש כיפה בין מאות חילונים. אני יודע להעריך מאוד מיתולוגיות, אבל אני לא רואה את היהדות כעוד דת, אלא הרבה יותר מדת. אין שום תרבות, ובוודאי לא דת, שיכולה להידמות לעוצמה ולרוחב ולעומק של היהדות. שום תרבות שמתקרבת למקורות שלנו, שהם לדעתי הפלא הכי גדול בעולם. לכן זה נחמד שמישהו כותב על המיתולוגיה. לפעמים זה נכתב בכוונות, לפעמים זו הצגה. אם מישהו כותב שהוא שוכב תחת עץ וחושב על וירגיליוס, זה בעיני קישקוש. לא שכב, לא חשב ולא וירגיליוס.

■■■

לא כולם תמימי דעים ביחס לקירבה ללשון המקורות. לדברי יונדב קפלון, עד לפני חמש שנים, כאשר נהג לייעץ למשוררים דתיים בתחילת דרכם, שם לב לתופעה אופיינית: „כדי להיות 'אין'", כדבריו, „הם נהגו להתכחש למקורותיהם". אבל ייתכן שמאז החל להופיע „דימוי" ונוצרה תחושה של נוכחות שירית מן שונות, השתנתה נטייה זו, הוא מסכים.

● האם העובדה שאתם כותבים בקוד לשוני מורכב יותר מזה של משורר חילוני מעריסה קשיים על התקשורת שלכם עם הקוראים?

יונדב קפלון: בקטע הזה אני מרגיש מאושר באופן מיוחד. הקהל שלי מורכב מכל הקצוות של דוברי השפה העברית. אני יודע שבשיינקין קוראים מה שאני כותב, וגם בהתנחלויות הכי רחוקות, שאני לא יודע מי גר שם. הם אחים שלי כמו כותבי שירה וקוראי שירה כאן.

אדמיאל קוסמן: המרכז אצל כל המשוררים הקרובים לי אינו ה'אני'. בשירה של עמיחי ואצל אלה שבאו אחריו הכל היה 'אני'. אצל רחל חלפי לא תמצא 'אני'. וזה ציר ולינבוי, יש ניסיון להסתכל על כל דבר מזווית רוחנית, כך גם יוסף עוזר, שהוא חרדי לגמרי, וכך גם אהרן שבתאי.

יונדב: אני מבחין בין יצירה נפשית ויצירה רוחנית־נשמתית. יצירה נפשית אין לה יומרה מלכתחילה אלא לתאר את כאב הבטן של האמן, והמילא העניין שהוא מסוגלת לגרום לי מוגבל מראש. יש בתוכנו סף רגישות אחר, מין קומה שנייה. זהו העולם הרוחני, והוא מייחל לאמנות מגרה יותר, אמנות נשמתית. בשני העשורים האחרים כמעט לא מצאתי משורר אחר כזה, להוציא אבות ישורון, ואליו נצמדתי באהבה עצומה. וישנו גם חיים גורי. אצלו הקטע העל־נפשי הצטמצם בטריטוריאלי, חוץ מ„הספר המשוגע", שבו היתה פריצה מיסטית.

מירון: גם אצל אורי צבי גרינברג. בעוד כמה שנים בוודאי תדבר עליו. אנו נמצאים עכשיו בליבה של הקטסטרופה שהוא חזה, ורק בעוד כמה שנים זה יירגע.

יונדב: גם זלדה שייכת אלינו. מבחינתי, היא הסבתא של השירה העברית.

● מי האמא?

יונדב: אמא שלי. היא גידלה אותי על השירה העברית וממנה למדתי עברית עד גיל שש באוסטרליה.

„בראש ובראשונה אני בן אדם. חי בשבט הזה שנקרא יהודי. אני אוהב אותו ומעריך אותו ומנסה לחיות איתו בשלום, למרות שיש צרימות"

■■■

● המיליה שאתם משוייכים אליו באופן טבעי מורכב מאנשים שרגילים להחזיק ספר ביד. מצד שני, יש לכם גם קוראים חילוניים. האם יש לשירתכם קהל יותר גדול מאשר קוראי השירה בארץ?

מירון: זה נכון, אבל חלק מהציבור הדתי צריך לעבור מכשול כלשהו כדי להגיע אל הספרים שלנו. הספרות הכללית אינה דבר מיידי בקהילייה שלנו, לא במקומות מסוימים, לפחות.

חוה: אבל זה הולך ומשתנה. אנחנו בתקופת מעבר דרמטית. בציבור המכונה דתי חלה מהפכה ענקית בשנים האחרונות, נפתחו אפשרויות טובות מאוד ללימודי תיקשורת, ספרות כללית, אמנות, לימודים בין־תחומיים, וזה קיבל לגיטימציה. אין טקסטים חסומים לפני הציבור הזה.

אדמיאל: עבורי, אין לזה שום חשיבות אישית, מה שחשוב בעיני זה, שעם הפתיחות לשירה ולאמנות קורה גם תהליך של השתנות הדת עצמה. מזמינים אותי להרצות במקומות שלא הייתי מאמין שיתנו לי לדבר שם. אני יכול לדבר בשקט על הבודהיזם ועל דתות המזרח בפורומים דתיים, לא חרדיים, אבל דתיים מאוד.

● האם אתם מרגישים נימות של אוואנגרד, של חלוציות?

אדמיאל: אני באמת מרגיש חלוץ.

חוה: הקמת כתב העת „דימוי" היתה מעשה חלוצי. אבל במונחים אישיים כל העניין הזה זר לי לגמרי. אני באה ממשפחה שכבר לפני 70 שנה מרדה במסורת הדתית, ציונים עם שורשים סוציאליסטיים־קומוניסטיים. אבל אישית, התפיסה שלי מגיל צעיר, היתה של אדם יחיד בעולם, שמנסה להשתלב בקהילה ובנאראטיב הלאומי.

מירון: המשימה של הדור שלנו בשירה היא לחשוף איך היהדות באה לידי ביטוי בספרות בפרט ובמדינה ריבונית בכלל. כמשוררים אנחנו כותבים לא מתוך משימה, אבל בדיעבד אנחנו עוזרים מעט גם לעניין הזה.

● אבל הציבור הכללי אינו מכיר בדיוק את ההתעוררות היהודית הזאת. מה שהוא מכיר זוהי התעוררות הימנית המיליטנטית, הקשורה בארץ ישראל השלמה.

מירון: נכון. לגבי יהודי שומר מצוות, ארץ ישראל היא בעלת חשיבות דתית. אבל מכאן ועד למסקנה פוליטית הדרך ארוכה. האדם הדתי יכול לומר כמו שאני אומר: למרות שזו ארצי, אני לא יכול לשלוט על אחרים, ולכן בצער רב עלי להגיע לוויתורים מפליגים, בתקווה שיהיה שלום אמיתי.

אדמיאל: אין לי שום דבר נגד עמדה כזאת, אני רק רוצה להסתייג מההכללה. אני לא רואה את העולם דרך משקפיים של יהודי אלא כאדם. בראש ובראשונה אני בן אדם. חי בשבט הזה שנקרא יהודי. אני אוהב אותו ומעריך אותו ומנסה לחיות איתו בשלום, למרות שיש צרימות. אבל גם אם הייתי חי בשבט שיינקין או בארה"ב, היו לי מתחים עם השבט שאני חי בו. אני לא מעורה בפוליטיקה. גם אם אחיה בטרינידד, אותן שאלות שמטרידות אותי כאן יטרידו אותי שם: האם אריב עם אשתי או אוהב אותה, האם אגדל היטב את ילדי, או אתרום לחברה.

מירון: בטרינידד נושאים ציבוריים יהיו בשבילך בעלי אותה חשיבות? קשה לי להאמין.

אדמיאל: אני חושב שכן.

יונדב: לגבי השאלות החריפות שעוררת, אני נמצא במצוקה קיצונית, בייחוד בפורום הזה. כתוב, כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה לא לומר דבר שאינו נשמע, זה מצבי. אני מרגיש שאנחנו נמצאים בלב ליבה של קטסטרופה. הקצוות החיצוניים של הקטסטרופה הזאת הם הקצוות הטריטוריאליים של העם, והם מתקצרים הולכים, והקצוות הפנימיים הם עניין תרבותי לגמרי. הארץ, לעניין התרבותי, היא כמו הגוף לנפש. הגוף משקף את הנפש שלי. כמו שאני מזיע מתוסרת הנושא, כך הארץ מזיעה ומתכווצת מחמת הכיווץ הרוחני המרוחים של הישראלים. לבי כל כולו נמצא עם תושבי יש"ע לסוגיהם. באותה מידה הוא נמצא עם הקטע המקביל, הקטע התל־אביבי. אפשר לומר שאלה הם עם עם לב הרוס ומוח הרוס, ואלה – עם עם ארץ הרוסה והתנחלות הרוסה, אבל זה אותו הרס בדיוק. אחד משקף את השני.

● אני מבין מדבריך שמי שאינו נמנה עם המחנה שלך ליבו ומוחו הרוסים. אינך חושב שכאן המקום להתווכח על כך, על כל פנים מה אתה צופה בשלב הבא?

יונדב: אני צופה עתיד גדול מאוד.

● כלומר, כמו שאמר האר"י הקדוש: אחרי הכלים השבורים –?

יונדב: בוודאי, בא עולם התיקון. יש שורה של אוטופיות שנהרסות עכשיו: האוטופיה הציונית, האוטופיה של שלום עכשיו, האוטופיה המשיחית בעשור האחרון, והן נהרסות כסדר, כל אחת בהתאמה לקטעים שבהם היתה אלילית, ואין דבר יותר נהדר מאשר להרוס אוטופיות וקיבעונות רוחניים.

● מדוע?

יונדב: כי אחרי ההרס נחשף האלוהים מחדש.

אדמיאל: אני מתלהב מהדברים שאמר יונדב, באמת. אבל אני לא מסכים לאף מלה מהם. הבעיה היא אנושית. אני רק יכול לומר שהאהבה שאני אוהב את הילדה שלי – זו הגאולה. המלה אהבה יותר מתאימה לי מאשר המלה אלוהים. האם אוכל לצאת מהאגואיזם המוחלט שנולדתי לתוכו, ולאהוב את אשתי ואת הילדים שלי – זו מלחמת העולם בשבילי. וזה הכל.

■■■

אין, כמדומה, מרחק רב יותר מזה שבין אדמיאל לבין יונדב. ובאמת, דווקא ארבעת היוצרים, הנראים כלפי חוץ כקבוצה הומוגנית בשירה העברית היום, מורכבת מיחידים בעלי אופי יהודי בהרבה מאלה המשתייכים למה שקרוי „העולם החילוני". אולי רשימה זו, המציגה אותם יחד, תצליח לנפץ כמה סטראוטיפים שהשתרשו לגביהם. מכל מקום, יצירתם עשויה להיות בעלת עניין לרבים.

מימין לשמאל: מירון איזקסון, חוה פנחס־כהן, אדמיאל קוסמן, יונדב קפלון. ניפוץ סטראוטיפים

תצלום: צביקה טישלר

מקור

אהבה בגיל השלישי

שלמה ניצן, רומנסה בחורף (ארבעה סיפורים), ספרית פועלים, 132 עמ'.

היה זה עגנון שנתן את האות: הוא, כמדומה, הראשון בספרות העברית שהראה כי גם מעבר לגיל הנעורים והעלומים תיתכן אהבה עזה כמוות. ב„שירה" תיאר לראשונה איש־משפחה מזדקן ואנטי הרואי, שרוב חייו עברו עליו בשיממון האפרורי והאגוצנטרי של מחקרו האקדמי ושאביב מאוחר פקד אותו במפתיע, בסתיו ימיו. שמו הסתווי (הרבסט) מעיד על שייכותו אל נופים אחרים, אירופיים, שאותם השליך מאחוריו כדי להיקלט במאוחר בנופי האבן הקשים והמכודרים של ירושלים המנדטורית, שהשמש קופחת עליהם באכזריות. ואהובתו הירושלמית, חסרת החן הנשי, נראית אף היא כאילו היתה עשויה אבן ותיל („הנמשים שבלחייה האפורות ראשי מסמרים שבקיר ישן"). בעיקבותיו הלכו יהושע ועוז, עמליה כהנא־כרמון ויעקב שבתאי, שפנו, איש־איש בדרכו, לעיצובו של רומאן, תרתי משמע, שגיבוריו בגיל העמידה נטול האשליות והתעווה, גיל שבו מתחיל לקנן החשש מפני פעימות הלב המואצות של ההתאהבות, או מפני ההתערטלות העלולה לחשוף לעין זר את בגידת הגוף.

הספרות העברית חצתה איפוא משוכה נוספת והעמידה רומאנים העוסקים בחייהם של בני הגיל השלישי. כאן נתנו את הטון יהושע קנז („בדרך אל החתולים") ויורם קניוק („פוסט מורטם"), ושוב אין מחסום כנגד תיאורים נאטורליסטיים, החושפים באכזריות את פגעי הזיקנה, דוגמת תיאורו של שלמה ניצן בנובלה „רומנסה בחורף": „פניה היו חשופים באור המנורה, והאור התעלל בהם בלי רחמים. מקומות נגועי הזיקנה בפניה ובזרועותיה היו עירומים ללא הגנה. עד כדי מיאוס לא היתה יפה אותה שעה" (עמ' 41).

נובלה מעודנת זו מפגישה גבר ואשה, החוזרים באוטובוס מהלוויה, ולחילופין, מפגישה שני גורלות מוחמצים: מי שהתיימר כל ימיו להיות סופר ומי שהתיימרה כל אותה עת להיות שחקנית. סיפור חייהם הצטלב כבר אי־פעם בעבר הרחוק, שעה שהיא הציגה במערכון פרי תרגומו ונפגשה איתו לעיתים בבית־קפה. אולם, הסופר אביגדור סלוצקי־סלע לא ידע כלל שכל אותן שנים שחלפו מאז חיכתה לו אריקה, בעלת השיער האפור והעיניים העירניות, כעין גיבורה איבסנית, הנוצרת בנאמנות אין־קץ את זכרו של אהובה שיצא למרחקים. היא אספה עליו קטעי עיתונים, גזרה והדביקה את התמונות והביקורות, קנתה את ספריו וקראה בהם כל מלה. עבורה קפא הזמן מלכת. כל כולה ציפייה דרוכה למיפגש המחודש, שגם אם יתמהמה בוא יבוא. למיקרא תיאוריו של ניצן עולות על הדעת שורות אלתרמניות בלתי־נשכחות על אהבה ונאמנות ללא תנאי כמו: „עוד אבוא אל סיפך בשפתיים כבות" ו„אחכה לך כמו נעליך", צריך רק לצלצל פעמיים, וכבר נפתחות הדלתיים, דלתות החדר ודלתות הלב.

שלמה ניצן מספר לכאורה את סיפורו לפי תומו, בסיגנון פשוט ובלתי יומרני. פה ושם עשויים תיאוריו המוחשיים להיתרגם לאמירות מופשטות, המגלות את האני מאמין הספרותי הסמוי שלו, או לבטא את תחושת הקורא כלפי הסיפורת שלה. כך, למשל, אביגדור מתגלה לעיניה של אריקה כמי „שהשתמר בו משהו נערי כזה... לא פיקח, אך גם לא תמים, או אולי דווקא תמים... אם כי לא ביטלה אפשרות שהמראה הכללי הזה של תמימות הוא בסופו של דבר של היתממות" (עמ' 9); וזוהי, אגב, גם התחושה הכללית, המלווה את הקורא – שלפניו תערובת של תמימות והיתממות, של פשטות ועשטות מרומה. ובמקביל, תיאורה של אריקה: „כל אותות הגיל הגלויים והסמויים בה הקרינו השלמה פנימית, כמו הסכמה מפוכחת... שהנה אני מסרבת לטשטש, לדחות, לצבוע, להצניע, להבליע את סימני הגיל" (עמ' 14).

לפנינו כתיבה תמה מגינונים של ספרותיות יתר (פרט לסמליות שבנוף החורפי, שעל רקעו מתרחש רומאן בין גיבורים השרויים בחורף חייהם), אך עשירה בגוונים וברחשי לב. דרך המסירה של הפרטים מגלה הבנה של מחבר הבוחן כליות ולב. היא נעה במהירות בין התקסמות להתפכחות, בין רציני לציני, בין גאווה לאירוניה עצמית מנמיכה ומכאיבה. בספר כלולים סיפורים ונובלות, שטיבם פסיכולוגיסטי או אקזיסטנציאליסטי. יש בהם תהייה על משמעות החיים וגלריה של גיבורים אפורים ופאסיביים למדי, המתעמתים עם גורלם, בעיקר דרך הקונפליקטים הבין־דוריים (בין אב לבנו, בין נכד לסבו), אך ללא מיפנים דרמאטיים או מלודרמאטיים. „רומנסה בחורף" היא הנובלה הטובה ביותר בין ארבעת הסיפורים שבקובץ, המבטאים עולם של תבוסה ושל נמיכות, שמתוכו עולים גם רגשות עליונות מהולים בטינה ובצער על ההשלמה־מדעת עם הקיים.

אבל יש בנובלה גם דברים של מספר כל־יודע, הנצמד בכל פעם לתודעתה של דמות אחרת ומדבר בקולה, וזוהי תחבולה ספרותית מיושנת למדי, שריד מדור אחר. יש בה עירוב בלתי זהיר ובלתי מוצדק של רמות סיגנון שונות (חיקוי של לשון דיבור אותנטית, המשובצת בביטויי עגה, כמו „נורא תורה" ו„שום כלום", תוך שילובה עם לשון דיבור ספרותית, שבה אומרים הגיבורים: „שאינך זוכר" או „אינני תושבת"). יש בה גם חוסר הנמקה בפרטים: מדוע, למשל, ייקרא אדם שמוצאו מצ'כיה דווקא סלוצקי, כשמה של עיר ברוסיה הלבנה?

אף על פי כן וחרף הפגמים הקטנים שהוזכרו כאן, לפנינו סיפור ראוי לציון על התמודדות בלתי שיגרתית עם נושא בלתי שיגרתי: אהבה בלתי צפויה אך נטולת אשליות, שמשיכה ודחייה משמשות בה בעירבוביה, ולא בשל אותות הזמן בלבד. הכתיבה אמינה ומהימנה, והרמזים ההומוריסטיים, השזורים בה, מוסיפים לה גוון נועז ומפתיע, הניצב בניגוד חריף לצבעם האפרורי של החיים השחוקים והמוחמצים שבמרכזה.

■ זיוה שמיר

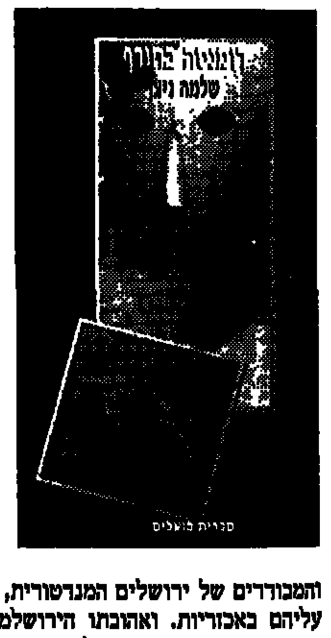

עטיפת הספר. מגישת גורליות

מסות

אוהב לקרוא

מאיר שלו, בעיקר על אהבה, עם עובד, 209 עמ'.

אלוף ספרי המדע הבדיוני, אייזיק אסימוב, כתב בין 400 הספרים שהספיק בחייו גם כרך עב־כרס על מחזות שקספיר ואוסף של אנקדוטות וקוריוזים ספרותיים. בזה האחרון הוא מספר על הווזיר הגדול של פרס, מרינאי ולוחם מהולל בשם עבדול קאסם איסמעל, שחי במאה העשירית לספירה. מסתבר שהיה אוהב ספרים גדול יותר מהווזיר ושכבי־והספרים בממשלתנו (שאותיות שמו זהות לשם מדינתו של אותו ווזיר קדום, המורכבות מאותיותיה של המלה ספר). ספרייתו הפרטית הכילה לא פחות ממאה ושבעה־עשר אלף ספרים שונים, כולם בכתב יד, כמובן.

הווזיר הפרסי היה קשור כל כך לספריו, עד שלא נפרד מהם בכל מסעותיו הרבים ברחבי המזרח. את ספרייתו הניידת נשאו על גבם ארבע מאות גמלים, שאומנו במיוחד כך שיפסעו זה אחרי זה, לפי סדר הא"ב של הספרים. והספרנים, שגם הם רכבו על דבשות הגמלים, יכלו למצוא מייד כל ספר שבו התחשק לווזיר לעיין.

אסימוב מכנה את הסיפור המרהיב הזה „מחמם לב", ומוסיף שהווזיר הסימפטי ושוחר התרבות הזה היה מוגדר בתקופתו בכינוי „סאחב", שפירושו, כידוע לכל סחבק, הוא „ידיד".

הקריאה בשעת טיסה וטיול היא באמת נעימה ונוחה, ולא רק בשל תחושת החופשה המלווה אותה וההירהורים על מחוז החפץ, אלא גם משום שאין היא משוסעת מדי פעם על ידי טלפונים והפרעות דומות. כך יצא שאת רוב ספריו של מאיר שלו קראתי בעת טיסות וטיולים. על „רומן רוסי", למשל, כייפתי בשעת טיול לפרובאנס דווקא, ואפילו כתבתי משם למחברו וסיפרתי לו כי ביקרתי בכפר קטנטן, בגנו של זקן צרפתי, שחצב קבר ובנה מאוזוליאום עטור צדפים לעצמו בתוך חדרו שלו, ואף צירפתי עלון של מיסעדת בשרים קטנה במרסיי, הנושאת את שמו וציורו של הפר עתיר־המםדים, שנעלם במהלך אותו רומן רוסי, ועיקבותיו לא נודעו.

את „עשו" לקחתי לטיול בסט. פטרבורג ומבחינת הנושא, היה מתאים יותר לקחתו לטשקנט עיר הלחם, אך לשם לא הגעתי). את „כימים אחדים" קראתי תוך פחות מיום אחד על שפת מיפרץ מקסים בדרום אירלנד. ואילו הפעם, בצאתי לטיול־חופשה נוסף, נטלתי את ספרו החדש של שלו, שהנעים עלי מאוד את הטיסה הממושכת מלונדון לסן־פרנציסקו, וגם עורר מבטי תמיהה רבים על פניו של שכני לשורה, שלא הבין מדוע אני מחייך בהנאה במשך כשלוש שעות רצופות, שעה שהסרט שבו צפה הוא באותו זמן היה רווי אלימות וטימטום.

כל ההקדמה הארוכה הזאת נובעת, אולי, מהסיבה שגם מחבר הספר הנדון חובב לא רק ספרים אלא גם טיולים והרפתקאות. ובעצם, ספרו זה, המורכב מסידרת הרצאות על ספרות שנשא לפני שנה באוניברסיטה העברית בירושלים, עוסק לא רק בענייני ספרים

תמשך בעמוד הבא

מאיר שלו. חריף וקולח

תצלום: זום 77

עורך: זיסי סתוי

סיפורים תל־אביביים

ביוב עם אפטרשייב

נתן זהבי, על גדות הביוב, 29 סיפורים קצרים, איורים: אורי ליפשיץ, זמורה־ביתן, 147 עמ'.

בספר הזה נותן זהבי לביוב לספר את עצמו, בשפתו כמעט, וכיף להתחפש לגדה ולקרוא. כל אחד הוא לפחות גדה של איזה ביוב, אבל לא כל אחד מכיר את הביוב שהוא הגדה שלו. זהבי עושה בסיפוריו מיני מיתיזציה לבנאליות המתחזה לשיקאגו מהסרטים, ומראה איך הגנבים והשודדים הם אותם עלובים ואותם פושעים שאוהבים לרוץ לספר לחבר'ה יותר מאשר לעשות את מלאכתם עד הסוף. כי אלה גם אלה, גם במקור, נולדו בבתי קולנוע. הגיבורים של זהבי, שמקמטים צורה של מישהו, נבגדים או בוגדים (וזה מה שהם עושים הכי הרבה) גומרים מאחורי אותם סורגים, שאינם סרטים ואינם המיתוס שיצר אותם.

בגומר העליבות, הביוב מגיע לאותו סף. יומרתם של הגנבים עם האפטרשייב והמכונית האמריקנית ושלוש יצאניות במיגרש, היא מה שעושה את הסיפורים האנושיים והמסכנים האלה ליפים לקריאה. כשהן רוצות לנקום, הנערות מהבר הכחול של זהבי, הן „פוצחות בקריאות קרב אינדיאניות ומתנפלות על שלושת המעוכים עם בעיטות מנעלי העקב המחודדות שלהן".

העליבות האובייקטיבית היא הפוסטר מעל בית הקולנוע, כאוריקולון מריר־מתוק על יומרתם של פושעים הבוטים. לכן הסיפור על הישראלי בניו־יורק, וגם שהוא פחות מוצלח מסיפורים אחרים, מצביע על ההבדל: בביוב המקורי, הישראלים חם הפועל באר־שבע מול ברצלונה, הון תרעפות הנשפך על הכישרון לשחק מסננת.

הפשיעה המקומית מתוארת בהומור עם חמלה, חיוך וקריצה. בליל המישחק בבאר־שבע – איזה מול שאברהם אבינו לא מצא שמונה באדות – לא היו בנמצא מוניות בעיר, וקראתי את זהבי. הספר נקרא כמו ספר שמתאר לילה בלי מוניות בגלל כדורגל כפומפיה לאומית, עם נשיא כטק"ל, וטלוויזיה מקיר לקיר ומטרים של כתבות לפני ואחרי. זה בדיוק כמו הבר הכחול של זהבי כנגד ה־CLUB 21.

איור של אורי ליפשיץ מתוך הספר

מה שנחמד הוא שזהבי אינו מי שהוא רוצה שתחשבו. כאחיו של מבקר ספרותי ידוע, הוא לא כזה שנכן או סוכן ביכים, והוא יודע יותר ממה שהוא מסגיר. נוח לו להיות ידוע כבאלאגניסט, כך הוא רוצה להיות נודע, מוצא חן בעיניו מה שאומרים עליו מאחורי גבו.

אם הביוגרפיה ששיחרר לפירסום על גב ספרו היא העיקר, אוי על גב ספרי צריך לכתוב חייל. ימאי. גובה של מס מותרות. עושה קפה בבית זונות. שוטף כלים בהרלם. צבע בריס. צבע בריכות שחייה. מנהל בית קפה לא חוקי. בארמן. מנהל תיאטרון למחוות מוסיקאליים.

מרק טוויין אמר שהבגדים עושים את האנשים למה שהם, כי לאנשים עירומים לא היתה כמעט השפעה בהיסטוריה. זהבי מעמיד פנים, ומול שמאחורי הפנים האלה ישנם הרגש והחמלה, ההופכים חלק מסיפורים אלה לנוגעים ללב ומצחיקים, כי הומור, כלומר לדעת לראות דברים מהצד הבלתי צפוי ולדווח עליהם, יש לו למכביר. אהבתי את „גולדי המחוק", את „הלב של דנה הבארמנית", את „התונה בעזרת אשם" ועוד כמה סיפורים. גם „העציץ של דנה", אף שהוא בחזקת רשימה, נוגע.

זהבי מפחד להיות המספר שהוא רוצה להיות, בלי המסיכה של מת עד הביוב נגט. לפיכך, ואני מבור שבטעות, הוא מעניק מישקל יתר לסלנג. סלנג הוא דבר מסוכן, המקמט ואווטרי, אין דבר שמתיישן מהר יותר מסלנג. זהבי גם מושפע מדיימון ראניון, כמוהו כותב בהווה, ולכן הפרוזה נשמעת לפעמים כמו קריאת תרגום, כי העברית המשוללת הווה, שיש לה רק עבר ועתיד, מתקשה לעכל הווה שאין בו הרבדים של האנגלית.

לפעמים יש לזהבי סיפור מצוין, ואז הוא חושב: אה, צריך פואנטה, ומוסיף בסוף שלוש־ארבע שורות שבא לי לצעוק עליו, מה אתה, סבתא שמספרת אגדה?

זהבי גם עושה מעצמו צחוק, והוא עושה את זה במקוריות. מתוך אהבה למה שהוא רואה באמת ומתוך תיעובו את הנפיחויות המקומית, הוא כותב על עצמו: „וואלה, תראה, המגיאק הזה עוד יוצא לצוד קטינות". וזה עצוב, פאתטי ונוגע ללב.

בניו־יורק, במלון רנר, היה שלט: „בא לא לעשן אופיום במעליות". היכול להיות מוטו לכתיבה של זהבי, התחוות לנסיעה בביוב, בסירה עם קו־קעית מזכוכית. כל מלך של הביוב הזה, על מאות תואמי נסיכי המשע של זהבי, משעשע והרבה פחות נורא מיום אחד של נהיגה ברחובות תל־אביב. זהבי עושה לירכתיים העמומים שלה כבוד באמירה מפורשת, המורה לכל אורך הספר, שגם גיבורים עירוניים יכולים להיות מיתולוגיה.

■ יורם קניוק

המשך מעמוד הקודם

וסופרים ומלאכת הסיפור, אלא הוא גם קובץ דו"חות משעשעים, מאלפים ומגרים על טיולים אישיים משעשעים בנתיביה המוערים של הספרות העברית וזו שתורגמה לעברית, וגם בכמה מישעולים חמקמקים ונסתרים יותר, המוכרים רק למיטיבי לכת.

בהקדמתו שלו מוכיר ארבעה־עשר ספרים, שרק שלושה מהם (ספר בראשית, „עיר קסומה" ו„ביאטריצ'ה") נכתבו עברית במקורם, ובמהלך ההרצאות הוא מזכיר פה ושם כי התוודע לחלק מהסיפורים עוד בנעוריו („לוליטה", למשל), וכי הוא מנסה עתה לשתף בחוויות הקריאה הראשונה גם את ילדיו שלו. ואכן, העיון ברבים מעמודי הספר שטף גם אותי בגל של נוסטלגיה לימים הרחוקים ההם, שבהם התידה לי בחסדה הגברת נוטוב, ספרנית המושבה (רחובות, כמובן), לקחת הביתה כמה מהספרים הללו, גם אם לא היו עדיין „בשביל גילי".

שלו מוכיר לא פעם, שכתיבת ספרים היא לא רק אמנות אלא גם מלאכה, מלאכה קשה, המחייבת משמעת עבודה. יש בה, באמנות־אומנות זו, הרבה רגעי לבטים ותיסכול, אך גם הרבה רגעי חדווה. אלה כרוכים לא רק ביצירת דמויות ומצבים יש מאין אלא גם בקריאת ספרי אחרים, המעשירים את ה„יש" האישי. מורגש שמאיר שלו אוהב לקרוא, נהנה לקרוא, יודע לקרוא, ולא במיקרה הוא חוזר לספר אחד יותר מפעמיים ושלוש. הוא זוכר ולומד ממה שהוא קורא. הוכיחו זאת כבר ספריו „תנ"ך עכשיו", ספר המקאמות „משכב לצים" ושאר חיבוריו. כמו הסופר שהעלה זיעה קרה על עורו בשהיה בגילה של לוליטה, וגילה לו „ארץ זרה ואחרת, מפתה ומשכרת" (עמ' 64), גם הוא מתמצא לא רק בשמותיהם של פרפרים וחולים ועצים, אלא גם שוזר בספריו, לעתים בלשון חידות והסוואה, זיכרי ספרים שקרא. כמה מהם מזכיר הוא עצמו במפורש – המקרא, האפוסים הקרומים של אגן הסהר הפורה ויוון, או סאודיואן; וחשיפת כמה מטמונים נוספים הוא משאיר ל„ידע האישי" של הקורא. בצדק הוא אומר, שעל המספר הטוב להיות מבורך לא רק ב„זיכרון יצירתי" (עמ' 200־201) אלא גם בקורא בעל זיכרון כזה.

שלו יודע לכתוב. הדיף, קולע, קולח. כל קורא, כמו כל מטייל, חופשי כמובן לבחור את המסלולים החביבים עליו וגם את הדמויות הקרובות לליבו. יש קוראים שאנבל הקטנה של נבוקוב (עמ' 198) תזכיר להם מייד את „אנבל לי" של ארגר אלן פו (טוב, שלו תפס את נבוקוב עצמו בהשמטה, שאולי היתה מכוונת); אבל בכל פעם ששלו מזכיר נשים יפות, דמויות כוכב שביט, שהן „במעט תמיד פצצת ומן הממיטה אסון על כל הגברים, רואיה" (עמ' 182, 94־113), הצטערתי שלא כלל בין הספרים שמהם ציטט גם את סיפורי ברדיצ'בסקי, שכמה מהם – ובעיקר הרומאן „מרים", שאותו סיים הסופר בימיו האחרונים – קרמו מבחינות רבות ל„מאה שנים של בדידות", למארקס, המופיע ברשימה. דומה שגם עגנון היה יכול להעשיר כמה מהדיונים שבספר. מצד שני, ראוי שלו להוקרה על שהצליח לגלות את יופיים של הומרוס ואובידיוס גם מבעד לתרגומים הכבדים לעברית, שנפלו קורבן לרצון להישאר נאמן למשקל המקורי.

■ דן אלמגור

שירה/תרגום

אנקריאון וגילגמש

שירות ושירים, תירגם: שאול טשרניחובסקי, עם עובד, 431 עמ'.

כרך זה מגוון שב את ההיקף הטיטאני של המשימה הספרותית שנטל עליו שאול טשרניחובסקי: להצמיח את השירה העברית החדשה מתוך מסורת הספרות הכללית, ובעיקר מתוך שורשיה. אבן הפינה במיפעל זה הוא כמובן תרגום הומרוס. בזמנו היטיב לעמוד על ערכו המלומד הרגול חיים וירשובסקי, במאמר שהתפרסם ב„בחינות". גם היום איני מכיר תירגום שיתשווה לו בשפות שבהן אני שולט. הארכאיזם המקורי של „האיליאדה" ו„האודיסיאה" הלם את הארכאיזם הרומאנטי של טשרניחובסקי. לעומת זאת, בתרגומו ל„אדיפוס המלך" של סופוקלס כבר ניכרות מיגבלות מצד התחביר הנוקשה, והתפיסה הארכאית מקשה עליו לעצב סיגנון רטורי פשוט, ישיר ונטול מליצות ואסוציאציות מקראיות מיותרות. גם בכרך שלפנינו אין תרגום שעומד ברמה של תרגומי הומרוס.

מכונסות כאן יצירות קצרות, אינטימיות ומינוריות של יוצרים בני עמים שונים, וכל גורם של זרות משבש את הקריאה ומדגיש את האנכרוניזם הבאיכי שציין את טשרניחובסקי ובני דורו. ב„איליאדה" וב„אודיסיאה" הבחירה בהטעמה האשכנזית הקריעה פתות, מכיון שמקורות וורמים בעושר לשוני מופלא, במתח סיפורי ובקתלוגבות בלתי מצויה.

תרגומי גיתה של בני הדור ההוא מחמיצים את האירוניה ואת התיחכום של משורר, שהשתמש בנופים עתיקים או רומאנטיים ובשאר קלישאות רק כמסיכות. באלגיה הרומית השלישית (עמ' 317), הפנייה במקור ל„אהובה" (GELIEBTE) שלא תאשים את עצמה על התמסרותה המהירה מדי, הרבה פחות תמימה מאשר אצל טשרניחובסקי: „אל נא, יונתי, תתחרטי...". וכמובן, תרגום האלגיות בהטעמה הישנה מטשטש עוד יותר את ההוויה המודרנית ביסודה, שמציינת את גיתה, משורר שהפעיל מודעות ספקנית ומפוקחת ודפוסים של רגש תמים, זה לעומת זה.

לחטיבת שירי אנקריאון וחקייניו שבכרך זה יש בעיקר ערך כתחנה בתולדות התרגומים לעברית. תוספת החרוזים בנוסח שירת המאה הקודמת והשימוש בהטעמה הישנה, משפיעים מאוד כשמדובר בשירים ליריים קצרים. גם סיגנון המליצה המקראית („כי על כן אני אמרתי / נאנחתי, שעיפיי נוגים...") צורם כשמדובר במשורר יווני וחילוני כל־כך. בלי לבדוק במקור, התרשמתי מחינו של תרגום „הסידקוסיות", אידיליה מאת המשורר ההלניסטי תיאוקריטוס. גם כאן בולט כישרונו הטבעי של טשרניחובסקי להעמיד טורים הקסמטריים רחבים ועשירי תיאור, עם פרטי יומיום מעודדי פליאה. השיר הוא כעין מחזה קטן, שבו המדברות הן שתי עקרות בית, הנדחקות לארמון המלך תלמי כדי לצפות בחגיגה לכבוד ארוניס, שערכה המלכה ארסינויה.

סקרנות עורר בי תרגום האפוס הבבלי „עלילות גילגמש", יצירה נפלאה שקראתי בנוסח האנגלי בסידרה הקלאסית של פנגווין. באפוס זה משולבים סיפורים מוכרים לנו מהמקרא, כגון מעשה המבול. בר כבד דומה גילגמש במרחב הקוסמי של מעלליו (כמתווה גבול בין טבע לתרבות) להרקולס היווני. יפים מאוד הפרקים על אנקידו וידידו של גילגמש, שהופך מחיה לאדם לכל דבר מהרגע שהוא שוכב עם אשה (ובתור שכזה גם נעשה מריב לידידו). ממות אנקידו הידיד והאהוב (כמו פטרוקלוס ב„איליאדה") נמתח חוט העלילה לעבר החיפוש הנואש והפאתטי של גילגמש אחר חיי הנצח.

בסוף הכל, עלי להודות שאני מעריך את התרגום האנגלי, החדש יותר. ניטול לדוגמה כמה שורות ממיפגש אנקידו והאשה: „חשפה הנערה הזנה ותיגל ערוותה / ויחנת מיופית. / לא להתמהמה ותיקח תשוקתו, / פתחה לרווחה שמלותיה, ויברע עליה. / עוררת את תאוותו במצודות אשה. / שדיו נגעו בשדיה שלה" (עמ' 112). השורות האלה, שהן כשלעצמן יפהפיות, סובלות, עקב האידיאולוגיה של התקופה שבה נעשה התרגום, מאידיאליזציה תמימה של המקרא, כנוסח שמכליל ומטמיע בו את הכל. אפוס גילגמש נקלט בעוד אחד מהספרים החיצוניים, כפאטטיש. אינני יודע מתי כדיוק נעשה תרגום זה. ההוצאה אינה מציינת את הקורא כמירע מינימאלי חוני במיסגרת כינוס כתבים מסוג זה. מכל מקום, בעשרות השנים שחלפו קמו מתרגמים שהצליחו לקרב אלינו יצירות קלאסיות, תוך הקפדה לשמר וליצור את המרחקים הלשוניים והמושגיים שמגדירים את יחודן.

■ אהרן שבתאי

טשרניחובסקי, איור של מירית פרידמן על פי תמונה

תיעוד

הטייסים הראשונים

יוסף שביט, מתנדבים בכחול – ארצישראלים בחיל התעופה הבריטי במלחמת העולם השנייה, משרד הביטחון ההוצאה לאור, 197 עמ'.

עשרים ושישה אלף איש ואשה מבני היישוב התנדבו בתקופת מלחמת העולם השנייה ללבוש את מדי הוד מלכותו ולהשתלב במאמץ המלחמתי של בעלות הברית נגד גרמניה הנאצית ושותפותיה. כעשירית מביניהם, קרוב לאלפיים גברים וחמש מאות נשים עשו זאת במדים כחולים של חיל התעופה המלכותי. הם היו כשאר המתנדבים, וגם שונים מהם במובהק.

הדימיון התבטא בהרכב האנושי (שייצג את כל שכבות היישוב) ובמיגוון הסיבות להתנדבות (החל ברצון להכות במיפלצת, עבור דרך ההיענות לקריאות ההנהגה והשאיפה לרכוש מיומנויות צבאיות, וגמור במניעים אישיים). השוני נבע ממעמדו המיוחד של חיל התעופה, בפני עצמו ובעיני הבריטים והיהודים כאחד. לוחמי האוויר הם, מטבע הדברים, רק חוד חנית של מערך גדול והכשרתם היתה ונותרה עניין ממושך. מי שחלם על פלוגות עבריות, שיצטרפו לגדודים ואפילו לבריגדות ולדיוויזיה, ויניחו, בבוא היום, את היסודות לצבא של המדינה היהודית, לא העלה על הדעת טייסות של מתנדבים מהארץ, שיצמיחו את חיל האוויר של הצבא הזה. הבריטים, מצידם, לא ששו להקנות את אומנות הטיס הצבאי לבחורים מפלשתינה, הקשורים, מן הסתם, עם ההגנה. המתנדבים בכחול נידונו איפוא ברובם להשתבץ בשירותי הקרקע – בקבוצות קטנות, מבודדות זו מזו, מפוזרות על פני שלושים(!) ארצות. בלי סיכויים רבים לקידום, בלי תג של מגן דוד על השרוול, לא תמיד בתחושה שהיישוב ניצב מאחוריהם.

והנה, לא זו בלבד שרובם ככולם עשו עבודה נאמנה, אלא שקומץ מביניהם הצליח לזכות בכנפיים (ובכלל זה אהרן רמז, דן טולקובסקי ועזר ויצמן, שלושה מפקדים לעתיד של חיל האוויר הישראלי). אחרים רכשו כישורים מקצועיים ממדרגה ראשונה בתחומי ההנדסה והתחזוקה, החימוש והאלקטרוניקה, הקשר, פיקוח הטיסה וכרומה. והיו בהם גם כאלה שהצליחו להשתלב במיפעל העיקרי של מתנדבי היישוב לעת ההיא – יצירת קשר עם ניצולי השואה וטיפול בהם.

יוסף שביט, מהעיתונאים הוותיקים והבכירים של „ידיעות אחרונות", בעצמו בן לאחד ממתנדבי חיל התעופה המלכותי, סוקר את הפרשה החשובה הזאת מכל היבטיה. הוא ריאיין עשרות מתנדבים, ערך תחקירים, עיין במיסמכים וצייר במיומנות ובלשון בהירה את התמונה במלואה.

בין הסיפורים שהעלה בחכתו מצוי, למשל, המעשה בסרג'נט גורדון (לימים אל"מ אלדום), שהוצב כטייס בהודו ועבר שם, בין השאר, קורס העפלה בהרי קשמיר. לצידו מופיע התרגיל של יוסף רענן (רייזמן), שהוצב כנשק בטייסת 113 אבל הצליח להסדיר לעצמו מעמד לא רשמי של מקלען אווירי מחליף. לא נעדרת גם העלילה הדרמאטית של אברהם קיסין וראובן אלסטר, שנקלעו לארבע שנים בגיהינום של השבי היפאני, ולא נשכחה שרשרת המיבצעים של יעקב גילרועי (גבלבר), „אלוף הבריחות", שנמלט ממחנה שבויים במזרח פרוסיה והצליח להגיע באפריל 44' לחופי שבדיה.

הספר נחתם בפרק „מכחול – לכחול־לבן". כאן מזכיר שביט כי קומץ הטייסים הארצישראלים של חיל התעופה המלכותי נימנו עם „חלוצי האוויר שהפעילו את מעט המטוסים הקלים של המדינה הצעירה במאבק לבלימת המלישה של צבאות ערב". אחר כך הוא מוסיף כי הם ועמיתיהם, אנשי הקרקע, „גם אירגנו את הקורסים המקצועיים הראשונים בחיל האוויר הישראלי, שבהם העבירו את הידע שלהם לצעירים ילידי הארץ ולעולים חדשים... בלעדיהם לא היו לישראל שמיים בטוחים".

הקשר הזה מקנה ל„מתנדבים בכחול" מקום נכבד על מדף ספרי ההיסטוריה הצבאית של ישראל.

■ עמוס ברימל

האוזן השלישית

העטיפות של פרי

מכון פורטר של אוניברסיטת ת"א יפרסם מיבחר של כחמישים מתוך 350 הטקסטים שכתב פרופ' מנחם פרי על גבי עטיפות הספרים שמודפסו בסימן קריאה / הקיבוץ המאוחד במשך 25 השנים האחרונות. לדברי פרי, הטקסט המופיע על עטיפות הספרים שבעריכתו הוא לרוב תימצות של חומר המספיק למאמר בן עשרים עמודים ויותר, ובו הוא מתאר את „סיפור הקריאה" שלו את ה־ספר. „אני מאמין ש־ספרים קיימים רק במיסגרת צורות ש־נות של קריאה, אבל לא ניתן לקרוא ספר בכל צורה", אומר פרי, „הקריאה היא שמייצרת את ה־טקסט, אבל לא כל קריאה אפשרית". פרי מרגיש, כי אף שהוא מציע „סיפורי קריאה" פרטיים שלו, הביקורת מתייחסת אליהם כאילו הם מתארים את התכנים והצורות הקיימים בספר, דבר שיסודו בטעות: „כשכתבתי, למשל, על עטיפת 'מר מאני', כי הספר עוסק בשאלת הזהות והשייכות, הביקורת התייחסה לדברים כאילו הם אכן בתוך הספר, בעוד שהם היו קיימים בקריאה שלי ולא בספר גופו. 'סיפורי הקריאה' שלי, כשל אחרים, הם הצעות לקריאת הספר, ומבחינה זו הם סיפורים ככל סיפור אחר".

● פרי. סיפורי קריאה

אלה פרסי אקו"ם

פרס השופטים בספרות של אקו"ם לשנת תשנ"ה יוענק השנה לשלומית כהן אסיף על מיפעל חיים בתחום ספרות לילדים ולנוער, ולדודי מנוסי על מיפעל חיים בתחום הספרות הקלה והפזמון. סכום הפרס שיוענק לכל זוכה: 20 אלף ש"ח. בפרס בעילום שם בסכום 12,500 ש"ח כל אחד, זכו: רבקה רז על יצירתה „קפה בוץ", בתחום הספרות למבוגרים. תמר ברגמן על יצירתה „סיפורי סבתא" בתחום ספרות לילדים ולנוער. פרס אשמן על הישג השנה בתחום היצירה הספרותית בסך 12,500 ש"ח יינתן לראובן מירן על ספרו „מרק צבים לארוחת בוקר". בפרס אקו"ם לעידוד פירסום היצירה זכו: מנרו הרה, על „מבחר שירים" בתחום הספרות הרציניות, ועמליה כחנא־כרמון על „אמרנו רמברנדט" בתחום הספרות העיונית. אות אקו"ם בעד הצטיינות בהפצה וקידום של יצירות ישראליות מקוריות בתחום הספרות יינתן לדוד ליבר ובית אריאלה.

● מנוסי וכהן־אסיף. פרס השופטים

מונולוג של אוטיסט

„מקל שפציר", ספר פרוזה ראשון למשוררת יוכבד בן־יוסף (?), יראה אור בהוצאת תג. בספר שלושה סיפורים, שניים מהם נוגעים בביוגראפיה שלה, האחד בהיותה דור שני לניצולי השואה, השני בהיותה אם לי־לד אוטיסט. הראשון מורכב משלושה מו־נולוגים; השני, „מו־נולוג של אוטיסט", כשמו כן הוא. בדרוש מנסה, באמצעות הדימוי הזה, להמחיש את תודעתו של ילד אוטיסט.

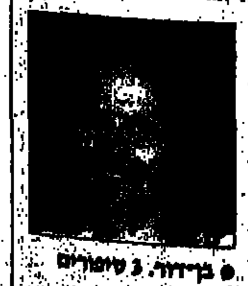

● בן־יוסף. 3 סיפורים

● „חדר משלה", מקבץ ספרותי מס' 12, הערב בנושא נשים ויצירה, יתקיים ביום ה' 5.10, 20.30, במגעדון תיאטרון, חיפה. משתתפות: שולמית גלבוע (השקר הבריטי), רינה ליטווין (הכותרת האמיתית), אפי משקול (השמלה הפנימית) ותהודה רחום סאסת (הקורה). עורכות: עזה בן־דב האילן תורן. שחקני תיאטרון יקראו קטעים מהספרים.

■ קיריות המאויר

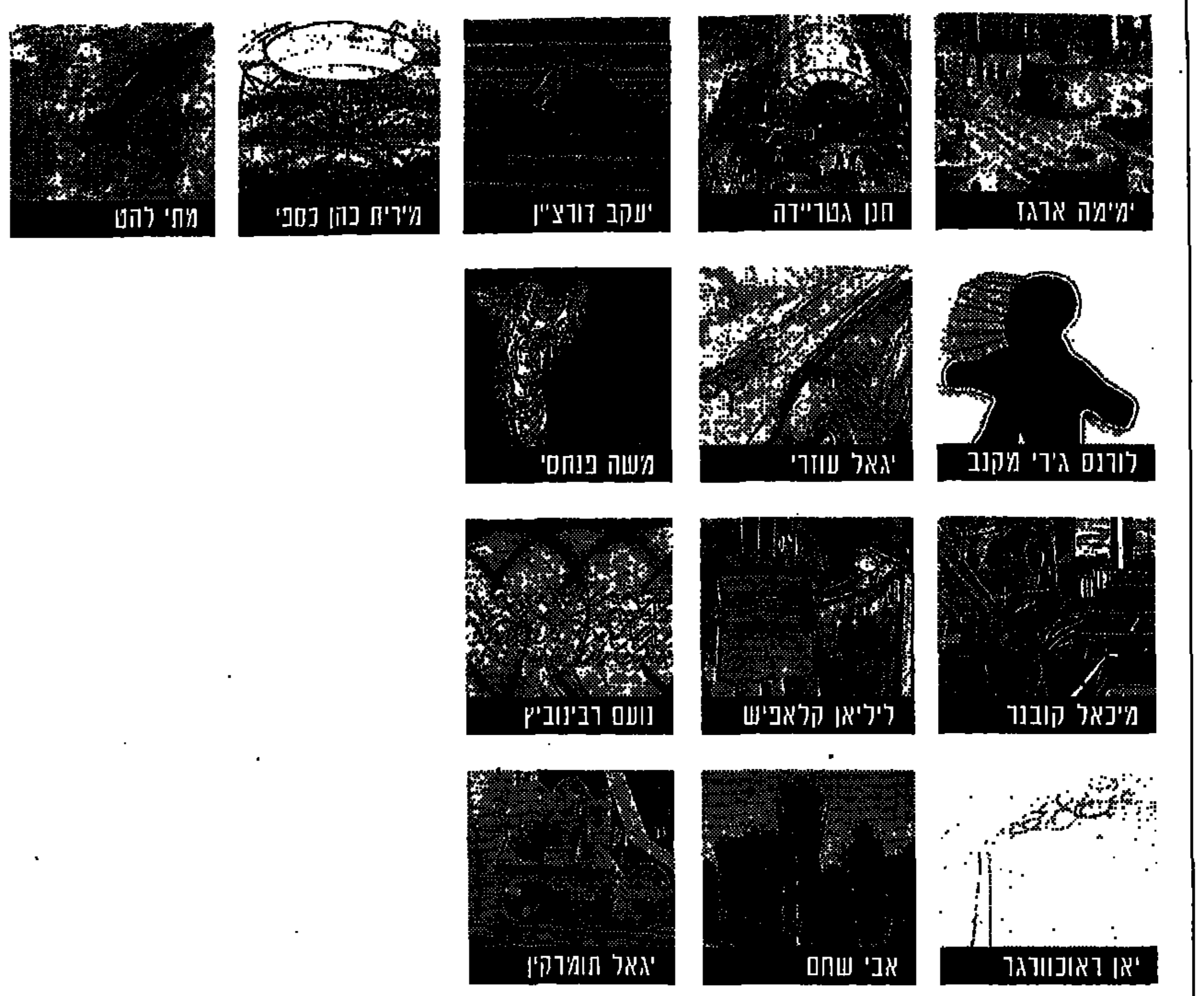

חברת החשמל מברכת את האמנים המשתתפים בתערוכת

"תחנת כוח"

אמנות בהשראת אתרים לייצור חשמל

מוזיאון ארץ ישראל

רח' חיים לבנון 2 ת"א

תגלומים על שירותאור יוגב

חברת החשמל

התערוכה פתוחה עד תאריך 18.10.95 בימים א, ב, ה: 9:00־14:00, ג, ד: 9:00־19:00, שבת: 10:00־14:00

גיליון לאשה החדש

ביום א' בדוכנים

לא סולחים!

יריבים מפורסמים מסרבים להשלים

מה שונאות דוגמניות הצמרת בגופן?

אלמנות מלחמה שלא נישאו שוב

הפיוס הגדול: דודו טופז ואחיו

מאבדות עצמן לדיאט

השער: אנה אוסטברג הבינלאומית מדגמנת "גולף"

אוכל:

■ החיבטים הבריאותיים של הצום

■ פילינג באמצעות לייזר

■ איך מתמודדים עם ג'טלג

◆ מתכונים עם רימונים

◆ סהרונים במלית תמרים ואגוזים

פעם בשבוע מגיע לי לאשה

אופנה: מלתחה לאשת קריירה

יופי: הכל על טילסול תמידי

עיצוב: בית בקווים מינימליסטים

הבריס שרציתי לומר לך...

כל אחד מנהל מידי פעם דיאלוג מימי שמתרחש אך ורק בראשו. אוהבים משחררים את ליל אמש, עובדים מנהלים משא ומתן עם הבוס, ילדים שוטחים את טענותיהם בפני הוריהם.

עורכת: יעל מירון

ספר חדש נוגית ידיעות אחרונות

טלפון להזמנות 03-5606064/5

כדי לטפס גבוה צריך לבחור את הסולם הנכון

בעולם העסקים המודרני יש מנהלים ויש כאלה שחושבים שהם מנהלים. אם אתה רואה את עצמך שייך לקבוצה הראשונה ואתה מחפש את הכלים הנכונים לפיתוח היכולת הניהולית ואת הדרך לעמדות ניהול, אתה מוזמן לקורס היחיד שבאמת יעזור לך להצליח.

תלמד את יסודות הניהול והארגון, ניהול פיננסי, ניהול השיווק ואיך לנהל ולטפח מנהלים ועובדים. תכיר גם את דיני העבודה והעסקים וכן את הגישות החדשניות בניהול מודרני, החל ב-T.Q.M, דרך T.O.C ו-J.I.T.

והחשוב מכל - תלמד לשפר את תרומתך לארגון העסקי, דבר שבטוות הארוך יביא לקידומך האישי.

מינהל עסקים וניהול כללי

הלימודים כוללים אפשרות לצבירת נקודות לתואר B.A של האוניברסיטה הפתוחה. הלימודים יימשכו שנתיים (4 סמסטרים) ויתקיימו פעמיים בשבוע בימים ב ו-ה החל ב-30.10.95, בין השעות 16:30-20:00

לקבלת מידע נוסף ולהרשמה: טלפנו עוד היום 03-6460360 פקס: 03-6460483

הלימודים בתפנית הם לימודי תעודה במסגרת חוץ אקדמית

האוניברסיטה הפתוחה

תפנית - לימודי התמחות והעשרה בניהול תפנית

הסוף הכמוס של איתן

ספרה של זוהר אביב

בספר זה מספר לכם איתן את סודו הכמוס ביותר: כיצד חפף לחיות החבר של מיכלי, מלכת הכתה!

לחזמנות בכרטיסי אשראי טל. 03-5606064/5

בהוצאת: ידיעות אחרונות וספרי חמד

נשיקת הכסף זוהר אביב

ספר ההמשך לספרה הקודם של זוהר אביב "הסוד הכמוס של איתן". איתן חבר של מיכלי, הוא מאוהב בה עד מעל הראש אבל היא עושה בעיות. מהו הסוד הנורא של מיכלי? למה איתן הפסיק לאכול ולשתות? האם אפשר לסמוך על מיכלי? תקראו את הספר ותגלו לבד!

לוח הבינה אחרונות

מוסף "שוק החון" כולל את המדורים:

דירות ● נדלן מסחרי ● עסקים ● הצעות עבודה ● רכב ● מציעים למכירה:

● מחשבים ותוכנה ● טרקטורים ● ציוד בנין ● הלוואות ● טרקטורונים ● כלי נגינה ● חיות בית ● שידוכים ● פלאפונים ● אופנועי ים ● מזגני אויר

ממון

ידיעות אחרונות

מודעות לוח ודרושים

ראה מוסף "שוק החון"

מודעות דרושים

ראה עמודים 10-15 "ממון"

משחק ילדים

בובת כרוב נמתחת, לגו דינוזאור, אוהל מתהפך וארץ הצלילים הקסומים: מה עוד לא המציאו, מה עוד לא קנינו

נורית ארד, עמודים 8-9

החתול השחור של הכלכלה

כל האמונות הטפלות, כל הדעות הקדומות

הדסון נשרת, עמודים 4-5

קמפינג הולך ונעלם

נשארו רק שמונה אתרים לבילוי באוהל

ערנה איס, עמודים 6-7

GOLF Lights

פסגת השאיפות

אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

יומן
שבוע בכלכלה

חברת החשמל

מי פוקד את מי

חברת החשמל היתה מאז ומתמיד מעוז של אנשי מפלגת „העבודה". בחיפה, „המבצר הצפוני" של החברה, יודעים לספר על ימים, שבהם רק „פנקס אדום" היה פותח לך את שערי החברה.

לאחרונה שוב נשמעות תלונות על לחץ המופעל על עובדים להתפקד למפלגה. התלונות מגיעות למערכות העיתונים, והמתלוננים חוששים להיחשף, פן יורע להם במקום העבודה.

„מפעילים עלינו לחץ מתוך", התלוננו עובדים ממשרדי החברה בחיפה. עמיתיהם מתחנת הכוח בחדרה סיפרו, שאיימו עליהם אם לא יתפקדו למפלגה.

איורים: תמר מסר

לדברי העובדים, הגיע חבר ועד בתחילת יום העבודה ל„קבוצה" שלו, חילק את טופסי המפקד והמתין שהאנשים ימלאו אותם. הוא גם הסביר למהססים, כי „חשוב שלחברת החשמל יהיה חבר כנסת בגלל חוק הזיכיון לחשמל. למי שהיסס גם אחרי ההסבר הזה אמר חבר הועד: „תמלא את הטופס ובבחירות אף אחד לא יידע מה אתה שם מאחורי הפרגוד".

יו"ר ועד עובדי חברת החשמל בצפון, עמוס ארן, שהוא חבר „העבודה" ומבקש להתמודד בפריימריס, טוען, כי „אלה רק סיפורים וניסיון של כל מיני אנשים לחסל חשבונות". ארן מכחיש, שכל תלונה של עובד על כך שמכריחים אותו להשתתף במפקד, תיבדק לגופו של עניין. „עובד שאנסו אותו לחתום, יפנה אלי", הוא אומר.

יובל פלג

עיתונות

התחקיר ביזה את מבצעיו

השבועון ג'רוזלם ריפורט פירסם בסוף ימי כתבת ענק תחת הכותרת התובענית „החזירו את הכסף שלנו" עם סימן קריאה מאיים. „התחקיר" המאלף בחוצפתו פותח בהדגמת זדוניותם של הבנקים השווייצריים באמצעות סיפורה הנוגע ללב של רוזה וייס.

התחקירנים תיארו כיצד הוריה של רוזה פתחו חשבון בבנק יוליוס בר בציריך, שנחשב היום לאחד הבנקים הפרטיים הגדולים בשווייץ, והבריחו את הונם בשנות ה־30 מגרמניה הנאצית. „אביה", כתב העיתון, „נשלח לדכאו, וגם אמה מתה מזמן". לרוזה היתה פיסת נייר, שחיברה את הוריה לבנק, והיא עצמה העידה, שב־1938 הפקידה בחשבון כספים לפחות בהזדמנות אחת.

ג'רוזלם רפורט נופף אצבע מאשימה כלפי יוליוס בר, שהתכחש לקיומו של החשבון והאשימו בעקיפין בגניבת ההון. לא פחות.

היומון השווייצרי המכובד צירכר צייטונג קרא את הכתבה והלך לבנק. ביוליוס בר הגיעו למסקנה, שאם ג'רוזלם רפורט וגברת רוזה מאשימים אותם בגניבה, מותר גם לבנק לשבור את חוק הסודיות.

בשבוע שעבר פירסם הצירכר את עיקרי הדברים. מתברר, שהוריה של רוזה כלל לא מתו בשואה, אלא בשיבה טובה בארץ. האבא ב־1957 והאם ב־1972. יתרה מזאת, החשבון נפתח רק ב־1955 ונסגר על־ידי אמה של רוזה בתחילת 1970. פרטיו של החשבון הועלמו מהבת מסיבות השמורות עם ההורים.

בניגוד לדברי השבועון והבת, החשבון לא נפתח בתקופת השואה וגם לא על ידי קורבן, אלא שימש כנראה מקלט לכספים שחורים שהארון בלום הבריח, כנראה, תקבולי הפיצויים.

צירכר מתייחס באופן לעגני הרבה יותר לנתונים שפורסמו בארץ, ולפיהן גנבו הבנקים השווייצריים סכום עתק של 6.7 מיליארד דולר בערכים ריאליים מכספם של קורבנות השואה. המספרים הדמיוניים וחסרי הבסיס האלה, כמו גם סיפורים מסולפים בנוסח רוזה, מצליחים רק לגרום לסבל לקרובים של קורבנות שואה או ניצולים, שעוד עשויים להאמין להם ולחכות למבול.

מודי קרייטמן, לונדון

גיוס כספים

הרב הראשי למען הבונדס

מי שיתקשר בימים אלה לטלפונים של הבונדס ברחבי צפון־אמריקה, ישמע מעברו השני של הקו את קולו של הרב הראשי לישראל, הרב ישראל מאיר לאו.

מתברר, שהרב לאו נרתם במרץ לסייע לבונדס לגייס כספים למדינת ישראל. בקול נעים מסביר הרב הראשי לישראל, כי אפשר לסייע לישראל בדרך של השקעה ורצוי בבונדס. את הפונים לקווי הטלמסר של הבונדס בצפון אמריקה מכנה הרב „משפחת הבונדס". „כספי הבונדס עוזרים לישראל לעמוד על רגליה שלה", אומר הרב לאו.

הרב לאו „התגייס" לבונדס דוקא בזמן שבארה"ב התפרסמו ידיעות על התנגדות של חלק מהרבנים שם לקיים את מבצעי הגיוס המסורתיים של הבונדס בבתי הכנסת בימי החגים. הסיבה: דרכה של הממשלה אינה נושאת חן בעיניהם ולכן לדעתם, יש להענישה דרך הבונדס.

גד ליאור

אנרגיה

רוצה בונוס? יקבל קונוס

שר האנרגיה, גונן שגב, אמור להיפגש בימים הקרובים עם ראש הממשלה בנושא החלפתו של יו"ר מועצת המנהלים של חברת החשמל, עדי אמוראי. אמוראי אמור לסיים באמצע חודש אוקטובר קדנציה בתפקיד, ושגב הודיע, כי אין בכוונתו להאריך את הכהונה לתקופה נוספת. העניין הזה גרם לחיכוכים לא מעטים, כלשון המעטה, בין שגב לשר האוצר, אברהם שוחט.

שגב יכול להתנגד להמשך כהונתו של אמוראי, אבל כדי למנות יו"ר חדש דרושה הסכמת שני השרים, אנרגיה ואוצר. שוחט, מן הסתם, יתנגד לכל מינוי ששגב יציע. שגב יתנגד לכל מינוי ששוחט יציע. רק ראש הממשלה יוכל לכפות מועמד שיוסכם על שני הצדדים.

שגב חוזר וטוען, כי ההחלטה שלא להאריך את כהונתו של אמוראי נובעת ממניעים מקצועיים בלבד, ושאין לו דבר אישי נגד אמוראי.

האומנם? הנה שני משפטי מפתח של שגב, שאין בינם לבין מקצועיות ולו חצי דבר: „כשלמדתי פתולוגיה, במסגרת לימודי הרפואה, לימדו אותי שגווייה אינה יכולה להלך. תראו את אמוראי – גווייה מהלכת". כאשר חברת החשמל החליטה על חלוקה בונוסים לעובדיה, ועמדה על הפרק שאלת הבונוסים למנכ"ל וליו"ר מועצת המנהלים, הגיב שגב ואמר, בהתייחס לאמוראי: „רוצה בונוס? יקבל קונוס". לא, זה לא אישי. זה עניין מקצועי.

דני שדה

חלפנות

אהרליה ואברם רוצים רישיון

חלפנות הכספים נחשבה עד לאחרונה כ„עבודה בזויה". החלפנים עשו את עסקיהם בחדרים עלומים, בחדרי מדרגות ובחצרות בתים – ואף הועמדו לדין פלילי מעת לעת.

עתה חסל סדר החלפנות שמתחת לשולחן. בנק ישראל נותן הכשר למשרדי חלפנות. התוצאה: עשרות חלפנים שניהלו עסקים בלתי חוקיים במשך שנים – מבקשים כעת את חסדי בנק ישראל ורוצים ברשיונו לניהול עסק כשר למהדרין.

הגיעה אלינו רשימת חלק מהפונים: אהרל'ה, החלפן הוותיק משוק מאה שערים; משפחת אל־כורד, החלפנים הידועים ביותר ברחוב צלאח א־דין במזרח ירושלים; אברהם, החלפן מרחוב יפו, ועוד כמה וכמה חלפנים מהשכונות החרדיות.

בירושלים לבדה נפתחו בשבועות האחרונים שלושה משרדי „צ'יינג'" – כולם של חברת צ'יינג' פוינט. בדיקה שערכנו אימתה את הכדאיות לרכוש מט"ח במשרדי ה„צ'יינג'", ולא בבנקים. גם תקבלו 1־2 אחוזים יותר מאשר בבנק וגם תקבלו קבלה עם הכשר של בנק ישראל.

אגב, אצל החלפנים המוכרים מותר לקנות מט"ח רק למי שיש בידו כרטיס טיסה עתידי. זה בעצם ההבדל היחיד שנותר בין החלפנים העובדים „מתחת לשולחן" לאלה שכבר קיבלו רישיון מבנק ישראל.

גד ליאור

יחסי עבודה

מנהיגת פועלים וליידי אמיתית

בערב החג עשתה יו"ר ועד עובדי משרד ראש הממשלה, ערגה חלבני, מעשה בנוסח ויקטוריאני והודיעה, כי יחס השלטונות לעובדים הזוטרים של המשרד הזה חדל לשעשע אותה. משכורת של 3,500 שקל ברוטו בחודש לעובדת עם 35 שנות ותק ובלי רגע מנוחה, היא אולי בדיחה מצוינת – עד שמתברר שזו המשכורת שלך. לכן, אמרה חלבני בחגיגות, ייאלצו העובדים להחרים את הרמת הכוסית המסורתית לכבוד השנה החדשה. ככה יפה אמרה, כמו ליידי.

אומרים, שבאוצר התמוגגו. תמיד חלמו שם על מנהיגת פועלים שלא תפוצץ שביתות, שלא מפגינה ראשים, שלא שורפת את המועדון. רק רומזת בעדינות, שהיא כבר לא משועשעת. המלצתנו לאוצר: תפסיקו גם אתם להיות משועשעים ותכינו אפוד־מגן.

במוצאי החג שלח עמיר פרץ דרישה בהולה לממונה על השכר: לפתוח מייד בדיוני שכר עם הצבא של חלבני. ומה אם ישיב האוצר בטיעון המשפטי המוחץ של שקט תעשייתי חתום עד אחרי בחירות 1996? חלבני עונה בעדינות: אולי עוד נתראה, היא אומרת, בימי הסכם הביניים הבא.

חגר אנוש

חקלאות

מאויב העם למלכה הלבנה

קטיף הכותנה בעיצומו, ומדברים כבר על יצוא של 400 מיליון שקל ויותר בעונה הזו, תוך מיני הישגים טכניים שונים ומשונים. יופי. אבל רגע, על מה אתם מדברים? על הכותנה? הלא זו היתה עד לא מכבר אויב העם, צרכנית המים המוגזמת, וזוללת סובסידיות ומה לא. בשטחי הכותנה נוטעו כל מיני גידולים אחרים, והכותנה חוסלה בנשימה אחת עם סלק־הסוכר, שכלל שאין אם מישהו זוכר את „ימי מלכותו" שלו.

אז מה קרה בינתיים? מחירי הכותנה בעולם, שהיו בשפל מדרגה במשך שנים, עלו ועלו בעונות האחרונות, והעסק חזר להיות שוב כדאי. „אויב העם" חזרה להיות „המלכה הלבנה". אז כדאי לזכור שני לקחים חשובים: אסור להספיד גידולים בטרם עת, ומה שקובע בתחום – נוסף על החדשנות הטכנולוגית – היא מהירות התגובה בשטח, בשדות. ככל שזו גדולה, כן תגדל יותר ההתאמה לתנאים המשתנים בארץ ובשווקים בעולם.

דב גנחובסקי

תעופה

בינתיים, המועצה די מאכזבת

אחרי כמעט 13 שנים, שבהן לא היתה לחברת אל על מועצת מנהלים, התקוות מהמועצה שמונתה לחברה בחודש פברואר השנה היו בשמיים. בחברה ומחוצה לה קיוו, כי המועצה בראשות יוסי צ'חנובר תטביע את חותמה על החברה. הציפייה היתה גבוהה, אחרי שהתברר כי המשימה הראשונה במעלה של המועצה, הפרטת אל על, תידחה להרבה זמן ולכן תוכל המועצה לטפל בעניינים שוטפים.

אולם, בחברה ומחוצה לה מתחילים להישמע קולות של אכזבה. המועצה מתכנסת אמנם אחת לשבועיים אך אינה מורגשת. יש מליאה ויש ועדות, אולם הנהלת החברה ממשיכה לעשות מה שהיא רוצה, ללא מורא של מועצת מנהלים, האמורה להתוות מדיניות ולפקח על ביצועה.

חברים במועצת המנהלים אומרים, כי הם ממתינים למסקנות של חברת היועצים בוסטון קונסלטנטס, הבוחנת בימים אלה את מבנה החברה ותחומי פעילותה. הסבר זה היה תופס לולא היו נעשים בינתיים מעשים המשפיעים על מצבה של אל על. שתי דוגמאות: הורדת מחירים מיוחדת, הנובעת [illegible] סטריה רגעית של ממלאי תפקידים ובניית [illegible] עה בחברה־בת, המספקת מזון לחברות תעופה, על־ידי רכישת מזון מחברות חיצוניות.

אריה אגוזי

ניהול

תוצאות רעות פחות כסף

תגידו מה שתגידו על היפאנים, אבל את תרבות הניהול המיוחדת אי אפשר לקחת מהם. מתי שמענו במקומותינו על מנהלים בכירים שצימצמו בשכרם כדי לקחת אחריות על תוצאות עיסקיות צולעות? ביפאן זה קורה.

בנק דאיווה היפאני הציג השבוע הפסדי ענק במסחר באיגרות־חוב אמריקניות. אחד מהסוחרים הבכירים של הבנק, המועסק בניו־יורק, צבר הפסדים של 1.1 מיליארד דולר במהלך 11 שנות עבודתו, ברורך שעבודתו מוטלת בספק. הבנק היפני ציין, כי אין באירוע המצער הזה כדי להוות איום על הבנק, אבל מנהליו לא הסתפקו רק בזה. יו"ר הבנק והנשיא הודיעו, כי יצמצמו את משכורתם ב־30 אחוז, וכי משכורותיהם של מנהלים בכירים בבנק יקטנו בשיעור של 10־30 אחוז למשך 6 חודשים.

למרבה הצער, הסיכוי שהמנהל הישראלי יאמץ את הנורמות האלה, קלוש כמו [illegible] על ידי הפוליטיקאים.

אורלי ממן

ברודט: אסור להפסיק את מכירת בנק הפועלים

משיכת יתר
סבר פלוצקר

השתלשלות הסיפור ידועה. באביב השנה פירסם משרד האוצר, באמצעות חברת מ"י נכסים, מכרז למכירת גרעין השליטה בבנק הפועלים. באיחור קל של 10 שנים. שתי קבוצות משקיעים – רנסאנס ופישמן – ניגשו למכרז. אחר־כך, בשקט, הטיל שר האוצר על כלכלן חיצוני, ד"ר אילן מעוז, להכין חוות דעת על ההשלכות שיהיו למכירת בנק הפועלים על הריכוזיות במגזר העיסקי.

הידיעה על הבדיקה פורסמה בממון. הקונים־בכוח של בנק הפועלים דרשו הבהרות מהממשלה ומהאוצר. רבין כינס ישיבה רבת־משתתפים. ערב כינוסה, ב־15 לספטמבר, חולק לקבוצת שרים מסמך בלתי־חתום, שלא נשא סימני היכר רשמיים. כותרתו היתה: „הריכוזיות במשק ובבנקאות – השלכות על תחרות ויציבות. נייר עמדה ראשונה מטעם הצוות הבינמשרדי". גם שמו של מנכ"ל האוצר, דוד ברודט, הנזכר כמי ששותף בגיבוש ההמלצה המרכזית של המסמך: „נוכח הסכנות שבגידול הריכוזיות בסקטור העיסקי בכלל, וההיבטים הנגזרים משליטת הבנקים בתאגידים ריאליים בפרט, מוצע כי ועדת השרים תמנה צוות שידון וימליץ בהקדם בדבר הגבלת השליטה של הבנקים בתאגידים הריאליים".

הצוות ימונה רשמית במהלך השבוע הבא, בברכת היועץ המשפטי לממשלה. השר שוחט התלבט בהרכבו, לא בראשו. אין להניח, שבראש ועדה כה חשובה יעמוד מישהו אחר ולא דוד ברודט. נפגשתי עם מנכ"ל האוצר ערב המינוי הצפוי.

הדיבור על מכירת גרעיני השליטה בבנקים התחיל לפני 10 שנים. מאז ידוע מה מחזיק ובמה מושקע כל בנק גדול. הבנקים פירסמו תשקיפים של מאות עמודים, ומניותיהם הונפקו לציבור. שום דבר חדש לא נתגלה לאחרונה. אם כבר, אז בעקבות מכירת גרעין השליטה בכור לקבוצת „שמרוק" ובעקבות ההנפקות המתוכננות של כור בחו"ל, דווקא נפתר חלק לא מבוטל מבעיית האחיזה של בנק הפועלים במשק. מה פתאום התעוררתם עכשיו?

„אני מסכים איתך, שהיה עדיף לכולם לו טיפלנו בנושא מקודם יותר. אגב, היה טיפול והיו חוקים, רק שהם לא נכפו על הבנקים, לא מומשו בפועל. אתה צודק, זו התעוררות מאוחרת, אך לא מאוחרת מדי".

מה, לטעמך, הבעיה המרכזית בפניה יעמוד הצוות החדש?

„הדילמה היא כלכלית. אנחנו צריכים למצוא את שביל הזהב בין ההכרח להגדיל את התחרותיות במשק לבין ההכרח להפריט את הבנקים".

איך תעשו זאת? ההפרטה בהכרח תידחה, אם תמליצו לשנות חוקים.

„בשום פנים ואופן לא נעצור את תהליך המכירה של גרעין השליטה של בנק הפועלים. אני מאמין שנוכל להציע פיתרון שיקדם את המכירה של הבנק הזה, וגם של הבנקים האחרים".

מנכ"ל האוצר: הצוות לנושא הריכוזיות צריך למצוא שביל זהב בין הפרטה לתחרותיות ● האינפלציה לשנה הבאה: 8%־10% ● הגרוע במאזן התשלומים מאחורינו

מבחינה משפטית, הממשלה שמרה לעצמה את הזכות [illegible] מהותיים. זה כתוב בתשקיף בנק הפועלים, וגם היועץ המשפטי לממשלה מאשר זאת. אז מה הבעיה?

„זו אף פעם לא היתה בעיה משפטית. מכירת גרעין שליטה בבנק היא פעולה עיסקית, כלומר עיסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון. כשלא יימצא הקונה מרצון, לא תהיה מכירה. מה אתה חושב, שאפשר לכפות על מישהו לקנות את בנק הפועלים? לכן צריך להתקדם בו זמנית בשני הכיוונים – להאיץ את המכירה של גרעין השליטה ולעשות צעד נוסף להחלשת הריכוזיות במשק. על כך יישב הצוות וימצא נוסחה".

מבלי לשנות את תנאי המכרז?

„לפי מיטב שיפוטי, אפשר יהיה להידבר עם שתי קבוצות המשקיעים המתמודדות על קניית השליטה בבנק. סך הכול, מדובר באנשים נאורים, שיש להם ראיה רחבה של צרכי המשק הישראלי".

הניסוחים שלך שונים מאוד מהנוסח החריף שבו מנוסח נייר העמדה הראשון של „הצוות הבינמשרדי". בשקראתי אותו, נזכרתי בכרוזים שחילקו סטודנטים ברחובות פאריס במאי 1968. סיסמאות נגד הון קפיטליסטי שתלטן ודורסן.

„חבל שנוצר רושם כזה. אני מאמין דווקא בשיתוף פעולה מצדו של המגזר העיסקי. להערכתי, התרבות העיסקית הישראלית היא במהותה דמוקרטית ותחרותית. קהיליית העסקים מעוניינת בהמשך ההפרטה, וגם הממשלה".

משלחת של קרן המטבע הבינלאומית כתבה סקירה על כלכלת ישראל ובין היתר ביקרה במילים קשות את העיכובים בהפרטה. כלכלני הקרן גם הזהירו מפני משבר במאזן התשלומים. הסקירה מקובלת עליך?

„קרן המטבע הבינלאומית הבליטה יותר מדי מספר מגמות שליליות במשק הישראלי. השיא בגרעון במאזן התשלומים הריאלי כבר מאחורינו. תנאי הסחר בעולם השתנו לרעת היצוא מישראל, אבל זו תופעה זמנית. היצואנים יידעו להתמודד איתה, אם המדיניות המוניטארית של בנק ישראל לא תפריע".

מתי נגיע לאינפלציה אירופית?

„לקראת סוף העשור. תהליך הורדת האינפלציה בישראל הוא איטי מטבעו, כאחוז בשנה. אנחנו רוצים לצמוח ולקלוט עלייה ללא אבטלה, לכן בשנה הבאה אני מצפה לאינפלציה בסיסית של כ־8־10 אחוזים".

מדוע התהליך כל כך איטי?

„כי המשק הישראלי עדיין מושפע יותר מדי ממונופולים, מקארטלים ומהסדרים כובלים אחרים. אני מרגיש את המילה „עדיין", כי [illegible] כבולה תלויה בהמשך המדיניות להגברת נוספת של התחרותיות ולהחלשת הריכוזיות. לכן כל־כך חשוב לטפל בכך עכשיו, לפני שגרעיני השליטה בבנקים יימכרו בפועל".

עד כאן דוד ברודט. יותר הוא לא יאמר בנושא הריכוזיות, עד שהצוות יסיים את המלאכה.

לי אישית יש שאלה ליתר חברי הצוות: כלכלנים יקרים, אם קניית גרעין שליטה בבנק הפועלים היא קניית „שליטה" על 8 אחוזים מהמשק הישראלי, למה נמצאו רק משקיעים מעטים, שבכלל התעניינו בקניית הבנק הזה? למה לא היו קופצים על המציאה המטורפת הזאת, חוץ משתי קבוצות שהתארגנו די בקושי? איך זה ששווי בנק הפועלים מעולם לא הוערך בהתאם לעוצמתו? היתכן שאנשי העסקים לא יודעים להריח את הזדמנות המאה?

זו חידה, שאולי יש לה פיתרון בלתי־צפוי. אולי אנשי עסקים של סוף המאה ה־20 פשוט לא רוצים „לשלוט ולהשפיע" על חלקים גדולים ומגוונים של הכלכלה הלאומית. אולי מבחינתם זה מטרד וכאב ראש, כי הם רוצים לקנות רק בנק, לא ממלכה.

דעות קדומות ואמונות טפלות

גדעון עשת

בשבוע שעבר כתבתי כאן על מקצת הפאשלות הכלכליות של תשנ"ה. בין השאר סיפרתי, איך נירנגד הריבית מעלה ומטה „הצליח" בשני מוכנים: ראשית, האינפלציה הבסיסית (מדד המחירים לצרכן ללא ירקות פירות ושינויים עונתיים) לא השתנתה. שנית, כמות האשראי במשק המשיכה לתפוח.

יועצו של נגיד בנק ישראל התקשר אלי וביקש להבהיר כי „א. אנחנו לא כל כך מסתכלים על האינפלציה הבסיסית. ב. אנחנו בקושי מסתכלים על האשראי אלא על כמות הכסף שהציבור מחזיק".

הביקורת הנוקבת העמידה בסכנה את התיאוריה שלי, לפיה נגיד בנק ישראל לא כל כך מצליח להשפיע על מה שקורה כאן. אבל מה, לפני כשנה וחצי כינס הנגיד פרנקל את כל העיתונאים הכלכליים בירושלים והסביר לנו כי א. אסור להתרגש מתנודות האינפלציה, אלא להסתכל על האינפלציה הבסיסית. ב. לא צריך להתרגש מכמות הכסף, חשוב מאוד לבחון מה קורה באשראי.

המודל המושלם מול העולם המורכב

הסיפור הזה בא ללמד, שאנחנו משתמשים בטיעונים כלכליים לפי מצב הרוח שלנו. ה„מדע" הזה, הקרוי כלכלה, רווי מהיומרות שדובריו מתבשמים בהן. נכון, לכלכלה יש מעין מודל יפהפה ל„איך ראוי שהעולם יתנהג", אך העולם מורכב הרבה יותר. לרוב אנו מעדיפים לזנוח את מודל היופי הכלכלי, בעיקר כי אי־אפשר לחיות עימו – מה שלא מפריע לרבנים הראשיים של הכלכלה להמשיך ולהטיף.

למען הקורא הנבוך הנה מקצת הדעות הקדומות והאמונות התפלות הכלכליות הרווחות במקומותינו, כחומר למחשבה לקראת יום הכיפורים הקרב ובא.

■ **צריך לעודד הפרטה ולהקטין את חלקה של הממשלה בפעילות הכלכלית.** ראשי בנק ישראל מאמינים באדיקות יתרה, כי הממשלה היא הדבר הכלכלי הלא יעיל ביותר. כל הזמן הם מטיפים לנו, שצריך להפריט כל דבר שזז בידיים הממשלתיות. מעולם לא שמענו מהם מדוע הם לא מציעים להפריט את בנק ישראל עצמו. מדוע בכלל צריך בנק מרכזי אחד? כלום אין זה מונופול המעוות את הקצאת המקורות במשק? אולי כדאי לתת את הזכות להדפיס כסף לכמה בנקים ואז מחיר הכסף היה יורד? מדוע, אדוקי ההפרטה, אינכם מציעים להפריט את צה"ל? הרי יש גופים פרטיים שישמחו לתת שירותי ביטחון. עובדה, לא מעטים הגופים הפרטיים הצבאיים המשכירים עצמם לכל חצי גנרל במדינה נידחת כלשהי.

ובאמת, מדוע לא? מפני שלא כל דבר המצוי בידי הממשלה הוא רע. אחת הסיבות המרכזיות לכך שמצבנו הבטחוני אינו מהמשופרים היא שאין מונופול מוחלט על הנשק. יש הפרטה של נשק, הוא מצוי הן בידי החמאס והן בידי המתנחלים. בארה"ב, שם הפרטת הנשק הגיעה למימדים רציניים, שיעור התמותה הוא הגבוה בעולם. או דוגמא כלכלית יותר, בארה"ב מערכת הבריאות פרטית ברובה. באנגליה כולה כמעט מונופול ממשלתי. איפה הבריאות עולה ... באנגליה (7 אחוזי תוצר) ולא בארה"ב (14 אחוזי תוצר).

■ **תחרות תמיד עדיפה על מונופול.** גם זו דעה קדומה שמרבים לשמוע אצלנו. במיוחד מדברים בשבחה של התחרות החופשית. כלומר, אילו הסיגה הממשלה ידיה מהכלכלה היה משק חופשי, שהיה מגדיל את התועלת של כולנו. היינו מיבאים עגבניות זולות מספרד וחולצות זולות מסין והיינו מוכרים לעולם את מוצרי השכל בהם אנו מצטיינים.

אך החופש הכלכלי לא בהכרח מביא תחרות. יש אצלנו חופש מוחלט בייצור סיגריות. או כמה יצרנים יש לנו? אחד. ויש לנו חופש אדיר בייבוא סיגריות. כמה יבואנים יש? שניים. ממש תחרות להפליא. „אצלנו יש חופש מלא בעיסקי מלט", אמר בשבוע שעבר יוסי רוזן, מנכ"ל החברה־האם של מפעלי המלט נשר. נו, או כמה יצרנים יש? אחד. וכמה ייבוא יש? כמעט כלום וכולו מבוצע בידי נשר.

אם היה לנו חופש מוחלט ביבוא מזון, קרוב לוודאי שלא היה יבוא כלל. היבואנים, לפחות חלקם, היו מייבאים ארצה טונה נגועה וביצים עם סלמונלה, שהיו קוטלים באוכלוסיה ללא רחם. ומי יושב להם על הראש ומונע את התחרות החופשית ביבוא הירקים? הממשלה הנלווה שלנו.

■ **הדלק – ענף כלכלי חופשי ומאושר.** יש לנו חמש חברות דלק, יש יבוא חופשי לחלוטין של בנזין וסולר ויש כמה מאות תחנות דלק. אין פיקוח מחירים של ממש מטעם הממשלה. ומה קורה למחיר הבנזין? למעט תחנות ספורות, מחיר הבנזין בארץ אחיד למהדרין, אפילו סטייה של אגורה קשה למצוא. והכל חופשי.

ומדוע אין תחרות במחיר? כי חופש כלכלי לא מביא לתחרות, אלא, במקרים רבים, לקרטל או למונופול. אחת התופעות המעניינות היא מחיר שירות לילה בתחנות דלק. בחו"ל יש הרבה תחנות המוכרות דלק יותר בזול דווקא בלילה. הסיבה: התנועה דלה, התחנה פתוחה ממילא ושווה למשוך קונים. לא אצלנו. אצלנו יש „קנס אחיד" על מכירות בנזין בלילה. אם לממשלה שלנו היתה טיפת שכל היא היתה מקימה כמה תחנות דלק אסטרטגיות ומוכרת דלק מוזל. נראה מה היה קורה אז למחירי הדלק בתחנות האחרות.

■ **מחירי הדיור כה גבוהים כי אין מספיק דירות להשכרה.** ומי אשם בזה? הממשלה, כמובן. אבל השוק חופשי והממשלה לא מפריעה לאיש לבנות דירות שכאלה. מי שמסתכל על הטענה הזו יכול למצוא מאחוריה דבר אחר: היזמים שמקטרים רוצים שהממשלה תיתן להם כסף כדי שיבנו דירות להשכרה. אח"כ הם יטענו שהממשלה מתערבת יותר מדי בעיסקי הכלכלה ופוגעת בשוק החופשי. המצטיינים בפרשה הם כמובן הלובי הצבוע ביותר אצלנו, התעשיינים. הם רוצים כלכלה חופשית וצמצום מעורבות הממשלה אבל רק עד שעל סדר היום עולה צמצום מעורבות הממשלה בעידוד השקעות הון או שעולה הצעה לייבוא חופשי יותר עם פחות מסים. אז ממשלה היא עניין הכרחי בכדי לשמור על האינטרסים של התעשיינים, שחוששים יותר מכל מתחרות ומצמצום סובסידיות.

■ **מסים גבוהים זה רע.** אין דבר יותר מקובל, פרט לטענת התחרות, מהטענה שמיסים גבוהים זה רע. „צריך להקטין את נטל המס", ממלמל כל נגיד ושר אוצר.

ומדוע מסים גבוהים זה רע? כי מס גבוה פוגע בתמריץ לעבוד, מסבירים החכמים ומבלבלים את מוחנו. ראשית, נטל המס הגבוה אצלנו מוסבר כולו במיסים עקיפים ולא במס הכנסה. דווקא נטל מס הכנסה נמוך אצלנו להפליא. לפי נתוני האוצר מס הכנסה אצלנו מהווה כ־20 אחוז מהתוצר, כמו בארה"ב. בשאר העולם המפותח דווקא מס הכנסה הוא גבוה יותר.

שנית, לו היתה ההשערה נכונה – שמס גבוה פוגע בתמריץ לעבוד – דווקא העניים היו עובדים קשה ואילו העשירים עובדים פחות. אך כל מנהלי הבנקים ומיטב עשירנו מדווחים בעיתונות כי הם עובדים קשה לעילא, 18 שעות ביממה, ומשלמים 50 אחוז מס הכנסה. דווקא משלמי מס נמוך, למשל עובדי מדינה, נחשבים אצלנו לבטלנים. אז מאין הטענה, שמס גבוה פוגע בפריון העבודה? מהעשירים שהיו נהנים מאוד מהפחתת המס השולי שלהם.

■ **האינטגרציה בחינוך נכשלה.** פעם היה סידור נוח: הוותיקים למדו במוסדות שלהם והעולים החדשים למדו איפה שלמדו. כל בן של ותיק היה מסיים בגרות בציון טוב ומתקבל ללא בעיות לאוניברסיטה. משם היה מטפס בקלות בסולם החברתי.

אבל הממשלה התערבה בגסות בחינוך וכפתה אינטגרציה. פתאום מתברר, שלא רק אשכנזים מסוגלים לעבור בגרות ולהתקבל לאוניברסיטה, גם בני עדות המזרח מצליחים במשימה הזו. והחרצפנים האלה לוקחים לבני הוותיקים מקומות באוניברסיטה ותפקידים בשירות הממלכתי ובעסקים.

אז אם מערכת החינוך לא תעשה את העבודה נחזור למנגנון הישן והטוב – פרוטקציה. לפתע פתאום עדיף קשר הדם על מנגנון השוק התחרותי והתמחות בעריכת דין למשל מקבלים המשרדים המבוססים, הצפוניים את הילדים שלהם להתמחות. אין הוכחה טובה מזו להצלחת האינטגרציה. כל עורך־דין ורואה־חשבון שמכניס את צאצאו כמתמחה מוכיח, כי האינטגרציה הצליחה. ומחשש לפגיעה בילד היקר גובר מבחן הדם והמשפחה על שיקול האיכות.

■ **לישראל מונופול על המים.** סיפור המים יכול לפוצץ כל הסדר פוליטי באזורנו. בטלוויזיה ראינו איך אנשי עזה קודחים למים ומקבלים מי־ים מהולים במים מתוקים. אצלנו, לכאורה, יש מונופול על המים. שטויות. אצלנו יש משרד חקלאות ונציבות מים, הנשלטים בידי החקלאים, המוכרים לעצמם מים מוזלים. זו דוגמה קלאסית למונופול פרטי, שהוא המונופול הגרוע ביותר, כי הוא מתחבא מאחורי ממלכתיות כלשהי. אין מים ישראליים ואין מים פלשתיניים. יש, לעומת זאת, בזבוז מים אדיר.

הנה דוגמה מדוע צריך מונופול שיחלוש לא רק על מדינת ישראל אלא על ישראל, פלשתין וירדן גם יחד, ולו בכדי להתגבר על הטירוף המצוי של חקלאות באזור מדברי ויבש. כולנו שותים מאותה שלולית. אז צריך מונופול כוחני, שימנע את זיהום השלולית (פרויקט ביוב מרכזי) ואת ייבוש השלולית (שאיבה בלתי מבוקרת).

■ **הבורסה מנבאת את התפתחויות הכלכליות הצפויות במשק.** חכמינו נוהגים לומר על הבורסה, כי כאשר היא עולה היום, המשמעות המקרו כלכלית היא שהמשק צפוי לצמיחה מחר, ואם היא יורדת – המשק נכנס למיתון. למה אומרים את זה? כי בניגוד לשווקים רבים אחרים, שוק ניירות הערך הוא תחרותי באמת. המידע בו הוא על בסיס יומי, כלי התקשורת נותנים מידע רב על חברות בורסאיות, החייבות בדיווחים מרובים לציבור. לכן, בעוד בשווקים אחרים אין מידע טוב ועדכני, בשוק ניירות הערך חוגגת התחרות החופשית.

כידוע, הבורסה שלנו נפלה בעשרות אחוזים ב־1994, מה שבישר את „המשבר הכלכלי העמוק" אליו נכנס המשק ב־1995. אם זה כך מדוע האוצר, בנק ישראל והלשכה לסטטיסטיקה מדווחים בעקשנות תמוהה על קצב צמיחה של כ־5־6% דווקא בשנת המיתון?

איור: אמי רובינגר

מסים גבוהים הם תמריץ לא לעבוד; תחרות חופשית זה דבר טוב; גם הפרטה זה דבר טוב; מחירי הדיור גבוהים כי לא בונים דירות להשכרה – כל האמירות הללו, שהתרגלנו לקבל כאמת צרופה, האם הן נכונות? גדעון עשת טוען ומוכיח, שמדובר בשורה של אמונות טפלות

כופף הרב את הבנק

החרם שהטילו הרבנים על בנק פועלי אגודת ישראל הוסר. הבנק הודיע, כי קיבל על עצמו את היתר העיסקה.

במה עסקינן? בתי־הדין הרבניים אסרו על הציבור הדתי לעשות עסקים עם הבנק על רקע סירובו להכיר בהיתר העיסקה, המאפשר ליהודים שומרי מצוות לבצע עיסקות ריבית עם בנקים, למרות האיסור מדאורייתא לגבות ריבית. אותו היתר עיסקה הוא פלפול רבני, המגדיר עיסקת מתן אשראי כשותפות בין הבנק ללקוח.

העובדה שבנק פועלי אגודת ישראל אינו מכיר בהיתר העיסקה התבררה בעקבות תביעה נגד הבנק, שהגישו משקיעים בבורסה שקיבלו אשראי לרכישת מניות, אך הפסידו את כספם במפולת. הם טענו, כי לפי היתר העיסקה הבנק שותף עמם בהפסד. הבנק טען כי היתר העיסקה אינו מחייב אותו משפטית. בעקבות כך הטילו הרבנים החרם הרבני על הבנק.

בימים אלה הודיע הבנק כי „היתר העיסקה הוא חלק בלתי נפרד מההתקשרות החוזית המחייבת", ובכך בוטל החרם.

חזק באשראי

בנק המזרחי חתם באחרונה הסכם להפצתם של כרטיסי האשראי של ויזה ודיינרס בסניפיו החל מראשית 1996. עד כה הפיץ הבנק רק את כרטיסי האשראי של ישראכרט. הבנק התחיל גם בהפצתם של

איור: אמי רובינגר

כרטיסי האשראי של אמריקן אקספרס מקבוצת בנק הפועלים־ישראכרט.

המזרחי הוא הבנק היחיד כרגע, שלו הסכמים עם כל חברות כרטיסי האשראי. הבנק הבינלאומי מנהל מו"מ להפצת כרטיסי אמריקן אקספרס. אם המו"מ יסתיים בחיוב הוא „ישווה" את מצב הבנק לזה של המזרחי, שלקוחותיו יוכלו לחגוג מכרטיסי ויזה ודיינרס רק בעוד שלושה חודשים.

■ בני ברק

לג'וני איתן
נשיא מועדון רימון הזהב
בשבילך להצטיין זה דבר אלמנטרי.

מנכ"ל "מנורה" שבתאי אנגל מעניק לג'וני איתן את מגן נשיא מועדון רימון הזהב.

שא ברכה על השגיך המרשימים
הסוכן המצטיין של חברתנו בביטוח אלמנטרי.
עלה והצלח!

מנורה
חברה לביטוח בע"מ
חושבים על הכל ועליך קודם כל

60 שנות מנורה

אתר הקמפינג המפותח ביותר בארץ נמצא בחורשת טל. ניתן להתחבר לחשמל 24 וולט ולשכור תא קירור. יש במקום מטבחון ומסעדה, מים חמים וחניה לקרוואנים

מרים הרגו את הקמפינג

חניוני הנופש – קמפינגים בלעז – הולכים ונעלמים. אולם, מי שרוח ההרפתקה בקרבו ושהרומנטיקה מפעמת ברוחו, עדיין יכול למצוא מספר אתרים כאלה ברחבי הארץ

עדנה איס

מי שטייל ברחבי אירופה או בארה"ב מכיר ודאי את אתרי הקמפינג הפזורים לאורך הדרכים. אתרים אלו מאפשרים חופשות זולות בחיק הטבע ולינה באוהלים או בקרוואנים ובעונות השיא מתקיימים בהם „הפנינג" צבעוני אמיתי.

לעומת זאת, בישראל, חניוני הנופש, כמו שהם נקראים בעברית תקנית, נעלמים והלכים. יועץ שר התיירות למגזר הכפרי, יוסף „ג'וחה" אנג'ל, אומר: „קמפינג? הסיפור הזה נגמר בארץ. היתה פעם אגודת קמפינג שהתפרקה, ואני חושב שהחניון היחיד שנותר הוא בחורשת טל".

„ג'וחה" טועה. עדיין קיימים בארץ מספר אתרי קמפינג, ולא רק בחורשת טל. גם אגודת הקמפינג הוספדה טרם זמנה, והיא עדיין קיימת.

אולם הערכת המצב שנתן יועצו של שר התיירות אינה מקרית. „לפני 3־4 שנים היו רשומים 15 אתרים באגודת הקמפינג", אומר ראש האגודה, חיים אזרוביץ, המנהל בעצמו אתר קמפינג במשמר־השבעה. „כיום נותרו רק 8 אתרים באגודה, ומספר אתרים שאינם חברים". הבעלים של אתר הקמפינג באשקלון מכרו את הקרקע. באתרים בכפר חיטים, בעין גב, במעגן ובמפרץ־אמנון הוקמו על שטח החניון כפרי נופש מסודרים. האתר בנווה־ים נסגר, בסחנה אי־אפשר ללון, חוף קרולינה באילת הפך לכפר נופש, אתר יעלים ביוטבתה נסגר, ובאתר ברמת־רחל מקימים בתי־מלון.

אזרוביץ מצר על התהליך. „חבל. בגרמניה יש כיום 5,000 אתרי קמפינג, באיטליה – 1,000, בהולנד – 500 ובצרפת יש אלפי חניונים. האירופאים אוהבים לשהות בקמפינג.

את חניוני הנופש בישראל, טוענים כולם, מחסלים הצימרים. „ג'וחה": „הצימרים מספיק עממיים במחירים כדי להתחרות בקמפינג, וצריך להתאמץ הרבה פחות כדי לבלות בהם – בהשוואה לאוהל".

גם אזרוביץ טוען, ש„הצימרים מנהלים אתנו תחרות פרועה". אולם, לדבריו, יש סיבות נוספות לכך, שאין הצדקה כלכלית להחזקת חניון נופש: „הדרישה לאתרי הקמפינג נמוכה והאתרים ריקים רוב השנה, ומתמלאים בעיקר בסופי שבוע, בחגים ובקיץ. אחזקת השטח יקרה והמסים גבוהים. לכן אתרים נסגרים בזה אחר זה". רווחיות החניונים נפגעת גם בגלל התנהגות „הישראלי המכוער". במרבית החניונים גובים תשלום לפי רכב. מה עושים רבים? קונים כרטיס אחד ומכניסים את כל השכונה בנסיעות הלוך ושוב.

ישנן סיבות נוספות לבעיית הקמפינגים. בניגוד לאירופה, אין בארץ כמעט קרוואנים, ומי שרוצה לבלות בחניון נופש צריך ללון באוהל. הישראלי, מתברר, קצת מפונק מדי.

בעיה נוספת: בקמפינג אין אפשרות להזמין מקום מראש, אלא אם כן מדובר בקבוצה. מי שיוצא לדרך, עלול למצוא את עצמו ללא פיסת דשא להניח עליה את הראש. וגם אם ימצא איזו פינה, סביר להניח, שהשכן משמאל יפעיל גנרטור רועש, ושהטייפ של המשפחה מימין ינגן ב„פול ווליום".

לדברי מיכאל ורנר, יועץ תיירות מקיבוץ עין־גב וחבר לשעבר בהנהלת אגודת הקמפינג, הבילוי בקמפינגים לא נעלם, אלא התפצל לשתי צורות נופש. „חלק מהאתרים, כמו עין־גב ומעגן, הפכו לכפרי נופש ברמה גבוהה יותר. במקביל נפתחו חופים ציבוריים המספקים אפשרות לינה ושירותים מינימליים".

מה יש איפה

למי שהדברים שנאמרו עד כה לא ריפו את ידיו, ונותרה בו קצת רומנטיקה ורוח הרפתקנית, אספנו פרטים על כל אתרי הקמפינג הקיימים כיום. כדאי למהר, כי מחר אולי גם אלה ייעלמו.

● **קיבוץ האון:** זהו אולי חניון הנופש המסודר האחרון בחופי הכנרת. מחיר הכניסה: 59 שקל למכונית, אולם בסוכות המחיר קופץ ל־99 שקל. ניתן לקבל חיבור לחשמל 24 וולט ולשכור תא קירור. יש מקלחות עם מים חמים, שירותים ציבוריים, שולחנות פיקניק ומקום ל־100 מכוניות.

● **חופי רחצה בצפון־מזרח הכנרת:** החופים דוגית, לבנון, חלוקים, שיזף, רותם, קנת, דוגה וצאלון גובים 35 שקל למכונית. ברובם יש מקום ל־400־600 כלי רכב. אין תאי קירור או חיבור לחשמל. יש שירותים ומקלחות עם מים חמים, מתקנים לשטיפת כלים, מזנונים ומסעדות. יש בחופים הללו מרכזים ימיים, המספקים בילוי בסירות מנוע, פדלים, בננה, אופנועי־ים ועוד.

בחוף גופרה מבקשים 33 שקל לרכב ליממה וניתן לשכור תא קירור. במקום פועל מינימרקט.

לקהל הדתי יתאים בילוי בחוף כינר, שבו פועלים במקביל שני חופי רחצה נפרדים, לגברים ולנשים. במקום אין חשמל או תאי קירור ואין כמעט מים חמים. הלינה היא על הדשא, ואסור להקים אוהלים. הקפיטריה הצמודה כשרה למהדרין.

● **חופי רחצה במערב הכנרת:** במתכונת דומה לחופים המזרחיים פועלים החופים צינברי, ברניקי, אילנות, נירוונה (ליד מיגדל) ותמר (ליד גינוסר). מי שמעדיף פרטיות יחסית, יוכל לבלות בתוך סבבת שליד המושבה כנרת. כאן גובים 12 שקל למבוגר ו־10 שקלים לילד. האוהלים פזורים על הדשא. אין חשמל, אין קירור, יש מקלחות שדה ושירותים ציבוריים.

● **חורשת טל:** באתר המטופח ליד קיבוץ הגושרים גובים 25 שקל למבוגר ו־15 שקל לילד עד גיל 13. ניתן להתחבר לחשמל 24 וולט ולשכור תא קירור. במקום מטבחון ומסעדה, מים חמים וחניה לקרוואנים.

● **אכזיב:** חניון גדול מאוד בתוך חורשת אקליפטוסים. המחיר 30 שקל למבוגר ו־25 שקל לילד. ניתן לשכור תא קירור ב־10 שקלים ללילה. יש מים חמים וסופרמרקט בקרבת מקום.

● **בית־זית:** חניון נופש ליד ירושלים. 18 שקל למכונית (פלוס מע"מ). במקום מים חמים, סופרמרקט במושב הסמוך, חיבור לחשמל, תא קירור תמורת דולר ליום, ומדשאות מטופחות.

● **חוף דור:** חניון קטנטן ל־6 מכוניות לכל היותר. 9 דולר למבוגר ו־7 דולר לילד. במקום מים חמים, תא קירור, מינימרקט ומסעדה.

● **מעיין־ברוך:** 10 שקלים למבוגר ו־5 שקלים לילד. מים חמים, פינות אוכל, מסעדות סמוכות (בורגר ראנץ' ופיצריה) וסופרמרקט.

● **משמר השבעה:** בחניון הסמוך לתל־אביב גובים 6 דולר למבוגר ו־3 דולר לילד עד גיל 12. מים חמים, מטבחון, חדר אוכל ומקום לקרוונים.

● **עין־גדי:** החניון גובה 24 שקל למבוגר ו־12 שקל לילד. יש חניה לקרוואנים, מים חמים ומועדון עם ארוחות.

● **ממשית בחוף אלמוג באילת:** 14 שקל לאדם. חשמל, שטחי צל, מקלחות עם מים חמים, שולחנות קמפינג, מקרר ב־5 שקלים ללילה, שירות שמירת חפצים, מינימרקט סמוך וקיוסק. ניתן לשכור בונגלו־אוהל עשוי מבד ברזנט מקובע לקרקע ובו 8 מיטות. המחיר: 130 שקל לבונגלו, או 24 שקל למיטה.

יום שישי, ה' בתשרי תשנ"ו – 29.9.1995

כסף

הריבית עלתה. כמה נשלם?

פירוט שיעורי הריבית החדשים בבנקים על משיכות היתר בחשבונות עיסקיים ובחשבונות של מקבלי משכורת

אתמול העלו הבנקים בחצי אחוז את הריבית שבה הם מחייבים את האוברדראפט שלנו.

רוב הבנקים העלו רק את הריבית הבסיסית („פריים") בחצי אחוז, ל־15.5 אחוזים לשנה, ושאר מרכיבי הריבית נותרו קבועים. אולם, בנק הפועלים ניצל את ההזדמנות והעלה את הריבית על תוספת הסיכון המירבית בחצי אחוז ל־3 אחוזים לשנה. בכך השווה בנק הפועלים את התוספת הזו למה שנהוג בבנק לאומי, בבנק הבינלאומי ובבנק המזרחי. בדיסקונט התוספת הזו נמוכה יותר ועומדת על 2.8 אחוזים לשנה.

חשבונות עסקיים

אם אתם לקוחות עיסקיים, אלה יהיו שיעורי הריבית המירביים שבהם יחייב אתכם הבנק בחשבון החח"ד:

● **בנק הפועלים:** 18.2 אחוז לשנה. התוספת על חריגה היא 3 אחוזים, ובסך הכול: 21.2 אחוז. דמי עמלת הקצאת אשראי הם כשיעור של 1.5 אחוזים לשנה. דמי הניהול הקבועים הם 103 שקל לרבעון.

● **בנק לאומי:** 18.2 אחוז לשנה. התוספת לחריגה – 3 אחוזים, ובסך הכול: 21.2 אחוז לשנה. עמלת הקצאת האשראי – 1.5 אחוזים לשנה. דמי הניהול הקבועים: 108 שקל לרבעון.

● **בנק דיסקונט:** 18 אחוז לשנה. התוספת לחריגה – 2.8 אחוזים לשנה ובסך הכול: 20.8 אחוז לשנה. עמלת הקצאת האשראי – 1.5 אחוזים לשנה. דמי ניהול: 90־102 שקל לרבעון.

● **בנק המזרחי:** 18.2 אחוז לשנה. התוספת לחריגה – 3 אחוזים, ובסך הכול: 21.2 אחוזים לשנה. עמלת הקצאת האשראי – 1.5 אחוזים לשנה. דמי ניהול: 137.3 שקל לרבעון.

● **הבנק הבינלאומי:** 18.2 אחוז לשנה. התוספת לחריגה – 2.75 אחוזים לשנה, ובסך הכול: 20.95 אחוז לשנה. דמי הקצאת אשראי – 1.5 אחוזים לשנה. דמי ניהול: 103 שקלים לרבעון.

חשבונות של מקבלי משכורות

אם אתם „מקבלי משכורת" בבנק, יש לכם שפע של חשבונות עם שיעורי ריבית שונים ומשונים לפי סוג הגדרת הלקוח לה זכיתם. אבל בחשבונות העו"ש הסטנדרטיים למקבלי משכורת זה מה שתשלמו:

● **בנק הפועלים:** עד משיכת יתר של 1,000 שקל – תחויבו בריבית של 16.4 אחוזים לשנה. מעל סכום זה ועד גובה מסגרת האשראי שנקבעה לכם, תחויבו ב־17.9 אחוז. על חריגה מהמסגרת תחויבו ב־21 אחוזים לשנה.

● **בנק לאומי:** על משיכת יתר של עד 6,000 שקל תשלמו ריבית של 18.7־21.2 אחוז לשנה, כפי שיקבע לכם מנהל הסניף. אם תחרגו מסכום זה, תחויבו בריבית של 21.7־24.2 אחוז לשנה.

● **בנק דיסקונט:** על משיכת יתר של עד 10 אלפים שקל תחויבו בריבית של 18.7 אחוז לשנה. על יתר מזה תחויבו ב־18.2 אחוז לשנה. התוספת לחריגה בכל מקרה תהיה של 2.8 אחוזים נוספים.

● **בנק המזרחי:** עד 1,000 שקל – 17.2 אחוזים לשנה. על מסגרת של 1,100־10,000 שקל תחויבו ב־19.5 אחוז לשנה. על מסגרת של 12־30 אלף שקל תחויבו ב־18 אחוז לשנה. התוספת לחריגה – 3 אחוזים לשנה.

● **הבנק הבינלאומי:** עד 4,000 שקל תחויבו ב־26.8 אחוז לשנה. לחריגה יש תוספת של 2.75 אחוזים.

אלה הם שיעורי הריבית הסטנדרטיים. בכל בנק יש הטבות לסוגי לקוחות שונים, עם שיעורי ריבית [illegible] יותר על סכומי משיכה גדולים יותר.

[illegible]

סקנדל

גדעון רייכר

שירות במהירות הבזק

לפני חודשים אחדים המריאה דורית גבריאל לטורקיה. בשדה התעופה רכשה מחברת בזק כרטיס טלחו"ל, באמצעותו ביקשה להתקשר לביתה. בטורקיה גילתה לתדהמתה, כי בתוכנת החברה לא הופיעה כלל מדינה זו ולכן אין באפשרותה להשתמש בכרטיס המופלא. טורקיה יוקו

בשובה פנתה מייד לחברה וביקשה כי יחזירו לה את כספה. היא קבלה באוזני הפקידה נטלי, שהבטיחה: „בעוד שבועיים מקסימום תזכי לתשובה". חלפו כחודשיים ותשובה אין.

דורית לא הרפתה ובשעת ערב קיצית התקשרה לשירותי החברה הפועלים כל שעות היממה וביקשה עזרה. חגית שאלה: מה הבעיה? ודורית חזרה על סיפורה. בעוד חמש דקות אשוב אליך, הבטיחה העלמה ונעלמה.

דורית חזרה והתקשרה וגילתה לצערה כי חגית כבר הלכה. דן הפקיד היה אדיב והקשיב ובתום הסיפור ביקשה דורית את תמורת הכרטיס שהכזיב. דן ביקש להמתין אולם השיחה נותקה. בזק שבה לסורה. בהתקשרות הבאה כבר היתה ורד על הקו והיא ביקשה לדעת לאלתר: במה העניין? דורית פרצה בבכי נואש וביקשה את הממונה הבכיר, אך ורד היתה נוקשה ואמרה: המפקחת לא מטפלת ב„סתם" תלונה, ואף סרבה בתוקף להסגיר את שמה של המפקחת המסתורית.

לאחר שעה קלה שוב ניסתה דורית את מזלה. בצער גילתה כי ידידיה ורד ודן כבר פרשו לביתם. אבל כוכב חדש המציע בשמי בזק – דורו. מה שם משפחתך? ביקשה דורית לדעת, לאחר שכבר נתוודעה למרבית עובדי החברה. „דורו מספיק בשבילך", השיב הבחור וגילה: „אני הדורו היחיד במחלקה". ושוב ביקש לדעת: מה הבעיה? דורית סיפרה בפעם נוספת את גירסתה ודורו תמה: בשעת ערב כזו את רוצה תשובה?

רק למחרת לאחר תחנונים השיגה סוף־סוף את הממונה המעורכן. מר רמי חנוני, המטפל בתלונות צרכני חברת הענק, היה אדיב, והשיב לדורית ולמדורנו תשובה ברורה: מכירת כרטיסי טלח"ול לטורקיה אכן הופסקה בגלל קשיי ההתקשרות ממדינה זו. ובאשר ליחס לו זכתה דורית, „כל המעורבים בטיפול בפניות הלקוחה ננזפו, ומכתבה הוצג על גבי לוח המודעות במוקד החברה".

בסופה של הפרשה זכתה דורית בכספה ואף בתשורה מהחברה. חבל שהדרך לפיצוי כל כך ארוכה.

סידרו אתכם? שיגעו אתכם? מכרו לכם מוצר פגום? לא זכיתם לשירות נאות? פנו לגדעון רייכר, מדור „סקנדל", מערכת „ידיעות אחרונות", רח' הלל 28, ירושלים, מיקוד: 94581.

הכל דיבורים
חידת המיצר
העידכון השבועי
החידה: "במסגרת שחורה,
לחקה שמוזרה –
נודדים בצפון העיר –
לחפש את האיש שבקיר".
זוכי כוכביות השבוע: אילון כהן, אלכס כהן, אבי פנסטר, ורדית אקחויה.
סכום הפרס המצטבר: 12000 ש"ח!
תרמז הנוסף: "צ'וצ'יק"
בחסות בנק דיסקונט

צעצועים זה כבר לא משחק ילדים

אם נדמה לכם, שרק תקפצו לחנות הצעצועים הקרובה וצ'יק צ'יק תמצאו בה מתנות לילדים – אתם טועים. החנות גדולה כמו מוסך למטוסים, המדפים עמוסים בעשרות אלפי פריטים ואם לא תביאו הביתה את הדגם החדיש ביותר של ברבי (פוקהונטס) או של לגו (דינוזאור) – תקבלו בתמורה פרצוף עקום ודמעות. מדריך לחידושים בעולם הצעצועים

נורית ארד

ל לתת לילדים מתנה לחג – נותנים צעצוע, רק כשמתחילים לחפש מגלים כמה זה קשה. המבחר אינסופי כמעט ומאוד מאוד קשה לבחור מתנה. הצעצועים הבסיסיים היו ונותרו קוביות, בובות, מכוניות – אולם עכשיו הכל נעשה תעשייתי ומדוייק. הבובות נראות לא פעם כמו תינוק אמיתי, והמכוניות הקטנות הן העתק מדוייק מאוד של המקור. הילדים, שלא מוכנים להסתפק בפחות, מקבלים יחד עם הדגם תעודת אותנטיות חתומה.

שוק הצעצועים בישראל נאמד בשנת 1994 ביותר מ־130 מיליון דולר, וקצב הצמיחה שלו מהיר. לדברי יונתן הסברו, לוני רפאלי, ראש השנה מהווה 25 אחוז מכלל המכירות. שלוש תופעות בולטות השנה בהיצע: הרף העליון של המחירים עלה מאוד, כמו למשל בלי־רכב במחיר 5,000־3,000 שקל; מגוון הבובות והאביזרים הנלווים להן התרחב מאוד; משחקים וצעצועים גדולים מאוד, המתאימים לדירות גג או לווילות. אז מה נקנה לילדים?

בובות:

פימו – בובה מדהימה דמוית תינוק, עם קמטוטים תינוקיים, ארבעה מצבי התעוררות וצוחקת כשמדגדגים אותה. 269.95 שקל בטויס אר אס. פלייסקול מציעה את הבובה הראשונה שלי, עם פני תינוק ועיניים גדולות, לתינוקות מגיל חצי שנה (49.50 שקל). מולה מציעה הטובה קנר של הסברו בובה שאוכלת ושותה, המיועדת לבני 3 ומעלה. לאריזת הבובה מצורפת כפית, צנצנת דובדבנים ובקבוק חלב (120 שקל).

ברבי הוותיקה השלימה סוף־סוף את השכלתה ועכשיו היא „דוקטור ברבי", לבושה בחלוק לבן ומצויידת בתיק עזרה ראשונה, סטטוסקופ ועוד (99 שקל). יש גם ברבי פוקהונטס, (119 שקל), אליה מתלווה חברה לחיים, ג'ון סמית, ויתר הדמויות מהסרט.

בובת ברוב נמתחת מצאנו בטויס אר אס. היא מתחילה את דרכה כקטנה וקומפקטית, אבל ידיה ורגליה נמתחות לגודל ילד (249.95 שקל). צ'יקו מציעה בובות ענקיות מספוג, שגובהן כמטר, הן נכרכות סביב כפות הרגליים וניתן לרקוד ולקפץ איתן (90־120 שקל).

הסברו משיקה את סדרת הצעצועים הקלאסית משפחת תפוחי האדמה של פלייסקול: התפודים עשויים מפלסטיק רך, עם אביזרים בצבעי פסטל, הניתנים לפירוק והרכבה. קופסה של שלושה תפודים – 86 שקל; תפוח אדמה רך – 100 שקל.

ארץ יקרה

למרות היבוא והתחרות, מחירי הצעצועים באמריקה עדיין נמוכים מבארץ. למחז

טויס אר אס הישראלית עומדת בכבוד מול המקור האמריקני – כך גיליתי בביקור שערכתי לאחרונה בשני סניפים של הרשת בארה"ב, האחד עירוני ורב־קומות, השוכן בלב מנהטן, והשני האנגר ענק בניו ג'רסי. להוציא כמה הצעות גרנדיוזיות, שבישראל היו מעלות אבק כ„פילים לבנים" מתברר, שהמבחר בחיפה לא מבייש את ניו־יורק.

מה יש שם שאין לנו כאן? בעיקר מתקני ענק לילדים, המיועדים לגינות של בתים פרטיים. למשל, „בית" קטן, עם מגלשות פלסטיק צבעוני, המכיל מכשיר וידיאו (כדי שלילדים לא יהיה משעמם בין גלישה לגלישה). המחיר „העממי" הוא 3,500 דולר.

אבל לפני שאתם מתחילים לשמוח על שהביאו לכם את אמריקה לארץ, שימו לב: בהשוואת מחירים מקרית, התגלו מחירי הסניף החיפאי כישראליים לגמרי. בבקשה: מחשבי פרי קומפיוטוריפ המשגעים לילדים, מתוצרת ויטק, שנראים כמו מחשבים נישאים ומקבילים משחקים, תוכנות ולומדות ברמות שונות של שכלול ותחכום – המחיר בארץ: 100־430 שקל (כלומר 42־142 דולר). בארה"ב הם עולים 30־80 דולר, והגירסאות מתוחכמות יותר כ־80־100 דולר. בובות ברבי, כמובן, זולות יותר בהשוואה לארץ. הלהיט החדש „ברבי לשירותי" – ראש בובה גדול עם תוספות שיער ומסרקים – עולה שם 17 דולר, אצלנו 65 שקל (כ־22 דולר). אריזה ענקית עם מוצרי מזון מפלסטיק לבובה עולה 18 דולר ובארץ במגרת אריזה קטנה יותר כ־25 דולר.

„מעולם לא התיימרנו להיות זולים יותר מארה"ב", אומרים בטויס אר אס ישראל. „חלק מהמוצרים, כמו ברבי, אנחנו קונים מספקים ישראלים, על אחרים אנחנו משלמים מכס. אנחנו רוצים להיות זולים רק יחסית לישראל, ממילא בשום תחום לא משלמים בארץ כמו בארה"ב. אפילו קוקה קולה עולה כאן יותר".

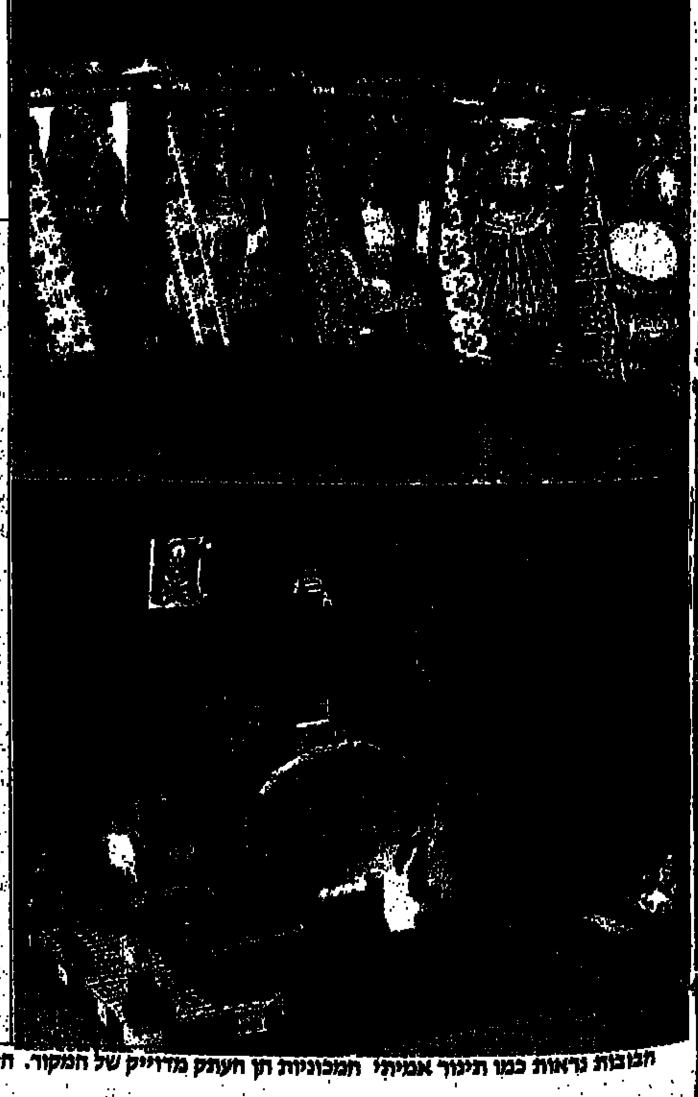

הבובות נראות כמו תינוק אמיתי. המכוניות הן העתק מדוייק של המקור. המחירים עלו, החיוך גדל

חברת א. גינדי מייבאת מגרמניה בובות הול־כות, שרות ומדברות בעברית, בגובה 50 ס"מ, עם בגדים אופנתיים ושיער שופע (שניתן אפילו לחפוף). הבובות מגיעות עם תקליטורים בעברית.

בצד בובות גינדי מייבאים השנה ערכות משחק לבובה כמו סטודיו איפור, מעין מכון יופי שלם (200 שקל) ומכון שיער להשחלת חרוזים וקישוטים (139 שקל). בטויס אר אס ניתן למצוא אוכל „בובתי" מפלסטיק: ירקות פירות, שימורים, בשר, דגים ונקניקיות, ביצים, איטריות ואפילו קטשופ. שקית עם מגוון מוצרים – 33.95 שקל.

הרכבה ובנייה

כללטויס ייבאה לחגים לגו „דופלו פרימו" לתינוקות. אלה קוביות גדולות ומרשרשות, נוחות לאחיזה לתינוק, עם פינות עגולות. (35־150 שקל ברשת שילב).

כדי לא לאבד את שוק הילדים למחשבים פיתחה החברה לגו טכני למתקדמים – משחקים מורכבים, הכוללים מטוסים, מסוק, טרקטורים וכדומה. הדגם המוביל הוא לגו דינוזאור, עם מערכת בקרה ובה שני זכרונות ושני מנועים. אפשר לתכנת עד 50 פעולות שונות (50־1,280 שקל).

הסברו חושפת לחגים את קונקס – ערכות בנייה צבעוניות לילדים, עם קוביות, מחברים, מוטות, גלגלים וגלגלות. הערכות נמכרות לפי נושאים – מטוסים, מכוניות וכו' (מ־39.90 שקל).

צעצועי ענק ומכוניות

עם המגמה להפוך את הבית ללונה פארק והנטייה לקנות לילדים צעצועים גדולים, המתאימים לגינה, מציעה טויס אר אס להיט: אוהל שאורכו מטר וחצי והוא מלא בכדורי פלסטיק צבעוניים. האוהל יכול להתהפך לכל הכיוונים, עם הילדים והכדורים בפנים (699.95 שקל).

צ'יקו מציעה גמל מושלם, הכולל מיגדלור, מנוף, מכולות, כפתורים שעושים רעש של מנופים ומעלים ומורידים את המכולות מהגמל למשאית.

לאחר הפסקה ממושכת חזר לארץ „פאואר ריי־לס" של פישר פרייס. זהו ג'יפ אדום המופעל על סוללה ומחירו 1,600־2,000 שקל. בשילב אפשר למצוא השנה כלי רכב של חברת ליטל טייקס: אר־טובוס, מנוף, משאית כיבוי אש ועוד. מ־59 שקל.

אלקטרוניקה

חברה החדשה העולה על המפה הבינלאומית היא חברת טייגר למשחקים אלקטרוניים. שני משחקים שהציגה ביריד הצעצועים האחרון בגרמניה, הפכו להיט מיידי ושניהם פרי פיתוח של ישראלים: משחק אלקטרוני של הדמייה ממוחשבת על באטמן – הילד לובש רצועה על המצח ומסך על העין ורואה סרט של באטמן כשהוא משתתף פעיל. קרייזי (מטורף) – פאזל אורות, הדומה בצורתו לקובייה ההונגרית, עם יותר מ־10 אלפים אפשרויות. שיתוף פעולה בין יצרנית המשחקים קודקוד וטייגר הולידה את ספידי בום – המשחק האלקטרוני הראשון דובר עברית. המשחק דורש מיומנות של יד, ראש ועין, והמחשב צובר את הניקוד.

לקטנים יותר מציעה צ'יקו פסנתר אלקטרוני עם כפתורים, המחקים קולות של שבעה כלי נגינה. הילד לוחץ על ציור הכלי ושומע את הנגינה (140 שקל).

קלטות ודיסקים

חברת פורום פילם הפציצה לקראת החגים במגוון קלטות חדשות, דובן מסידרת הזהב של דיסני וידיאו, כמו מיקי מאוס, מיני מאוס ופלוטו (59 שקל כל קלטת), בצד פינוקיו ומלך האריות (74.90 שקל), שהוא ללא ספק הקלטת המובילה השנה. הדיבוב מעולה.

בא לי מסיבה לי – קלטת וידיאו עם אורנה ומשה דץ. 17 שירים בנושאי מסיבות וימי הולדת, שנכתבו על ידי סמדר שיר והולחנו על ידי משה דץ. הפיקה ומשווקת חברת MCI, 59.90 שקל.

בוף חיות – קלטת הפעלה לגילאי שנה עד 4.5 ומשלבת שירים עם בעלי חיים. הפיקה מישמיש הפקות, 59.90 שקל.

קלסיקלטת יצאה אף היא במבחר קלטות לחג. עדי חתמן עם ילדיש – 69.90 שקל. הקוסם – הלהיט הועלה על שתי קלטות, 74.90 שקל. הוות החיות, סרט אנימציה בדיבוב של אלכס אנסקי – 59.90 שקל. הגלגולים לקטנטנים ממש – 59.90 שקל.

המסע אל ארץ הצלילים הקסומים – סיפור אגדה על ממלכת המוסיקה הרמוניה ועל הנסיכה שירה. דיסק – 44.90 שקל; קלטת – 24.90 שקל.

סדרת נעימות קלסיות לקטנטנים – נעימות קלסיות לתינוקות ולילדים, בשלושה אוספי דיסקים, מחיר כל דיסק 39.90 שקל, קלטת שמע – 17 שקל. הוציאה MCI.

250,000,000,000 שיחות בשנה. 50% מנפח התקשורת בצפון אמריקה עוברים דרך כרטיסי התקשורת שפותחו בטלרד העובדת בשיתוף עם ענק התקשורת NORTHERN TELECOM.

טלרד ונורתרן טלקום זכו במכרז "הרשת הנבונה" של בזק

מאת אבי בלוזובסקי

בחברה ישראלית הפועלת עם חברת בינלאומית גדולה.

הארץ 5.7.95

אם אתגר זה המניע שלך...
רוצים אותך עכשיו בטלרד!

טלרד, החברה הישראלית הגדולה והמובילה בתחום הטלקומוניקציה, מציעה לך אתגרים חדשים! התקשרות עסקית ואסטרטגית עם ענק התקשורת NORTHERN TELECOM, מציבה את טלרד בראש חץ התקשורת העולמית. פרוייקטים מרתקים המשולבים באנשי מקצוע מהטובים בעולם, הופכים את העבודה בטלרד לאתגר בינלאומי. בטלרד רואים בעובד נכס עיקרי ומתוך מנמה זו אנו מעמידים, לרשותך סביבת פיתוח וכלים מהמתקדמים מסוגם ומאפשרים לך קידום אישי ומקצועי.

לפעילות טכנולוגיות

מהנדסי/ות תוכנה

(משרה 3151)

מוכשרים ושאפתנים, המעוניינים להשתתף בפיתוח פרוייקט "רשת נבונה".
דרוש ניסיון של מספר שנים בעיצוב ופיתוח תוכנה באחד או יותר מהנושאים הבאים:

- פיתוח ב-C/C++ בסביבת Unix על תחנות עבודה.
- רשתות Client/Server, פרוטוקולי תקשורת.
- בסיסי נתונים ומחוללי יישומים.
- תוכנה לרשתות טלקומוניקציה.

נא לשלוח קורות חיים
בציון מס' המשרה (3151) לטלרד,
מח' גיוס והעסקה, ת.ד. 50 לוד 71100.
פקס. 08-248874. סודיות מובטחת.
E-MAIL: isur@sysdep.elex.co.il

טלרד. עולם של תקשורת.

ביוסנס בע"מ
Biosense Ltd.

חברת ביוסנס מפתחת טכנולוגיה ושורת מוצרים רפואיים יחודיים. מוצרים אלו מהווים מהפכה בתחום תהליכי האבחון והטיפול הרפואיים. מהפכה זו הפכה את החברה למוקד התעניינות של החברות המובילות בתחום הרפואי ונמיטב המרכזים הרפואיים בעולם. החברה חתמה הסכם שיתוף פעולה אסטרטגי עם חברת ענק בינלאומית מהמובילות בתחום הרפואי וערכת לקראת יצור ואספקת מוצרים.

מנהל/ת מוצר
לריכוז הפעילות השיווקית בתחום.

מנהל/ת שרות והתקנות
להקמה וניהול מערך תמיכת לקוחות.

מנהל/ת יצור
לתכנון, בניה והקמה של מערכי יצור ורכש.

מנהל/ת מערכות מידע בייצור

מנהל/ת כספים

מנהל/ת חשבונות / תקציבן/ית.

עורך פטנטים

מזכירה/מנהלת משרד
מהדפסות עברית-אנגלית ועד אחריות כוללת.

פיזיקאי/ת
להובלה של טכנולוגיות חדשות בפיתוח ומזעור סנסורים חכמים.

מהנדס/ת אלקטרוניקה
ריכוז פרוייקט העברה לייצור וליווי התקנות.

מהנדס/ת אלקטרוניקה
תכנון ובניית מעגלים.

פיזיקאי/ת
לתכנון וביצוע מערכי בחינה, ניסוים ומדידות.

הנדסאי/ת מכונות
לזיווד, הנדסה ובניית תיקי ייצור.

סביבת העבודה שלנו ייחודית באינטנסיביות. קשרים בינלאומיים ענפים. סיוע רחב של מוצרים ואפשרויות להתקדמות ולהתפתחות.

המועמדים המתאימים עבורנו הינם אנשים בעלי כשרון יוצא דופן, אנשי עבודה ללא פשרות, בעלי רצון למצות את יכולתם ולהתפתח בסביבה המיטיבה עם עובדיה.

יש לשלוח קורות חיים אל: ת.ד 297 טירת הכרמל מיקוד 39101 בציון שם המשרה

מקיט מערכות בע"מ
לחל הרחבת פעילותנו דרושים:

אנשי SYSTEM מנוסים
- ידע ב UNIX, ברשתות PC ובתקשורת
- נסיון מוכח של 3 שנים

אנשי SYSTEM מתחילים
- ידע במחשב PC (WINDOWS)

מתכננים/שרטטים בתיב"ם
- רקע במערכות תיב"ם כלשהם
- AUTOCAD, CADAM או אחרים
- רצוי ידע ב Unigraphics

מנהלת הזמנות
- עבודה מנהלתית עצמאית
- נסיון בעבודה על מחשב
- רקע ראשוני בהנהח"ש

קורות חיים לשלוח ל"מקיט מערכות" רח' סוקולוב 40 רמת השרון 47235

מטח
המרכז לטכנולוגיה חינוכית
החלוץ והמוביל במיחשוב ההוראה בישראל!

לפיתוח תשתית למערכת מחשבים בחינוך בסביבת PC, Windows ו- Windows 95 וברשתות Novell ו- Windows-NT

דרוש/ה

איש/אשת מחשבים מנוסה

הכישורים הנדרשים:
★ נסיון של 3 שנים ב-PC וציוד נילוות.
★ שליטה ב-DOS, Windows ו-Office ברמה של System.
★ ידע מעמיק ונסיון ברשתות תקשורת.
★ נסיון בתכנות ובבסיסי נתונים.

נא לפנות בצרוף קורות חיים וציון נסיון קודם אל: מגוס ולמו המרכז לטכנולוגיה חינוכית ת.ד. 39335, רמת-אביב תל-אביב 61394 או לפקס: 03-6422619

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

עוזר/ת חשב
ומנהל/ת חשבונות ראשי

- בוגר/ת חשבונאות
- רצוי נסיון של מעל שנתיים בתעשיה ו/או בחברה ציבורית

פניות בכתב בצרוף הפרטים המבוקשים לת.ד 4353 חיפה עבור מספר 2467 (מיקוד 31040)

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש/ה

מהנדס/ת כימאי

בוגר הטכניון, 5 שנות נסיון לפחות
רצוי נסיון בשטח הפולימרים

בכתב לת.ד. 1606, חיפה

לחברת **רבטק** בע"מ דרושים/ות:

מתכנת מנוסה ב-WINDOWS
לפיתוח מערכות מתקדמות C++ VISUAL BASIC

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לאחזקה ושרות מערכות בארץ ובחו"ל

טל': 03-5493387 פקס: 03-5495505

למשרד מהנדסים יועצים דרושים/ות

מהנדס/ת בנין
לתכנון קונסטרוקציות בטון מזוין ופלדה

טכנאי/ת-שרטט/ת
לשרטוט קונסטרוקציות בטון מזוין בעל/ת ידע שרטוט בתכנת אוטוקד

לפנות אל מילר שנבל צחר ושות'
לטלפון: 03-6391881

רק הטובים ביותר דרושים לנו

פלא-פון תקשורת בע"מ הינה חברת התקשורת הסלולרית הגדולה בישראל, עתירת טכנולוגיה ובעלת מומחיות ונסיון במתן שירותי טלפון סלולרי.
אנו מרחיבים את מערך הכספים ומגייסים אנשי מקצוע מובילים בתחומם לעבודה רבת אתגר בסביבה תחרותית, דינמית ומתקדמת.

לחטיבת הכספים דרושים/ות:

כלכלן/ית - משרה 5100
לעריכת ניתוחים כלכליים ומגוון פעיליות הקשורות לתוכניות עסקיות והתקציב בחברה.
הכישורים הדרושים:
תואר ראשון בכלכלה
ניסיון של כשנתיים בניתוחים כלכליים וחשבונאיים.
שליטה בגיליונות אלקטרוניים
אנגלית ברמה גבוהה

ראש צוות טיפול משפטי בגבייה - משרה 5200
לנהל צוות עובדים העוסק בגבייה מלקוחות הנמצאים בטיפול משפטי.
כולל מעקב ובקרה ופיתוח קשרים מול עורכי דין המייצגים את החברה.
הכישורים הדרושים:
נסיון בניהול צוות עובדים, רצוי בתחום הגבייה/שירות ללקוחות
ידע בהנהלת חשבונות
כושר ארגוני גבוה ויכולת נהול ומשא ומתן
תודעת שירות גבוהה
תואר ראשון בתחום רלוונטי - יתרון
רצוי רקע משפטי עסקי או בראיית חשבון

ראש צוות מערכת בקרה בגבייה - משרה 5300
להקמה וביסוס של יחידה שתרכז את נושאי, אשראי ללקוחות ולמשווקים, בקרת הזמנות ללקוחות ווידוא תקינות ביצוע הגבייה.
דרישות התפקיד:
נסיון בניהול צוות בתחום דומה של כשנתיים לפחות
יכולת אירגונית גבוהה
ידע בהנהלת חשבונות
הכרה ונסיון במערכות בקרה
ניסיון בעבודה מול מערכות ממוחשבות
הכרה של גליונות אלקטרוניים, רצוי EXCEL

קניין/ית - משרה 5400
לבקרת תקציב הרכש ואחריות על הקשר עם ספקי ציוד ושירותים לחברה
דרישות התפקיד:
בוגר קורס רכש ולוגיסטיקה
תואר אקדמאי בתחום התעשיה והניהול, או הכלכלה - יתרון
נסיון של שנתיים לפחות בתחום הרכש
ידע בעבודה מול מערכות ממוחשבות בנושאי רכש
כושר נהול מו"מ ותודעת שירות גבוהה

נא להפנות קורות חיים בציון מספר המשרה לת.ד 53049 תל-אביב, 61520, רק פניות מתאימות תענינה.

פלאפון תקשורת בע"מ
מיסודן של בזק ומוטורולה

- סודיות מובטחת -

לחברה של אנשים עם **tempo** לטמפו הולין
דרושים/ות:

נהגים/ות-חלוקה

לפנות לזוהר - טל. 03-5571894, 5571875, 5500136

פורמולה
שרותי תוכנה בע"מ

פורמולה בית התוכנה המרכזי בקבוצת פורמולה קולטת אנשי/ות תוכנה למשרות קבועות בכל רחבי הארץ דרושים/ות בדחיפות אנשי/ות מחשב בתחומים הבאים:

פרוייקטים בנקאיים

מנתחים/ות - תוכניתנים/ות
- SYBASE ו/או POWER BUILDER - יתרון לדוברי אנגלית ובעלי נסיון במערכות בנקאיות.
- COBOL, DB2, רצוי IMS.
- NATURAL 2-ADABAS.

פרוייקטים רפואיים
- ר"צ DBA ל-ADABAS, חברות עם ORACLE - יתרון.
- מעצב/ת - מתכנן/ת ADABAS.

פרוייקטים לוגיסטיים
- מנתח/ת מערכות, נסיון במערכות מידע ניהוליות, PC כלי מרכז מידע.
- מנתח/ת מערכות בתחום ה- GIS.
- מנתח/ת מערכות לוגיסטיות, נסיון ב- VAX / VMS רצוי DECFORM.
- תוכניתן/ית ORACLE 7 ו- CDE2, לעבודה בירושלים.

תוכניתנים/ות - מנתחים/ות
- POWER BUILDER ו/או SYBASE
- NATURAL 2-ADABAS
- ASSEMBLER + PL1
- ORACLE
- MAGIC - NOVEL
- VAX / VMS, SQL, C
- PC-SAS

נא לשלוח קורות חיים אל: פורמולה שרותי תוכנה בע"מ ת.ד 2062 הרצליה מיקוד 46120 עבור משאבי אנוש תוך ציון על המעטפה מודעה מס' 81 לפקס 09-598844 סודיות מובטחת

האנשים שמאחורי הנוסחה

דרושים

מפעילי טרקטורים

הכישורים הדרושים:
- רשיון מפעיל מוסמך של משרד העבודה.
- נסיון של מספר שנים בעבודה באתר בניה או תשתית.
- מתאים גם למפעילי טרקטורים יוצאי חיל הנדסה.

מועמדים יפנו וישלחו קורות חיים ונסיון קודם לדניה סיבוס, למחלקת כח אדם, ת.ד. 800 אור יהודה 60250 או בפקס: 03-6340340

הצטרפו לבנים אל העתיד!

דניה סיבוס
חברה לבניה בע"מ

למפעל מצליח בתחום המתכת

מנהל/ת מחלקה בייצור

- הנדסאי/ת תעו"נ/מכונות/בנין
- יכולת ניהולית וארגונית גבוהה
- נסיון של 4 שנים לפחות בתעשיה
- מגורים מחיפה צפונה

תנאים טובים למתאימים/ות
ת.ד. 4995 חיפה 31445

---

dsi Decision Systems Israel

dsi מקבוצת dssi האמריקאית מפתחת מוצרי תוכנה יחודיים לשוק המקומי והבינלאומי. העובדים הקבועים אצלנו נהנים מסביבת עבודה רבת ענין בחזית הטכנולוגיה. אפשרויות קידום על בסיס כישורים אישיים ומצוינות. אם את/ה אוהב/ת אתגרים ומחפש/ת עניין, בוא/י ל - dsi

דרושים/ות

לפרוייקטים בתחום מערכות משובצות מחשב

- מתכנתי/ות X-WIN / MOTIF, C++,C, WINDOWS NT, MS-WINDOWS
- מנהל/ת אבטחת איכות תוכנה, יתרון לבעל/ת נסיון ב - ISO 9000.3
- מומחי/ות MAC, DEC ALPHA (OSF), UNIX P.C
- מהנדס/ת הנדסאי/ת אבטחת איכות חומרה (ISO 9000)
- מתכנתי/ות DSP, 68XXX, 80X86, R/T
- אנשי/ות VxWORX, VRTX RMX
- מהנדסי/ות, הנדסאי/ת לפיתוח חומרה אנלוגית ו/או דיגיטלית. רצוי נסיון ב- ALTERA, VHDL, ASIC, VIEW LOGIC
- אנשי/ות טלפוניה ותקשורת X25, TCP/IP, ISDN
- מהנדסי/ות מערכת, תקשורת, בקרה, סימולציה ואויוניקה.
- מהנדסי/ות בדיקות / תמיכה לתוכנה חומרה ומערכת.

לפרוייקטים בעיבוד נתונים

- מנתחי/ות מערכות, מתכנתי/ות POWER BUILDER, SAPIENS / ADABAS, INGRES / COBOL / ORACLE / NATURAL-2 בסביבת UNIX, PC, MF,VAX / VMS
- הכרות עם בסיס נתונים IMS / IDMS / DB2
- DBA ל- ADABAS בסביבת MF, UNIX

המשרות מיועדות לאיוש המרכז והצוות ולראשי צוות ואנשי/ות צוות.
נא לשלוח קורות חיים תוך ציון המשרה המבוקשת, ת.ד. 2 גבעת שמואל מיקוד 54017, פקס. 5311499, 5313322-03

dsi - in pursuit of excellence

LANOPTICS

בית היוצר של קישוריות בין מחשבים

לנאופטיקס, חברה מובילה בתקשורת מחשבים, מציעה למהנדסים מעולים להצטרף לצוותי פיתוח דור העתיד של מוצריה ולהתמחות בטכנולוגיות Token Ring, Ethernet, ATM, LAN Switching במתחית ממשים בינלאומיים בתקשורת מחשבים, תוכנה ופיתוח ASIC

מהנדסי/ות אלקטרוניקה
לתפקידים: 1) ASIC DESIGNER
2) פיתוח לסביבת תקשורת נתונים
עדיפות תנתן לבעלי נסיון קודם באחד או יותר מהתחומים הבאים: ATM, ETH, TR
תשקל מועמדותם של מהנדסים בוגרים חסרי נסיון.

הנדסאים/יות אלקטרוניקה
לתפקידים: 3) תמיכה בפיתוח, אינטגרציה וביצוע QUALIFICATION למוצרים בפיתוח

המעוניינים באתגר מקצועי אמיתי, יפנו קורות חיים לאילנה, חברת לנאופטיקס בע"מ, ת.ד. 184, מגדל העמק 10551, בציון המשרה המבוקשת.

לספקר פלדה בע"מ דרוש/ה:
אנשי/נשות תמיכה והדרכה

כישורים נדרשים:
- ידע ונסיון ברשתות NOVELL מורכבות.
- ידע ונסיון בהפעלת/התקנת יישומי WINDOWS + DOS
- הכרה טובה מאד של MS/OFFICE.
- הכרת חומרה של PC ויכולת לזהות תקלות חומרה/תוכנה.
- יכולת תכנות ללמוד מערכות חדשות.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 720 כפר סבא 44426 (לציין - עבור יחידת המחשב)

מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף "שוק ההון"

אורט

מכללות ובתי ספר למדעים ולטכנולוגיה מתקדמת

לתוכנית היל"ה דרושים/ות

מנחי/ות מחשבים

להנחיית צוותי מורים המלמדים באמצעות מחשבים

באזורים: ת"א והמרכז, חיפה והקריות עתלית, בנימינה, קרית שמונה, צפת, עכו, כרמיאל, בית שאן, עפולה, מגדל העמק וטבריה.

הכישורים הדרושים:
★ אקדמאי + ת. הוראה.
★ נסיון בהוראה ובהנחיה.
★ נסיון בעבודה עם מחשבים.
★ ידע טכני בהפעלת מחשבים והתקנת תוכנות.
★ הכרות מעמיקה עם תוכנות ולומדות.

מעריכים/ות דידקטים/יות

לאבחון נערים ולהדרכת מנהלים ומורים.

באזורים: ירושלים והדרום, ת"א והמרכז, חיפה והצפון.

הכישורים הדרושים:
★ אקדמאי בעל תעודת מאבחן דידקטי מוסמך.
★ נסיון בהוראה בחינוך מיוחד.

מנחה מחוזי/ת

להנחיית מורים ומנהלים המלמדים בתוכנית היל"ה במגזר הערבי באזור הצפון

באזורים: נצרת, טמרה, שפרעם, כפר כנא, סורען.

הכישורים הדרושים:
★ אקדמאי + תעודת הוראה.
★ נסיון בהוראה ובניהול.
★ נסיון בהפעלת צוות.
★ נסיון בארגון ובמנהל.

כל התפקידים הינם לתשנ"ו בלבד, מחייבים ניידות, עבודה בשעות הבוקר והערב, חצי משרה מנהלית, תוספת גמול תפקיד ורכב.

יש לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לרן ארביב אורט ישראל ת.ד. 16087, ת"א 61160 עד ליום ו' יב' בתשרי תשנ"ו 6.10.95

נא לציין את התפקיד הרצוי

לחברה המובילה בתחום האוטומטים

דרוש/ה

מנהל/ת סניף

בירושלים

◆ נסיון בהפעלת צוות עובדים
◆ נסיון בעבודה עם לקוחות
◆ רצוי נסיון קודם בתחום השווק
◆ מעל גיל 30
◆ 12 שנות לימוד - חובה.

משרה מלאה + רכב צמוד

טל: 09-851141

דרושים/ות

נציגים/ות

איכותיים/ות ומוכשרים/ות

בעלי/ות הופעה ייצוגית ויכולת מילולית ברמה גבוהה לשיווק חבילות שירותים יחודיים בתחום "הרפואי המשלים"

המתאימים/ות יודרכו ויצוידו בכלים להצלחה

תנאי עבודה טובים, שכר בסיס + תגמול הולם.

אפשרות לעבודה בשעות גמישות

נא לפנות בין השעות 8:00-15:00 לטל: 03-5602186

בשיתוף תיל השמה בע"מ

תיל השמה

לגיני, רשת חנויות לבני נשים

1. מנהל/ת חנות
2. מוכרים/ות קופאים/ות

לעבודה בת"א או באזור-התעשיה חולון טל. 03-5599971

לחברה בתחום המחשוב התעשייתי והתקשורת

מהנדסים/ות הנדסאים/ות

דרושים/ות [illegible]

■ בתחום הטלפוניה והמחשוב האישי (CTI).
■ בתחום רכיבי התקשורת/טלקומוניקציה IC/ISDN/DSP.
■ נכונות לעבוד בתמיכה טכנית ולקוחות.
■ רצוי ידע קודם.

תיל השמה

נא להפנות קו"ח בכתב יד לת.ד. 51888 ת"א 67132 בציון משרה מס' 710 ע"ג המעטפה.

■ רק פניות מתאימות תענינה

תיל השמה

לעסק מוביל בענף השתלנות

מנהל/ת

בעל/ת יכולת להריץ קדימה מערך שיווק ויצירתיות בפיתוח וקידום עסק

■ ידע בשיווק - מינהל עסקים.
■ ידע והבנה בחקלאות או תחום דומה - עדיפות.
■ נסיון בניהול שיווק - רצוי בתחום רלוונטי.
■ יכולת הנעת צוות עובדים מקצועי.

למתאים/ה אפשרויות התפתחות

נא להפנות קו"ח בכתב יד לת.ד. 51888 ת"א 67132 בציון משרה מס' 705 ע"ג המעטפה.

רק פניות מתאימות תענינה

תיל השמה

לעמיעד סיון והשקיה

דרוש/ה

מנהל/ת מכירות

לדרום מזרח אסיה

● נסיון של שלוש שנים במכירת מוצרים טכניים - בחו"ל.
● שליטה מלאה באנגלית.
● נכונות למגורים בסינגפור.

נא להפנות קו"ח בכתב-יד לת.ד. 51888 תל-אביב 67132 או לפקס. 03-5610890 בציון משרה מס. 699 ע"ג קו"ח והמעטפה.

סודיות מובטחת. -רק פניות מתאימות תיענה-

לחברה ארצית

בתחום התקשורת והמיכון המשרדי

דרוש/ה בתל-אביב

מנהל

קידום מכירות ופרסום

• לייזום וביצוע מבצעי מכירות ותערוכות
• לטיפול בנושאי פרסום והפקות דפוס.

המועמד המתאים יהיה יצירתי, בעל נסיון בהפקות ובמכירות, עם אוריינטציה שיווקית, הנכון לעבודה מרתקת וקשה.

נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 1551 ת"א עבור "קד"מ".

סודיות מוחלטת מובטחת

למוסד בנקאי גדול בת"א

דרושים/ות

תוכניתנים/יות

(משרה 1032)

למחשב AS400 בתחום RPG400

* ידע באחד מהתחומים הבאים - יתרון: מערכות UNIX, PC, תוכנות Windows C
* בעלי/ות נסיון של 3 שנים ומעלה

מתכננים(ות)/ תוכניתנים(יות)

(משרה 1033)

* בעלי/ות נסיון ב-CICS, IMS, COBOL על מחשבי M.F של IBM
* בעלי/ות נסיון של מעל 5 שנים ורצוי במערכות מסחריות

DBA ל-IMS

(משרה 1034)

* בעלי/ות נסיון של 3 שנים לפחות
* הכרת DB2 - יתרון

נא להפנות קורות חיים בצרוף נסיון קודם לת.ד. 4092 ת"א 61040 בציון מס' המשרה המבוקשת

- סודיות מובטחת -

תיל השמה

לחב' תוכנה בתל-אביב

דרוש/ה

מזכיר/ה בכיר/ה

✓ בעל/ת ידע במחשבים.
✓ נסיון בעבודה במעבד תמלילים WORD ו- QTEXT
✓ אנגלית ברמה גבוהה מאוד.
✓ נכונות להשקעה ומאמץ בעבודה.
✓ ידע בתנהח"ש - רצוי.

נא להפנות קו"ח בכתב יד לת.ד. 51888 תל אביב 67132 או לפקס 03-5610890 בציון משרה מס' 693 ע"ג המעטפה.

טרה

למחלבת טרה

מפיצים/ות עצמאיים/ות

לקניית קווי חלוקה

דרישות התפקיד:
★ נכונות להשקעה כספית גבוהה כעצמאי/ת + הצגת ערבויות/בטחונות.
★ נכונות לעבודה מאומצת-עבודת שטח.
★ רשיון ג' - חובה.

- תמורה גבוהה למתאימים/ות - לפרטים נא לפנות למחלבת טרה-מח' שיווק 03-6951286 למזי

בשיתוף תיל השמה בע"מ

שהם שרותי השמה ומיון

לחברה גדולה במרכז הארץ

דרוש/ה

מנהל/ת מחלקה

לשווק ציוד מתוחכם

♦ בעל ידע באלקטרוניקה ובמחשבים (תכנה וחומרה)
♦ מהנדס תעשיה וניהול שהתמחה במחשבים או בוגר מדעי המחשב
♦ בעל רקע בתחום השווק והמכירות
♦ כושר ניהול משא ומתן עם לקוחות [illegible]
♦ נסיון בניהול צוות
♦ נדרשת ידיעת השפה האנגלית

מועמדים מתאימים יפנו לטל. 03-5754725 או ישלחו קורות חיים לפקס. 03-5754294

המכללה למינהל

דרושים/ות

ראש מינהל אקדמי (סגל+סטודנטים) (משרה 002)
שלוחת אשדוד

תאור התפקיד:
■ משרה מלאה
■ נכונות לעבוד שעות נוספות
■ משכורת לפי כישורים

דרישות התפקיד:
■ השכלה אקדמית, תואר ראשון לפחות רצוי במדעי החברה
■ עדיפות לתושבי אשדוד והסביבה
■ ידע ונסיון במערכות מידע
■ ותק ונסיון בתפקיד דומה-יתרון

ספרנ/ית (משרה מס' 003)
בי"ס למשפטים ראשל"צ

תאור התפקיד:
■ משרה מלאה
■ פעמיים בשבוע משמרת ערב

דרישות התפקיד:
■ השכלה אקדמית
■ תעודת ספרן מוסמך
■ ידע טוב באנגלית
■ הכרות עם תוכנת ספור-יתרון
■ יכולת לנהל תכתובת עצמאית בעברית ובאנגלית-יתרון

רכז/ת אחזקה (משרה מס' 007)
קמפוס ראשל"צ

תאור התפקיד:
■ משרה מלאה
■ נכונות לעבוד שעות נוספות
■ יכולת עמידה בתנאי לחץ

דרישות המשרה:
■ ידע בביצוע שיפוצים
■ אחזקת שבר אחזקה מונעת של ציוד, רכש ציוד משרדי ולימודי.
■ עדיפות לתושבי ראשל"צ
■ בעל/ת נסיון של 6 שנים לפחות, בעל/ת רקע ונסיון טכני בחשמל ו/או במיזוג ו/או בתקשורת טלפונים.

המעוניינים יפנו למכללה למינהל, מח' משאבי אנוש, רח' החשמל 18 ת"א 65117 בציון מס' משרה.

חן קורן מכון לגרפולוגיה מחלקת השמה

לחברת START-UP בתחום האינטרנט דרושים/ות:

מתכנ/ת
- בעל/ת כושר ארגון מעולה
- יכולת עבודה עצמאית, יצירתיות ומעוף

מעצב/ת גרפי/ת
- Freehand, Photoshop
- בעל/ת השכלה רלוונטית

[illegible]
- גישה לאינטרנט ו/או מולטימדיה
- נסיון ב- Freehand, Photoshop

אפשרות לעבודה בפרוייקטים לסטודנטים

נא להפנות קורות חיים בכתב-יד על דף חלק ובעט כדורי לת.ד. 11763 ת"א 61116

SHIGUR WORLDWIDE EXPRESS

דרוש/ה

מנה"ח ראשי

★ אחריות כוללת על מערכת הנה"ח וצוות עובדים.
★ נסיון של מספר שנים במש'כות גדולות, נסיון בעבודה עם מחשבים.
★ העבודה באזור [illegible].

סודיות מובטחת

להתקשר למר. אנוש 03-5573806

מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף "שוק ההון"

Harmonic Lightwaves (Israel)

חברת Harmonic Lightwaves Inc. שמרכזה בעמק הסיליקון, קליפורניה, הינה חברה מובילה בתחום תקשורת וידאו, המפתחת ומייצרת מערכות להעברת אותות וידאו באמצעות סיבים אופטיים.

חברת Harmonic Lightwaves (Israel) הינה חברת בת המפתחת בארץ מוצרים בתחום התקשורת.

עבור פרוייקט חדש אנו מחפשים את מיטב אנשי המקצוע לסביבת עבודה מתקדמת בחברה צעירה ודינמית, המעודדת מצויינות ומעניקה אפשרות להתפתחות אישית, תנאים מצויינים, אתגר וסיפוק בעבודה.

מהנדסי/ות תוכנה בכירים/ות לסביבת זמן אמת (משרה 101)

לאפיון ופיתוח תוכנה בסביבת עיבוד מבוזרת של מיקרומחשבים.

נדרש:
● נסיון של 6 שנים לפחות בפיתוח תוכנת Real-Time בסביבת מערכת הפעלה.
● שליטה בשפת C.
● ידע ונסיון לפחות באחד מן התחומים הבאים:
- הגדרה וכתיבת מסמכי אפיון ודרישות למערכות עתירות תוכנה.
- כתיבת יישומי תקשורת ובקרה.
- פרוטוקולים ממשפחת TCP/IP.

יתרון:
■ נסיון בפיתוח בסביבת מוטורולה 683XX.
■ הכרת סביבת פיתוח UNIX

מהנדס/ת תוכנה לסביבת זמן אמת (משרה 102)

לפיתוח תוכנת זמן אמת למערכות משובצות מיקרומחשבים.

נדרש:
● נסיון של שנתיים לפחות בפיתוח תוכנת Real-Time
● שליטה בשפת C.

יתרון:
■ הכרת מערכות הפעלה לזמן אמת.
■ נסיון בפיתוח בסביבת מוטורולה 683XX.
■ נסיון בעבודת צוות משולב חומרה/תוכנה.
■ הכרת סביבת פיתוח UNIX

מהנדס/ת תוכנה לסביבת חלונות (משרה 103)

לפיתוח יישומי ניהול רשתות תקשורת.

נדרש:
● הכרה מעולה של סביבת MS-Windows.
● ידע בתכנון ובתכנות OO/C++.
● הכרות טובה של פרוטוקולי תקשורת. דגש למשפחת TCP/IP.

יתרון:
■ נסיון בסביבות Client / Server
■ נסיון ביישומי Network Management
■ נסיון בסביבת Windows NT.

מהנדס/ת חומרה (משרה 104)

לתכנון כרטיסי תקשורת נתונים בקצב גבוה תוך שמוש ברכיבים מתוכנתים, שפות עיליות וכלי סימולציה וסינטזה.

נדרש:
● לפחות 5 שנות נסיון בפיתוח חומרה.
● נסיון בתכנון מערכות בתדר גבוה (מעל 60 Mhz).
● נסיון בעבודה עם רכיבים מתוכנתים (PLD, FPGA).

יתרון:
■ ניסיון ב- VHDL.
■ הכרת מיקרומחשבים מסדרת 683XX.
■ נסיון מוכח בתכנון מוצרים שהועברו לייצור.

נא להפנות קורות חיים ל"הרמוניק לייטוייבס (ישראל)", סוכנות דואר מת"ם, חיפה 31905.
פקס. 04-550181
נא לציין מספר משרה.
כל הפניות תענה.
סודיות מובטחת.
כל התפקידים מיועדים לגברים ולנשים כאחד.
לכל המשרות דרושה שליטה טובה בשפה האנגלית.

למוסד בנקאי

דרושים/ות

מועמדים/ות לתפקידי ניהול

או הכשרה לניהול

בסניפי הבנק בכל איזורי הארץ

בעלי תואר שני
בכלכלה מינהל עסקים
התמחות בתחום המכשירים הפיננסיים
תקשורת בינאישית ברמה גבוהה ■ יכולת שיווקית ■ יכולת ניהול מו"מ
יכולת ניהול והפעלת סמכות ■ חריצות, יוזמה ושאיפה למצויינות

המעוניינים מתבקשים לשלוח קורות חיים בפירוט מוסדות לימוד בפירוט מוסדות לימוד ומקומות עבודה קודמים, לת.ד. 9509 תל-אביב 61094 ולציין משרה "125" ע"ג המעטפה

מועמדים מתאימים בלבד ייענו ■ סודיות מובטחת

SCP

מערכות תוכנה בע"מ

SCP הינו בית תוכנה מוביל העוסק בפיתוח ושווק מוצרי תכנה בתחום התקשורת וקישוריות בין מחשבים. החברה מונה כ-90 איש.

אנו קולטים אנשי/ות תוכנה מעולים בתנאים טובים

UNIX SYSTEM ADMINISTRATOR
לסביבת SUN, DG-UX, HP-UX, AIX

MAIN FRAME SYSTEM PROGRAMMER
❑ MVS ❑ CICS
❑ VM ❑ VTAM/NCP

מנהלי בסיסי נתונים (DBA)
❑ ORACLE ❑ IMS
❑ DB2 ❑ INGRES

מתכננים ומתכנתים לסביבות
❑ ADABAS/NATURAL ❑ ORACLE
❑ COBOL/CICS ❑ MAGIC
❑ DB2 ❑ CLIPPER
❑ POWER HOUSE ❑ SAPIENS

מנהלי רשתות WINDOS-NT, NOVELL
CNA, CNE נסיון ב- NOVELL 4.X יתרון

נא לפנות בצרוף קורות חיים לחברת SCP רח' [illegible] 3 גבעתיים 53583 או לפקס. 03-5710882

AEROTEL LTD.

חברת אירוטל הינה מהמובילות בעולם בתחום מוצרי עיבוד אותות בתחומי התקשורת והרפואה

לרגל הגידול בפעילות החברה דרושים/ות:

איש/ת תמיכה טכנית בשיווק (משרה 31)
● רקע בטלפוניה - יתרון
● ניסיון בתמיכה טכנית הכרחי
● אנגלית חובה + שפות נוספות - יתרון
● התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל

תכנת/ת DSP (משרה 32)
● ניסיון ב-MOTOROLA - יתרון
● ניסיון בפיתוח אלגוריתמים לתקשורת

תכנתים/ות ל-Real Time (משרה 33)
● ניסיון בפיתוח מוצרי חמרה ותכנה
● הכרת שפות C, C++, אסמבלר, טורבו פסקל
● הכרת משפחת 68000 מוטורולה--יתרון

מנהל/ת ייצור (משרה 34)
● מהנדס/ת/הנדסאי/ת אלקטרוניקה בעל/ת נסיון בייצור
● ניסיון ברכש ומלאי - יתרון
● הכרת תקני ISO-9000, GMP - יתרון

מזכיר/ה (משרה 35)
● להרחבת צוות המזכירות דרוש/ה מזכיר/ה נוספ/ת לעבודה בשעות 19 - 10
● אנגלית חובה
● הכרת WORD - יתרון

נא לשלוח קורות חיים בציון מס' המשרה: ל:ת.ד. 1767 חולון 58117 או לפקס: 03-5596861

למכון המחקר גיאוקרטוגרפיה

דרושים/ות

תוכניתן/ית

לעיבוד נתונים ופיתוח תוכנה C, Visual Basic, Access, Windows

סטטיסטיקאי/ת

שליטה טובה במחשב, רצוי SPSS

נא לפנות בכתב יד לחובבי ציון 57 ת"א 63346

למפעל תעשייתי באזור המרכז

טכנאי/ת-הנדסאי/ת

עם נסיון ניהולי של 3 שנים בענף הפלסטיקה ואקסטרודרים.

נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 62 רמלה 72100

טנסור מערכות בע"מ

טנסור הינה החברה המובילה בישראל במערכות אל-פסק, ספקי כוח ומערכות הספק השמלי. טנסור נמצאת בעיצומה של התרחבות מואצת וכניסה לתחומי פעילות חדשים בארץ ובחו"ל.

טנסור

לחברתנו דרושים:

מנהל שיווק
■ אחראי לשיווק מערכות לתחום "המשרד הממוחשב".
■ ניהול והפעלת צוות אנשי מכירות וטלמרקטינג, ואחריות ישירה לפיתוח המכירות בארץ ובחו"ל.
רקע נדרש: ניסיון מוכח בשיווק מחשבים, תוכנה וציוד פרפריאלי לסביבת המשרד הממוחשב.

אנשי מכירות
■ אחראים למגזרי מכירות בתחומי המשרד הממוחשב.
רקע נדרש: ניסיון מוכח במכירות ציוד ותוכנה לסביבת המשרד הממוחשב. ידע בהפעלת מערכות תוכנה ותקשורת לרשתות.

מהנדס אלקטרוניקה
■ ראש תחום מיקרו-מחשבים.
אחראי לפיתוח תוכנה וחומרה למערכות כח משובצות מחשב.
רקע נדרש: ניסיון מוקדם של 5 שנים לפחות בפיתוח תוכנה/חומרה לסביבת מערכות בקרה והספק.

מהנדס אלקטרוניקה
■ ראש פרויקט, לפיתוח ספקי כח ממותגים.
רקע נדרש: ניסיון מוקדם של 5 שנים לפחות בפיתוח ספקים ממותגים. ידע במיקרו מחשבים - יתרון.

מזכירה מנהלת אדמיניסטרטיבית
■ מזכירה בכירה לניהול המזכירות, האדמיניסטרציה וניהול המשק של החברה, בכפיפות ישירה לנשיא.
רקע נדרש: ניסיון קודם בתפקידים דומים - חיוני, רצוי במסגרת חברות HI-TECH יזמיות.

הנדסאי חשמל
■ אחראי לתחום שיווק ושרות למצברים ומטענים.
רקע נדרש: ידע מוקדם והכרת שוק מצברי מלגזות - יתרון. רשיון רכב וידיעה טובה באנגלית - חובה.

טכנאי שרות
■ טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה למשימות הפעלה שרות ותיקונים למערכות כח אלקטרוניות.
רקע נדרש: רשיון רכב וידיעה טובה באנגלית - חובה.

מחסנאי
■ אחראי למחסן קבלה/משלוחים של החברה, ולקליטת/משלוח מכשור ורכיבים אלקטרוניים.
רקע נדרש: הכרת מהלי ISO-9000 - יתרון, רשיון רכב וידיעה טובה באנגלית - חובה.

טנסור הינה חברת HI-TECH המאמינה בפיתוח אווירת צוות ובמתן הזדמנות אישית מירבית לעובדיה. אנו מחפשים את הטובים ביותר שיבואו לצמוח איתנו. המודעה מכוונת במידה שווה לעובדים ועובדות.

נא לפנות בכתב למנהל כח אדם, טנסור מערכות בע"מ ת.ד. 8194, א.ת. נתניה דרום 42160 פקס': 09-656880

טי קיו אס T.Q.S (Total Quality Sales)

ללקוח שלנו -

בית לתפקידי שווק ומכירות

דרושים/ות:

אנשי שיווק ומכירות

בעלי/ות יכולת פרזנטציה וסגירת עיסקאות.

■ לעבודה מלאה או חלקית בשעות הערב.
■ למתאימים תנתן הדרכה מכירות ואפשרות לתפקידי ניהול.
■ עדיפות לבעלי נסיון במכירות.

☎ 03-6135437

לאיסתא ליינס דרוש/ה

מנהל/ת שירות לקוחות

תפקיד כולל:
✓ פיתוח השרות בחברה.
✓ הפעלת מערך בקרת שירות.
✓ טיפול בתלונות לקוחות.

הכישורים הדרושים:
■ השכלה אקדמאית בתחום מדעי ההתנהגות.
■ עדיפות לבעלי/ות נסיון בתחום התיירות.

נא לפנות בכתב לת.ד. 3285 ת"א עבור מנהל שירות

תועמלנים/ות רפואיים/ות

● אקדמאים/ות מתחומי מדעי החיים/טבע, אשר יוכשרו לתפקיד ● מגורים - כל הארץ

זמיר 09-501681

מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף "שוק ההון"

Head-hunting
התאמה עסקית

מנהל/ת מפעל בארה"ב

(עשרות מליוני דולרים הכנסות, כ-300 עובדים)

המפעל, המפתח ומייצר מערכות אלקטרוניות, הינו חברה עצמאית מצליחה ורווחית בבעלות חברה ישראלית מתגדלות ומהובילות בתחומה. המשרה מאופיינת בעצמאות ניהולית, עמידה בדרישות איכות גבוהות, טיפול בצבר הזמנות גדול וקשר עם לקוחות.

- מהנדס אלקטרוניקה/תעשיה וניהול
- נסיון בניהול תפעול/מפעל
- נסיון בניהול משא ומתן מול חברות אמריקאיות - יתרון
- אנגלית ברמה גבוהה
- נכונות לקדנציה בת 3 שנים לפחות

נא לשלוח קורות חיים לטלפקס (רב-קווי): 04-330679 או לת.ד. 7982 חיפה 31078. לשאלות והבהרות ניתן לפנות טלפונית.
-סודיות מובטחת-

אס | C++ | זה | לא | סינית | תשלכד

CommTouch
INTOUCH

מהנדסי/ות תוכנה מעולים/ות
משרה 34
נסיון ב WINDOWS וב-C++ עד 4 שנות נסיון.

איש/אשת צוות אבטחת איכות
משרה 36
הנדסאי/ת תוכנה מצטיין/ת נסיון באבטחת איכות, תקשורת ו- Internet - יתרון.

מנהל/ת צוות אבטחת איכות
משרה 35
מהנדס/ת / הנדסאי/ת תוכנה נסיון באבטחת איכות בסביבת WINDOWS הכרת מערכות בדיקה אוט' - יתרון.

נא לשלוח קורות חיים בצרוף מס' משרה ל: INTOUCH Ltd. מושב עין ורד 40696 or E-mail: jobs@commtouch.co.il

מקום אידיאלי לתושבי רעננה, כפר סבא, נתניה והרצליה.

מובט MOBAT
תקשורת בע"מ
Communication Ltd.
Established by Motorola and Bus Tic
מיסודן של מוטורולה ובזק

מהנדסי/ות תכנה
- בעלי/ות נסיון של שנתיים לפחות בפיתוח תכנה.
- ידע ונסיון בשפת C.
- נסיון בעבודה עם PC ו- UNIX.
- הכרות של כלי הנדסת תוכנה.

מהנדסי/ות DSP
- בעלי/ות נסיון של שנתיים לפחות בתקשורת ועיבוד אותות ספרתיים.
- הכרת מעבדי אות ספרתיים.
- הכרת טובה של כלי סימולציה (רצוי MATLAB).

מהנדסי/ות פיתוח חמרה
- לפיתוח מעגלים מבוססי מיקרו-מחשב.
- לפיתוח חמרת ספרתית.
- נסיון ב- CAD - רצוי.

יובאו בחשבון גם מהנדסים/ות מצטיינים/ות חסרי/ות נסיון.

נא לפנות בצרוף קורות חיים אל: שלמה או שמוליק פקס. [illegible]

לחברת תוכנה גדולה
דרושה

מנהלות אגף

- נסיון בנהול צוותי עובדים גדולים.
- נסיון מוכח בהובלת פרוייקטים של פיתוח מערכות מידע ממוחשבות.
- רקע מעשי בשווק ומכירות ללקוחות.
- נסיון מקצועי מצטבר של 12 שנים לפחות, (מתוך לפחות 5 שנים בבית תוכנה).
- השכלה אקדמאית בתחום המחשבים.
- יכולת התבטאות טובה בכתב ובע"פ בעברית ובאנגלית.

נא לשלוח קו"ח לת.ד. 9445 ת"א
סודיות תשמר בקפידה

טל-יעד בע"מ מקבוצת תדיראן
כח-אדם גיוס והשמה

לאחד מלקוחותינו- חברת היי-טק באזור השרון
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

- נסיון של 3 שנים רצוי בתעשיה
- ידע בתהליכי יבוא, יצוא ועבודה מול בנקים
- הכרת מערכת רב מטבעית
- אנגלית ברמה טובה • 5 יע', משרה מלאה

נא לשלוח קורות חיים לטל-יעד עבור משרה 220 ת.ד. 36273 ת"א, 61362
- רק מועמדים מתאימים יענו -

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ
החברה המובילה בתחום שרותי הבריאות בנכי החולים בישראל
דרוש/ה
למחלקת מחקר ופיתוח

איש/ת פיתוח
לעבודת פיתוח מוצרים רפואיים
משרה מס' 291

דרישות התפקיד:
- השכלה בתחומים רלוונטיים (מדעי החיים, הנדסת חומרים)
- ניסיון בעבודת פיתוח מוצרי פלסטיקה ו/או מוצרים רפואיים
- ידע בתחומי דם

למחלקת הנדסה

מהנדס/ת מכונות
למשרד טכני
משרה מס' 211

דרישות התפקיד:
- ניסיון של שנתיים בניהול פרוייקטים
- ניסיון בתכנון והטמעת מערכות אוטומציה
- יכולת עבודה בצוות

טכנאי/ת מכונות
לעבודת אחזקה שוטפת
משרה מס' 243

דרישות התפקיד:
- נסיון של 5 שנים בתפקידים דומים במערכת ארגונית ובפנאומטיקה [illegible]

מועמדים/ות מתאימים/ות יש לפנות לעבודות טרבינול ת.ד. 2 אשדוד 77100, עבור משאבי אנוש, בציון מס' המשרה המבוקשת
"סודיות מובטחת"

טרבינול – לקידום הרפואה

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש/ה

עוזר/ת למנהל טכני בתחום הפלסטיקה

הכישורים הדרושים:
- טכנאי מכונות - רצוי נסיון
- אפשרי בוגר ב"ס מקצועי
- לאחר שרות צבאי
- גיל 30 - 21
- רשיון נהיגה חובה

לפנות בכתב לת.ד. 1606 חיפה

מ.ל.ל. תעשיות תוכנה ומחשבים בע"מ

לפרוייקט בנקאי חדשני

דרושים/ות מנתחי/ות מערכות (משרה 203)
- נסיון של מעל 3 שנים בתחום
- הכרות עם סביבת Client/Server
- עבודה בסביבה חלוצית

דרוש/ה System Programer (משרה 105)
- נסיון בסביבת Unix.
- הכרות עם סביבת Client/Server

דרוש/ה DBA (משרה 106)
- נסיון ב- Oracle.

דרוש/ה QA Administrator (משרה 107)
- בעל/ת נסיון בסביבת MS-Windows
- נסיון בשפות C/C++, 4GL
- סביבת Client / Server

אם את/ה עונים על הדרישות
שלחו לנו קורות חיים ל-ת.ד. 5195 ר"ג (לידי נטלי) - סודיות מובטחת

מנופאי

בוא לרכוש מקצוע מבוקש עם עבודה מובטחת בתנאים מצויינים.

חברת דניה סיבוס עומדת להכשיר קבוצת מנופאים לעבודה באתרי הבניה שלה.

דרישות התפקיד:
יוצאי צבא אחרי שרות צבאי מלא.
גישה ורקע טכני.
יכולת תפקוד בגבהים.
משמעת עצמית גבוהה.

מועמדים יפנו ויפרטו קורות חיים לדניה סיבוס, למחלקת כח אדם, ת.ד. 800 אור יהודה 60250 או בפקס: 03-6340360

דניה סיבוס
חברה לבנייה בע"מ
מקבוצת אפריקה ישראל להשקעות בע"מ

מתן

אחות מוסמכת / מעשית

אם - את מעוניינת להשתלב בעבודה כאחות בית-ספר בחברה גדולה ודינמית הפועלת בכל רחבי הארץ.

ואם - את בעלת יוזמה ומתפשת אתגר בעבודה מגוונת ואחראית.

חברת "מתן" מציעה לך:
- הכשרה מקצועית בתחום בריאות הציבור במסגרת קורס (עיוני 100 שעות ומעשי 100 שעות) שיועבר ע"י מיטב המרצים ואנשי המקצוע בתחום זה.
- תעודת גמר - עם סיום הקורס בהצלחה.
- עבודה כאחות בית ספר בתנאי שכר מצויינים, בכל רחבי הארץ.

ההכשרה תינתן ב-3 מוקדים: תל-אביב, כפר-סבא וחיפה

לקבלת פרטים נא לפנות לעליזה
טלפון: 03-5229910, כל יום בין השעות 08:30-17:00

מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף "שוק ההון"

עבור איתנו את גבול האור

דרושים/ות

מהנדסי/ות שרות לחו"ל
משרה 204
- הנדסאי/ת או מהנדס/ת אלקטרוניקה
- רצוי נסיון באחזקת ציוד אלקטרוני מתוחכם
- ידיעת השפה האנגלית – חובה

מועמדים/ות מתאימים/ות יעברו תקופת הכשרה ארוכה בארץ.

מהנדסי/ות אפליקציה בארץ ובחו"ל
משרה 205
- הנדסאי/ת מהנדס/ת אלקטרואופטיקה/אלקטרוניקה או בוגר/ת תואר ראשון בפיזיקה/כימיה
- עדיפות לבעלי/ות נסיון בפוטוליטוגרפיה
- ידיעת השפה האנגלית – חובה

נא לפנות בצרוף קורות חיים בציון מספר המשרה המבוקשת לאופאל טכנולוגיות בע"מ, ת.ד. 416 נס ציונה 70461

Opal
The Measure of Excellence
אופאל טכנולוגיות בע"מ

VISHAY ISRAEL LTD. | וישיי ישראל בע"מ

A COMPANY OF VISHAY

דרושים/ות

SYSTEM ADMINISTRATOR
לניהול רשתות WINDOWS - NT-ו NOVELL
ותמיכה במשתמשי PC (WINDOWS, DOS)

טכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה
★ ידע ונסיון באחזקת מכונות, ציוד בדיקה, וחשמל
★ 5 שנים בתעשיה

מיועמדים ות מתאימים ות ישלחו קורות חיים בכתב, לת.ד. 2502, חולון מיקוד 58125 או בפקס: 03-5568116

pilat פילת
למוסד בנקאי בנתניה
דרושים/ות

יועץ/ת השקעות
- תואר ראשון בכלכלה.
- נסיון בשוק ההון - עדיפות.

פקיד/ת לקוחות פרטיים
- השכלה אקדמית.
- תודעת שירות וייצוגיות.

פקיד/ת טלר
- בוגר/ת תיכון ו ת. בגרות.
- תודעת שירות וייצוגיות.
- זריזות ודייקנות.

העבודה בשעות מפוצלות

נא לפנות קו"ח ל"פילת" דרך [illegible] ת"א [illegible] לציין על המעטפה משרה 7380 [illegible]

pilat פילת
ללקוח שלנו
חברה יזמית גדולה בתחום הנדל"ן
אנו מחפשים

רואה/ת חשבון מוסמך/ת
כשרוני/ת ובעל/ת כושר לימוד גבוה בכפיפות לסמנכ"ל הכספים של החברה
- שתי שנות נסיון בחברה מסחרית.
- נסיון בהקמת מערכת ממוחשבת ובהטמעתה.
- נסיון בבניית כלי דיווח ובקרה תפעוליים בעזרת גליונות אלקטרוניים (EXCEL - יתרון).

נא להפנות קו"ח בכתב ל"פילת" [illegible] ולציין על המעטפה עבור משרה 7290 רק פניות מתאימות יענו [illegible]

WSI

WSI המציאה ופיתחה תחום חדש במוצרי PSD's-VLSI
Programmable System devices
מוצרי VLSI המהווים פתרון Peripherally במערכות משובצות uC ו-uP
לנוכח ההצלחה המסחרית של המוצרים, החברה מרחיבה את פעילותה בארץ

דרושים/ות
לתפקידים המצריכים השקעה מרובה ואתגרית:

1. מהנדסי/ות VLSI
- תואר ראשון לפחות בהנדסת אלקטרוניקה
- ידע בתכנון VLSI - עדיפות לבעלי נסיון
- שליטה טובה באנגלית

2. PRODUCT ENGINEER
לתפקיד הקמת מעבדה לבדיקות רכיבי VLSI ולאפיון הרכיבים.
- תואר ראשון לפחות בהנדסת חשמל
- נסיון בתחום VLSI הכרחי
- רצוי נסיון באיפיון רכיבים על VLSI TESTERS
- שליטה טובה באנגלית
- תקופת הכשרה של כחצי שנה בקליפורניה ארה"ב - הכרחית

3. LAYOUT CONTRACTORS
לעריכת מעגלי VLSI
- נסיון בעריכת מעגלי VLSI הכרחי
- נסיון בכלי CADENCE רצוי
- נסיון בתוכנת EDGE רצוי

נא לשלוח קורות חיים מפורטים בציון מס' המשרה אלו WSI ISRAEL LTD ת.ד. 8049 אזה"ת תחדש נתניה דרום 55244

לחברה בתחום התשתית לבניה
-דרושים/ות-

מהנדס/ת ביצוע בבניה
עם נסיון 5 שנים בעבודות הבניה
ידיעה טובה באנגלית. גיל 30-35

נא לפנות לפבן, טל': 09-989812 מיום א'

pilat פילת
לחברת גורי
אנו מחפשים

מנהל/ת מותג
לבניית תוכניות אסטרטגיות, פיקוח על קידום מוצרים בארץ וקשר עם ספקים מחו"ל
- השכלה – תואר שני במנע"ס/שיווק - חובה.
- נסיון של 7-5 שנים בחברה בינלאומית בתחום מוצרי צריכה.
- אנגלית ברמה גבוהה.

נא לפנות קו"ח ל"פילת" [illegible]

pilat פילת
אמקור
אנו מחפשים

מנהל/ת לחב' אמקור UK בלונדון
העוסקת בשיווק מוצרי הקבוצה

דרישות התפקיד:
- כושר ניהול עצמאי.
- אוריינטציה שיווקית.
- יחסי אנוש טובים ותקשורת בינאישית מפותחת.
- יכולת ניהול משא ומתן.
- הכרות של השוק האנגלי- יתרון.
- הבנה טכנית- יתרון.
- עדיפות לבעלי נסיון פיקודי בצה"ל.

נא לפנות קו"ח ל"פילת" [illegible]

אנשי/ות תוכנה נמרצים!
לפרוייקטים בכל הארץ

מנתחי/ות מערכות - מתכנתים/ות
- נסיון באחת או יותר מהסביבות: ORACLE/INGRES/POWER BUILDER ACCESS/GUPTA/VISUAL BASIC (משרה 500)
- NOVELL/MAGIC (משרה 501)
- CICS/DB2/IMS בסביבות CSP/PL1/COBOL עדיפות לבוגרי ממר"ם/מנע"א (משרה 502)
- UNIX/C או WINDOWS/C (משרה 509)

מנתח/ת מערכות ל־GIS
- נסיון ב־DOS - UNIX - ORACLE - MOTIF (משרה 511)

מנתח/ת מערכות ־ ראש צוות
- בסביבות IBM-MF-PL1-DB/2
- נסיון במערכות לוגיסטיות ־ יתרון (משרה 514)

מעצבים/ות ־ תוכניתנים/ות בכירים/ות
- נסיון של 3 שנים לפחות בסביבות OS/2
- ידע במערכות בנקאיות ־ יתרון (משרה 515)

איש/ת מכירות למוצרי הנדסת תוכנה מתוחכמים
- רקע מקצועי בפיתוח תוכנה ובהנדסת תוכנה ־ הכרחי
- נסיון במכירות בתחום הנדרש ־ יתרון (משרה 512)
- הופעה יצוגית

לעבודה בירושלים

מנתחי/ות מערכות - מתכנתים/ות - DBA
- לסביבות VAX-VMS או PC INGRES/ORACLE (משרה 508)

יעל
תכנה ומערכות בע"מ

קורות חיים יש להפנות למחלקת משאבי אנוש, עם ציון מס' המשרה: רח' בן גוריון 22 גבעת־שמואל 54017 או לפקס 03־5323185

איסטרוניקס היא הנציגה בישראל של חברות מובילות בעולם בתחום הרכיבים, מיכשור ומערכות, ומסייעת ביישום טכנולוגיות מתקדמות לצרכי תעשיית ההיי-טק.

intel | ALTERA | National Semiconductor
לתחום הרכיבים האקטיביים

מהנדס/ת יישומים
- מהנדס/ת אלקטרוניקה עם 3 שנות נסיון [illegible]
- נסיון עם רכיבים [illegible] כולל סביבת פיתוח
- יכולת למידה עצמית
- יכולת הדרכה והצגת נושאים בפני קהל
- [illegible]

מהות התפקיד: ייעוץ ותמיכה טכנית ללקוחות החברה בתחום הרכיבים האקטיביים

מהנדסי/ות מכירות
- הנדסאי/ת או מהנדס/ת אלקטרוניקה
- נסיון במכירות - יתרון
- [illegible] טובה באנגלית

מהות התפקיד: [illegible] לפרוייקטים בתעשייה [illegible] וניהול מו"מ עם גורמי רכש.

משרה מס' 107

איסטרוניקס מציעה לך תפקיד דינאמי ורב אתגרים, סביבת עבודה נעימה, השתלמויות בחו"ל ורכב חברה.

נא לפנות בכתב לת.ד. 39300 תל-אביב 61392 ולפרט קורות חיים ונסיון מקצועי ולציין מספר משרה.

איסטרוניקס
מאגר של פתרונות

רוברט הלף ROBERT HALF

דרושים/ות בדחיפות

מקצועני/ות תוכנה/חומרה לחברות START-UP ו- HIGH-TECH

בעלי נסיון ב:
מערכות משובצות מחשב, REAL-TIME, OBJECT-ORIENTED, MS-WINDOWS, WINDOWS-NT, UNIX, SUN, RMX, PLM, תקשורת, X-WINDOWS, MOTIF, CLIENT-SERVER, SQL
בוגרי אוניברסיטאות/ממר"ם מוזמנים תמיד לפנות אלינו.

נא להפנות [illegible] או לפקס 03-[illegible]